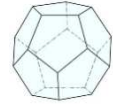

DEN PYTAGOREISKE KURIREN

www.hylozoik.se
NR 40, ÅRGÅNG 10
JULEN 2021 (72 Aqu.)

Redaktör och ansvarig utgivare: Lars Adelskog
Redaktörens postadress: Lönnvägen 3 A, 541 48 Skövde
Redaktörens e-postadress: adelskog@yandex.com
Bankkonto (Nordea): 1190 30 21766

Alla hylozoikstuderande hälsas varmt välkomna

som läsare av och kanske även bidragsgivare till denna nättidskrift, som härmed offentliggör sitt fyrtionde nummer. Detta publiceras tisdagen den 21 december, dagen för vinstersolståndet. Nummer 1 utkom den 20 mars 2012, och därefter har ett nytt nummer utkommit på dagarna för de följande solstånden och dagjämningarna: sommar-, höst-, jul- och vårnummer. Enligt det sålunda antagna mönstret utges alltså fyra nummer per år, så att det närmast följande nummer, vårnumret, skall utkomma söndagen den 20 mars 2022, om gudarna är oss nådiga.

Avsikten med denna nättidskrift är flerfaldig: informera om aktuella händelser, publicera artiklar av intresse för dem som studerar esoterik och hylozoik, desslikes kunna vara en knutpunkt och ett förenande band mellan alla dem som studerar våra äldre bröders undervisning i god anda och med rätt inställning.

I föreliggande julnummer fortsätter vi den följetong som påbörjades i höstnumret: *Vid mästartens fötter med kommentarer*.

Därefter får våra läsare en särskild julgåva i form av en hel bok. Denna är en nypublicering av ett arbete, som utkom år 1935 såsom ett originalverk på svenska. Detta utgavs i en liten, privat tryckt upplaga, finansierad genom subskription. Exemplar av denna originalupplaga är därför numera, efter 86 år, mycket svåråtkomliga. Mer säger vi inte här, ty det rör sig ju om en julgåva, och en sådan är ju angenämast att mottaga utan alltför ingående förhandsvetskap om vad den är för något.

Sist i detta julnummer kommer den sedvanliga litteraturbilagan.

Till våra donatorer: Vi ber er vänligast att sätta in era penninggåvor antingen på Förlagsstiftelsen Henry T. Laurencys plusgirokonto nr 439 54 35 – 3 eller, om ni vill stödja *Den Pytagoreiske Kuriren* och denna hemsida, på bankkonto (Nordea) nr 1190 30 21766.

Nyheter på våra hemsidor

Översättningen av Laurencys *Kunskapen om verkligheten* till ungerska har fortsatt med *Verklighetsproblemen, del två*, som på detta språk bär titeln *A valóság problémái, második rész*. Tidigare har *Verklighetsproblemen, del ett* liksom även red:s bok *Förklaringen* översatts till ungerska. Den nyöversatta texten återfinns på Förlagsstiftelsens officiella hemsida, www.laurency.com, i dennas ungerska avdelning.

Samarbetet med vår ryske vän och broder Aleksandr fortsätter och ger nya frukter. Översättningen av Laurencys *Livskunskap Tre* är nyligen fullbordad; på ryska heter boken *Знание жизни Три*. Nästa projekt är påbörjat: översättningen av *Livskunskap Fyra*, *Знание жизни Четыре*, varav första uppsatsen, *Laurency*, färdigställts och publicerats: *Лоренци*. Tidigare har sex hela böcker översatts till ryska: *De vises sten*, *Kunskapen om verkligheten*, *Människans väg*, *Livskunskap Ett*, *Livskunskap Två* och *Förklaringen*. Alla de sju färdigöversatta böckerna finns publicerade både på Förlagsstiftelsens hemsida och på denna hemsida, www.hylozoik.se, i dess ryska avdelning.

Vår spanske vän och broder José fortsätter med att översätta Laurencys *Livskunskap Två* till

spanska. Uppsatsen *Medvetenhetsutvecklingen* är klar och publicerad på Förlagsstiftelsens hemsida, i dess spanska avdelning. På spanska heter den *El desarrollo de la conciencia*. Därtill har José översatt även uppsatsen *Augoeides*, ingående i Laurencys *Människans väg*. Han hinner även med att översätta uppsatser i serien *Kosmisk intelligens*, senast *Inledande om intelligensen* och *Intelligensens natur*; på spanska heter dessa uppsatser *Introducción a la inteligencia* och *La naturaleza de la inteligencia*. Dessa uppsatser finns publicerade på denna hemsida, www.hylozoik.se, i dess spanska avdelning.

Nyheter från föreningen Kunskap för människans harmoniska utveckling

Föreningen Kunskap för människans harmoniska utveckling har idag den 21 december 2021 publicerat sitt fjärde nyhetsbrev, vilket finns att läsa på följande länk:

<https://www.veidos.org/nyhetsbrev/>

I nyhetsbrevet kan man läsa bland annat om två nya böcker som nu har givits ut genom föreningens Dodekaeder Förlag och om en ny språkversion av föreningens nätplats.

En ny värdefull nätplats på engelska – Unveil the World

En grupp hylozoikstuderande, verksamma i flera länder, har gemensamt lanserat en hemsida, där de under rubriken *Unveil the World – Avslöja världen* – lämnar värdefull information, som undanhålls de allra flesta människor. Artiklar publiceras på engelska i sju ämnesgrupper. Hemsidan besöks genom denna länk: <https://unveiltheworld.is>

ANDRA KAPITLET

LIVET I KROPPARNA

Men kroppen och människan är två, och människans vilja är icke alltid kroppens. När din kropp önskar något, hejda dig och tänk efter om du verkligen önskar det.

A.B. – Här ger mästaren lärjungen den bestämda rekommendationen att, när hans kropp önskar något, hejda sig och överväga huruvida han själv verkligen önskar det. Många skall finna det mycket krävande och tröttande att dagligen och stundligen hejda sig för att tänka efter, men faktum är att detta är en viktig del i förberedelserna. Jag vet att det är mycket svårt, och många aspiranter tröttnar på att försöka.

De som ger upp därför att de är trötta, uppnår helt enkelt inget resultat. Det krävs stor ansträngning under en längre tid för att lyckas med detta – det medför ett hårt reglerat liv utan några överilade handlingar, intet förflugnet tal, icke ens förhastade tankar, utan lärjungens samtliga aktiviteter, fysiska, emotionala och mentala, måste vara helt under kontroll.

C.W.L. – Om man verkligen vill göra sitt bästa för att nå framgång med detta, är det mödan värt att noga studera sina höljen för att förstå exakt vad de är. Här framhålls klart att den fysiska kroppen hyser begär efter sådant som människan i kroppen inte vill ha, och sak samma gäller emotionalkroppen och mentalkroppen. Om man förstår kropparnas sammansättning, inser man att det kropparna vanligen vill ha inte är önskvärt för människan. Vi talar om dem nästan som om de vore skilda personer, och på sätt och vis är de det. Var och en av dessa kroppar är uppbyggd av levande materia. Livet i dem bildar en enhet och förvärvar ett slags kollektivmedvetenhet.

I emotionalkroppen formas därigenom vad vi ibland kallar begärselementalen. Detta väsen är sammansatt av alla emotionala molekyler som tillsammans utgör denna kropp. Varje enskild molekyl utgör i sig ett litet, endast delvis medvetet liv, som är på väg upp – eller, rättare sagt, på väg ner, dess utveckling är att nå ner i mineralriket. När dessa liv förenas i en emotionalkropp, slår de sig samman och verkar i viss mån som om de vore en enhet. Man får effekten av en emotionalkropp med stark egen instinkt, så stark att man i själva verket kan säga att den har sin egen vilja. Sättet för den att utvecklas är att få till stånd starkare och grövre vibrationer, förbundna med alla de förnimmelser och känslor som vi inte vill utveckla, såsom avund, svartsjuka och själviskhet. Därför är dess intressen så ofta motsatta våra egna. De långt finare, snabbare och verkligt kraftiga vibrationerna, såsom kärlek, medkänsla och hängivenhet, hör alla till en högre nivå inom emotionalkroppen och är följaktligen av det slag som kroppen själv inte vill ha, trots att vi vill.

Människor, som lever ett oordnat liv, som vill vara fria, såsom de ofta kallar det, säga och göra vad som faller dem in, är slavar under sin emotionalkropp. Vi får inte skylla emotionalkroppen för detta, inte heller betrakta den, såsom medeltidens kristna gjorde, såsom en frestande demon. Den vet ingenting om oss, om vår existens. Den frestar oss inte alls, utan försöker helt enkelt uttrycka sig själv, utvecklas på sitt eget sätt, liksom alla andra varelser gör.

Människor ställer ibland frågan: ”Borde vi inte ge denna elemental en chans att utvecklas; borde vi inte låta den få sina grövre vibrationer?” Nej, detta är missriktad välgörenhet och skulle ändå inte kunna göras på rätt sätt. Det vänligaste man kan göra mot denna grövre materia, som finns i våra emotionalkroppar på grund av att vi under tidigare liv låtit lägre känslor spela fritt inom oss – är att skaka den av oss och låta den gå in i en primitivare varelse, en hund eller en ko, där dessa vibrationer kan verka utan att vålla skada.

Begärselementalen är på sitt sätt ganska listig. Vi har ingen möjlighet att helt leva oss in i dess situation och förstå medvetenheten på en så låg nivå, men den känner tydligen att den är omgiven av någonting finare än den själv – mentalmateria – och tycks genom experiment komma fram till att om den kan få detta finare att vibrera med elementalens egen materia, erhåller den en betydligt intensivare vibration och mer därav än vad den annars skulle ha kunnat

få. Om den kan få människan att tro att hon vill ha vad den vill ha, är det sannolikare att den får detta, och alltså försöker den påverka denna finare materia. Om den sålunda kan framkalla en oren tanke, kommer den genast att få de orena känslor den tycker om. Om den kan väcka en avundsjuk tanke, tänder den omedelbart en känsla av avund, som gör sin verkan. Intet av detta åstadkommer den därför att den är ond, ty för den är det enbart en grövre vibration, som den uppskattar. På detta sätt blir elementalen ofta människan övermäktig, fastän den står mycket lågt på utvecklingsskalan. Det är tämligen förödmjukande, när man tänker på att man besegrats och använts som ett verktyg av något som icke ens är ett mineral. Vi måste acceptera faktum och rena emotionalkroppen mot dess vilja genom att ändra dåliga vanor, som vi lagt oss till med i det förgångna, och ersätta dem med goda känslor för framtiden.

Det finns också en mentalelemental och en fysisk elemental. Den senare är sysselsatt med att bygga upp väpnader och att sköta om kroppen i största allmänhet. Om man får en skråma, ett sår av något slag, är det den fysiska elementalen, som omedelbart ombesörjer dittransporten av vita blodkroppar för att läka skadan. Av den fysiska elementalens arbete i den fysiska kroppen finns åtskilligt, som är mycket intressant. Somliga av dessa aktiviteter är oerhört värdefulla för oss, men samtidigt är den ansvarig för impulser, som icke är oss till gagn.

Ty du är gud och du vill endast vad gud vill. Men du måste söka djupt inom dig själv för att där finna guden inom dig och lyssna till hans röst, som är *din* röst.

C.W.L. – Idén om vår enhet med det enda självet är svår att förstå. Jag skall berätta för er om hur jag för första gången verkligen förstod den, även om det skedde med en metod, som jag inte kan rekommendera andra att använda. Jag försökte vid det tillfället att koncentrera hela min kraft på den atomiska delen av mentalvärlden, för att utröna i vilken utsträckning man kunde använda de genvägar, som förbinder de atomiska regionerna inom de olika atomslagen. När man höjer sig upp genom den fysiska världen, färdas man upp genom allt högre molekylarslag, tills man når det fysiska atomslaget. Därifrån kan man fortsätta till lägsta emotionala molekylarslag och vidare stegvis till det emotionala atomiska och därefter till det lägsta mentala. Eller kan man taga en genväg från det fysiska atomiska till det emotionala atomiska och därifrån till det mentala atomiska. Jag hade av äldre lärjungar hört om ett annat slags genväg, så att säga i rät vinkel mot den nyss nämnda. De sade att om medvetenheten koncentrerades till något av våra molekylarslag, kunde man öppna en förbindelseled till motsvarande kosmiska materielag. Genom att således fokusera sig helt och hållet på den mentala atomvärlden skulle man kunna komma i kontakt med den mentala delen av en för oss fullkomligt ny värld (det vill säga den kosmiska mentalvärlden), långt över de världar vi sedan tidigare känner till.

Jag hyste naturligtvis inga förhoppningar om att kunna nå denna värld, men det fanns en möjlighet till förbindelse med den. Jag försökte och fann att jag var i stånd att se – jag kan ej beskriva det, är jag rädd – den motsvarande underregionen i den kosmiska mentalvärlden, två hela världar ovanför den vi befinner oss i. Jag kunde inte på något sätt nå denna värld, men jag kunde se den. Det var som om jag befunde mig på botten av en brunn och blickade upp mot en stjärna – men jag kunde se denna högre medvetenhet. Det som då blev fullt klart för mig med en intensitet, som jag inte kan beskriva, var faktum – mot vad jag tidigare trott: att jag hade en vilja, att jag hade ett intellekt, att jag hade känslor – att intet av detta var mitt, utan hans: hans vilja, hans intellekt, hans känslor. Jag har aldrig kunnat glömma denna upplevelse, då den inpräglade detta faktum i mig med en visshet, som är obeskrivlig.

Denna visshet, att det gudomliga finns inom oss, kan vinnas även genom buddhimedvetenheten, såsom jag redan förklarat. Så snart vi uppnått denna, finner vi hur medvetenhetens ocean öppnar sig omkring oss, och vi vet att vi är en del av den och att många andra på samma gång är inneslutna i den och delar den med oss. Förutom denna känsla inser vi genast att allt detta är en enda medvetenhet, som genomtränger oss och alla andra – att vi är gud. Denna insikt inger oss en känsla av utesäglig trygghet och tillit, den mäktigaste eggelse och stimulans man överhuvudtaget kan tänka sig. Likväl kan jag föreställa mig att insikten till en början kan skrämra

vissa människor, emedan de kan uppleva det som om de förlorade sig själva. Detta är naturligtvis icke fallet, utan kom ihåg vad Kristus sade, ”Den som mister sitt liv för min skull, han skall finna det.” Kristus representerar buddhiprincipen, och han säger: ”Den som för min skull – för utvecklandet av Kristus inom sig – är beredd att undvara sin kausalkropp, som han så länge levat i, skall finna sig själv, skall finna ett betydligt rikare och högre liv.” Det krävs åtskilligt mod för att taga detta steg, och det är en häpnadsväckande upplevelse att för första gången befinna sig i sitt buddhihölje och finna att kausalkroppen, som man varit beroende av i tusentals år, har försvunnit. När någon genomgått en upplevelse sådan som den jag beskrivit, vet han med absolut visshet att jaget är ett. Idén kan ej förmedlas, men den blir uppenbar när den upplevs, och ingenting skall därefter rubba den övertygelsen.

Förväxla icke dina kroppar – vare sig den fysiska, emotionala eller den mentala – med dig själv. Var och en av dessa gör anspråk på att vara den du är, för att få vad den vill ha. Men du måste känna dem alla och veta dig själv vara deras herre.

C.W.L. – Mästaren talar om dessa kroppar, som om de vore skilda personer, naturligtvis med syfte på de elementaler som vi redan behandlat. Detta herravälde är för de flesta människor absolut, ty de icke endast avstår från ansträngningen att kasta av sig deras dominans utan vet icke ens att det finns ett ok att kasta av. De skiljer ej på sig själva och kropparna. Den fördärvliga läran att människan har en själ har vållat mycken skada i detta avseende. Om människorna blott kunde inse att människan är en själ och har kroppar, så skulle de börja få ordning på begreppen. Så länge människan uppfattar själen såsom något vagt och kringsvävande, finns mycket små möjligheter till klarhet. När elementalerna vaknar till liv inom oss, skall vi säga: ”Denna känsla är en vibration i min emotionalkropp, men jag skall vibrera såsom jag själv bestämmer.” ”Jag är för tillfället centrerad i dessa kroppar, och jag kommer att använda dem såsom jag vill.”

När det finns arbete, som måste göras, vill den fysiska kroppen vila, promenera, äta och dricka. Den människa som icke vet säger till sig själv: ”Jag vill göra dessa saker, och jag måste göra dem.” Men den människa som vet säger: ”Det som vill detta är icke jag, och det måste vänta ett tag.”

C.W.L. – Ni kan iakttaga detta särskilt tydligt hos barn. Om ett barn vill göra något, är det livsviktigt för det; barnet måste göra det just då och just där, med en gång, och om det inte får lov, tror det att himmel och jord skall förgås. Primitiva människor, impulsstyrda varelser, uppför sig på samma sätt. Denna tendens är så stark att de ibland för att få göra något helt obetydligt till och med kan döda en människa. Den civiliserade människan skulle säga: ”Jag väntar litet och ser vad som händer.” Barnet springer iväg för att leka, och alltför ofta skyller vi äldre på barnet och skäller på det utan att förstå barnets natur. Barnet säger: ”Jag glömde bort det.” Det är alldeles sant, men vi tvivlar, eftersom vi vet att vi skulle ha kommit ihåg det. Vi har glömt vår egen barndom och hela släktets barndomstid. Vi borde säga: ”Jag vet att ingivelsen är stark, men du behöver inte göra det just nu. Det skulle störa många andra människors planer. Du får göra det någon annan gång.” Det är så man uppfostrar. Det är likadant med den primitiva människan, som tids nog lär sig att inte blint lyda alla sina impulser. Det tar henne åtskilliga inkarnationer att inse detta, och hon blir i allmänhet dödad härunder, men gradvis blir hon något mindre primitiv och något mer civiliserad till sin läggning. Den mer utvecklade människan förhåller sig till kroppen såsom till en från henne skild varelse, såsom till något hon kan styra.

När det finns en möjlighet att hjälpa någon, känner kroppen ofta: ”Så obekvämt detta kommer att bli; låt någon annan göra det.” Men människan svarar sin kropp: ”Du skall icke hindra mig att göra gott.”

C.W.L. – Dr Besant anmärkte med tanke på detta att det ofta förekommer situationer, där det är uppenbart att en stor mängd arbete behöver uträttas, men att de flesta ser på det och säger: ”Ja, detta är något som måste göras. Någon kommer säkert att göra det en dag; varför skulle då jag bry mig om det?” Den som är uppriktig i sin strävan, säger dock: ”Här är ett arbete som

borde göras. Varför skulle inte jag göra det?” Och han kastar sig in i det och ser till att det blir gjort.

Kroppen är ditt djur – hästen du rider på. Därför skall du behandla den väl och taga hand om den på bästa sätt. Du skall ej överanstränga den, du skall ge den ren föda och dryck i tillräckliga mängder. Du skall alltid hålla den ren även från den allra minsta smuts.

C.W.L. – Tanken att kroppen är ett djur är mycket användbar. Det låter så självklart, och ju bättre vi följer liknelsen, desto närmare kommer vi vad som krävs av oss. Antag att ni har en häst. Jag förutsätter att ni är omtänksamma och vänliga människor. Ni vill att ert arbete skall göras, och samtidigt vill ni att er häst skall trivas och må bra. Ni vill lära känna hästen och låta honom lära känna er och låta honom veta att ni är vänligt sinnade mot honom. Därefter tar ni reda på vilket slags foder som passar honom bäst och hur mycket han behöver och ger honom det. Ni ser till att han får tillräckligt men ger honom inte sådant som kan vara skadligt. På samma gång låter ni hästen arbeta, vilket ju också är syftet med att ha en häst, men låter honom inte överanstränga sig. Ni undersöker vad han kan och låter honom göra det. Ni har lärt honom att lita på er och lyda er. När ni föreslår något, lyder han er och vet samtidigt att allt kommer att gå bra. Med tiden litar han på er, även när han är rädd. Ni får på detta sätt ut mest arbete med minst problem. En dålig tränare utsätter ibland hästen för plågsamheter, men han kommer aldrig att få denna häst att arbeta riktigt bra åt sig. Detta är inget att eftersträva. Ni vill ha ett vänligt förhållande till djuret.

Kroppen är alldeles såsom denna häst. Vi borde finna det bästa sättet att handskas med den. Det är ett stort misstag att använda stränga hathayogametoder. Vi måste vara snälla mot kroppen och få ut så mycket som möjligt av den på bekvämaste sätt. Men aldrig överanstränga den, ty man kan på en timme vålla skador, som tar år att reparera. Det moderna livet medför ofta stress och påfrestningar av olika slag. Män i karriären säger ofta, ”jag måste arbeta litet till”, men inte sällan är det just detta lilla extra, som överanstränger känsliga mekanismer, och dessa kan därefter inte återgå till sitt normalläge. Det är mycket lätt att vålla skador på detta sätt, eftersom kroppen är en så oerhört känslig apparat – en levande maskin. Den har en häpnadsväckande förmåga att återhämta sig och kan i de flesta fall utstå åtskillig felaktig användning. Att den överlever detta, och att människan genomlever det, innebär icke nödvändigtvis att ingen skada är skedd. Tvärtom medför även en liten överansträngning en bestående förändring. Därför vill jag varna alla, som har för avsikt att åstadkomma något i sin andliga utveckling, att vara mycket försiktiga. De bör uppmärksamma dr Besants tes: det vi inte har tid att göra är inte vårt arbete.

Sedan kommer kostfrågorna. Påståendet att vem som helst kan leva på vad som helst, gör icke intryck på den praktiskt sinnade. Människor har mycket olika förutsättningar och skiljer sig åt i läggning och förmåga. Ett gammalt indiskt ordspråk säger att vad som är föda för en människa, är gift för en annan, och detta är sant med avseende på matens näringsinnehåll. Jag vet att det finns en tendens att tänka att människor, som ägnar mycken uppmärksamhet åt födan, oroar sig onödigt mycket för det rent fysiska. Självfallet skulle jag inte rekommendera att överdriva detta, utan vara klok och gå en medelväg. Var och en är skyldig sin kropp att utröna vad som passar denna bäst och i vilken mängd. Inom rimliga gränser skall vi ge kroppen vad den önskar, vad den tycker om. Aldrig sådant som är skadligt, såsom alkohol eller kött. Försök aldrig tvinga fram något, utan sikta alltid på det du önskar uppnå och sök förstå vad du sysslar med, så att du kan nå ett samarbete med den och få stöd av den intelligens kroppen besitter.

Människor har ofta svårt att övergå från kött diet till vegetarisk kost. När folk i England avser att bli vegetarianer, missförstår de ofta hela saken. De har levat huvudsakligen på kött, potatis och kål. Deras föreställning om hur en vegetarian skall äta är att sluta med kött och försöka leva på potatis och kål. Potatis är huvudsakligen stärkelse och kål till största delen vatten. Människan kan inte leva på stärkelse och vatten. Även andra näringsämnen är nödvändiga födoämnen, som kan bygga upp muskler, ben och blod. Det finns många ämnen, och envar kan med viss

ansträngning finna vilka som passar hans kropp bäst och sedan livnära sig huvudsakligen av dessa. Om någon har problem med matsmältningen, äter han förmodligen fel saker. Han bör då pröva andra, då det alltid finns ett sätt att lösa sådana problem, så länge han ej är obotligt sjuk. När barn fångat larver för att få se hur de förvandlas till fjärilar, bemödar de sig verkligen om att finna vad slags blad larven kan äta. De vet att endast ett visst slags blad passar larven. Vi bör bemöda oss på samma sätt för kroppen-djuret som skall arbeta och tjäna oss i så många år, och ge den riktig föda av så färsk och ren mat och dryck som möjligt.

Renlighet är av mycket stor betydelse, och grunderna till detta är flera. Vi skall hålla oss ytterst rena, icke endast av hälsoskäl eller för den yttre elegansens skull, utan också därför att mästaren särskilt använder dem som står i nära relation till honom såsom kanaler för hans kraftutgivning. Denna inskränks vanligen till hans lärjungar, som står i nära kontakt med honom, men vilken människa som helst, som allvarligt försöker följa de principer en bok såsom denna föreskriver, står under hans observation. Därför är det ej uteslutet att en dylik människa kan behöva användas såsom en kanal för kraften. Det kan mycket väl inträffa att det vid ett visst tillfälle inte fanns någon lämplig lärjunge att tillgå för en viss kraftutgivning. Däremot kan det finnas en kanske icke fullt lika utvecklad men likväl lämplig för just detta ändamål. I ett dylikt fall skulle mästaren kunna utnyttja honom.

Många olika slag av kraft strömmar för olika ändamål ut från mästaren. Ibland är en viss person lämplig såsom kanal, ibland en annan. Om man följer två lärjungar under en tid, kan man se att den ene används uteslutande för ett slags kraft, den andre för ett annat slags. Denna kraftutgivning är fysisk, emotional, mental och kausal. I den fysiska världen strömmar kraften ut via händer och fötter. Om den fysiska kroppen hos den utvalde vid ett dylikt tillfälle icke fungerade såsom en mottagare, exempelvis på grund av bristande renlighet, skulle mästaren icke kunna använda den. Den skulle helt enkelt icke vara en lämplig kanal. Det skulle kunna liknas vid att hålla rent vatten genom ett smutsigt rör. Vattnet skulle förorenas på vägen. De som har en nära relation till mästaren, är därför ytterst noggranna med sin hygien. Låt oss därför uppmärksamma detta, så att vi kan fylla de mått som krävs, om vi skulle behövas.

Vi måste också undvika missformning av framför allt våra fötter. Också detta hindrar vår användbarhet såsom kanaler för mästarens kraft. Det naturliga flödet av denna kraft under normala betingelser är att helt uppfylla lärjungens kropp och därefter strömma ut genom extremiteterna. I de fall, där olämpliga skor vållat bestående skador, kunde lärjungen utnyttja endast övre kroppshalvan. Detta åsamkade mästaren besväret att varje gång konstruera ett slags tillfällig fördämning eller ett hinder i närheten av lärjungens mellangärde, vilket oundvikligen ledde till att andra, som var utan detta slags missformning, kom ifråga betydligt oftare.

Ty utan en fullständigt frisk och ren kropp kan du icke utföra det ansträngande förberedelsearbetet, kan du icke bära bördan av denna oupphörliga anspänning.

C.W.L. – Under rådande betingelser innebär förberedelsearbetet för vägens vandrande en betydande ansträngning, och, om det påskyndas, en ständig belastning, som vi icke kan utstå, om ej samtliga kroppar, den fysiska inräknad, är i god form. Därför är perfekt hälsa en nödvändighet för snabb framgång, och varhelst hälsan sviktar, innebär det omedelbart en fördröjning. De som bär ansvaret för lärjungens framsteg, är alltid mycket vaksamma på att ingen överansträngning sker. De vill icke lägga det minsta extra arbete på någon, som står under deras övervakning, förrän de ser att han orkar det med god marginal.

Men det måste alltid vara du som styr kroppen, icke kroppen som styr dig. Emotionalkroppen har sina otaliga begär. Den vill att du blir arg, säger hårda ord, blir svart-sjuk, snål och avundsjuk på andras ägodelar och ger efter för nedslagenhet. Allt detta vill den och mycket mera. Icke därför att den vill skada dig, utan därför att den tycker om grövre vibrationer och ständigt vill ändra dem. Men *du* vill ej ha något av detta, och därför måste *du* skilja mellan din vilja och kroppens.

A.B. – Jag förmodar att de flesta tänkande människor inser att de inte är sin fysiska kropp. De exempel som mästaren ger visar emellertid hur vanligt det är att de identifierar sig med sin emotionalkropp. Ibland kan du komma på dig själv med att säga, ”jag är arg” eller ”jag är irriterad”. Även de som vanligen inte förväxlar sina lägre känslor med sig själva, blandar ändå ihop dem med de högre. De skulle nog inte säga, ”jag är svartsjuk”, när de blir medvetna om känslan av svartsjuka. Även om människor identifierar sig med sina känslor, försöker de dölja de lägre och bedrar sig själva genom att tro att deras känslor inte är svartsjuka utan kärlek. ”Jag är sårad därför att den som jag älskar älskar någon annan än mig.”

Kärleken är en så långtgående, allt omfattande dygd, att människor tycker om att taga skydd bakom den. De lyckas tillägga den mycket sådant som icke har något som helst att göra med den. Det är betydligt bättre för oss att ärligt undersöka våra känslor, inte leka med så viktiga saker och bedraga oss själva med vackra ord. I detta fall blir du inte sårad, därför att du förlorat din vän utan därför att du vill äga den vännen ensam. Närhelst denna känsla av att ha blivit sårad inställer sig, beror den på själviskhet, vilken är kärlekens motsats. Du – det verkliga jaget – kan icke känna själviskhet, men din emotionalkropp kan det. Du kan icke heller vara arg eller irriterad. Allt detta är emotionalkroppens stämningslägen.

Mästaren nämner även ytterligare exempel – snålhet, avund och nedslagenhet. Aspiranten på lärjungaskapet kanske inte förfaller till de förstnämnda så lätt som till den tredje. Människor är ofta mindre uppmärksamma på nedslagenheten än på sina andra känslor, eftersom de inbillar sig att denna påverkar endast dem själva. De tänker: ”Om jag känner mig ledsen och bedrövad, så är det i alla fall bara mitt problem och angår ingen annan.” Men detta är inte sant: det skadar verkligen andra människor. Mekanismen är välkänd av alla som studerar esoterik. Modlöshetens vibrationer sprider sig runt omkring oss och påverkar andras både emotional- och mentalkroppar. Detta är ett betydligt större ont än vad man normalt har insett, eftersom många, som dessa tankar kan nå, kan vara mindre utvecklade individer och även befinna sig i omständigheter, där de lätt förfaller till brottslighet.

De som satt sig in i brottsstatistik och brotts historia, vet att ett stort antal brott, i synnerhet mord och självmord, begås efter en period av djup depression. Den för brottet anklagade säger, ”en känsla av förtvivlan överväldigade mig plötsligt. Jag kände att jag inte kunde styra mig själv.” Många på de lägre utvecklingsstadierna kan påverkas på detta sätt. För vissa blir följden fängelse och död, fastän de ändå inte var skyldiga eller bara delvis skyldiga till brottet. Vi lever i en värld, där endast ett fåtal förstår dessa inre lagar och där synnerligen ofullkomlig rättvisa skipas i våra domstolar i brist på de mest grundläggande psykologiska insikter.

Kanske känner jag särskilt väl igen detta, då jag tidigare själv var utsatt för känslor av stark upprymdhet och av lika djup nedstämdhet, när pendeln sedan svängde tillbaka. Många har samma slags temperament; ena dagen ter sig världen ljus och fylld av lycka, är naturen skön, är allt glädje och ter sig allt gynnsamt. Därefter kommer den oundvikliga reaktionen, man känner sig mycket nedstämd, och hela världen synes förmörkad. Om ni betraktar det hela sansat, kommer ni att märka att de yttre orsaker, som ni vill hänföra till era skiftande sinnesstämningar, inte är tillräckliga för att ge så omfattande följder. Likväl har detta vissa fördelar. Jag kunde aldrig ha blivit någon talare, om jag inte varit född med den. Det ingår som en del i talarens egenskaper att känna till dessa känslans ytterligheter. Men som varje annan läggning har den sina för- och nackdelar. Man bör icke ge efter för dessa känslösvängningar.

Jag tvivlar på att man kan bli av med denna ofullkomlighet genom att bara säga sig: ”Jag borde inte känna mig nedstämd.” Men man kan bemästra även de svåraste fallen, om man kommer ihåg att man inte bör ge efter för den på grund av dess bedrövliga effekter på andra människor. Försök därför inte enbart att skjuta undan den, utan ersätt den med en stark känsla av mod och glatt lynne samt med den värme som kommer av de osjälviska känslor denna inställning medför.

Såsom mästaren påpekar, vill emotionalkroppen icke skada någon. Den verkar som den gör

helt enkelt därför att den är uppbyggd av elementalmateria, som befinner sig i involutionen och som utvecklas genom våldsamma och ständigt skiftande vibrationer. Emotional kroppens ständiga begär efter våldsamma vibrationer är något som måste hjälpa den studerande att förstå att det icke är han själv utan något annat, som framkallar stämningar utan uppenbar orsak och utan att förnuftet godkänner dessa, att det rör sig om emotional kroppens egna oberoende aktiviteter. Man måste inse detta och ej tillåta sig att bli en tummelplats för alla dessa känslor. Studera er egen emotionala natur och tag reda på vilka de oönskade ting är, som den särskilt önskar. Besluta därefter tyst att ni inte skall låta den få dem. När ni gjort detta, tänker ni inte mer på dem. Välj ut de motsatta känslorna och förstärk dessa. Om er emotional kropp vill vara otålig, ställ in er på tålmod. Tänk tålmod i er morgonmeditation och öva det hela dagen. Om er emotional kropp vill att ni skall känna avund, iakttag helt enkelt detta faktum, och tänk inte mer på avund utan tänk på osjälviskhet och praktisera den intensivt, så finns inte plats för avund. Sinnet kan inte vara uppfyllt av två ting på samma gång.

Kom ihåg att alla svårigheter utgör möjligheter för den blivande esoterikern. Det är ingen större förtjänst, om aspiranten är kärleksfull, när alla andra runt omkring är vänliga, eller mild när alla är hänsynsfulla. Det kan vem som helst. De som aspirerar på lärjungaskap, måste visa rätt känsla, när den felaktiga riktas emot dem. I annat fall är de precis som alla andra. Detta måste man komma ihåg, när man utsätts för svårigheter och frestelser. Aspiranten bör kasta sig fram och möta dem såsom möjligheter att betala igen skulder. För en aspirant är varje påfrestande människa och omständighet han möter icke en frestelse till ont utan en möjlighet till gott. Det är när han förmår löna onda känslor med goda, som lärjungen liknar sin mästare. Det är först då han visar mästarens kvaliteter. När ni utför er morgonmeditation, tänk då på de egenskaper ni vill tillägna er. När ni senare under dagen möter en tröttsam, irriterande människa, kommer ni först vanemässigt att reagera med irritation på henne, men bara ett ögonblick efter att ni gjort misstaget, kommer ni att tänka på tålmod. Nästa gång kommer ni att tänka på tålmod, medan ni gör misstaget. Ytterligare någon träning, och ni skall tänka på det ögonblicket innan. Därefter kan ni känna av irritationen men icke visa den och slutligen icke ens känna av den. Det första av dessa stadier visar att er meditation börjar bära frukt.

Jag känner till många, som beslutat sig för att göra detta. De har ansträngt sig några dagar eller veckor och därefter sagt: ”Jag kommer inte längre att fortsätta mina meditationer på detta sätt, jag når inga resultat. Meditationen gör ingen nytta. Jag gör inga framsteg.” Det är alldeles samma sak som om någon påbörjade en tredagarstur till någon ort och satte sig ner efter en timme eller två och sade: ”Det är meningslöst att gå längre, det verkar som om jag aldrig kom fram.” Var och en kan förstå hur dumt ett sådant tillvägagångssätt är för den fysiska världen. Det föregående är inte på något vis klokare. Meditation måste ge resultat, lika väl som vandrigen måste föra er framåt. Det är lika ofrånkomligt. Naturlagarna gäller alltid, och varje kraft ni sätter i rörelse måste ge ett resultat. Om ni inte omedelbart når vad ni föresatt er, beror det på att det finns ytterligare hinder att övervinna. Kraften går åt till detta, till att uppväga det och därefter fullständigt besegra det. Tänk inte på resultat! Bara styr in tanken på tålmodet eller på den egenskap ni önskar tillägna er, så kommer resultaten av sig själva!

C.W.L. – När allt kommer omkring, är det inte särskilt svårt att med en smula övning komma underfund med att vi inte är denna fysiska kropp, att den blott är en överrock. Emotional kroppen däremot, våra känslor och begär, bereder oss större svårigheter, eftersom den ofta synes utgöra en del av vårt innersta. Man finner överallt i vardagslivet människor, som är övertygade om att de är sina känslor och begär. Vissa är så uppfyllda av sina känslor att det skulle synas som om ingenting funnes kvar hos dem, om man föreställde sig att de upphörde med sina känslor. Hela människan är begär och känsla. Det skulle vara mycket svårt för en sådan person att skilja sig själv från sin emotional kropp, och likväl är det detta, som måste ske. Att emotional kroppen ständigt ändrar sitt stämningsläge, borde hjälpa människor att upptäcka att detta icke är de själva. Som själ förändras man inte, man önskar alltid detsamma, utveckling för att kunna hjälpa

andra att gå den väg våra mästare utstakat åt oss. Det är med andra ord helt klart att emotionalkroppen inte är jaget.

Emotionalelementalen förvärvar en viss kontinuitet genom att draga till sig materia av just det slag vi hade i tidigare liv. Det medför därför vissa svårigheter att snabbt lägga om kursen för att kontrollera detta väsen. Det kan dock låta sig göra. Det bästa sättet är att undersöka vilka oönskade banor emotionalkroppen vill följa. Envar har sina svårigheter. Någon är till exempel nervös, retlig, avundsjuk eller snål. När han inser detta, måste han i tysthet vara uppmärksam på detta. Antag att det är irritation, vilken är mycket vanlig under de fruktansvärda förhållanden och det buller som det moderna livet medför. Denna person bör då bestämma sig för att inte bli irriterad. Det är en god idé att välja det till föremål för sina meditationer. Därmed är ej sagt att man under denna skall bekämpa det onda, utan i stället meditera på den motsatta egenskapen: tålmod. Tänk aldrig på det negativa föremålet och kämpa icke emot det. Detta endast förstärker det än mer.

Samma metod bör ni tillämpa också när ni försöker hjälpa andra med deras tankar. Om ni hjälper någon, som har detta problem, bör ni inte uppehålla era tankar vid att han är irriterad och vilket elände detta är och därigenom förstärka det. Ni bör tänka: ”Jag skulle vilja att han vore lugn och tålmodig.” Då går hela kraften av er tanke ut på att han uppnår detta. När vi möter en irriterad människa, blir vi till att börja med antagligen irriterade av gammal vana. Men efteråt minns vi, ”Jag menade inte att göra det”. Det är av värde att minnas även efter att det har inträffat. Kanske nästa gång eller den tjugonde gången kan vi fånga oss just i själva ögonblicket i stället för efteråt. Tredje stadiet är att minnas alldeles innan vi uttrycker vår irritation. Känslan av irritation finns då där, men vi visar den icke. Nästa steg är att icke känna irritation alls. Då är problemet över och kommer vi inte att ha svårigheter med detta vare sig under detta liv eller kommande.

För att kunna bemästra emotionalkroppen är det nödvändigt att vi inte har några personliga känslor, som kan såras eller kränkas. Den vilkens känslor kan såras, tänker på sig själv, och det har vi ingen rätt att göra, om vi vigt vårt liv åt mästaren. Det kan givetvis finnas de som är så tjockhudade att de inte märker en förolämpning – detta är inte önskvärt. Men när ni märker att ni förolämpas av någon, är det alltid bäst att inte uppmärksamma det.

Om folk talar illa om er, bry er då inte om det. Människor har talat illa om varandra sedan tidernas begynnelse, och de kommer att fortsätta med detta, tills vi alla är en bra bit på väg mot lärjungaskapet. När allt kommer omkring, spelar det inte så stor roll vad någon annan säger. Det är bara en vibration, som går förbi i luften. Det är inte mer än det, såvida vi inte låter det bli mer. Om en människa säger något obehagligt om er utom ert hörhåll, kan detta aldrig skada er det minsta. Om ni skulle råka höra det och bli förargade, bittra och nedstämda, är detta inte den ursprungliga syndarens fel. Det är ni som skadar er själva. Betrakta det hela i ett filosofiskt perspektiv. Säg, ”Stackars varelse, det är allt han vet om det!” Var lugna och vänliga. Vad andra säger har mycket liten betydelse, eftersom de för det mesta vet så litet. Kom ihåg, ”Hjärtat känner självt bäst sin egen sorg.” Var och en har vid varje tillfälle sina skäl för vad han säger, gör och tänker. En annan kan aldrig veta hans fullständiga motiv, eftersom man oftast ser bara ytan och betraktar denna på fel sätt. Innan ni når enhetsstadiet, kan ni lika gärna ge honom tvivlets förmån. Eller ännu klokare, sök aldrig förklara någons motiv. Om ni anser någons handlande felaktigt, är det vänligaste man kan säga: ”Jag skulle inte göra på det sättet. För mig ter det sig felaktigt, men jag antar att den människan har sina skäl, även om jag inte vet vilka.” När en människa är oförskämd, beror det oftast på att något har gått på tok. Resultatet blir att hon känner sig helt ur balans, och ni råkar vara den som hon först talar med. Det är egentligen inte er hon är arg på. Något annat har gjort henne upprörd. Hon kanske har ätit dåligt. Vi måste visa andra hänsyn och tänka: ”Stackarn, hon kan nog inte alltid känna sig så älskvärd och vänlig som jag alltid är.” Hon blir nog ledsen för att hon var oförskämd eller har hon inte ens uppfattat att hon sagt något utöver det vanliga.

Alla känslor av att ha blivit förolämpad eller sårad måste komma av att man tänker på sig själv. Om vi inte tänkte på oss själva, skulle vi inte kunna känna oss förolämpade eller sårade. Detta tänkande på oss själva är just vad vi måste rensa ut och göra oss av med. Närhelst svartsjuka är inblandad, finns också alltid själviskhet. Om denna människa tänkte endast på hur mycket hon älskade den andra parten, skulle det inte ha någon betydelse hur mycket den andre älskade någon annan. Bakom de flesta av våra problem ligger förvillelsen om det från omvärlden avskilda jaget.

Den själviska människan är en anakronism. Hon framhärdat i det som var användbart för henne för tjugo år sedan men nu har spelat ut sin roll. Hon är helt enkelt efter sin tid. Vår uppgift är att vara "up to date". Vi lever för och tänker på framtiden. Därför måste vi sopa undan alla dessa föråldrade ideer.

När ni rannsakar er själva för att bli klara över de brister ni avser att övervinna, akta er då för att bli offer för villfarelser såsom samvetskval och ånger. Tänk på berättelsen om Lots hustru och se icke tillbaka! Det ger ingenting i utbyte. När ni gjort ett stort misstag, kan ni säga till er själva: "Det var dumt gjort, jag skall aldrig göra om det." Talleyrand lär ha sagt: "Vem som helst kan göra ett misstag – vi gör alla misstag, men den som gör samma misstag två gånger, är en dåre." En mästare uttryckte samma tanke på följande sätt: "Den enda ånger, som är värd något, är beslutet att icke göra om det." Kom ihåg: Den människa, som aldrig gjorde ett misstag, gjorde inte något över huvud taget. Ni oroar er inte för vad ni gjort i tidigare liv. Varför då oroa sig för gårdagen? Båda är förfluten tid. Ånger är slöseri med tid. Det är till och med något värre än så. Det är själviskhet.

Det är lätt att visa kärlek och själviskhet mot dem som är likadana mot oss. Men om vi verkligen har gjort framsteg, skall vi vara kärleksfulla även när vi möter brist på kärlek. Kristus sade: "På vilket sätt är det förtjänstfullt att älska dem som älskar oss? Gör icke även publikanerna detta?" Hans bud var: "Älska era fiender och bed för dem som utnyttjar er tvivelaktigt." Det är vid dylika tillfällen en lärjunge kan visa sitt verkliga värde, när han kan göra vad mästaren skulle ha gjort. Fastän människor talar illa om honom och behandlar honom illa, tänker han ändå vänliga, kärleksfulla tankar om dem, förlåter och bortser från deras dumheter. Detta är vad vi måste göra. Det är inte tillräckligt att återgälda andras vänlighet och kärlek. Vi måste ha förmåga att ge i överflöd av detta till människor, som ännu ej knappt vet vad det är. Det sägs om Kristus att när han blev skymfad, skymfades han inte tillbaka. När han led, hotade han inte utan vände sig till den ende som kunde döma rättvist. Vi blir alla felbedömda och missförstådda ibland. Ingen behöver oroa sig för detta. Karma gör att allt rättas till. "Min är hämnaden, jag skall vedergälla det, säger Herren." Lämna detta till honom. Rättvisa skipas alltid, och allt som är orätt kommer en dag att rättas till. De som nu missförstår kommer en dag att inse sitt misstag och ångra sitt missförstånd. Ingen orättvisa skall råda. Allt skall bli bra till slut. Logos är själv föredömet i sitt ständiga uttryck av kärlek. Många förolämpar honom, missförstår och hånar honom. Han svarar inte, utan utflödet av kärlek fortsätter oupphörligt. Om vi vill vara ett uttryck för det gudomliga, måste detta utmärka även oss.

Din mentalkropp vill tänka sig själv såsom något stolt avskilt, vill tänka högt om sig själv och lågt om andra.

C.W.L. – Här måste vi åter igen skilja på vad mentalkroppen önskar och vad vi själva önskar. Vi måste inse att vi inte är vår mentalkropp. Vi säger av gammal vana, "Jag tänker så och så", men i nio fall av tio är det inte "jag tänker" utan mentalkroppen tänker. Många av oss har försökt att kontrollera och träna sitt tänkande, men om vi betraktar våra tankar, så ser vi hur få av dem som vi kan kalla våra egna, hur få som kommer från det högre jaget, och hur många som kommer från det lägre mentala.

Det lägre mentala hoppar från en sak till en annan, fladdrar ytligt över många skilda ämnen men fördjupar sig inte fullt i något. Det flyttar från ämne till ämne för att ständigt få uppleva nya vibrationer. Också om vi ser tillbaka på en kortare tidsperiod, finner vi att vi tänkt ett stort

antal oväsentliga tankar. När ni exempelvis promenerar längs en gata, kan ni upptäcka att medan ni inte aktivt tänker, är det något annat som tänker hela tiden, nämligen mentalkroppen. Om man inte kontrollerar den, frammanar den ett stort antal oväsentligheter, inte nödvändigtvis dåliga tankar, såvida de inte är självcenterade, själviska. Den har för vana att ständigt associera till nya föreställningar. På detta sätt förvränger den ibland våra ädlaste tankar, så att de förvandlas till något helt annat och trivialt. Vi måste lära oss kontrollera och ändra allt detta. Jag vet att det är svårt att ständigt kontrollera vad det mentala gör. Men denna kontroll är nödvändig, då det mentala är en mycket påtaglig kraft, den absolut största kraftkälla vi har. Genom att rikta viljekraften genom mentalkroppen kan man åstadkomma i stort sett vad som helst. Denna enorma kraft kan bli vår, om vi övar vaksamhet för att hindra bildandet av nya tankemönster. Antingen vi är rika eller fattiga, unga eller gamla, blir den då ett värdefullt redskap i vårt tjänande. Genom tanken kan mycket åstadkommas som annars ej låter sig göra. Tillgivenhet och stöd, som genom tanken sänds ut till någon, som vi vet behöva stöd, kan vara av betydligt större hjälp än att skänka en summa pengar – det kan rent av få en livslång effekt. Resultatet av detta behöver inte visa sig i det fysiska men är ändå värdefullt arbete i mästarens ögon.

Den bakgrund, som det mentala ständigt kan återvända till närhelst jaget inte aktivt tänker på något som kräver uppmärksamhet, borde vara tanken på mästaren. Denna tankebild bör vara så exakt som möjligt. Mångas tankar på mästaren är ett slags vag skönhetsupplevelse, en sorts halvextas eller ett religiöst koma, i vilket de inte tänker aktivt på något särskilt alls. I stället för att oklart bada i tankar utan precision bör vi låta dessa antaga en bestämd form, såsom: ”Vad kan jag göra för att tjäna honom. I vilken riktning kan min tankekraft göra största nytta?”

I denna bok kommer ni att gång på gång stöta på det faktum att det egentligen finns bara en enda tanke, en enda vilja, ett enda arbete för oss. Denna enda tanke är tanken att tjäna mästaren, den enda viljan att utföra det arbetet. Detta arbete är hängivenheten till honom och uppoffrandet för hans sak för världen. Även om detta arbete för oss kan taga sig de mest skilda former, är det alltid för honom och för världen vi gör detta.

Det finns bara en tanke hos mästaren, att tjäna. Om vi vill förena oss med mästaren, måste detta vara även vår enda tanke. Det betyder att vi måste förbereda oss för detta tjänande, vilket också innebär vissa framsteg för oss själva. Inte för framstegens egen skull utan därför att vi önskar bli dugliga verktyg.

Många människor utvecklar sin mentalkropp. Stora vetenskapsmän gör det enbart för att vinna kunskap. Ibland finns hos forskaren även tanken att han, om han gör en stor upptäckt, kan bli berömd, men jag tror inte att detta gäller flertalet vetenskapsmän. Det finns för det mesta i bakgrunden en önskan att kunna tillämpa kunskapen, men framför allt finns hos den vetenskapligt inriktade en intensiv kunskapsörst. Detta är en ädel väg, och den vägen vandrar många ädla själar, som tjänar mänskligheten på ett storslaget sätt. Också vi måste bemöda oss om att utveckla vår mentalkropp, så att den blir ett aktivt, skarpt och användbart redskap. Varför? Varför slipar snickaren sin hyvel? Icke för att få en vassare hyvel än någon annan snickare har utan för att kunna hyvla jämnt och fint och därmed utföra ett gott arbete. Av precis samma anledning måste vi träna vår mentalkropp, men vi bör alltid ha i åtanke: ”Jag bygger ett redskap för mästarens arbete.” Den som håller sig till detta ideal, kommer att kunna gå fri från andligt övermod och därigenom kunna undvika många av de fällor som annars en blott intellektuell utveckling otvivelaktigt leder till.

Även när du har lyckats vända mentalkroppen bort från världsliga ting, försöker den likväl vara beräknande, få dig att tänka på ditt eget framåtskridande i stället för att tänka på mästarens arbete och på att hjälpa andra.

A.B. – Det som kanske gjort det största intrycket på mig i denna undervisning av mästaren är att den ständigt återkommer till och samlar sig kring idén om en enda tanke, en enda vilja, ett enda arbete. Den tycks utstråla denna enhet så starkt att man får intrycket av att mästaren kan tänka endast denna tanke, att han så fulländat gått upp i detta enda att han inte kan tänka på

något annat, att han inte kunde glömma den, vad som än upptog hans uppmärksamhet. Detta är lärjungens ideal. Han måste alltid tänka på mästarens arbete och på att hjälpa andra. Om det är annorlunda, är det mentalkroppen som tänker, icke jaget. Men om ni äger denna idé, har ni allt annat också. Antag att ni under er meditation tänker på en egenskap. Varför vill ni förvärva denna – för att bli beundrad eller för att komma närmare tidpunkten för invigning? Eller vill ni ha den för att kunna bli ett bättre redskap för mästarens arbete? Detta är det prov, med vilket ni kan få veta om det är mentalkroppen eller det högre jaget, som tänker.

Det är en god idé att ärligt pröva sig själv på detta sätt. Antag följande situation. En viss del av mästarens arbete kräver kvaliteter av betydligt lägre slag än andra, som ni redan utvecklat. Skulle ni vilja taga på er detta arbete i stället för att fortsätta använda era högre talanger och därmed utvecklas vidare i den riktningen? Skulle ni kunna tänka er att vara ringare för att vara till större nytta? Ni skulle vilja detta, om ni alltid hade motivet att vara till nytta i mästarens arbete. I det arbetet skall det alltid finnas många tillfällen att utveckla vår mentalkropp till ett användbart redskap. Om vi i detta syfte förbättrar oss själva, riskerar vi inte begå misstaget att fjärma oss från enheten.

I den fysiska världen måste vi ständigt hålla ögonen öppna för att uppmärksamma de möjligheter som andra människor inte brytt sig om i tron att de var oväsentliga. En lärjunge söker alltid de ting som lämnats ogjorda av andra, så att han kan tillföra det som fattas. En sådan inställning tyder på att det mentala börjar komma under kontroll.

C.W.L. – Tanken på mästarens arbete måste behärska allt annat i det mentala. Om vi finner någon annan tanke än denna, om någon annan anledning att utföra ett arbete inställer sig, kommer detta från det mentala, icke från jaget. Detta är en viktig distinktion. Det mentala är verkligen högfärdigt och separatistiskt, och när det har givit upp all världslig stolthet, är dess nästa steg att försöka få oss att känna stolthet över vår framgång i vårt förhållande till mästarna eller något liknande. När vi trampat ner detta och är fria från stolthet över dessa ting, kommer det att försöka få oss att blir stolta över att inte vara stolta. Skyll inte på mentalkroppen, den vet inte ens av er existens utan försöker bara få till stånd olika slags vibrationer och att variera dessa, vilket den behöver för sin utveckling.

När du mediterar, försöker den få dig att tänka på de många olika ting som den vill ha i stället för detta enda som du vill. Du är icke mentalkroppen, utan mentalkroppen är ditt verktyg, så här krävs åter igen urskillningsförmåga. Du måste outhärligen vara på din vakt för att icke misslyckas.

C.W.L. – I Indien säger man att det mentala är raja eller kungen bland sinnena och att av alla våra själsförmögenheter det mentala är den svåraste att styra. Vi är med avseende på detta sämre ställda än indierna, eftersom vi har ägnat oss åt att särskilt utveckla det lägre mentala och har satt en ära i att snabbt kunna växla från ett ämne till ett annat.

Med tålmodig ansträngning och med upprepningens och vanans makt kan ni få bukt med denna elemental. Ni kan tvinga den att lyda er och förmå den att förstå att ni, jaget, har för avsikt att behålla er alltbehärskande idé och att denna idé kan utvecklas i det oändliga, eftersom allt kan användas i mästarens tjänst. Då kan denna vetgiriga, svårstyrda elemental inom kort börja förstå att den vinner mer på att arbeta med er, som den inte förstår, än att arbeta mot er. Därefter kommer den att arbeta med er harmoniskt och behagligt.

TREDJE KAPITLET

RÄTT OCH ORÄTT

Mellan rätt och orätt vet esoteriken icke av någon kompromiss. Vad det än synes kosta, måste du göra det rätta, det orätta får du icke göra, oavsett vad de okunniga må tycka eller säga. Du måste djupt studera naturens dolda lagar och, när du känner dem, inrätta ditt liv enligt dem och därvid alltid bruka förstånd och sunt förnuft.

A.B. – Om ni ärligt betraktar det vanliga livet, finner ni att det består av en rad kompromisser. Människor gör ständigt litet mindre än vad de vet vara rätt för att kunna försvara sig inför den mest dödsbringande frågan: ”Vad skall folk säga?” Eftersom de mycket väl vet vad som i ett visst fall är bäst att göra, ruckar de på det litet grand, fifflar med det, kommer till korta i det för att jämna vägen för sig. Denna fruktan för vad andra skall tycka beror delvis på en svaghet som i grund och botten är älskvärd – önskan att behaga. Denna önskan är mycket vanlig i Indien. Om ni vill vandra den esoteriska vägen, får ni aldrig låta er ledas av denna önskan att behaga till att inlåta er på kompromisser om viktiga principer såsom de stora religiösa och sociala frågorna. Tag till exempel frågan om barnnäkenskap. Det finns många fall, där dylika äktenskap fullbordas alldeles för tidigt. Jag har gång efter annan offentligt talat om den grymhet som består i att låta en flicka bli mor, innan hon är fullvuxen, och om hur dylika förfaranden skadar släktets livskraft. Mången man vet att detta är orätt och säger det öppet. Han undrar varför andra gifter bort sina barn alldeles för unga men gör likväl detsamma själv, på grund av vad andra skulle säga, om han icke gjorde det. Av dylikt människomaterial blir det inga esoteriker.

Låt oss för ett ögonblick lämna åsido de stora frågor, på vilka en nations framtid till stor del beror, och rikta uppmärksamheten på vardagslivets små händelser. Icke heller här får man lov att kompromissa. Man måste avgöra vad som är rätt och sedan beslutsamt hålla fast vid det. Jag vet att ni inte kan genast förverkliga era högsta ideal, lika litet som ni kan nå från bergets fot till toppen med ett enda steg. Men om ni menar allvar med att bestiga berget, måste ni taga varje steg med avsikten att till sist nå toppen, varje steg måste då föra er närmare denna. Sänk aldrig ert ideal, det är ödesdigert. Såsom det heter i en av Upanishaderna: ”Ett är det rätta, det behagliga ett annat. Det rätta framför det behagliga föredrar den vise.”

Försök att i små ting göra vad ert samvete anser rätt. Ni har intet ansvar för vad en annans samvete säger honom, icke heller för om han följer sitt samvete. Men ni har ansvar för att följa ert eget samvete, vad det än synes kosta. Men det är blott en skenbar kostnad, det skall man ha klart för sig. Man kan inte förlora genom att göra det man anser vara rätt. Givetvis måste man noga se till, så att man inte förväxlar sina nycker, fördomar och hugskott med det rätta. I den saken varnar oss mästaren med orden: ”Du måste djupt studera naturens dolda lagar.” Sök först utröna vad som är rätt och lev sedan enligt er kunskap.

Mästaren tillägger i slutet av detta stycke en viktig uppmaning om att ”alltid bruka förstånd och sunt förnuft”. Tag alltid hänsyn till andras känslor men låt aldrig dessa komma emellan er och det ni vet vara rätt. Om man tvingas välja mellan att såra andras känslor och att dagtinga med sitt eget samvete, så väljer man det förra. I sina mellanhavanden med andra skiljer esoterikern alltid mellan den verkliga människan och hennes olika kroppars fördomar. Han sårar aldrig en människa, men sårar hennes fördomar hellre än han gör orätt. Likväl sårar han icke ens hennes fördomar onödigtvis, men om han måste, vet han samtidigt att han själv låter sig brukas såsom ett redskap för undanröjandet av ett hinder, som står den inre människan i vägen. Även i det fallet utför han sin handling vänligt och hänsynsfullt. Många finner detta svårt. Det är mycket svårare att göra något lugnt och förnuftigt, ett känslsvall gör det lättare. Känslan – antingen den är god eller dålig – tillhandahåller en impuls, en drivkraft, som rycker människan med sig utan ytterligare ansträngning från hennes sida. Om man vill skola sig till esoteriker, får man icke handla på impuls, såsom vanliga människor gör. Man måste utveckla förnuft, förstånd, urskillning, och i detta bemödande börjar man omedvetet att utveckla buddhi.

C.W.L. – Människor har vanligen sina fördomar – många sådana, och de förväxlar dessa med det rätta. De har uppfostrats att tycka och tänka på ett visst sätt, och sedan har det aldrig fallit dem in att ifrågasätta det. Därför är de benägna att anse att den har fel som inte tycker som de, i synnerhet när det är flertalets åsikt. Folkliga fördomar är vanligen mycket oförnuftiga, varför vi inte kan låta dem påverka oss i frågor om rätt och orätt. Jag menar inte att det inte ofta finns någon förnuftsgrund i botten på folkliga fördomar, och att vi inte kan finna denna, om vi gräver riktigt djupt – men då är den nog inte alls den som människor anför såsom grund, utan någon

annan. Men vanligen är detta brottstycke av sanningen så förvrängt och insatt i orätt sammanhang på grund av den mängd villfarelser, vari det är insvept.

Esoterikern låter sig aldrig tvingas till att göra orätt av fruktan för att såra människors fördomar, men han sårar inte i onödan dessa fördomar. Förstånd och sunt förnuft måste råda i allt. Antag att man vill göra något visst, därför att man vet att det är något gott och viktigt. Så långt är allt gott och väl, men rusa inte fördenskull åstad liksom en tjur mot en stängd grind. Nog för att han tar sig igenom, men till priset av att ha skadat både sig själv och grinden. Man skall i allt man gör alltid bruka sitt förnuft och gå lugnt till väga. Om vi låter hetsa upp oss och vredgas över något, uppstår visserligen ett känslösvall, som rycker oss med sig, men att lugnt och stilla göra det rätta, utan att rikta någon känsla mot dem som motsätter sig, är mycket svårare. Likväl är detta självklart det rätta sättet att göra det.

Man bör inte handla på impuls, såsom de flesta gör. De står inte ut med det ena och det andra, de förstår inte och vill inte göra sig omaket att söka förstå. De bara rusar fram och tar för givet att de har rätt. Vi däremot måste visa andra hänsyn – taga deras känslor med i beräkningen och även beakta möjligheten att de i en viss fråga kan ha rätt och vi fel.

Du måste skilja mellan viktigt och oviktigt. Vara klippfast när det gäller rätt och orätt, alltid ge efter för andra i obetydliga ting. Ty du måste alltid vara mild och vänlig, förnuftig och medgörlig, ge andra samma fulla frihet som du själv behöver.

A.B. – Detta är en mycket öm och skön del av texten och uppväger den närmast föregående, som fattad i och för sig själv kunde låta ganska hård. Det är ju så att det som människor i allmänhet mest anser viktigt är sådant som inte har någon större betydelse, varför esoterikern i många fall kan låta dem få sin vilja fram. För honom är det viktiga att något visst blir gjort. Han riktar sin vilja på detta enda mitt bland allt annat, detta som verkligen betyder något, och beträffande det övriga låter han människor göra vad de önskar. Eftersom han ger efter för dem i dessa ting, inser de vilken härlig människa han är att arbeta med, och steg för steg följer de honom, glada i den viktiga saken, knappast medvetna ens om att de följer honom. I världen kallas denna egenskap takt. I esoteriken kallas den urskillning.

Det är denna egenskap, som fanatikern förbiser och därför inte lyckas, medan esoterikern alltid lyckas. Fanatikern vet aldrig skillnaden mellan viktigt och oviktigt, och därför ger han inte efter ens i småttigheter. På så sätt kommer han på kant med människor, och då följer de honom inte, hur rätt han än må ha i sak. Om man i stället smeker dem medhårs, spinner de och slår följe med en. Detta bygger på ett fundamentalt faktum i naturen. Hos både människor och djur finns en instinkt att draga åt motsatt håll, när någon försöker draga dem med sig. Jag såg ett exempel på detta häromdagen. En man försökte draga med sig en kalv, och kalven hade naturligtvis kört ner alla fyra fötterna stadigt i marken och drog åt motsatt håll för allt den var värd. Om mannen hade brukat förstånd, hade han slutat draga, och då hade djuret slutat spjärna emot, och med några klappar och litet lirkande hade han sedan kunnat få det att villigt följa sig.

Det finns en värdefull läxa att lära av detta. Om människor inte vill göra det ni vill få dem att göra, sök då felet hos er själva. Ni finner då vanligen att det är något i ert sätt som får dem att motsätta sig er. Jag tillämpar själv detta förfarande. När det någonstans uppstår friktion och hinder i samband med mitt arbete, sätter jag mig och funderar och söker finna ut vad det är jag gör som vållar dessa svårigheter och upptäcka något annat sätt att utföra arbetet. Detta är långt bättre än försöka tvinga människor att följa er i spåren. Ni kan nog till en viss grad tvinga dem, men detta är principiellt felaktigt, och i praktiken leder det endast till motstånd och hinder. Det visar en allvarlig brist på ledarskapets egenskaper – en förmåga som mästarerna vill att vi äger i framtiden. Mästarerna vill att ni lär er att leda, så att ni kan hjälpa människor framåt i stället för att driva dem med tvång.

C.W.L. – Omkring sju hundra år inne i framtiden kommer många av oss att få tillfället att arbeta med utvecklandet av sjätte rotrasen, och under tiden får vi mycket att göra med att förbereda för världslärarens ankomst. Några av oss kommer att finnas i inkarnation, när han

kommer, så att vi får arbeta under honom. Därför behöver vi utveckla ledarens egenskaper. Ledarens första nödvändiga egenskap är takt.

Eftersom esoterikern i något viktigt arbete aldrig ger upp, lyckas han till sist alltid, även om han stöter på något hinder och för en tid hålls tillbaka. Franska revolutionen var ett exempel på detta. De som stod bakom rörelsen för frihet i Frankrike var ur stånd att behärska folkets vanvettiga lidelser, varför denna ohyggliga våg av mord och andra brott störtade fram, så att stjärnan för en tid låg sänkt i blod. Tro aldrig för ett ögonblick att de stora godkände detta vansinne, denna djävulska lust efter slaktande, den utsägliga lorten och grymheten, förräderiet och terrorismen, alla de obeskrivliga vämjeligheter denna förskräckliga tid uppvisade. Makten hamnade i händerna på en av vedervärdigt tyranni och förtryck till vansinne driven pöbel, som visade sig stå lägre än djuren i hagen. Tro aldrig att dessa ofattbara illdåd tåldes av dessa stora, som arbetar för civilisationens fromma. Senare lyckades dock de stora att nå sitt mål på något annat sätt, och för närvarande åtnjuter detta land och många andra all den frihet, för vilket folket kämpade. Så är det med alla andra stora reformer, som de stora inför och allt annat arbete de åtar sig – de når i det långa loppet framgång, även om icke alltid i förstone.

Vi måste göra just detta – aldrig finna oss i nederlaget utan alltid sträva vidare med arbetet – men för att göra detta måste vi förvärva konsten att hjälpa med skicklighet. En hel del gott folk vill driva alla framåt. Men det är icke rätta sättet – vi måste visa andra vilken lycka och glädje och härlighet som väntar i människans framtid och mästarens arbete, och då skall de följa med oss av egen vilja. Om ni inte kan komma överens med vissa människor, sök då felet hos er själva. Bry er inte om andras fel. Sådana har de visserligen och i överflöd, utan se efter vad det är hos er själva som hindrar er att komma överens med dem. Om ni granskar er själva tillräckligt noga, finner ni säkert något.

Försök se vad som är värt att göra, och minns att du icke får döma saken efter dess storlek. En liten sak, som är av omedelbart gagn i mästarens arbete, är mer värd att göra än stora ting, som världen icke skulle kalla goda. Du måste urskilja icke endast det gagneliga från det gagnlösa utan även det mer gagneliga från det mindre gagneliga.

A.B. – Såsom jag redan sagt, är det som från det verkligas ståndpunkt är värt att göra, sådant som de flesta människor inte alls bryr sig om. De är intresserade av oviktiga ting. Lärjungen uppfordras därför att öva detta slags urskillning och får icke slösa sin tid på alla dessa ändlösa sysselsättningar, som fyller de världsiga människornas dag.

Sedan handlar det om något, som ej är så lätt att uppfatta: man får icke döma saken efter dess storlek. En statsmans handlingar, som ter sig stora i världens ögon, kanske från mästarens synpunkt är alldeles obetydliga – liksom dammet på hjulet. Något litet, som utföres av en obemärkt människa, kan vara oändligt mycket viktigare, om det ligger exakt i linje med mästarens arbete.

Vidare en distinktion som är ännu svårare att uppfatta: den mellan det mer och det mindre gagneliga. Man kan inte göra allt, och därför måste man göra det som man bedömer vara mästaren till största gagn. Allt som hjälper världen är gagneligt för mästarens arbete, men eftersom er tid och energi är begränsade, måste ni välja det mest gagneliga, så snart ni har möjligheten att välja. Mästaren ger i de följande två meningarna ett typiskt exempel på detta, när han talar om att nära människornas själar hellre än deras kroppar. Genom att hjälpa själen hugger ni mot roten till allt det onda i världen, ty undantagslöst har det vuxit ur okunnighet och själviskhet.

Att nära de fattiga är gott och ädelt och gagneligt arbete. Men att nära deras själar är ädlare och mer gagneligt än att nära deras kroppar. Vilken rik man som helst kan nära kroppen, men endast de som äger kunskap, kan nära själen.

C.W.L. – Man har ibland riktat klander mot Teosofiska samfundet för att det icke ägnar sig

åt aktivt filantropiskt arbete, såsom att dela ut livsmedel och kläder åt de fattiga. Några av våra loger har gjort åtskilligt dylikt arbete, men det är inte deras huvudsakliga verksamhet. Vilken rik och godhjärtad människa som helst kan göra detta, men det finns mycket arbete, som endast de som äger kunskap kan utföra. Det kanske förefaller somliga att vi är inbilska, när vi tillägger oss beteckningen ”de som äger kunskap”. Men vi berömmar oss faktiskt inte för detta. Vi kan alldeles klart se att det finns många goda människor, som inte har det minsta med teosofin att göra och som intellektuellt sett är långt framom oss. Men det har varit vår karma att få studera dessa ting, och därför vet vi mer om dem än alla dessa framstående människor, som inte studerat dem. Det finns bland dessa människor många med starkare intellekt, andlighet eller hängivenhet, vilka kommer att skrida snabbt framåt, när de förvärvar den kunskap vi äger om det sätt på vilket våra krafter bör riktas. De kommer kanske att gå om oss på vägen, men vi kommer för vår del att välkomna dem och glädjas åt deras framåtskridande, ty på denna väg råder ingen avund och gläds alla åt en broders framgång.

Denna teosofiska kunskap är det pund som anförtrotts oss att bruka rätt. Om vi ej gjorde något för andra med det utan brukade det enbart för vårt eget bästa, så att vi med denna kunskap befriades från oro och bekymmer, finge lösningen på svåra problem och så vidare, skulle vi handla alldeles såsom mannen i bibelberättelsen, han som grävde ner sitt anförtrodda pund. Men om vi gör vårt bästa att sprida det ljus som kommit oss till del och hjälpa till på alla tänkbara sätt, så ser vi åtminstone till att få ränta på vårt pund. ”Den som äger kunskap” kan med denna nära både de fattigas och de rikas själar. Detta är – även från en materiell synpunkt betraktat – ett icke mindre praktiskt arbete än det andra. Vilken är orsaken till allt det armod och lidande som finns i världen? Okunnighet och själviskhet. Om vi angriper okunnigheten och själviskheten genom att försöka upplysa människorna om livets lagar och visa dem varför de nödvändigtvis måste vara osjälviska, uträttar vi mera också från den mest materiella synpunkt för att låta människorna få del av välfärd och lycka i fysiska världen än vi skulle göra genom att blott dela ut livsmedel. Icke för ett ögonblick skall man säga att detta icke är gott och nödvändigt, att det icke borde göras. Stundens nöd måste lindras. Men det är ett större tjänande att undanröja orsaken till allt lidande. Vi gör det som den som hjälper enbart fysiskt icke skulle kunna göra.

Överallt där det funnits någon visdom, någon kunskap alls i dessa avseenden, har de som ägt kunskap befriats från det övriga arbetet för att kunna undervisa. Ni kan till exempel läsa i Apostlagärningarna om att det i den tidiga kristna kyrkan rådde egendomsgemenskap och att, när det uppstod något krångel i utdelandet av livsmedel, man bad apostlarna att personligen ingripa och slita tvisten. De sade då: ”Det är icke tillbörligt att vi försumma Guds ord för att göra tjänst vid borden”, och sade åt de andra att ur sin egen krets utvälja dem som skulle göra detta arbete och sedan hålla sig till det beslutade men icke förvänta sig att de som hade till uppgift att förklara läran skulle ägna sig åt rent fysiska göromål. Icke därför att dessa göromål skulle försummas, men att de som rätteligen borde ägna sig åt dessa, var de som ej kunde göra det andra arbetet.

A.B. – Vi i Samfundet har sådan kunskap som de där ute inte har, varför utbredandet av teosofisk kunskap är just det som vi borde göra. De i Samfundet som ännu inte är redo för detta arbete – att föreläsa eller skriva eller undervisa på något annat sätt – bör utföra annat arbete, medan de förbereder sig. Jag grundade Tjänandets orden för dem som inte kan undervisa, så att alla som inträder i Samfundet kan finna någon uppgift att sysselsätta sig med. Det enda som en medlem av Samfundet icke skall göra, är att vara sysslolös. Alla medlemmar måste vara verksamma i mästarsens arbete.

C.W.L. – Det är svårt att fatta hur många människor som står ganska nära det stadium, där de skulle kunna göra snabba framsteg, om de blott kunde väckas till insikt om detta. Jag har ju själv sett det mest hos ungdomar, eftersom mitt arbete huvudsakligen ligger där. Jag ser i nästan vilket land som helst många pojkar och flickor, som skulle kunna göra goda framsteg i den

riktning teosofin visar, om bara saken kunde läggas fram för dem. Men det gör den inte, och de kastar sig in i den vanliga världen av förvärvsarbete och blir goda människor av det vanliga slaget. Så fortsätter de tjugo eller trettio inkarnationer eller fler, fastän de har förmågan att studera teosofin och skulle bli intresserade av det, om det lades fram för dem på rätt sätt. Denna tingens ordning lägger förvisso ett tungt ansvar på dem som äger denna kunskap. Det är alltså vår sak att skaffa oss förmågan och göra oss beredda att lägga fram teosofin närhelst och varhelst ett tillfälle yppas. Det finns många människor, som hellre nu än om tjugo liv kan påbörja sin utveckling med hjälp av den kunskap teosofin skänker. Det är naturligtvis en fråga om deras karma, men det är vår karma att ge dem detta tillfälle, att lägga fram saken för dem – om de sedan griper tillfället eller ej, det är deras ensak. Förrän vi gjort vårt bästa, vet vi icke om det är deras karma att få denna hjälp eller ej.

Om du äger kunskap, är det din plikt att hjälpa andra till kunskapen. Hur vis du redan än må vara, har du på denna väg mycket kvar att lära, så mycket att du också här måste bruka urskillning och du noga måste överväga vad som är värt att lära. All kunskap är till gagn, och en dag skall du äga all kunskap. Men så länge du äger endast delkunskap, se till att den är den mest gagneliga delen. Gud är visdom likaväl som kärlek, och ju mer visdom du äger, desto mer av honom kan du framvisa. Studera alltså, men studera först det som mest hjälper dig att hjälpa andra.

C.W.L. – Mästaren råder oss här att studera, men han säger åt lärjungen att i möjligaste mån välja det som hjälper honom att hjälpa andra. Jag fattar det så att det betyder att man först och främst skall söka förstå teosofin grundligt men därtill förvärva den kunskap och samtida bildning som gör människan kultiverad. Jag vet att det i Teosofiska samfundet finns många, som av olika orsaker anser sig obildade men som också är mycket uppriktiga och hängivna, som säger: ”Varför skall vi bry oss om de olika detaljer som ingår i bildningen? Vi vill komma åt det verkliga i saken och lägga fram sanningen på något sätt.” Ja, men det troliga är att den obildade lägger fram den i en form, som ej tilltalar utan stöter bort de bildade och kultiverade. Jag har hört sägas att den intuitive, som får höra något som uttryckts dåligt och oskickligt, höjer sig över formen och ser till den bakomliggande sanningen. Så är det nog också, men tyvärr är de flesta människor icke intuitiva. Vi har heller ingen rätt att på grund av vår egen lättja lägga hinder i vägen för någon som annars hade kunnat ledas till att fatta intresse för saken. Det måste bestämt och med eftertryck hävdas att det är vår plikt att göra vår framställning så nära nog fullkomlig som vi förmår.

Arbeta tålmodigt med dina studier icke för att människorna skall anse dig klok, icke för att du skall få känna glädjen i att vara klok, utan därför att endast den kloke kan klokt hjälpa. Hur mycket du än önskar hjälpa, kan du göra mera skada än gott, om du är okunnig.

A.B. – Det råd som här ges är särskilt viktigt för våra yngre medlemmar. Jag möter ofta vid universiteten unga män, som berörts av den nya andan. De är mycket ivriga att hjälpa och vill ofta lägga sina studier åt sidan. ”Vad har vi för nytta av dessa studier?” frågar de. Det råd jag i ett sådant fall alltid ger är: ”Fortsätt med dina studier och bli en bildad man. Även om det i dessa finns mycket som inte är särskilt viktigt, så är skolningen av själva intelligensen viktig nog. Det är däri betydelsen av dina studier ligger, de skolar dig att tänka logiskt och riktigt. Om du inte går igenom denna mentala disciplin, så kommer du senare att vara allvarligt hämmad i ditt arbete.

Det räcker inte med att kunna inse teosofins sanningar. Om ni vill hjälpa andra till kunskap, måste ni ha den intellektuella skolning som sätter er i stånd att lägga fram den på ett riktigt sätt. Om en människa saknar bildning, märker man detta genast på hennes sätt att framställa ett visst ämne. Den del av min egen skolning, jag känner störst glädje över att ha genomgått, är den vetenskapliga. Först och främst har den hjälpt mig att ordna det jag vill framställa på ett för-

nuftigt och logiskt sätt, så att intellektuella och bildade människor kan anse det värt att beakta. Därefter har den försett mig med många belysande exempel, som tilltalar intellektet, då de är hämtade från sakförhållanden, som avgjort kan bevisas.

De av oss som är äldre kan vara till stort gagn för de yngre, vilka de får tillfälle att handleda, om de utan att dämpa de yngres entusiasm vänligt och sansat förklarar vikten av att skaffa sig det världen kallar bildning. När man fått syn på de högre tingen, är man nog benägen att en smula ringakta dessa ”lägre” studier. Det är därför mästaren säger till sin unge lärjunge, som alltjämt har mycket av sin intellektuella skolning framför sig: ”Arbeta tålmodigt med dina studier.”

C.W.L. – Historien skänker detta råd sitt eftertryckliga stöd. Många gott folk har med de bästa avsikter å det rysligaste förfuskat och fördärvat sin sak, vilken denna än må ha varit, långt grundligare än något utifrån riktat angrepp kunde ha gjort. Teosofiskt arbete har ofta lidit av en bristfällig och slarvig framställning. Vi önskar icke att man talar illa om teosofin på grund av våra personliga fel eller brister. Om man utsett er att arbeta för Samfundet, och ni inte gör detta på ett ordentligt sätt, skrid då till verket och lär er att göra det ordentligt. Om man har bett er att läsa något, och ni inte kan göra det, lär er då att göra det ordentligt. Om ni inte – ännu så länge – kan föreläsa, så får ni lära er mera och tillräckligt och sedan göra er besväret att förbereda er, så att ni kan göra även detta. Hur som helst: gör något och försök göra det väl. Det är vår plikt såsom teosofier att bemästra den korrekta grammatiken och de korrekta uttrycken, som sätter oss i stånd att lägga fram dessa ting på ett godtagbart sätt inför de människor vi önskar nå. Hur lysande en sanning än må vara, fördunklas den i en oskicklig och felaktig framställning. Det är vår plikt att göra vårt bästa i denna sak. Vi måste vara bildade, om vi skall kunna på rätt sätt framlägga dessa sanningar.

FJÄRDE KAPITLET

VAR ALLTIGENOM SANN

Du måste skilja mellan sanning och lögn. Du måste lära dig att vara alltigenom sann, i tanke och ord och handling.

A.B. – Om man icke följde mästarens både tanke och ord, kunde man undra varför detta yttrande fällt just här. Urskillningen mellan sanning och lögn – detta borde väl ändå ha sagts först! Mästaren yttrar det senare, eftersom det är en mycket svår sak. Man måste vara alltigenom sann, säger han, och det är icke lätt för människan att göra sig sådan i tanke och ord och handling. Ni märker att tanken nämns först. Detta är den vanliga esoteriska ordningen, vilken sätter tanken först, därefter talet och handlingen. Även Herren Buddha angav dem i denna ordning, såsom rätt tanke, rätt tal och rätt handling.

Först i tanken och det är icke lätt, ty i världen finns många osanna tankar, många dåraktiga vidskepelse, och ingen, som är deras slav, kan skrida framåt.

C.W.L. – Vi som studerar teosofin, tror att vi är absolut fria från vidskepelse. Jag är inte alldeles viss om att detta är sant. Det synes mig möjligt att tro vidskepligt på teosofi. Den som tror på något, därför att ”det står i Bibeln”, är förvisso vidskeplig i det avseendet, eftersom han icke har någon god grund för denna tro. Likväl är det blott ett enda steg framåt ur denna vidskepelse att säga, ”madame Blavatsky har sagt det” eller ”det står i *Den hemliga läran*”. Det är ett steg, eftersom det finns åtskilligt mer som tyder på att madame Blavatsky visste vad hon talade om än, låt säga, aposteln Paulus eller någon av de äldre skribenterna gjorde. Men det är lika litet vårt eget, därför att madame Blavatsky sade det, än därför att det tillagts aposteln Jakob eller aposteln Petrus. Om vi håller något för sant, måste vi förstå det, göra det till en del av oss själva, växa in i det och låta det växa in i oss. Så länge vi bara läser något för att sedan papegojmässigt upprepa det, blir det vi anammat vidskepelse. Tron på det som är sant kan vara vid-

skepelse, om det för oss inte är bättre grundat än att det står skrivet på något ställe. När det ingår i vårt mentalsystem, kan vi säga, ”det är en del av mig, och det är mitt. Jag vet varför jag tror på det, och därför är min tro en intelligent tro och inte blott vidskepelse.” Jag befarar att det i många fall även i tron på sanningen finns åtskillig ointelligent tro.

A.B. – Det är så svårt för en människa att frigöra sig från vidskepelse, från att betrakta det oväsentliga såsom väsentligt (ty detta är vidskepelsens väsen) att hon ej förväntas fullständigt göra det, förrän efter första initiationen. Detta visar att vidskepelsen är något djupt och svår-fattligt, som verkar i människans själva natur. Ingen, som är slav under vidskepelsen, kan skrida framåt, säger mästaren. Detta är en generalisering, men vi måste beakta ordet ”slav”. Han säger icke att den som är i någon mån vidskeplig ej kan skrida framåt, utan att ingen, som slav under vidskepelsen, kan göra det. Vidskepelsen är en kraft, som med stor makt hämmar människorna. Hur många religiösa känner man inte som är goda, fromma, människovänliga, som lever skönt och hederligt men är vidskepliga! De tror att deras riter, deras formler, deras sätt att göra saker och ting är av största betydelse. Men dessa har ingen som helst betydelse.

Låt oss såsom exempel taga utförandet av en särskild funktion, den som är avsedd att hjälpa de döda. Den romerske katoliken firar mässan för de döda, hinduen utföra shraddha-riterna för samma ändamål. Båda slagens riter vägleds av samma önskan att hjälpa dem som har gått över, och båda verkar enligt sitt syfte, ehuru de till formen starkt skiljer sig åt. Likväl vore den hindu eller katolik vidskeplig, som hölle fast vid dessa *former*. Den goda vilja och det allvar de lägger i den form, den kärlek de riktar mot de avlidna – detta är det verkliga, som ger resultat. Den goda viljan har en mycket stor betydelse, men den yttre formens särskilda beskaffenhet har det inte, ty den klädnad deras önskan iför sig är lokalt betingad och oväsentlig. Den yttre formen beror av var människan råkar ha blivit född, ty hon föds in i en religion likaväl som i en ras och en nation. Från all vidskeplig tro på riter och ceremonier, på den blotta yttre formens verkan, måste ni befria er. Längre var denna tro mycket viktig, en god sak, eftersom den är det enda som kan höja människor ur deras slöhet, vårdslöshet och likgiltighet. Dessa yttre ting är kryckor att släpa sig fram på. Dessa behöver de som ännu ej kan gå själva. Men så snart man kan gå utan deras hjälp, måste man lägga bort dem.

Därför skall du icke hysa en åsikt endast därför att många andra hyser den, icke heller därför att man har trott på den i hundratals år, icke heller därför att den står skriven i någon bok, som människor anser helig. Du måste själv tänka igenom saken och själv bedöma om den är rimlig.

C.W.L. – Detta är mästaren Kūthūmīs ord. Det var också herren Gautama Buddhas ord för tjugofem århundraden sedan, när människor kom till honom med frågan: ”Det finns så många lärare och så många läror, som framlagts för oss, och de synes alla goda. Hur kan vi välja bland dem?” Hans svar på denna fråga återges i *Kālāma sutta*, ett av lärotalen i samlingen *Anguttara nikāya*:

Vår herre Buddha har sagt att vi icke skall tro på något sagt endast därför att det sagts, ej heller på traditioner, därför att de förts vidare sedan urminnes tid, ej heller på rykten som sådana, ej heller på skrifter av visa män, därför att visa män skrivit dem, ej heller på fantasier, som vi kanske anar ha inspirerats av någon deva [det vill säga en förmodad andlig inspiration], ej heller på slutsatser vi dragit av något förflutet antagande vi kan ha gjort, ej heller därför att det synes oss nödvändigt genom något slags motsvarighetsförhållande, ej heller på våra lärares och mästares blotta auktoritet. Utan vi skall tro, när skriften, läran eller yttrandet bekräftas av vårt eget förnuft och medvetande. ”Ty detta,” avslutar han, ”lärde jag er – att icke tro blott därför att ni fått höra det, utan när ni tror av ert eget medvetande och då även handla i enlighet därmed och i överflöd därav.”

En av de övningar, som mästarna anbefaller sina lärjungar, är att finna ut hur mycket de verkligen vet och hur mycket de endast tror sig veta. Det är en god övning att iakttaga till hur mycket av vårt mentala möblemang vi avgjort kan hävda äganderätt, hur mycket som är vårt eget, därför att vi grundligt förstått och sedan givit det vårt samtycke, och hur mycket vi övertagit från andra, godtagit nästan utan att själva ha tänkt igenom det. Människor föds in i

religioner liksom de föds in i nationer. Det är detsamma med mängder av seder och bruk. När man till exempel har fått en inbjudan till en middag, måste man klä upp sig på ett särskilt sätt. Sådan är seden, och man vill inte bryta den i något som saknar större betydelse, där det inte är en fråga om rätt och orätt.

A.B. – Det är en mycket nyttig övning att från tid till annan undersöka vår mentalmedvetenhets innehåll och iakttaga för det första hur mycket man tror blott och bart därför att många andra tror det; för det andra: hur mycket man tror bara därför att det är gamla trossatser; för det tredje: hur mycket man tror därför att det står skrivet i någon helig bok. Och när man städat ut dessa tre slags tro, märka hur mycket som finns kvar, och detta visar oss vad vi har för verklig grund för allt det vi tror. Det finns en fördel med att ha gått igenom fritänkarens erfarenhet, såsom jag gjort. Den som ej själv haft denna upplevelse, kan nog icke förstå vad det betyder att överge sin religiösa tro, om denna varit uppriktig; hur det slutgiltiga sammanbrottet ter sig, när de grundvalar man stått på rasar. Det nästan dödade mig. Jag var fysiskt kraftlös i veckor. Men när man väl gjort det och grundligt därtill, behöver man inte göra det igen. När jag sedan kom i kontakt med teosofin, kände jag mig visserligen säker på den med en fullkomlig inre övertygelse, men likväl prövade jag den med mitt förnuft, när jag tog emot den.

Minns att om så tusen människor anser detsamma i en fråga men icke vet något om den, så är deras åsikt av intet värde.

C.W.L. – Detta är något som är mycket svårt för den moderna världen att inse. Människor av i dag synes tycka att om man samlar på sig tillräckligt mycken okunnighet, så erhåller man på något vis kunskap därur. Men det gör man inte. De okunniga måste taga ledning av dem som vet.

A.B. – På visst sätt är det till nackdel att det för närvarande finns en sådan väldig mängd böcker att tillgå. Det uppammar läsning utan eftertanke, vilket i sin tur medför ytlighet och tankefladder. Det är därför jag alltid råder människor att läsa litet och sedan återge vad de läst, icke ur minnet utan genom den klara uppfattning av det behandlade ämnet de erhållit. Endast det man själv tänkt igenom är verkligen ens eget, och endast genom att reflektera över och förstå vad man har läst och hört kan man göra det till sitt eget. Annars blir man bara mer vidskeplig, ju mer man läser. Man lägger då mer tro till den tro man redan har, och varken den nya tron eller den gamla vilar på någon fast och stadigt grund.

Jag hade en gång en anställd, som skötte bokföreläsningen mycket dåligt. Så snart räkningskaperna råkade i oreda, började han med en ny kassabok och hoppades på det sättet få reda i dem igen. Likaså önskar människor nu för tiden alltid något nytt, då de egentligen inte känner sig nöjda med sin ytliga bekantskap med det de redan har. Till de vidskepliga hör också de av våra medlemmar, som ständigt och jämt citerar biskop Leadbeaters och mina böcker. Hur sanna de uppgifter de citerar än må vara, är de inte sanna *för dem*, ty om de hade förstått dem, så hade de inte behövt åberopa sig på oss såsom auktoriteter. Om de alls citerar vad vi sagt, borde de anföra det endast såsom åsikter och inte försöka tvinga dem på någon. Det finns endast en auktoritet i världen, och det är visdomen.

Den som vill vandra vägen, måste lära sig tänka själv, ty vidskepelsen är en av de största plågorna i världen, en av de bojor, från vilka du måste fullständigt befria dig.

C.W.L. – Att vidskepelsen är något mycket omfattande och mycket svårt att helt fatta framgår av att den är den tredje av de bojor som människor som vandrar vägen måste befria sig ifrån efter första initiationen. Dess namn på päli är *sīlabbataparāmāsa*, ”tron på verkan av något slags riter eller ceremonier”.

Dina tankar om andra måste vara sanna. Du får icke tänka om dem det du icke vet.

C.W.L. – Om det vi tänker om andra människor är endast det vi antar om dem, blir nog tanken blotta spekuleringen. Vi vet synnerligen litet om dem som står oss mycket nära, ännu mindre

om tillfälliga bekantskaper. Likväl pågår ett ständigt gagnlöst babbel om vad andra gör och säger och antas tänka, och det mesta av detta är lyckligtvis hopplöst osant.

A.B. – Åsikter om andra människor är för det mesta osanna. Vi kan tänka sant om en annan, först när vi kan se hans tanke och förstå den. En dylik kunskap är för de flesta ouppnåelig, likväl har de mycket bestämda uppfattningar om andra. Ständigt dömer de dem och tänker ovänligt om dem.

Längre framme säger mästaren: ”Tillägg aldrig en annan motiv.” Detta är ett oerhört viktigt råd, vilket, om det åtlöddes, skulle undanröja åtminstone hälften av det elände som finns. Om en människa gör något som ni inte förstår, så lämna det därhän, hitta inte på möjliga motiv. Någon gör något, varför han gör det kan ni inte veta. Men ni jagar efter ett möjligt motiv, vanligen ett lågt sådant, och förbinder det sedan med handlingen. Därpå klandrar ni honom för det ni själva tänkt och gjort. Genom att sålunda tillägga en annan ett motiv förvärrar man det onda som möjligen finns i den klandrades medvetande eller, om det inte redan fanns där, tillför man det. Kristus sade: ”Stå icke det onda emot”, och det är för dylika fall detta skall tillämpas. Det är icke vår sak att söka i andras medvetenhet efter ont för att bekämpa det. Lämna det i fred, och det dör.

Utgå icke ifrån att de alltid tänker på dig.

C.W.L. – Detta är vad som ständigt sker: vad någon annan än säger eller gör, upptar man det, som om det avsåge en själv. Eftersom vi alltid tänker på oss själva, inbillar vi oss att också andra måste tänka på oss. Men om det är så att vi alltid tänker på oss själva, synes det ju mera förnuftigt antaga att andra förmodligen tänker på *sig själva*, inte att de tänker på oss. De gör sig själva till centrum för sin egen cirkel, den medelpunkt runt vilken alla deras tankar och känslor snurrar, och om allt tänker de på hur det påverkar dem själva. De snurrar runt sig själva i cirkel, och detta pågår hela tiden, och just därför att de snurrar runt sig själva, utgår de ifrån att alla andra också gör det – det vill säga runt *dem*. Men det gör de inte. Varje människa är medelpunkten i sin egen cirkel – och säkerligen en lika ond cirkel. När människor känner sig kränkta av vad de trott andra säga och göra, är nog i nio fall av tio denna felaktiga uppfattning roten till det onda.

Om en människa gör något, som du tror skada dig, eller säger något, som du tror gälla dig, tänk då icke genast: ”Hon avsåg att skada mig.” De flesta tänkte nog icke på dig över huvud taget, ty varje själ har sina egna bekymmer, och hennes tankar kretsar huvudsakligen kring henne själv. Om en människa talar vredgat till dig, tänk då icke: ”Hon hatar mig, hon önskar såra mig.” Troligen har någon annan eller något annat retat henne, och då hon sedan råkar möta dig, vänder hon sin vrede mot dig. Hon handlar dåraktigt, ty all vrede är dårskap, men du får icke fördenskull tänka osant om henne.

C.W.L. – Detta är vanligt sunt förnuft, men hur få är det inte som tillämpar det! När jag var präst i anglikanska kyrkan, höll jag en gång en predikan om någon vanlig prövning eller frestelse, som skulle kunna uppstå för de jordbrukare och kroppsarbetare som utgjorde min församling. Jag förklarade hur en människa kunde råka i ett visst slags obehag. Efter gudstjänsten kom till mig i sakristian en man, kokande av vrede, och frågade mig vad jag menade med att hålla en predikan riktad mot just honom. Den stackars mannen avslöjade naturligtvis sig själv. Jag hade ingen som helst aning om att han gjort sig skyldig till just detta, som jag predikat om, men tydligen hade mina anmärkningar träffat en öm punkt hos honom. Jag tvivlar inte på att denne man intill denna dag verkligen tror att jag med min predikan avsett att peka ut just honom.

I detta av trängsel präglade liv, som vi alla lever, är det ofrånkomligt att det uppstår ett visst mått av friktion, som ej behöver tagas på allvar eller betraktas såsom av särskild vikt. När vi vandrar utmed gatorna i en storstad, omges vi av tusentals människor, som alla är uppfyllda

med sina egna bestyr och icke ägnar den minsta tanke åt andra. Oundvikligen sker det att människor knuffar till varandra, men det faller aldrig någon in att upptaga det såsom en förölämpning – det vore ju löjligt. Motsvarande måste hända i det mentala och emotionala. Där stora skaror människor samlas, uppstår ofrånkomligen ett visst mått av mentalt och emotionalt knuffande. Vi borde upptaga detta i exakt samma anda, när vi inser att den som råkade trampa på våra mentala liktornar, ingalunda avsåg att göra detta, utan att han var upptagen av sina egna göromål och icke hade någon tanke på oss. Vi får ej anse dylika små störningar allvarliga, lika litet som den dagliga trängseln vid gatan.

Allt medan vi har denna inställning vad avser andras upptagenhet med sina egna ärenden, är det samtidigt vår plikt se till att vi i vår tur inte är så uppslukade av vårt eget att vi glömmer de små artigheter vi kan visa andra och därmed få livet att löpa så mycket lättare och smidigare.

Teosofen bör utmärka sig från den övriga mänskligheten genom sin hövlighet och genom sitt lugn och oföränderliga gladlynthet. Var mild, var tålmodig. Det finns alltid tid att vara vänlig och behaglig, hur bråttom man än har. Man bör avstå från att låta sig ryckas med av irritationens vågor, som kommer av överspända nerver och är så vanliga i dessa trängsels tider.

A.B – Det förslag mästaren här gör är mycket klokt. Utgå icke från att alla tänker på er, därför att ni tänker på er själva. Även de andra tänker på sig själva och inte på er. De är fullt upptagna med sitt, alldeles såsom ni med ert. Det bleve ett stort bidrag till nationernas lycka, om människorna toge fasta på denna idé och satte den i verket. När någon stöter ihop med er i livets vanliga jäkt och fläng, tro då inte att denne önskar sårta er eller att han har någon personlig avsikt över huvud taget. Såvida ni icke är vissa om att en människa avser att skada er, är det mycket bättre att tänka tvärt om.

Antag att någon talar vredgat till er. Om ni då minns att icke tillägga honom orätta motiv och icke heller förargas tillbaka, kan ni göra mycket snabba framsteg i självkontroll. I allmänhet minns människor dylikt efteråt. Om en människa äger självkontroll, *visar* hon icke irritation, men om hon äger *fulländad* självkontroll, icke ens känner hon irritation. Även om felet ligger hos den andre, är det till sist blott en hans svaghet, och den som vill bli esoteriker, måste minnas att vara överseende med andras svagheter. Man måste även minnas att det vreda talet, det förhastade och retliga svaret mycket ofta innebär att den som uttrycker detta, befinner sig i något slags spänning, som beror på att han oroar sig eller ängslas för något och icke fullt äger styrkan att bära denna tyngd och ej visa det. Hans nerver är spända och därför handlar han såsom han gör.

Visst handlar han dåraktigt, såsom mästaren säger. Men vi måste visa överseende. De flesta av de små svårigheter som människor har uppstår på detta sätt. Om en människa är svårt nedtyngd av något, kan hon taga anstöt av nästan vad som helst. Tänk på hur många bekymmer det finns i världen – lidanden av alla slag trycker ständigt människorna och oroar dem. Vi vet inte om vilka bekymmer människor i vår omgivning bär på, eftersom ingen förnuftig människa vitt och brett förkunnar sina svårigheter. Den vanliga värdigheten hindrar detta. Men om vi kommer ihåg att de finns och visar överseende med dem, så bör vi förvärva den fullkomliga frid som mästaren åsyftar i denna undervisning.

När du blir en mästarens lärjunge, kan du alltid pröva om din tanke är sann genom att lägga den jämsides med hans. Ty lärjungen är ett med sin mästare och behöver endast återföra sin tanke till mästarens tanke för att genast se, om den överensstämmer med denna. Om den icke gör det, är den felaktig, och då ändrar han den genast, ty mästarens tanke är fullkomlig, emedan han vet allt.

A.B. – En antagen lärjunge kan alltid pröva sin tanke genom att lägga den jämsides med mästarens. Om han märker att det skär sig, vet han att hans tanke är oriktig. För att bruka en fysisk analogi är det liksom en falsk ton i musiken. Lärjungen behöver inte påkalla mästarens uppmärksamhet. Han blott lägger sin tanke jämsides med mästarens, och om de visar sig icke vara i samklang, kastar han genast ut den och börjar omedelbart arbeta med att harmonisera sin

tanke med mästarens. Han tvistar icke om det, försöker ej heller göra gällande att hans egen tanke kanske ändå är riktig, ty om den är felaktig, så blir detta genast uppenbart. De som inte är antagna lärjungar, kan inte riktigt göra detta, vilket bereder många aspiranter en viss svårighet. Eftersom lärjungens medvetenhet är ett med mästarens, antar denne till lärjunge ingen, mot vilkens tänkande han därefter måste resa en mur.

C.W.L. – Det sägs att lärjungen är ett med mästaren. Detta är riktigt i en bemärkelse, som endast mästaren fullkomligt känner. Även lärjungen känner den, men ej så fullkomligt. De som ännu icke inträtt i detta förhållande, förstår ej hur intensivt denna enhet upplevs. Lärjungen blir en del i utkanten av mästarens tanke, tillhör honom på ett sätt, icke olikt det sätt, på vilket personligheten tillhör det högre jaget. Det högre jaget lägger ned en liten del av sig själv – detta är icke fullt korrekt, men det är riktigare än föreställningen om ett slags avspegling – i de lägre världarnas förhållanden, där även de bästa fysiska, emotionala och mentala kroppar kan ge endast ett mycket ofullkomligt uttryck för honom. Detta borde kunna trösta oss, när vi känner oss nedslagna på grund av våra olika slags svagheter här nere. Man kan då säga sig: ”Hur som helst vet det högre jaget bättre än så, därför behöver jag inte förtvivla. Det jag behöver göra är att föra mer av mig själv ner i denna lägre manifestation för att göra denna ett renare uttryck för det som jag egentligen är där uppe, och då blir mina fel färre och svagare.”

Det är på ett liknande sätt lärjungen icke endast representerar mästaren utan är mästaren i en alldeles verklig innebörd, dock med oerhörda begränsningar – ej blott de begränsningar som vidlåder de lägre världarna utan även den begränsning som betingas av lärjungens personlighet, vilken ingalunda är fullständigt övervunnen. Om lärjungens högre jag hade vunnit fullkomlig kontroll över sina lägre höljen, så att de icke vore annat än avspeglingar av eller uttryck för de högre, skulle han kunna bli ett långt mer fulländat uttryck för mästaren än han nu är. Men även i det fallet skulle det föreligga en begränsning av det som måste kallas hans storlek, ty lärjungen är ett mindre högre jag än den mästare han följer och kan således vara endast en ofullständig representant för honom. Likväl finns de tankar lärjungen tänker även i mästarens mentalkropp och emotionalkropp. Delvis därför måste alla lärjungar genomgå en prøvotid, under vilken den på prov antagne lärjungen ständigt är inför mästarens ögon. Mästaren vill veta exakt vilka slags tankar och känslor hans tilltänkte lärjunge hyser, emedan han annars skulle finna tankar och känslor, icke harmonierande med det arbete han alltid utför, ständigt tränga sig på i hans egen emotionalkropp och mentalkropp. Det är först sedan han under ganska lång tid sett att dylika icke-harmonierande tankar och känslor mycket sällan förekommer hos lärjungen, som han antar denne och gör honom till en del av sig själv.

Även därefter behåller mästaren förmågan att sätta upp en slöja mellan sin medvetenhet och lärjungens. Denne önskar förstås uppriktigt att icke på detta sätt avstängas. Likväl är vi ofullkomliga människor här nere i fysiska världen, och det kan ofta hända att det hos oss uppstår någon icke önskvärd tanke eller känsla. Mästaren vill icke veta av något dylikt, varför han stilla utestänger denna från sig. Det är riktigt att det i ett senare skede förekommer att mästaren avstår även från förmågan att göra detta – när han antar lärjungen såsom sin ”son”. Detta sker dock först sedan han förvässat sig om att ingenting av lärjungens medvetenhetsyttringar behöver utslutas.

Det är tack vare detta mycket nära samband med sin lärares medvetenhet, som lärjungen är i stånd att lägga sin tanke jämsides med mästarens tanke. Det är icke alls nödvändigt att härvid påkalla mästarens uppmärksamhet, och han frågar icke efter dennes åsikt i det föreliggande ärendet. Han endast följer det spår inom denna enhet som leder till den tanke mästaren hyser i sin medvetenhet rörande just denna fråga. Man kunde fråga, ”Hur gör då lärjungen detta?” Det finns olika sätt att göra det allt efter hur långt lärjungen kommit i förverkligandet av enheten. Han kan göra sig en levande bild av mästaren, med all sin kraft höja sig in i denna, därpå tänka denna tanke och sedan pröva om det finns minsta tecken på disharmoni och om det finns, naturligtvis genast ändra sin tanke.

Det är en stor skillnad mellan det esoteriska betraktelsesättet och det världsliga. Om ni i det världsliga livet har en meningsskiljaktighet med en annan, så sätter ni genast i gång med att argumentera för er åsikt eller söka rättfärdiga den. I esoteriken argumenterar vi inte. Vi vet att den som står på ett högre stadium vet bättre, så att vi helt enkelt godtar hans åsikt. Det skulle aldrig för ett ögonblick falla oss in att göra vår egen åsikt gällande mot mästarens, då vi ju vet att det i mästarens fall icke rör sig om en blott åsikt utan om sakkunskap, att han har tillgång till alla slags källor för fakta som vi icke har och att han därför vet vad han talar om. Hans åsikt är grundad på en långt större kunskap än vår egen. Efteråt kanske vi finner anledning att söka finna grunderna till dess uppkomst – detta är något helt annat – men vi motsätter oss den inte och bör aldrig ens tänka på att göra det. När lärjungen lägger sin tanke jämsides med mästarens, argumenterar han icke. När ens instrument är ostämt, söker man inte hävda att det, såsom det nu låter, kanske är bättre stämt. Man stämmer det.

I esoterikens värld kritiserar vi aldrig. Vi tar för givet att envar, som arbetar för hierarkin, gör sitt allra bästa, och om han gör sitt bästa, så är det för sin egen mästare, som han står eller faller – ej för oss. Naturligtvis kan det ibland vara möjligt, om vi ser ett misslyckande i någon riktning, att på det mest taktfulla sätt vi kan göra ett litet förslag: ”Skulle det inte kunna bli litet bättre, om man i stället gjorde det så här?” Det sätt på vilket människor hänsynslöst kritiserar andra, om vilkas besvär och bekymmer de är fullständigt ovetande, är fullständigt främmande för esoteriker eller dem som strävar efter att bli dylika. Vi följer inte den vägen, vi anser den felaktig.

De som verkligen menar allvar med att vandra vägen, torde göra klokt i att följa mästarnas sed i denna sak. Vi bör inte ge oss in på att kritisera människor, som utför sitt arbete. De flesta gör sitt bästa enligt sitt sätt att se. Det kan vara så att vi har ett mycket högre sätt att se, men hur som helst kan de arbeta endast enligt sitt eget ljus och förstånd, icke enligt våra. När till exempel någon utses till en befattning i vårt samfund, bör vi låta honom få detta tillfälle. Om han sedan inte utför arbetet på ett tillfredsställande sätt, så kan vi efter en tid låta någon annan taga över uppgiften, men till dess detta sker, bör vi inte hindra honom. Han bör ges en chans att visa vad han duger till, att pröva att förverkliga sina ideer.

Det är dåligt att alltid lägga sig i andras arbete. Det är ännu värre att alltid ha en kritisk inställning – ständigt finna fel och svagheter. Det är icke så vi arbetar i esoteriken. Vi hör ofta människor säga: ”Jag kan inte låta bli att kritisera. Det är mitt sätt.” Om detta är ert sätt, så är det ett mycket dåligt sätt, som ni har all anledning att söka övervinna. Om ni säger att något är er natur, mänskligt, menar ni att det är vad genomsnittsmänniskan är eller gör. Men om en människa verkligen beslutat att utveckla sig, försöker hon vara litet bättre än genomsnittet. Häri ligger intet högmod, ty aspiranten söker höja sig över genomsnittet för att kunna i sin tur höja detta genomsnitt – vilket han ju icke kunde göra, om han stode på samma nivå som eller lägre än detta. Den som vill göra det, kan göra sig kvitt ovanan att kritisera.

Ibland skulle man vilja säga till människor: ”Gå åt sidan för ert högre jag och ge det en chans att göra vad det kan. Ni låter den lägre personligheten stå i vägen för vad det högre jaget både vill och kan mycket lättare göra.” Ingen borde säga: ”Jag kan inte.” Om ni har den inställningen, har ni redan en förutfattad mening om saken och på förhand dömt er själva att misslyckas. Bygg i stället tankeformen: ”Jag kan och jag vill göra detta” – då är det redan till hälften gjort. Människor misslyckas ofta i sina ansträngningar – det är helt naturligt. Men alltmedan de ständigt gör nya försök, samlas kraft, och denna skall rätt som det är bringa framgång. Vi får icke tro, när det misslyckas, att allt är förlorat. Ty även om den kraft som vunnits ej räcker till för omedelbar framgång, är den likväl en avsevärd vinst, och om vi fortsätter vår strävan, kommer den tid, då framgången skall kröna våra mödor.

Det är ett stort svalg befäst mellan dessa två inställningar: att sätta sig ner i förtvivlan och att resa sig upp i beslutsamhet att göra något. Det har sagts att mänskligheten är kluven i två delar: dem som reser sig upp och gör något och dem som sitter stilla och säger: ”Varför gjorde man

det inte annorlunda?" Vi borde kunna räkna oss till den första gruppen och icke fästa det ringaste avseende vid vad den andra gruppen säger, de som aldrig lyfter ett finger för att själva göra det.

De som ännu icke antagits av honom kan icke fullt ut göra detta. Men de kan storligen hjälpa sig själva genom att ofta hejda sig och tänka: "Vad skulle mästaren anse om detta? Vad skulle mästaren säga eller göra i dessa omständigheter?" Ty du får aldrig göra eller säga eller tänka det som du icke kan föreställa dig mästaren göra eller säga eller tänka. Du måste vara sann även i talet – tala rätt och utan överdrift.

C.W.L. – Om vi alltid kunde minnas detta, att aldrig tänka eller säga eller göra något som mästaren icke skulle tänka eller säga eller göra, skulle det icke finnas anledning att rätta till något i vårt liv. Det kan hända att vi gör några fel, kanske rörande vad vi trodde att han skulle kunna tänka eller säga eller göra, men på det hela taget skulle vårt liv bli underbart rent och nära honom. Tvivelsutan kan många anse: "Om jag behövde hejda mig och tänka så där, skulle jag aldrig kunna säga något." Världen skulle nog inte förlora så mycket på det, ty det mesta som folk säger är inte till så stor nytta. Om en människa varje gång, innan hon yttrar sig, verkligen och på allvar frågade sig: "Skulle mästaren säga detta som jag nu tänker säga?" skulle hon tala så mycket mindre. Detta förfarande att mäta sin tanke med mästarens kan nog bli långsamt till att börja med, men snart nog blir det en vana, och då gör man det blixtnabbt.

Tanken färdas åtminstone med ljusets hastighet, troligen ännu snabbare. Om, såsom fysikerna säger oss, ljuset färdas 300 000 kilometer per sekund, så når vår tanke motsatta sidan av Jorden på bråkdelen av en sekund, blixtnabbt. Tankens hastighet är en av de frågor i den esoteriska fysiken, där vi ännu så länge bara trevar oss fram. Vi försöker hela tiden inhämta nya fakta om esoterisk naturvetenskap och utför experiment, oskickligt, ungefär liksom de gamla alkemisterna, vilkas mödor ledde till kemins framväxt, denna stora vetenskap, som omfattar många tusen fakta. Jag tror att det ur de trevande försök, som nu göres av ett fåtal människor, kommer att med tiden utvecklas en esoteriskt inriktad allmän naturvetenskap, som blir av stor betydelse för världen.

Vanligen rör sig våra tankar ej så snabbt som de skulle kunna göra, emedan vi ej i någon större utsträckning övat att använda dem, skilda från tal och handling. Det är en av meditationens frukter att den övar oss i att använda tanken, frigjord från dessa andra verksamheter. Av framgång i detta värv erhåller man verkligen underbara resultat. Dr Besant har gjort en studie av detta. Jag har hört henne säga att hon förfar på detta sätt, när hon håller ett offentligt föredrag. Medan hon yttrar en mening, kommer nästa för hennes tanke i tre eller fyra olika former, varvid hon avsiktligt väljer ut den som hon anser vara den mest effektiva. Mycket få människor torde kunna göra detta. Det handlar om att använda tanken såsom helt och hållet frigjord från handlingen och med en snabbhet som svårigen kan mätas. Dock visar detta vad som är möjligt att göra. Det är mycket väl värt att försöka öva ett dylikt tänkande såsom tänkande. Den lärjunge, som utför den ypperliga övningen att tänka innan han talar eller handlar, skall finna att detta är fruktbart icke endast däri att det bringar hans liv i harmoni med mästarens utan även däri att han får en nyttig träning i att tänka snabbt.

Tillägg aldrig en annan motiv. Endast mästaren vet hans tankar, och denne kanske handlar av motiv, som du aldrig ens anat.

C.W.L. – Varje människa är en gåta även för dem som står henne närmast och är henne kärast. Om ibland, långt senare, ni får veta vad det var för motiv som drev henne att göra något visst, finner ni vanligen dessa överraskande – något som ni aldrig kunde ha tänkt styra eller påverka hennes medvetenhet. Jag har sett detta kanske många fler gånger i Indien än annorstädes, eftersom indiernas medvetenhet starkt skiljer sig från vår i många avseenden och att de flesta av våra hinduiska bröder drivs till handling av tankar, som nog aldrig skulle ha uppstått hos en engelsman. Deras tänkande är för oss ofta svårgripbart, då det bygger på traditioner som är våra

tankegångar främmande. Om det alltså även inom vår egen ras aldrig är tillrådligt att påbörda en annan ett motiv för det han eller hon säger eller gör, så får man med ännu starkare skäl avråda därifrån vad gäller dem som tillhör andra raser och andra civilisationer. Ohjälpliga missförstånd uppstår, emedan vi tillägger motiv, vilket vi därför inte skall göra. Det är inte vår sak att veta varför något visst sades eller gjordes. Det behöver vi icke bry oss med.

Om du hör något sägas mot någon, så upprepa det icke. Det kanske icke är sant, och även i det fall det är sant, är det vänligare att icke säga något.

A.B. – Om ni hör något sägas mot någon och sprider det vidare, gör ni er skyldiga till olydnad mot mästarens uttryckliga befallning, eftersom denna har förts vidare till er och alltså riktats till er personligen. Det är enkelt nog att hålla tand för tunga. Svårare kan det vara att styra sin tanke, men nog kan ni styra er kropp! Det skvaller ni för vidare kanske inte är så allvarligt, men om det är osant och ni upprepar det, ljuger ni, och detta är ingen obetydlig sak för dem som strävar att bereda sig för initiation. Det kan synas vara ett hårt tal att kalla det för lögn, men detta är faktum, och det är fakta vi måste hålla oss till.

Det är uppenbart att vi ej kan ägna vår tid åt att söka utröna vad som är sant eller osant i skvalleraktigt tal. Det enda säkra består därför i att aldrig föra det vidare över huvud taget. Alldeles frånsatt det att vi skadar oss själva och våra egna utsikter och även för det fall ni vet att det sagda är sant, är det vänligare att ingenting säga. Varför skulle ni vilja skada en annan? Varför skulle ni vilja föra något sådant vidare, varom ni vet att det låter någon framstå i en ofördelaktig dager?

Om vi händelsevis uppdagar att en människa är en skurk, en bedragare och är inställd på att skada andra, intet ont anande, är det naturligtvis vår plikt att avslöja henne eller åtminstone varna dem som löper fara att råka ut för henne. Men detta är då något helt annat än det som är ämnet för och avsikten med det vanliga skvallret. Den nämnda plikten skall dock fullgöras med ytterst försiktigt och förtänksamt och därtill utan minsta ondsinhet eller förtrytelse.

Tänk noga efter, innan du talar, för att icke yttra något oriktigt.

C.W.L. – Detta har predikats i många år, och likväl fortfar våra egna medlemmar med att göra oriktiga uttalanden. Människor talar ibland i väldiga överdrifter. Om något befinner sig på ett avstånd av några hundra meter, säger de ”miltals härifrån”. Om vädret en dag är hetare än vanligt, säger de att det är ”kokhet”. Det vittnar om en klen språklig förmåga att vi ej kan finna de rätta orden att uttrycka olika grader, utan känner oss tvungna att taga till dylika meningslösa överord. Det brister såväl i bildning som i noggrannhet, och det är min åsikt att vi inte bör taga lätt på denna sak. Icke utan anledning skall Kristus ha sagt att människorna på domedagen kommer att få avläggas räkenkap för varje fåfängt ord de yttrat.

Var sann i handling. Låtsas aldrig vara en annan än den du är, ty all förställning är ett hinder för sanningens rena ljus, vilket bör skina genom dig liksom solljuset skiner genom klart glas.

A.B. – Sanning i handling är något mycket svårt att genomföra. Det betyder att vi aldrig gör något inför människor för att inge dem beundran för oss och att vi i vår ensamhet aldrig gör något som man skulle skämmas för att göra i andras sällskap, utan att vi alltid är ärliga. Låt människorna se er just sådana som ni är, och låtsas inte vara något annat. De flesta av oss har något slags idealföreställning om vad vi skulle önska att andra ansåg oss vara. Således finns det allsköns små saker vi gör när vi är ensamma men inte skulle göra, om andra vore närvarande, eftersom dessa saker inte riktigt är vad vi anser att andra torde vänta sig av oss.

Varje gång ni är benägna att inte göra något, därför att någon annan är närvarande, granska då känslan. Om denna är riktig, bry er då inte om vad andra anser om det. Om den inte är det, gör det då aldrig över huvud taget. Jag är välbekant med denna känsla, ty jag brukade hysa den. Jag brukade känna att jag inför människor måste uppföra mig såsom de torde vänta sig att en författare, föredragshållare och så vidare uppför sig. I det förflutna fann jag ibland att denna

känsla uppstod rörande något alldeles oskyldigt. För att ge ett exempel: när jag befann mig på ett fartyg till sjöss, något som aldrig bekommer mig väl, hade jag en tid för vana att lägga patiens – en mycket oskyldig förströelse, tycker jag. Då kom det för mig en dag att undra vad passagerarna skulle säga, när de såg mig lägga patiens på en söndag, då de visste att jag var en lärare i esoterik – om detta skulle chockera dem. Då tänkte jag: ”Det har ingen betydelse, om folk ser mig eller inte. Om det är orätt, borde jag sluta med det. Om det är rätt, ändrar deras åsikter inte faktum.” Madame Blavatsky var i detta avseende utomordentlig. Hon gjorde alltid vad hon ville och brydde sig icke det minsta om vad folk tyckte om det. Om folk tyckte att hon inte uppförde sig såsom de ansåg vara passande för en esoteriker, så vad i hela fridens namn spelade det för roll? De visste ändå ingenting om den saken.

En esoteriker går inte omkring med en allvarlig och högtidlig min, bryr sig inte om att göra allt på ett mycket värdigt sätt, men detta är den uppfattning många har om honom. De allmänt gällande åsikterna i ämnet är fullständigt felaktiga. En esoteriker är i högsta grad naturlig. Ett skäl till att det för närvarande är viktigt att leva fullkomligt sant och uppriktigt är, som jag ser det, att bereda vägen för den store lärare som är i antågande. Det kan något jämna vägen för honom. Ty de stora är icke alltid sådana som människor tror dem vara. De motsvarar inte de schablonföreställningar människor gör sig om dem, utan de kommer för att förnya världen, för att i grund ändra människornas betraktelsesätt, och även om de visar stor hänsyn gentemot människors känslor, gör de det icke i lika hög grad gentemot människors fördomar. Vi som lever uppriktigt och öppet, kan hjälpa till med att förbereda människors tänkande, så att de, när herren Maitreya kommer, redan har övergivit några av sina fördomar, så att de har utsikt att känna sig mindre stötta än som annars hade varit fallet. Låt oss alltså leva ett alldeles öppet liv, förutsatt att vi inte kommer till korta mot vårt ideal. Vi får inte begå misstaget att tro att det är betydelselöst hur vi handlar inför människorna, utan vi måste vara lika noggranna och ärliga i vår ensamhet och i offentligheten.

C.W.L. – Det är förvisso sant att vi aldrig bör låtsas vara annorlunda än vad vi är, att det är något falskt i varje slags förställning. Men se noga upp så att ni, när ni söker undvika detta, inte hamnar i motsatta ytterligheten. Ibland säger människor, ”jag vill visa mig just sådan jag enligt min natur är”, och sedan visar de sina värsta och grövsta och mest vulgära sidor. Det hos människan, som är högst och bäst och ädlast, ligger det verkliga jaget närmast. För att vara naturliga bör vi därför visa våra bästa sidor.

Skenhelighet är ett slags falskhet. Om ni träffar på en människa, som utger sig för att vara esoteriker och samtidigt talar vitt och brett om hur långt hon kommit och hur tolerant hon är, gör antydningar om sin stora förmåga och söker vinna de godtrognas beundran, liksom forna tiders skrymtare, vilka ”gärna stod i synagogorna och i gathörnen och bad för att bli sedda av människorna”, och de skriftlärda och fariseerna ”som för syns skull höll långa böner”, så vet ni att det inte är en verklig esoteriker. Den äkta esoterikern är aldrig skenhelig, ehuru han är fast besluten att leva långt över den måttstock som kallas ”den naturliga människan”.

Människor förmår ofta inte känna igen en mästare, då de har en stelbent uppfattning om vad en mästare måste vara för något och den verkliga, levande mästaren inte alls motsvarar denna. Han anpassar sig inte efter våra fördomar och föreställningar. Han är den han är i sin egen värld, och om vi är inskränkta genom våra egna fördomar, kan det hända att vi inte känner honom, när han framträder. Somliga har redan gjort sig en bestämd uppfattning om vad världsläraren kommer att göra och säga och hur han kommer att uppföra sig. Riskera inte att ställa er främmande för honom genom förutfattade åsikter! Vi vet att han kommer att förkunna kärlekens lära, men hur och med vilka enskildheter, kommer han ensam att avgöra. Låt oss erkänna honom till fullo och vara redo att följa honom vart han än skall leda oss!

Noter

Sidan 4

”Jag försökte och fann att jag var i stånd att se – jag kan ej beskriva det, är jag rädd – den motsvarande underregionen i den kosmiska mentalvärlden, två hela världar ovanför den vi befinner oss i.” Med kosmiska mentalvärlden menas världarna 29–35, solsystemregeringens världar. Se Laurencys kommentar till detta Leadbeaters experiment i *Livskunskap Tre*, 5.20.3

Sidan 5

”Om människorna blott kunde inse att människan är en själ och har kroppar, så skulle de börja få ordning på begreppen.” Enligt hylozoiken snarare: människan är en monad som har höljen, däribland kausalhöljet, som ibland kallas själen.

Sidan 6

”Potatis är huvudsakligen stärkelse och kål till största delen vatten. Människan kan inte leva på stärkelse och vatten.” Se Laurencys kommentar till detta i *Livskunskap Tre*, 5.21.14.

Sidan 14

”Ett är det rätta, det behagliga ett annat. Det rätta framför det behagliga föredrar den vise.” Fritt återgivet efter Katha upanishad 1:2:1. Så återges detta ställe i en nutida svensk översättning: ”Ett ting är gott, ett annat behagligt: båda binder de på olika sätt människan. Honom går det väl, som av båda väljer det goda; men den som väljer det behagliga går miste om målet.” *De tidiga upanishaderna* i översättning av Måns Broo och Martin Gansten. Tryckt i Riga 2005.

Sidan 17

”Det är icke tillbörligt att vi försumma Guds ord för att göra tjänst vid borden.” Bibeln, Apostlagärningarna 6:2.

Sidan 20

Anguttara-nikāya, vari Kālāma-sutta ingår, är en av de fem nikāyaer eller samlingar av Gautama Buddhas lärotal som tillsammans utgör Sutta-pitaka eller Lärotalens korg i den på pälispråket avfattade buddhistiska kanon. Pāli är ett medelindiskt språk, som alltjämt brukas av lärda buddhistmunkar och i viss utsträckning även av medlemmar av planethierarkin, till exempel i umgänget med lärjungarna. Det förhåller sig till det äldre sanskrit ungefär såsom italienska till latin.

Sidan 22

”Ty all vrede är dårskap”. Den romerske skalden Horatius: ”vrede är vansinne, kortare blott”.

Sidan 24

”Det högre jaget lägger ned en liten del av sig själv”. Denna förklaring av C.W.L. kommenterar Laurency i *Människans väg*, 1.46.5.

Sidan 28

skrymtare, vilka ”gärna stod i synagogorna och i gathörnen och bad för att bli sedda av människorna”, och de skriftlärda och fariseerna ”som för syns skull höll långa böner”. Bibeln, Evangelium enligt Matteus, 6:5 och 23:14.

Greve de Saint Germain

Det adertonde århundradets stora gåta

av G. Halfdan Liander

Greve de Saint Germain var tvivelsutan den störste västerländske adept, som Europa skådat under de senaste århundradena.

H.P. Blavatsky

Han var kanske en av de största filosofer, som någonsin levat. En vän av mänskligheten, vilken önskade pengar endast för att giva de fattiga, en vän även av djuren, hade han sitt hjärta riktat endast på att göra andra lyckliga.

Lantgreve Karl av Hessen

0+

GREVE DE SAINT GERMAIN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRETAL 34

INLEDNING 35

I DEN GÄNGSE UPPFATTNINGEN OM GREVE DE SAINT GERMAIN	38
II GREVE DE SAINT GERMAIN OCH CASANOVA	45
III VEM GREVE DE SAINT GERMAIN I VERKLIGHETEN VAR	51
IV GREVE DE SAINT GERMAINS POLITISKA VERKSAMHET	57
V VETENSKAPSMANNEN, LÄKAREN, ALKEMISTEN OCH OCKULTISTEN	71
VI FRIMURAREN, ROSENKREUZAREN OCH MYSTIKERN	76
VII FRANSKA REVOLUTIONEN: FÖRSTA VARNINGEN	86
VIII FRANSKA REVOLUTIONEN: SISTA VARNINGEN	93
IX GREVE DE SAINT GERMAINS DÖD. VAR DEN EN VERKLIGHET ELLER EN MYSTIFIKATION?	100
X MÄNNISKAN OCH ÖVERMÄNNISKAN SAINT GERMAIN	106
LIVSGÅTAN	110

FÖRETAL

Greve de Saint Germain's hemlighetsfulla och märkliga levnadssaga hade sedan åratals djupt intresserat mig, innan jag för mer än ett tiotal år sedan började insamla material för det arbete, som jag här framlägger för mina ärade läsare. Yttre hinder fördröjde emellertid arbetets fullföljande, och ej minst tvekade jag inför den mycket ringa utsikten att kunna finna en förläggare, som vore villig att påtaga sig risken att förlägga en bok av detta slag. Det råder nämligen icke hos oss samma förståelse och intresse som t. ex. i de anglosaxiska länderna för litteratur berörande ockulta ämnen, vårt språkområde är dessutom ganska begränsat, och givetvis nödgas bokförläggareverksamheten, som måste anlägga övervägande affärssynpunkter, taga hänsyn till spridningsmöjligheterna för den litteratur, som den tager sig an.

Själv i saknad av kapital såg jag alltså till sist ingen annan utväg, om jag ville söka få ut min bok av trycket, än att genom en subscriptionsinbjudning vädja till vänners och meningsfränders samt eventuellt andra intresserades välvilja; och då nu detta försök, glädjande nog för mig själv, utfallit så gynnsamt, att jag ser mig i stånd att gälda utgivningskostnaderna, är det för mig en kär plikt att till alla mina välvilliga gynnare, i synnerhet till dem, som gjort sig mödan att även intressera andra abonnenter och dessutom i några fall för egen del tecknat sig för flera exemplar, uttala ett värdsamt och hjärtligt tack. Ej minst gäller detta mitt tack grannländerna. Från det avlägsna Island har kommit ej mindre än 20 rekvisitioner.

Mitt huvudsyfte med boken har varit att i min ringa mån bidra till röjandet av väg för ett mera rättvist uppskattande av en stor och utomordentlig man, som ehuru misskänd av sin samtid och nästan förgäten av vår egen, dock var en av mänsklighetens allra främsta andliga pionjärer. Förutom detta var han genom sina yttre och inre egenskaper en sällsynt fängslande och fascinerande personlighet och redan såsom sådan värd att återkallas ur glömskan.

Ålsten i december 1935.
G. HALFDAN LIANDER.

INLEDNING

Att söka teckna bilden av en man, omgiven av så mycken hemlighetsfullhet som den gåtfulle personlighet, vilken är känd såsom greve de Saint Germain, är nästan en hopplös uppgift. Ehuru han spelade en icke obetydlig roll i sjuttonhundralets historia, vet likväl historien såsom vetenskap mycket litet att förtälja om honom. Hans namn och personlighet skymta mest fram i samtida memoarverk, och vad som förtäljes vilar ofta på grovt missförstånd och är färgat antingen av den vidskepliga beundran, som hans utomordentliga och sällsamma framträdande ingav, eller ock av den ringaktning, vilken helt naturligt följer den, som med rätt eller orätt av sin samtid betraktas som en charlatan och lycksökare. Och det skall icke förnekas, att detta omdöme var lätt att fälla om en man, vilken i likhet med greve de Saint Germain var så föga förstådd av sin tids människor och än i dag är en olöst gåta för den stora mängden av människor.

Greve de Saint Germain framträdde i ett tidsskede, som var i många hänseenden lysande och intressant. Det hade många fläckar under den bestickande ytan, och dessa äro icke alltför svåra att upptäcka under den vackra, men tunna fernissan. Men de äro lättare för oss att upptäcka än de voro för den tidens människor, vilka liksom varje annan tids, voro bundna och förblindade av sitt eget samtida släktes nedärvda och förvärvade föreställningssätt och fördomar.

De kände och tänkte icke som vi; de voro förslavade och förtryckta under de praktälskande furstehovens och den privilegierade adelsklassens hårda och godtyckliga regemente. Det var en tid, då människovärdet föga eller intet hade att betyda. Vi kunna skatta oss lyckliga över, att den tiden är gången, och vi önska den icke åter. Men å andra sidan ägde den också något, som vår prosaiskt mekaniserade tid saknar. Den hade sin tjusning och sin romantik, som förlänade den ett visst betagande skimmer och kastade en, om icke försonande, så dock förskönande slöja över de många lytena och oarterna.

Vad som gör denna tidsepok särskilt lockande för fantasien är de många lysande personligheter, som då framträdde och vilkas namn än i dag vittna om, att andliga kultursträvanden likt rännilar kvälde fram även under furstedespotismens och adelshögmodets sterila mark. Allongeperukerna och stångpiskorna representerade icke alltid bara hovetiketten och det sirligt förfinade, om än förkonstlade umgängesliv, som utmärkte sjuttonhundralet, de företrädde även filosofi, vetenskap, vitterhet och konst i rikt mått. Vetenskapen var visserligen icke då så ensidigt dominerande som i våra dagar – även den utövar sitt tyranni, om än i annan form – men så mycket rikare flödade de övriga riktningarna av kulturell verksamhet. Om man kan säga, att vår egen tid är övervägande vetenskapligt och ofta ledsamt praktiskt betonad, så var barockens och rococons tidevarv starkt litterärt och konstnärligt livaktigt, och ej minst filosofien hade stora namn att uppvisa såsom Leibniz vid århundradets början, Lessing i dess mitt och Kant mot övergången till det 19:de seklet. Voltaire och Rousseau voro två dominerande gestalter, av vilka den förre behärskade sin samtid genom sin bitande kvickhet och den senare genom sitt hjärtas snille än i dag utövar sitt inflytande. Encyklopedisterna förebådade en ny tid. Goethe och Schiller lyste mot tidevarvets slut som ett par tvillingstjärnor av första ordningen. Bach, Gluck, Haydn och Mozart hänförde samtiden med en musik, aldrig dittills hörd och överträffad endast av den väldige Beethovens, vars mäktiga tonskapelser omkring sekelskiftet bildade uvertyren till en ny världsepok.

Det var i denna oroliga, stormiga, av ständiga krig hemsökta, men i många hänseenden dock så märkliga tid, som den hemlighetsfulle främling, vilken är känd som greve de Saint Germain uppenbarade sig som en lysande kometa, fyllande de kretsar, i vilka han framträdde och verkade, med undran och häpnad. Det saknades för övrigt icke underliga och gåtfulla människor i detta tidevarv. Den genialiske, än i dag misskände, men en kort tid upp till skyarna höjde mirakeldoktorn Mesmer tillhör denna tid. Och vid vilken annan tidpunkt skulle till exempel två sådana utomordentliga äventyrare som den på sitt sätt storslagne Casanova och den märklige, kanske mera olycklige än brottslige Cagliostro ha varit tänkbara? Båda beredde sig tillträde till de mest lysande salonger; Casanova den samvetslöse kvinnoförföraren, utrustad med en världsmans

förledande egenskaper, ståtlig och imponerande, en oemotståndlig charmör och en demonisk Don Juan, fräck svindlare och gåpåare, som duellerade och i regel expedierade sina motståndare till en annan värld; Cagliostro, helbrägdagöraren, häxmästaren, storkoftan, mixtur- och elixirblandaren; båda uppträdde som förnäma herrar med ståtliga ekipage och lakejer, frikostigt ströende pengar omkring sig, vilka de visste att förskaffa sig av rika beundrare och gynnare. Cagliostro var kanske trots sitt dåliga eftermäle den bättre av dem. Jesuiterna och inkquisitionen utmålade honom i sina förhörsprotokoll som en bedragare och en samvetslös bov, innan de spärrade in honom i det fängelse, som han icke levande skulle få lämna. Men även Casanovas stjärna nedgick i dunkel.

Också greve de Saint Germain, vars lärjunge Cagliostro var, ehuru han icke bestod provet, har av eftervärlden stämpats som en charlatan, ehuru en av de mera oskadliga. Det är betecknande för Casanovas mentalitet, att till och med han, den oförfalskade äventyraren, anlade detta betraktelsesätt, som dock var helt naturligt för honom.

Det är naturligtvis icke lätt att få fram den rätta bilden av en man sådan som greve de Saint Germain. För alla av sina egna samtida var han en hemlighetsfull gåta. Ingen utom kanske ett fåtal visste riktigt, varifrån han kom eller vad han hade för ursprung. Han var nästan ständigt på rörlig fot, gjorde vidsträckta resor, bland annat i Orienten, var under långa tider spårlöst försvunnen och dök plötsligt upp igen till häpnad och överraskning på platser, där man minst väntade honom. Han bevarade ständigt ett ungdomligt utseende och tycktes icke förrän under sina allra sista levnadsår vara underkastad ålderns besvärligheter. Han stod i rapport med nästan alla sin samtids krönte huvuden, ägde inflytelserika förbindelser, men levde personligen i de mest spartanska förhållanden – han rörde till exempel aldrig läckerheterna vid de middagar, där han var en städse efterlängtd och firad gäst – men uppträdde alltid som grand seigneur och som om han hade ägt furstliga rikedomar, vilket han också troddes äga och säkerligen också ägde på ett tidigare stadium.

I denna bok skall göras ett försök att visa, vad och vem han egentligen var. Såsom förnämsta källa åberopas ett märkligt arbete, ”Greve de Saint Germain”, av den numera avlidna engelska författarinnan Mrs Isabel Cooper Oakley, som varit i tillfälle att i British Museum och i en del utländska arkiv inhämta viktiga uppgifter om den märklige mannen; det ej minst intressanta materialet i hennes verk erbjuder en samling dagboksanteckningar av markisinnan d’Adhémar, hovdam och intim väninna till drottning Marie Antoinette, vari markisinnan bland annat berättar om sina sammanträffanden med Saint Germain och dennes beröring med den olyckliga drottningen. Dagboksanteckningarna bära namnet ”Souvenirs sur Marie Antoinette” och ha blivit utgivna i bokform. Boken är dock numera omöjlig att erhålla. Mrs Cooper Oakley fann den i ett enskilt bibliotek i Odessa, tillhörigt madame Fadejev, en nära anhörig till madame Blavatsky. Vi begagna tillfället att redan här anmärka, att d’Adhémars dagboksanteckningar utgavos 1835 av en viss de Lamothe Langong, vilken sannolikt givit dem deras utformning.

Cooper-Oakleys arbete betecknas visserligen av yngre författare såsom okritiskt och föråldrat, men det är dock för bedömandet av Saint Germainens verkliga betydelse ett grundläggande arbete. Det var först hon, som rehabiliterade den store adeptens omtvistade personlighet och insatte honom på hans rätta plats – ett förhållande, som icke får glömmas av dem, vilka önska lyfta på den slöja, som delvis alltjämt vilar över honom.

Som källor åberopas för övrigt bland annat ”Mémoires de Casanova” och ”Geheime Geschichten und räthselhafte Menschen” av Friedrich Bülow.

Casanova berättar i sina memoarer några rätt intressanta episoder från sina sammanträffanden med greve de Saint Germain, vilka, berättade från det hållet, äga ett visst intresse.

Vad Friedrich Bülow¹ utgör om greve de Saint Germain beträffar, må sägas, att de utgöra ett uttryck för den gängse schablonmässiga uppfattningen av den store adepten. De äro

---

1 Professor vid universitetet i Leipzig, f. 1805, d. 1859.

visserligen missvisande i själva huvudsaken, nämligen i fråga om värdesättandet av människan Saint Germain, men saknar därför icke sitt värde i fråga om de yttre detaljerna.

Vi kunna här icke underlåta att nämna ett annat på sitt sätt mycket värdefullt arbete "Der Graf von Saint Germain" av Gustav Berthold Volz, vilket utgavs 1923. Dess förnämsta intresse ligger i de vittnesbörd av samtida personligheter, vilka i form av brev, memoarer och andra dokument där hopsamlats och återgivits. Dessa uttalanden äro emellertid ofta motsägande och i många fall även partiska i mindre god mening, varför de böra tagas med en viss försiktighet, och vi kunna omöjligen instämma i den enligt vår mening förhastade karaktäristik, som Volz i sin inledande artikel giver av Saint Germain.

För en mängd viktiga upplysningar ha vi slutligen att tacka en yngre författare, A.J. Hamerster, vilken i en följd artiklar i den engelska tidskriften "The Theosophist" meddelat i hög grad viktiga och intressanta upplysningar om den märklige mannen.

De i föreliggande arbete insatta noterna gälla personer och händelser, som äro mindre allmänt kända.

KAPITEL I

DEN GÄNGSE UPPFATTNINGEN OM GREVE DE SAINT GERMAIN

Vi tillåta oss att som en liten orienterande introduktion till vår framställning citera, vad Nordisk Familjebok (2:dra upplagan) har att säga om greve de Saint Germain. Det heter där:

”Saint-Germain, fransk äventyrare av okänd härkomst, död 1784 i Eckernförde (Sleswig), utgav sig som greve de S. (han kallade sig även Aymar och markis de Betmar) och lyckades tack vare sitt utseende och sina talanger – han talade sex språk, var kompositör, violinist och framför allt alkemist – och sin hänsynslöshet vinna ett visst inflytande vid hovet i Versailles. Han uppträdde där omkring 1748 som mystiker och spåman, lät påskina sin höga ålder – somliga inbillades t. o. m. att han varit samtida till Jesus – och blev förtrogen med Ludvig XV och madame de Pompadour. På grund av ingående kännedom om personliga förhållanden vid olika hov lyckades han vinna insteg i de främsta kretsar Europa runt. Han emottogs sålunda med utmärkelse i England, Ryssland samt flera tyska och italienska stater. 1760 föranledde hans intriger mot Choiseul hans utvisning från Frankrike. Han anses ha haft stor andel i revolutionen i Ryssland (1762), då Peter III mördades, slog sig efteråt ned i Tyskland, inom vars frimureri han spelade en ganska stor roll, blev sedermera synnerligen förtrolig vän med markgreve Alexander av Ansbach och lantgreve Karl av Hessen, vid vars hov han dog och vilken lät bränna hans efterlämnade papper. S. uppges ha varit portugisisk jude och lärare till den beryktade Cagliostro.”

Vi skola nu till komplettering och för jämförelses skull i översättning från originalverket återgiva, vad Bülow skriver om greve de Saint Germain i sitt förut åberopade arbete:

”Som ett slags praktiskt bevis för möjligheten att redan härnere uppnå odödlighet och evig ungdom eller åtminstone utvidga gränserna för kraften och livet långt utöver det vanliga måttet framträdde en äventyrare, vilken sedan 1750 uppträdde som markis de Montferrat, i Venedig som greve Bellamore, i Pisa som chevalier Schöning, i Milano som chevalier Welldone, i Genua som greve Soltikow, i Schwabach som greve Tzarogy (Rakoczy), i Frankrike som greve de Saint Germain, vilket sista namn han bibehöll ända till sin död. Hans egentliga härkomst har aldrig blivit upptäckt, lika litet som hans hemland. Till och med Fredrik II betecknar honom som en man, som förblivit en olöst gåta. När han, såsom han med förkärlek gjorde, talade om sin barndom, skildrade han, huru han, omgiven av en talrik uppvaktning, rörde sig på präktiga terrasser i ett härligt klimat, som om han varit kronprins till någon av Granadas konungar i morernas tid. En gammal baron von Stosch skulle under regentskapet (1715–1723)² ha känt en markis de Montferrat, som gällt för en naturlig son till konung Karl II:s av Spanien i Bayonne residerande änka³ och en bankir i Madrid. Några hava hållit Saint Germain för en portugisisk markis av Betmar, andra för en spansk jesuit Aymar, en del för en elsassisk jude Simon Wolff (enligt markis de Créquy)⁴ och slutligen andra för en son till en skatteindrivare vid namn Rotondo i St. Germano i Savoyen. Hertig de Choiseul⁵ förklarade honom en gång i vredesmod för en son till en portugisisk jude, vilket för övrigt låter sig väl förena med baron von Stoschs historia. Han talade flytande tyska och engelska, förträffligt italienska, franska med piemontesisk brytning, spanska och portugisiska med fullkomligaste renhet.

Hertig de Choiseul var uppbragt på Saint Germain, enär han tjänat som verktyg i en diplo-

---

2 Under Ludvig XV:s av Frankrike omyndighet.

3 Maria Anna av Pfalz-Neuburg, f. 28 okt. 1667, förmäld 16 maj 1689, änka 1 nov. 1700, bosatt i Toledo 1700, flyttade till Bayonne 1706 och till Guadalajara 1738, död 16 juli 1740.

4 Bülow menar säkerligen markisinnan de Créquy, f. Renée Charlotta Victoria de Frolay (1714–1805), vars memoarer utkommo 1834 under titeln ”Souvenirs de la marquise de Créquy”.

5 Etienne François de Choiseul, f. 1719, d. 1783, Ludv. XV:s allsmäktige minister 1758–1770.

matisk intrig, vilken konungen eller snarare marskalk de Belle-Isle⁶ utspelade bakom Choiseuls rygg. Som bekant var den försoning, som Choiseul åstadkom mellan Frankrike och Österrike, dennes älsklingsplan och på sätt och vis hans statsmannastolthet. Belle-Isle bekämpade, såsom gammal motståndare till Österrike, denna politik på det ivrigaste. Ludvig XV och markisinnan de Pompadour voro i varje fall trötta på kriget, vilket icke gick, som det skulle. Även Choiseul önskade fred, men man betvivlade, att han verkade för den så ivrigt som det andra partiet. Saint Germain hörde till Belle-Isles gunstlingar och gav honom många märkliga råd. Han försäkrade Belle-Isle, att han var förtrogen med prins Ludvig av Braunschweig, som just då befann sig i Haag, och att han genom denne lättast skulle kunna knyta en underhandling. Konungen och krigsministern (Belle-Isle) sände även Saint Germain till Haag. (Detta synes hava skett år 1760. År 1761 ägde för övrigt en underhandling rum i Haag, vilken verkligen anknöts genom prinsen av Braunschweig, men fördes genom d’Affry⁷ och det engelska sändebudet York och blev resultatlös.) Men därvarande franska sändebudet greve d’Affry upptäckte den hemliga beskickningen och skickade genast en kurir till Choiseul med bittra klagomål över, att denne utan hans vetskap men under hans ögon lät genom en obekant främling underhandla om fred. Choiseul återsände kuriren omedelbart till greve d’Affry med uppmaning att av generalstaterna med största eftertryck kräva Saint Germain’s utlämnande och översända honom fängslad till Bastiljen. Följande dag föredrog Choiseul i konseljen greve d’Affry’s depeesch, uppläste därpå det svar, han meddelat, lät högdraget sin blick vandra omkring bland kollegerna, riktade den därpå omväxlande på konungen och de Belle-Isle och yttrade slutligen: ”Om jag icke tagit mig tid att inhämta konungens befallning, så beror det på min övertygelse, att ingen här skulle äga att underhandla om fred utan Ers Majestäts utrikesministers vetskap.” Konungen slog skuldmedvetet ned ögonen, ingen i konseljen vågade säga ett ord och hertig de Choiseuls åtgärd godkändes. Saint Germain undkom honom dock. Generalstaterna visade sig mycket beredvilliga, vilken beredvillighet de även omsatte i handling genom att skicka en talrik vakt för att fångsla honom. Han hade emellertid i tysthet varnats och flydde över till England. Härifrån begav han sig snart till Sankt Petersburg och lär hava spelat en roll vid 1762 års revolution, ehuru man icke vet något närmare därom. I varje fall stod han i ett mycket vänskapligt förhållande till bröderna Orlov. Då han år 1770 uppträdde i Livorno i rysk generalsuniform och under ryskt namn, blev han behandlad av greve Aleksej Orlov med en uppmärksamhet, som denne stolte man icke brukade visa andra, och Grigorij Orlov, som år 1772 på genomresa i Nürnberg träffade honom i sällskap med markgreven av Anspach⁸, kallade honom ’Caro padre’ (käre fader), lär hava skänkt honom 20 000 venetianska sekiner och till markgreven yttrade om honom: ’Voilà un homme qui a joué un grand rôle dans notre révolution’ (Se här en man, som spelat en stor roll i vår revolution). Från Petersburg begav han sig till Berlin och reste därpå omkring i Tyskland och Italien. Han uppehöll sig en längre tid i Schwabach och hos markgreven av Anspach, vilken han även åtföljde till Italien. Sin sista tid tillbragte han i Eckernförde hos lantgreven Karl av Hessen⁹, bekant som en frikostig gynnare av de hemliga vetenskaperna och

---

6 Charles Louis August Fouquet, greve de Belle-Isle, f. i Villefranche 22 sept. 1684, död 26 jan. 1761. 1732 generallöjtnant. Bidrog till den för Frankrike gynnsamma freden i Wien 1735. Intog under österrikiska tronföljdskriget Prag 1741, fick 1746 överbefälet i Italien, blev 1748 hertig och pär samt marskalk av Frankrike. Trädde 1753 i spetsen för krigsförvaltningen, som han förestod till sin död.

7 Louis Auguste Augustin d’Affry, f. i Versailles 1713, fältmarskalk, utnämndes 1753 till sändebud i Haag, återgick 1762 till armén som generallöjtnant. Fängslades under franska revolutionen 10 aug. 1792. Död 1793 i Wendt på sitt slott Barthélemy.

8 Skrivs omväxlande Anspach och Ansbach. Vanligare Ansbach.

9 Karl av Hessen, yngre son av arvprinsen, sedermera lantgreven Fredrik II och engelske konungen Georg II:s dotter Lovisa, inträdde i danska armén, blev 1766 generallöjtnant och president i preussiska krigsrådet, 1774 fältmarskalk och 1814 generalfältmarskalk 1768 ståthållare över Schleswig-Holstein

ett byte för talrika charlataner, och avled hos honom av ålderdomssvaghet år 1780. Under de sista åren av sitt liv lät han betjäna sig endast av fruntimmer, vilka vårdade och klemade med honom som en andra Salomo och i vilkas armar han dog, sedan han fullständigt förlorat sina krafter. Hans papper omhändertogs av lantgreven, som man dock aldrig kunde avvinna någon förklaring över den gåta, som Saint Germain erbjöd sin samtid, men som icke heller var rätte mannen att rätt bedöma män av det slaget.

I stort sett synes Saint Germain ha varit en av 18:de århundradets mera oskadliga charlataner och med sina svindlerier icke haft egentligen annat mål än att hålla sig kvar inom den förnäma världen och dess angenäma förhållanden, att föra ett behagligt liv på de rikets och stores bekostnad och att njuta av den förvåning, som hans egenheter väckte. För allt detta utnyttjade han den hemlighet, som omgav hans härkomst, besittningen av några kemiska hemligheter och det kanske även genom de senare understödda mångåriga bevarandet av ett kraftigt och oförändrat utseende. Under sitt ständiga kringflackande hade den av inga hänsyn bundne mannen kanske då och då lämnat sin medverkan vid någon intrig, vilket sedermera vid lämpliga tillfällen torde ha tillskyndat honom vissa fördelar. Han synes emellertid aldrig ha eftersträvat något varaktigt inflytande och tycks ha varit tämligen måttlig i sina anspråk.

Han var av medelstorlek, mycket kraftfull och bibehöll i sanning sitt kraftiga yttre förvånansvärt länge. Rameau och en gammal anförvant till ett franskt sändebud i Venedig trodde sig hava känt honom år 1710 som en man, vilken tycktes vara omkring 50 år gammal. År 1759 såg han ut att vara 60 år, och den danske legationsskreteraren Morin, som år 1735 hade lärt känna honom på en resa i Holland, försäkrade tjugofem år senare, att han icke syntes ha blivit ett enda år äldre. I Slesvig lär han in i det sista ha bevarat utseendet av en välkonserverad 60-åring. Om det verkligen förhållit sig så, kan man däri icke se annat än en slump och kanske en smula skicklighet. Men möjligt är även, att Saint Germain från år 1710 var en helt annan person, i vilket fall saken icke längre skulle vara så värst märkvärdig.

Han själv sökte emellertid ingiva folk tron på hans ovanliga ålder och betjänade sig därvid av varjehanda konstgrepp utan att avgiva någon som helst försäkran. Likväl torde han icke ha gått så långt, som när man velat påstå, att han skulle ha utgivit sig för att vara en samtida till Frälsaren och berömt sig av vissa tjänster, som han gjort denne hos Pilatus eller av bemödanden, som han gjorde vid kyrkomötet i Nicea (år 325 e. Kr.) för att få den heliga Anna kanoniserad. Dessa historier torde ha sitt ursprung i en mystifikation, som åstadkoms av en skämtsam parisare, vilken ägde en synnerlig förmåga att härma folk och på skämt kallades lord Gower, enär han med förkärlek gjorde engelsmän till föremål för sina härmningsförsök. Denne umgicks i kretsar, som voro främmande för Saint Germain, utgav sig i dem för att vara denne och spelade sin roll med en betydande överdrift utan att emellertid finna alltför många troende.

Saint Germain tillskrev sig dock själv ett par århundraden. Talade han med ett dumhuvud om någon händelse från Karl V:s tid, så anförtrorde han detta ganska oförbehållsamt, att han därvid varit närvarande; om han däremot talade med någon mindre lättrogen, så åtnöjde han sig med att antyda även de allra minsta omständigheter, från den talandes minspel och gester ända till tiden och stället, där tilldragelsen ägt rum, med en noggrannhet och ett liv i framställningen, som på åhöraren gjorde det intrycket, att han lyssnade till en person, som i verkligheten varit närvarande.

Stundom, när han återgav något yttrande av Frans I eller Henrik VIII, låtsade han sig vara tankspridd och sade: 'Konungen vände sig till mig', men halkade hastigt över ordet 'mig' och fortsatte med hastigheten hos en som gjort sig skyldig till en missägning: 'till den och den'. Han var förtrogen med historien i detalj och förstod att så naturligt sammanfoga tablåer och scener, att aldrig ett ögonvitne skulle mera levande än han ha kunnat skildra en tilldragelse i

---

med residens i Gottorp. Vetenskapligt intresserad, ivrig frimurare, sysslade med alkemi. Skrev "Mémoires de mon temps" (delvis offentliggjorda 1861).

det närvarande eller händelser under förgångna århundraden. 'Dessa parisiska dumhuvuden', yttrade han en dag till baron von Gleichen, 'tro, att jag är 500 år gammal och jag styrker dem i denna tro, då jag finner, att det bereder dem så mycket nöje. Därmed har jag ej velat säga, att jag inte är i verkligheten mycket äldre, än jag ser ut.'

Han besatt en hel mängd hemliga kemiska recept, i synnerhet på smink, skönhetsmedel och färgstoffer, även på en ytterst vacker legering av koppar och zink, sannolikt även på imiterade ädelstenar. Han visade baron Gleichen, utom en liten samling förträffliga målningar, varibland en av Murillos framställningar av den heliga familjen, en mängd så glänsande och stora ädelstenar, att Gleichen trodde sig se den underbara lampans skatter, och deras utseende lät åtminstone icke ana, att de voro oäkta. Men han påstod sig aldrig äga någon universalmedicin eller de vises sten, ej heller berömde han sig av några överhuvudtaget övernaturliga kunskaper. Han levde mycket måttligt, drack aldrig till maten och purgerade sig med senesblad, som han själv hade berett. Han tillrådde aldrig sina vänner något annat, när de frågade honom, vad man skulle göra för att leva länge. Men väl talade han, ofta med mystisk högtidlighet över naturens hemlighetsfulla djup och öppnade för fantasien ett fritt spelrum beträffande hans kunskaper, hans skatter och hans förnäma härkomst. Han erbjöd icke regeringarna, såsom en äldre tids charlataner, hemligheten att på direkt väg framställa guld, utan i enlighet med en mera framskriden tids begrepp en indirekt väg till rikedom genom allehanda industriella recept och företag. Trots det att han sålunda hade skenet av en man, som jagar efter pengar, företedde han genast, då han en gång i en liten piemontesisk stad häktades för en växel, mer än hundratusen thaler i goda papper, betalade på stället, anslog en hög ton mot stadens guvernör och släpptes under de djupaste vördnadsbetygelser från dennes sida.

Markgreven av Anspach behandlade han överlägset, ungefär som en ung man, vilken icke förstår sig på ting av högre slag. För att öka sitt anseende vid detta lilla hov visade han vid upprepade tillfällen brev från Fredrik den store. 'Känner ni igen denna handstil och detta sigill?' frågade han markgreven, i det han höll fram för honom brevet i kuvertet. – 'Ja, det är konungens lilla sigill.' – 'Rätt gissat, men ni får dock inte veta, vad som står i det', sade han och stoppade brevet åter i fickan."¹⁰

Man får väl antaga, att Bülau vid nedskrivandet av sin monografi över greve de Saint Germain var ärligt besjälad av den sedvanliga uppfattningen, att denne på en gång gåtfulle och märklige man var en äventyrare och lycksökare. Det må ju i viss mån räknas honom till godo, att han betecknar Saint Germain som "en av adertonde århundradets mera oskadliga charlataner", som "med sina svindlerier icke haft egentligen annat mål än att hålla sig kvar inom den förnäma världen och dess angenäma förhållanden." Men Bülau glömmer att uppgiva, vari Saint Germain's "svindlerier" skulle ha bestått. *Ingen av den sällsamme mannens samtida har heller kunnat anklaga honom för en enda orättfärdig eller ens oriktig handling.* Ehuru hans samtida icke förstod honom eller kunde genomtränga den nimbus av hemlighetsfullhet, som omger honom, var dock det allmänna omdömet om Saint Germain, att han var en fullständigt hederlig och oantastlig man med en oförvitlig vandel och karaktär. Bülaus fantastiska uppgift, som förmodligen grundar sig på det ovederhäftiga skvaller, för vilket alla tiders människor haft en så beklagansvärd benägenhet, att Saint Germain skulle ha avlidit av ålderdomssvaghet och under de sista åren av sitt liv ha låtit betjäna sig "endast av fruntimmer, som vårdade och klemade med honom som en andra Salomo och i vilkas armar han dog, sedan han fullständigt förlorat sina krafter", skulle snarare ha kunnat äga sin tillämpning på till exempel Casanova, vars otaliga amorösa äventyr gjorde honom till en av sin tids och alla tiders störste erotomaner, ehuru som bekant denne verkliga charlatan och äventyrare dog under långt ifrån så romantiska förhållan-

---

10 v. Gemmingen anmärker beträffande denna episod, att "den varken är sann eller sannolik".

den, nämligen som ett slags nådejon hos en böhmisk ädling, greve Waldstein. Uppgiften är även fullständigt oförenlig med Saint Germain's erkänt måttliga för att icke säga asketiska levnadssätt. Tidens skandalkrönikor lämna honom på denna punkt fullkomligt oantastad, och Saint Germain framstod även inför sina belackare som en sedligt ren man utan fläck på sin vandel.

Såsom en kontrast till Bülaus nedsättande och förklenliga skildring vilja vi anföra, vad en fransk författare, Jean Léclaireur, skrev i "Le Lotus Bleu" 1895–1896. Det heter i hans artikel bland annat:

"Han (Saint Germain) uppenbarade sig en dag under Ludvig XV:s regering i förra (18:de) seklet. Namnet (de Saint Germain) bar han efter ett område, som han inköpt i Tyrolen, och han hade av påven köpt rätten till titeln.¹¹ Han bar förut titeln markis de Montferrat. I Venedig lät han kalla sig greve de Bellamare, i Pisa chevalier Schoening, i Milano chevalier Weldon, i Genua greve Soltikoff, i Schwabach greve Tzarogy. *Man antog, att han var av ungersk härkomst.*

Han var en man med frappant vackert utseende, och hans sätt var utsökt fint. Han ägde en sällsynt värtalighet, hade åtnjutit en ytterst sorgfällig uppfostran och var i besittning av utomordentliga kunskaper. Han förstod och talade beundransvärt väl nästan alla kända språk: franska, engelska, italienska, spanska, portugisiska, tyska, ryska, danska och svenska samt dessutom en mängd österländska tungomål.

Fulländad musiker, spelade han alla instrument, men han älskade mest fiolen och spelade den så virtuosmässigt, att två personer, som hade hört honom och senare fingo höra den ryktbare genuesiske mästaren Paganini, satte dessa båda konstnärer lika högt. 'Saint Germain skulle ha kunnat tävla med Paganini', förklarade 1834 en åttioårig belgier. Och en litauer, som hörde Paganini, utropade hänryckt: 'Det är Saint Germain, som uppstått från de döda och spelat, förkroppsligad i ett italienskt benrangel.'¹²

Utomordentligt rik, föraktade han djupt sina rikedomar och han slösade fabelaktiga summor på sina vänner och till och med på furstar. Hans juvelskrin voro outtömliga. Han förvandlade metaller, framställde guld och berättas ha av en indisk brahman lärt konsten att 'uppliva' vanligt kol, det vill säga förvandla det till diamant. År 1780, då han besökte den franske ambassadören i Haag, slog han i stycken en kostbar diamant, som han hade framställt på alkemistisk väg. Ett motstycke till denna, likaledes framställd av honom, sålde han till en juvelerare för ett pris av 5000 louisdorer (Kenneth Mackenzie).¹³

Han levde på furstlig fot, mottog middagsbjudningar, men åt aldrig något vid dessa, konverserade hela tiden med glänsande värtalighet över vilket ämne som helst och med en säkerhet, som förrådde en fullständig kunskap om det avhandlade ämnet. Han beskrev scener, som ägt rum vid Frans I:s hov, lika levande, som om han själv bevittnat dem, noga angivande konungens utseende, efterhärmande hans röst, hans gester, hans tal med ett ögonvittnes säkerhet. Han berättade liknande historier om Ludvig XIV och gav därvid levande beskrivningar på personer och platser.

Han ägde ett förvånansvärt minne. Han kunde exakt ord för ord upprepa innehållet i en tidning, som han flyktigt läst åtskilliga dagar förut. Han kunde skriva med båda händerna på en gång, med den högra ett poem, med den vänstra ett diplomatiskt aktstycke, ofta av den största

---

11 Det finns en annan mera trovärdig uppgift om uppkomsten av hans namn och titel, vartill vi senare skola komma.

12 Paganini, som led av lungrot, var som bekant oerhört mager.

13 Denna historia förefaller att vara apokryfisk. Saint Germain besökte Haag 1760, och det torde vara uteslutet att han besökte denna stad även 1780. Han vistades nämligen vid denna tid hos sin vän lantgreven av Hessen i Eckernförde. En liknande, mera trovärdig anekdot berättas om Saint Germain vid ett tillfälle, då han gästade Ludvig XV, vartill vi senare skola komma.

vikt. Mer än ett levande vittne kunde i början av detta sekel (det 19:de) intyga hans utomordentliga färdigheter.

Han läste förseglade brev redan innan han hade dem i handen. Han förutsade ofta vid Ludvig XV:s och Ludvig XVI:s hov händelser, som skulle komma att ske. Han åt nästan ingenting, hans föda bestod av en rätt av vetemjöl, som han själv tillredde. Han lade sig sent och var aldrig trött, men vidtog särskilda försiktighetsmått mot kyla. Han försänkte sig ofta i ett letargiskt tillstånd, som kunde vara från trettio till femtio timmar, varunder hans kropp föreföll livlös. Då han åter vaknade upp ur den magnetiska sömnen, återställd, föryngrad och stärkt med nya krafter, förvånade han sin omgivning med berättelser om vad han under sömntillståndet erfarit om viktiga tilldragelser i staden eller andra märkliga händelser. Hans förutsägelser liksom hans profetiska syner slog aldrig fel.

Fredrik II av Preussen, hans intime vän, sade, att ingen kunde dechifrera hans enigma (chifferspråk), och likväl kände Saint Germain grundligt alla hoven. Han var år 1772 i Wien furst Orlovs förtrogne vän och räddade honom från döden under de politiska konspirationer, som då upprörde Österrike. Han spelade sannolikt en betydande roll under den revolution, som placerade Katarina II på Rysslands tron. Prins Karl av Hessen var hans entusiastiske beundrare och beskyddare.

Man sade – och han lät folk tro det –, att han var i besittning av ett elixir, som kunde skänka ett långt liv. Han troddes själv vara 2000 år gammal. Ofta tillfrågad om sin höga ålder, förklarade han med beundransvärd smidighet, att han ej kunde föryngra dem, som redan voro gamla, på samma gång han försäkrade, att han kände hemligheten att förhindra den mänskliga organismens upplösning. Den verkliga förklaringen till hans långa liv var att söka, sade han, i hans diet och underbara elixir.

Han skänkte damerna hemlighetsfulla kosmetiska medel, avsedda att bevara deras skönhet. Med männen talade han om sin kunskap i metallers förvandling och om de processer, varigenom han kunde förvandla sprickfyllda diamanter till de mest oklanderliga ädelstenar. Hans förklaringar vunno stöd i hans samling ädelstenar av oförliknelig skönhet och i hans synbarligen outtömliga rikedom.

Han försvann lika hemlighetsfullt som han hade kommit. Prinsen av Hessen-Kassel berättar, att han dog år 1783 (1784), under det han sysslade med vissa färgframställningsförsök i Eckernförde. Det är underligt, att historien icke på annat sätt omnämnt bortgången av en man, som stod i så intim förbindelse med Europas store, än genom en väns svävande uppgift. Det är också i högsta grad förvånansvärt, att ingen av hans samtida yttrat ett ord om hans begravning, att ingen skriftlig uppgift finnes därom och att intet minne därav bevarats. En man med ett så lysande levnadslopp borde icke så plötsligt ha kunnat försvinna i glömska.

För övrigt finns det flera bevis på, att han levat åtskilliga år efter 1783 (1784). Han hade, säges det, en viktig överläggning med kejsarinnan av Ryssland år 1785 eller 1786. Man berättar även, att han hade besökt prinsessan Lamballe, sedan hon instämts inför revolutionstribunalet, några timmar innan hennes huvud skildes från kroppen (hon mördades den 3 september 1792) samt Ludvig XV:s mätress, Jeanne du Barry, under det hon väntade på dödsdomens verkställande (den 8 december 1793).

’Denne man kan icke dö’, hade hans vän Fredrik av Preussen yttrat om honom.”

Vi skola icke längre följa Léclairer, men återkomma till honom senare i ett annat sammanhang. Som vi finna, är det en betydlig skillnad mellan tonen hos honom och andan i Bülaus framställning. Léclairer behandlar sin hjälte med långt större hänsyn och sympati, än vad Bülau gör, och redan av den omständigheten känner man sig mera böjd att tro honom än Bülau, även med reservation för möjliga överdrifter i skildringen. Det är dock ingenting hos Léclairer, som förefaller otroligt eller direkt osannolikt – inte ens talet om Saint Germain's psykiska för-

mögenheter, såsom till exempel förmågan att läsa innehållet i förseglade och obrutna brev och så vidare, ty det är ju saker, som i vår tid varje uppdriven psykometriker kan göra. Skillnaden mellan de Saint Germain och en med psykiska förmögenheter utrustad människa är blott den, att Saint Germain var en verklig ockultist, som kunde behärska och utveckla hemliga krafter av de mest skilda slag. Men vi skola komma till den saken senare.

Det är förlåtligt, om man i likhet med Léclairer skulle känna sig böjd att anse uppgiften om Saint Germain död i Eckernförde tvivelaktig. Ej blott de olika dödsår, som anförts, minska trovärdigheten, utan än mer den omständigheten, att han vid flera tillfällen långt efter sin så kallade död bevisligen uppsökt och talat med kända personligheter. Dessutom förefaller det osannolikt, att en så uppmärksam och ryktbar persons död skulle kunna ha passerat så obemärkt, att man ej ens med övertygande visshet kunnat fastställa årtalet för händelsen.

Emellertid har varken Bülow eller Léclairer lyckats skingra mystiken kring Saint Germain person eller härkomst. Vi skola i ett följande kapitel framlägga de resultat, vartill Mrs Cooper-Oakley kommit i sitt grundliga och inträngande arbete, ehuru ej heller hon förmått fullständigt skingra dunklet.

KAPITEL II

GREVE DE SAINT GERMAIN OCH CASANOVA

Det är icke vår mening att på minsta sätt jämföra två så himmelsvitt skilda typer som greve de Saint Germain och den notoriske äventyraren Casanova. Den senare, som djärvdes giva Saint Germain den benämning "äventyrarnas konung", vilken han med större rätt bort giva sig själv, var med sina i många hänseenden genialiska egenskaper och sin på sätt och vis imponerande personlighet en durkdriven skojare, ej blott hjälten i otaliga kärleksäventyr, utan även en charlatan, föregivande sig äga kunskaper på ockultismens område, som torde ha varit skäligen tvivelaktiga, men tack vare vilka han förstod att innästla sig bland de rika och förnåma och röja vägen till kvinnohjärtan. Han var av en god familj i Venezia, två bröder till honom voro framstående målare, den ene av dem professor och direktör vid konstakademien i Dresden, och själv hade han gjort en översättning av Iliaden till italienska på ottave rime. Han var sålunda en man med både bildning och talanger.

Anledningen, varför vi här sammanställt dem, har uteslutande varit den, att de båda så omtalade och namnkunniga männen då och då träffade samman med varandra och att Casanova i sina memoarer på åtskilliga ställen omnämner greve de Saint Germain, visserligen icke alltid så respektfullt, ty det låg nog icke för hans övermodiga och arroganta natur, men ofta nog med ett visst erkännande av, för att icke säga beundran för Saint Germain's intressanta och överlägsna personlighet. Dessa uttalanden sakna därför icke sitt intresse för bedömandet av den märklige mannen, så mycket mer som man har skäl att antaga, att Casanova icke låtit sitt omdöme påverkas av några överdrivet varma sympatier.

Casanovas berättelser om deras sammanträffanden äro hämtade ur den franska originalupplagan av hans dagboksanteckningar (*Mémoires de J. Casanova de Seingalt, écrits par lui-même*), ej ur den svenska översättningen, vari nedanstående episoder ej torde finnas intagna. De äro hållna i en lättläst och pikant stil och äga ett stort intresse såsom tidsdokument.

"Jag intog", skriver Casanova (del III, sid. 476), "en den angenämaste middag tillsammans med M:me de Gergi, som kom i sällskap med den ryktbare äventyraren, känd under namn av greve de Saint Germain. I stället för att äta gjorde denne ingenting annat än pratade från midagens början till dess slut, och jag lyckades delvis imitera honom, ty i stället för att äta gjorde jag ingenting annat än lyssnade på honom med största uppmärksamhet. Det är sant, att ingen kunde tala bättre än han.

Saint Germain sökte göra sig märkvärdig, han ville förvåna och lyckades ofta. Han talade i en överlägsen ton, men så väl instuderad, att den aldrig misshagade. Han var lärd, behärskade nästan alla språk, var stor musiker och kemist, hade ett vackert yttre och förstod konsten att behärska kvinnorna; ty samtidigt som han gav dem smink och kosmetiska medel, som förskönade dem, intalade han dem, icke att han kunde föryngra dem, ty han var nog blygsam att tillstå, att det var honom omöjligt, men att bevara dem i ett skick, vari han fann dem, medelst ett vatten, som, sade han, kostade honom mycket, men som han förärade dem gratis.

Han hade lyckats vinna insteg hos M:me de Pompadour, som hade berett honom tillfälle att tala med konungen, åt vilken han inrättat ett litet nätt laboratorium; ty denne älskvärde monark, som ständigt hade tråkigt, hade trott sig finna ett nöje eller åtminstone ett medel att skingra sin ledsnad i tillverkandet av färger. Konungen hade givit honom en våning i Chambord och hundratusen livres för att inrätta ett laboratorium och enligt Saint Germain borde konungen genom dess tillverkningar kunna komma alla fabriker i Frankrike att uppblomma.

Denne sällsamme man, den främste bland alla bedragare, förklarade i ogenerad och vårdslös ton, att han var trehundra år gammal, att han ägde ett botemedel mot alla sjukdomar, att han kunde avtvinga naturen alla hennes hemligheter, att han kände konsten att framställa diamanter och att han av tio eller tolv små sådana kunde frambringa en stor av renaste vatten, utan att de

förlorade något av sin vikt. Alla dessa operationer voro för honom endast rena bagateller. Trots hans skryt, hans uppenbara lögner och hans vidunderliga överdrifter var jag icke i stånd att finna honom oförsäkmd. Jag fann honom blott mindre respektabel;¹⁴ men mot min vilja och utan att kunna förklara det fann jag honom förvånansvärd, ty han förvånade mig verkligen.

Sedan Madame d'Urfé¹⁵ låtit mig göra alla dessa bekantskaper, sade jag henne, att jag skulle ha äran att dinera hos henne, när helst hon hade lust att se mig, men att jag önskade, att det skulle ske mellan fyra ögon med undantag för hennes föräldrar och Saint Germain, vars väl-talighet och skrytsamma historier roade mig. Denne underbare man var ofta middagsgäst i huvudstadens förnämsta familjer, men han rörde aldrig en maträtt under förklaring, att hans liv vidmakthölls med en viss näring, som han intog och som ingen utom honom kände till. Man fogade sig i denna hans egenhet, ty man brydde sig icke om någonting annat än hans väl-talighet, som i sanning utgjorde själen i alla sällskap, där han befann sig.”

I del IV, sid. 47 av sina memoarer berättar Casanova: ”--- Vi ha, sade mig madame d'Urfé, greve de Saint Germain till middag. Jag vet att detta original roar er, och jag vill, att ni skall ha trevligt hos mig.

– För att ha trevligt hos er, madame, har jag inte behov av någon annan än er själv. Emellertid är jag er förbunden för er älskvärda uppmärksamhet.

Saint Germain anlände och satte sig enligt sin vana vid bordet, icke för att äta, utan för att tala. Han berättade med orubblig trovärdighet de otroligaste saker, som han gjorde sitt bästa att göra trovärdiga genom att framhålla, att han själv alltid varit ett ögonvittne eller, såsom han sade, äventyrets hjälte. Emellertid blev jag tvungen att skratta högt, när han berättade oss en tilldragelse, som hänt honom under en middag med fäderna i tridentiska konciliet.

M:me d'Urfé bar som ett smycke vid halsen en infattad magnet. Hon påstod, att denna magnet en dag skulle draga till sig blixten och att hon genom detta medel skulle stiga upp mot solen. Jag hade lust att säga henne, att när hon anlant dit, hon icke skulle befinna sig så särdeles högt över vår planet. Men jag hejdade mig, och den ryktbare bedragaren skyndade sig att tillägga, att detta faktum vore ofelbart och att endast han vore i stånd att öka magnetens kraft tusen gånger. Jag svarade honom kyligt, att jag ville slå vad om tjugotusen écus, att han icke vore i stånd att ens fördubbla styrkan hos den magnet, som m:me d'Urfé bar. M:me d'Urfé lade sig emellan för att förhindra vadet, och efter middagen sade hon mig mellan fyra ögon, att jag skulle ha förlorat vadet, emedan Saint Germain vore en trollkarl. Man inser naturligtvis, att jag gav henne rätt.

Några dagar därefter avreste denne trollkarl till Chambord, där konungen hade givit honom en våning och hundratusen francs för att han skulle ostört kunna arbeta på framställandet av färger, vilka skulle tillförsäkra landets klädesfabriker överlägsenhet över andra länders i fråga om färgning. Saint Germain hade hänfört konungen genom att i Trianon sätta upp ett labora-

---

14 I bjärt motsats till detta minst sagt vårdslösa uttalande står det omdöme, som vid ett tillfälle fälldes av lantgreven av Hessen-Philippstadt-Barchfeld till hertig Karl August (av Sachen-Weimar): ”Det är en sed i Kassel att vördnadsfullt lyssna till hans (de Saint Germain) utsagor och att icke förvånas över något. Greven är icke känd för att vara någon efterhängsen lycksökare. Han är en man av ansedd samhällsställning, med vilken alla gärna knyta förbindelser... Han står i alla händelser i nära beröring med många personer av betydenhet och utövar ett ofattbart inflytande på andra. Min kusin lantgreven Karl av Hessen hyser stor tillgivenhet för honom.” (Ur *Psychische Studien*. Monatl. Zeitschr. XII:430. Utg. av Alex. Aksakof 1885.)

15 Jeanne Camus d'Urfé (1705–1755), f. de Pontcarré, änka efter den 1754 avlidne markisen Louis Christophe de la Rochefoucauld de Lascari d'Urfé.

torium, där han någon gång roade sig, ehuru utan att förvärva så värst mycket kemiskt vetande; men konungen hade jämt ledsamt, utom när det gällde jakt.

Det var den tjänstvilliga markisinnan, som hade fört adepten till konungen i hopp om att kunna rycka upp honom ur hans ledsnad genom att inge honom intresse för kemi. För övrigt trodde sig M:me de Pompadour ha mottagit av Saint Germain ett ungdomselixir, och hon ville med anledning därav bereda honom någon stor fördel. Detta underbara elixir, taget exakt i den dos, som bedragaren föreskrivit, hade icke kraft att fördriva ålderdom eller återgiva ungdom — han medgav, att den saken var omöjlig; men det hade, om man får tro det, förmågan att bevara en person in statu quo under flera sekler.

Hur det nu var, hade detta vatten eller dess givare påverkat, om icke den ryktbara kvinnans fysik, så åtminstone hennes personliga övertygelse: hon hade försäkrat monarken, att hon kände, att hon ej åldrades. Konungen var i lika hög grad bedårad av bedragarens utomordentliga förmåga, ty han visade en dag för hertig des Deux-Ponts en diamant av renaste vatten och av tolv karats vikt, som han trodde sig själv ha gjort. ”Jag har”, sade Ludvig XV, ”upplöst tjugofyra karat av små diamanter, vilka givit mig denna, som i slipningen förlorat tolv karat.” Det är på grund av denna förblindelse, som konungen åt en beryktad äventyrare upplät samma våning, som han förut upplåtit åt marskalken av Sachsen. Jag har fått denna anekdot av hertig des Deux-Ponts’ egen mun, vilken berättade den en dag, då jag i Metz hade äran supera med hans höghet och greve de Lovenhoop (Lewenhaupt) från Sverige.”

— — —

Vi anföra ur del IV sid. 77:1

”Efter middagen (hos M:me X.C.V.) begåvo vi oss till Passy för att bevista en konsert, som gavs av M. de la Popelinière, vilken inbjöd oss på supé. Jag fann där Silvia (en berömd aktris) och hennes charmanta dotter, som visade mig en trumpen min, ej utan skäl, ty jag hade negligerat henne. Den ryktbare adepten Saint Germain gladde sällskapet med sina äventyrliga historier, berättade med mycken esprit och värdighet. Jag har aldrig träffat på en bedragare, mera spirituell, mera kunskapsrik och mera underhållande än han.”

— — —

Casanova synes ha uppehållit sig i Haag vid den tidpunkt (år 1760), då Saint Germain vistades där för att å franska hovets vägnar underhandla om fred mellan Frankrike och England. Den italienske äventyraren skriver i sina memoarer (del IV, sid. 160 o. f.):

”Han (greve d’Affry) frågade mig därefter, om jag kände en viss greve de Saint Germain, som nyligen anlant till Haag. ’Han har aldrig varit hos mig’, tillade han, ’ehuru han säger sig ha konungens uppdrag att upplåna hundra millioner. När man av mig begärde upplysningar om denne man, var jag nödsakad att svara, att jag icke kände honom, ty jag fruktade att kompromettera mig. Ni förstår, att mitt svar ej kunde annat än skada hans underhandlingar, men det är hans eget fel, inte mitt. Varför har han icke medfört något brev från hertig de Choiseul eller fru markisinnan (de Pompadour)? Jag tror, att denne man är en bedragare. Men när tid kommer, skall jag nog få reda på, hur det förhåller sig.’

Jag sade honom i min ordning allt, vad jag visste om denne sällsamme och i sanning utomordentlige mans förhållanden. Han blev icke litet överraskad att höra, att konungen upplåtit en våning åt honom på Chambord. Men när jag sade honom, att han föregav sig vara i besittning av hemligheten att tillverka diamanter, började han skratta och anmärkte, att han från den stunden icke tvivlade på, att han skulle få de hundra millionerna. Då vi skildes åt, bad M. d’Affry mig äta middag hos honom följande dag.

Vid återkomsten till hotellet lät jag anmäla mig hos greve de Saint Germain, som hade två lakejer i sin antichambre.

– Ni har förekommit mig, sade han, då han såg mig inträda. Jag var på god väg att anmäla mig hos er. Jag föreställer mig, min käre herr Casanova, att ni kommit hit för att uträtta något i hovets intresse. Men detta torde bli svårt, ty börsen är skandaliserad av de operationer, som den

narren de Silhouette¹⁶ tillåtit sig. Jag hoppas emellertid, att denna motgång ej skall hindra mig att uppbringa hundra millioner. Jag har givit detta löfte åt Ludvig XV, som jag kan kalla min vän, och jag hoppas kunna hålla mitt löfte. Inom tre eller fyra veckor skall min affär vara klar.

– Jag antar, att M. d’Affry skall hjälpa er.

– Jag har inte behov av honom. Jag kommer sannolikt inte ens att söka upp honom, ty han skulle skryta med, att han hjälpt mig, och det vill jag inte. Om jag skall ha besväret, vill jag också ha äran.

– Ni ämnar er till hovet, förmodar jag. Hertigen av Braunschweig kan säkert bli er till stor nytta där.

– Vad skulle jag ha att göra vid detta hov? Vad hertigen av Braunschweig beträffar, så har jag ingen nytta av honom och vill inte göra hans bekantskap. Jag har inte behov av annat än att fortsätta till Amsterdam. Min kredit är mig nog. Jag tycker om konungen av Frankrike, ty det finnes i det landet ingen hederligare människa än han.

– Ämnar ni dinera vid stora bordet?¹⁷ Ni finner där endast personer av högsta anseende. Ni skulle säkert få angenämt där.

– Ni vet att jag ingenting äter. För övrigt slår jag mig aldrig ned vid ett bord, där jag träffar på folk, som jag inte känner.

– Ja, farväl då, herr greve. Vi träffas i Amsterdam.

— — —

Beträffande Saint Germain’s politiska mission i England, till vilken vi senare skola komma med större utförlighet, är den höljd i ett visst dunkel. Den ådrog sig Choiseul’s synnerliga missnöje och han vidtog åtgärder för att bemäktiga sig Saint Germain i avsikt att inspärta honom i Bastiljen. Så mycket egendomligare förefaller då följande episod, som Casanova berättar i sitt memoarverk, del V, sid. 366.

”Följande dag erfor jag av M:me d’Urfé det skämtsamma svar, som hertig de Choiseul gav henne, då hon berättade honom, att hon träffat greve de Saint Germain i Boulognerskogen.

– Det förvånar mig inte alls, hade ministern svarat, då han passerat natten i mitt kabinett.

Denne hertig, en kvick karl och framför allt världsman, hade en öppenhjärtig natur och kunde icke bevara en hemlighet, utom då det rörde saker av verklig betydelse; däri fullkomligt olik dessa fabriksmässigt tillverkade diplomater, som tro sig vinna i vikt och betydelse genom att med mystisk hemlighetsfullhet omgiva småsaker, vilkas förtigande betyder ungefär lika litet som deras utspridande. Det är sant, att en angelägenhet sällan tycktes M. de Choiseul viktig; och i själva verket, om diplomatien icke vore vetenskapen om intrigspel och illistighet, om moralen och sanningen låge till grund för statsaffärer, såsom det borde vara, då skulle hemlighetsmakeriet vara mera löjligt än nödvändigt.

(En ovanligt moralisk reflexion av den eljest mycket fördomsfrie Casanova.)

Hertig de Choiseul hade skenbart låtit Saint Germain drabbas av onåd i Frankrike för att i London kunna använda honom som en spion; men lord Halifax lät icke lura sig; han fann knepet tämligen grovt; men det är sådana där små lustigheter, som regeringarna tillåta sig för att inte ha någonting att förebrå sig.”

— — —

Casanova har tvivelsutan begått ett misstag i sin framställning av denna händelse. Saint Germain hade visserligen på ett tidigare stadium setts med blida ögon av den mäktige ministern och till och med varit en ofta sedd gäst i hans hus, men det hemliga uppdrag, som konungen givit honom som enskild underhandlare med England, hade ohjälpligt skilt honom från

---

16 Étienne de Silhouette, fransk finansminister, d. 1767. Synnerligen impopulär och föremål för samtida kvickhuvudens utfall. Har ofrivilligt givit anledning till uppkomsten av ordet ”silhuett”.

17 På den tidens värdshus, motsvarande våra hotell, intog man sina måltider uteslutande vid gemensamt långbord eller vid småbord, men med samtidig servering över hela lokalen. Först 1765 fick en hotellvärd i Paris idén att låta servera gästerna à la carte, varmed det moderna restauranglivet skapades.

Choiseul, och allra minst skulle någonting så otroligt ha kunnat ske, som att Saint Germain skulle ha tillbragt natten i Choiseuls kabinett. Det svar, som ministern gav m:me d'Urfé, måste därför betraktas uteslutande som ett skämt. Det hade ju icke heller varit någon mening med, om Choiseul givit Saint Germain sitt hemliga stöd i London, då den senares diplomatiska uppdrag fullständigt korsade ministerns planer.

— — —
I del VII, sid. 71 av sina memoarer skildrar Casanova på följande livliga sätt sitt sista sammanträffande med Saint Germain, vilket torde ha inträffat omkring år 1773:

”Jag anlände följande dag till Tournai. Jag fick då se några stallknektar, vilka motionerade några hästar, och frågade, vem de tillhörde.

– Greve de Saint Germain, adepten, som vistas här sedan någon månad, men aldrig går ut. Alla, som passera här, önska att få se honom, men han är otillgänglig.

Detta svar gav mig lust att se honom, och så snart jag anlant till värdshuset, skrev jag en biljett och utbad mig ett sammanträffande. Se här hans svar, som jag bevarat:

’Mina arbeten tvinga mig att icke mottaga någon, men för er gör jag ett undantag. Kom vid en tid, varom vi senare kunna komma överens. Man skall föra er in i mitt rum. Ni behöver ej nämna mitt namn, ej heller uppge ert. Jag vill inte inbjuda er att äta middag med mig, ty min föda lär icke tillfredsställa någon, och allra minst er, om ni ännu har kvar er gamla aptit.’

Jag inställde mig klockan nio och återfann honom med ett två tum långt skägg. Han hade ett tjugotal flaskor, fyllda med vätskor, av vilka några höllo på att filtreras vid naturlig temperatur. Han uppgav, att han för sitt nöjes skull arbetade med färger och att han höll på med att anlägga en hattfabrik åt greve de Cobentzl,¹⁸ Maria Teresias ambassadör i Bryssel. Han tillade, att greven icke givit honom mer än hundrafemtio tusen floriner, vilket var otillräckligt, men att han själv tillade resten. Vi talade även om m:me d'Urfé . . .

Då han erfor beskaffenheten av min sjukdom, bad han mig stanna tre dagar i Tournai, under vilka han botade mig från mina bölder. Därpå gav han mig femton piller, vilka, tagna under femton dagar, skulle fullborda mitt tillfrisknande och fullständigt återställa mina krafter. Han visade mig även sitt livselixir, som han kallade ’atoeter’.

Det var en klar vätska, som inneslöts i en väl tillsluten flaska. Då han sade mig, att denna vätska utgjorde naturens universella livsprincip, och att beviset härför vore, att denna princip skulle lämna flaskan i samma ögonblick, man lättast möjligt med en nål genomborrade vaxsigillet, bad jag honom låta mig se ett experiment. Han gav mig en flaska och en nål – jag genomborrade vaxproppen, och verkligheten – flaskan blev fullständigt tom.

– Det var storartat, utropade jag. Men vad tjänar allt detta till?

– Det är något jag ej kan säga er. Det är min hemlighet.

Angelägen som vanligt att imponera och att icke låta mig gå utan att ha slagit mig med förvåning, frågade han mig, om jag hade några småmynt. Jag drog fram några stycken, som jag kastade på bordet. Han reste sig då och utan att säga, vad han ämnade företaga sig, tog han ett glödande kol och lade på en metallplatta; därpå bad han mig taga ett mynt om tolv sols,¹⁹ som befann sig bland de övriga. Han lade därpå ett litet svart korn, placerade myntet ovanpå kolet, blåste därpå genom ett glaströr och inom mindre än två minuter blev myntet vitglödlat. ’Giv nu akt’, sade alkemisten, under det myntet kallnade, ’vad som kommer att inträffa inom en minut. Tag det’, tillade han och räckte mig myntet, ’det tillhör er.’ Jag tog det: det var av guld. Jag tvivlade ej ett ögonblick, att han eskamoterat bort min egen slant och ersatt det med det mynt, som jag höll och som utan tvivel blivit preparerat på förhand. Emellertid ville jag icke göra honom några beskyllningar. Men för att han icke skulle tro, att jag låtit lura mig av honom, sade jag:

---

18 Karl, greve von Cobentzl, f. 1712, d. 1770. Befullmäktigad minister i Österrikiska Nederländerna.

19 Sou el. sol; en sou = en tjugonedels livre (franc), motsvarande tre och ett halvt öre.

– Det är beundransvärt, greve. Men en annan gång bör ni för att vara viss om att kunna förvåna även den mest klarsynte förbereda honom på den förvandling ni ämnar göra. Ty då skall han uppmärksamt kunna följa operationen och lägga märke till myntet, innan ni placerar det på det glödande kolet.

– De, som betvivla min vetenskap, svarade mig bedragaren, förtjäna icke att tala med mig.

– Detta arroganta sätt karakteriserade honom och var ingenting nytt för mig. Det var sista gången jag såg denne ryktbare och lärde bedragare. Sex à sju år därefter dog han i Sleswig. Hans mynt var av rent guld, och två månader därefter, då jag befann mig i Berlin, förärade jag det åt fältmarskalk Keith,²⁰ då denne tycktes mycket intresserad av saken.”

— — —

Man må tänka och tro om Saint Germain's ovannämnda prestation, vad man vill. Men att Casanovas försök till förklaring är alldeles felaktig, ligger i öppen dag. Det förutsätter nämligen, att Saint Germain på förhand skulle ha låtit prägla ett guldmynt med tolv sols värdebeteckning, då han ju icke rimligen kan antagas ha förändrat präglingen hos Casanovas mynt. Men en sådan förutsättning som den nämnda förefaller ju föga trolig, då det väl aldrig kunnat falla en förnuftig människa in att företaga en dylik åtgärd.

Casanovas anteckningar i övrigt äro ju intressanta och pikant hållna. Vilket sanningsvärde de böra tillmätas, är svårt att säga, hur stort värde som tidsmålande dokument de i övrigt må ha. Men om Casanovas anekdoter om greve de Saint Germain böra tagas med en viss försiktighet, så äro de likväl betydelsefulla så till vida, att de otvetydigt röja den respektfulla beundran och i viss mån även aktning, som visades den store adepten till och med av dem bland hans samtida, vilka i likhet med Casanova höllo honom för en charlatan och bedragare.

---

20 George Keith, 10:de earl Marischal, f. i Skottland 1693, d. 1778 i Potsdam. Deltog i den jakobitiska resningen år 1715 och måste gå i landsflykt. Gick i preussisk tjänst och förvärvade Fredrik II:s synnerliga vänskap. Preussisk ambassadör i Paris 1751 och i Madrid 1759.

KAPITEL III

VEM GREVE DE SAINT GERMAIN I VERKLIGHETEN VAR

Gissningarna angående Saint Germain's verkliga börd och härkomst sysselsatte ej blott hans samtida, utan ha fortgått ända in i vår tid. Ej heller har med visshet hans födelseår kunnat fastställas. Under hans besök i London 1760 skrevs om honom i Read's "Weekly Journal of British Gazeteer" den 17 maj: "Författaren i Brussel's Gazette berättar oss, att den person, vilken kallar sig greve de Saint Germain och nyligen anlant hit från Holland, är född i Italien 1712." Och österrikiska sändebudet i Bryssel²¹ skrev till furst Kaunitz den 8 april 1763: "För omkring tre månader sedan passerade en person, känd under namn av greve de Saint Germain, denna väg och uppsökte mig. Jag fann i honom den sällsammaste människa jag någonsin i mitt liv träffat på. Jag vet ingenting närmare om hans härkomst. Jag tror emellertid, att han är frukten av en hemlig förbindelse inom en mäktig och högtstående familj." En samtida författare anmärker: "Hans verkliga härkomst skulle kanske, om den hade uppenbarats, hava komprometterat högt uppsatta personer." Men det komprometterande momentet låg icke i någon sorts hemlig förbindelse, utan hade en helt annan karaktär. Det kan anses fastslaget, att det icke faller någon skugga över Saint Germain's börd. Men han tillhörde en furstlig familj, som på grund av politiska förhållanden stod på spänd, för att icke säga fientlig fot med en mäktig dynasti, för vilken under en tid av ytterst upprörda förhållanden denna familjs ättlingar ansågos misshagliga och kanske även farliga. Greve de Saint Germain's fader var nämligen den olycklige furst Frans II Leopold Rákóczy av Siebenbürgen, vilken efter en långvarig, hjältemodig kamp för sitt lands oavhängighet gent emot den mäktiga österrikiska monarkiens annektingssträvanden dukade under för övermakten och till sist måste under sin återstående livstid leva landsflyktig.

Familjen Rákóczy var en framstående, inflytelserik och mäktig ungersk magnatsläkt, som härstammade från den gamla ungerska släkten Bogát-Radvány och var befreundad med de rika ungerska släkterna Báthory och Thökölyi med flera andra förnäma släkter. Den spelade en betydande roll vid många tillfällen under dessa stormiga tider, då Ungern och Siebenbürgen samt komitaten kring Donau utgjorde ständiga tummelplatser för strider mellan det habsburgska huset och de osmanska inkräktarna. Ungern hade sedan århundraden varit ett självständigt konungarrike. En bland dess äldsta konungar, Stefan I den helige, hade av påven i Rom år 1000 mottagit "stefanskronan". Denne besatte Siebenbürgen, som införlivades med ungerska riket av Ladislaus den helige på 1080-talet. Ungerns och Siebenbürgens öden sammanflätades därefter ofta med varandra. Den förste Rákóczy, vilken nämnes som vojvod av Siebenbürgen, är Sigismund Rákóczy, som valdes år 1607, men redan följande år måste vika för en Báthory. Nästa gång Siebenbürgen regeras av en Rákóczy år 1630, då den protestantiskt sinnade Georg Rákóczy I, bekant för sitt år 1643 med Sverige och Frankrike mot kejsar Ferdinand III av Österrike ingångna förbund, valdes till furste av Siebenbürgen. Han avled år 1648 och efterföljdes av sonen Georg Rákóczy II, vilken genom ett i förbund med Sverige mot Polen företaget erövringskrig invecklades i krig med Porten. Olyckorna hopade sig över furst Georg, som blev slagen vid Gilau den 22 maj 1660 av turkarna och avled, svårt sårad, några veckor därefter i Nagy-Várod. Sonen, Frans Rákóczy I, valdes nu till furste av Siebenbürgen, men undanträngdes av Mikael Agafi I, som med turkisk hjälp kom till makten år 1662. Emellertid hade kejsar Leopold I av Österrike valts till konung av Ungern år 1655, men en del missnöjda magnater, som önskade sitt lands religiösa och politiska oberoende av Habsburg, slöto ett förbund (den så kallade magnatsammansvärjningen) mot kejsaren. Frans Rákóczy slöt sig till det missnöjda partiet i hopp om att återvinna Siebenbürgen. Sammansvärjningen kvävdes emellertid år 1671, varvid tre av ledarna dömdes till döden och avrättades. Frans Rákóczy skonades till livet, men avled några år senare (1676).

Då Mikael Agafi I fortfarande satt vid makten i Siebenbürgen – han efterträddes för övrigt av sin son Mikael Agafi II, som 1697 avsade sig furstevärdigheten, varvid Siebenbürgen åter-

---

21 Cobenzl.

förenades med Ungern – hade Frans Rákóczy den yngre inga utsikter att vinna detta land, där för övrigt hans fader själv aldrig blev regerande furste, ehuru vald härtill. Det var, såsom förut nämnts, denne Frans Rákóczy den yngre, som blev greve de Saint Germain's fader. Han var född i Borsi i övre Ungern 1676, son till Frans Rákóczy I och dennes gemål Helena Zrínyi. Ende arvinge till magnatfamiljerna Rákóczy, Báthory, Zrínyi, Frauhopan, Larantffy och genom moderns omgifte med Emerich Thökölyi även till denne, ägde alltså Frans Rákóczy den yngre de mest lovande förutsättningar för ett i yttre måtto glänsande liv, så mycket mer som han även andligen var rikt begåvad och ägde ett ståtligt yttre. Det oaktat kom hans liv att gestalta sig till ett av de mest tragiska, som historien känner. Österrike, som hade allt att frukta av ättlingen av denna mäktiga familj, vilken kunde sägas representera, vad Ungern-Siebenbürgen ägde främst av frihetskärlek och nationalkänsla, hade naturligtvis intresse av att hos den unge arvtagaren till så betydelsefulla och uppfordrande traditioner söka utplåna känslan därav. ”Änkefurstinnan (som hade gift om sig med greve Thökölyi) tvangs att överlämna sina barn med deras besittningar till kejsaren, som förklarade, att han skulle bli deras beskyddare och svara för deras uppfostran”, säger en författare. Det var så mycket lättare att öva denna påtryckning, som greve Thökölyi levde i landsflykt efter ett misslyckat upprorsförsök mot Österrike (det så kallade huruczkriget 1674–1687). Den unge Rákóczy ställdes av kejsaren under förmynderskap av kardinal Kolonits, en fanatisk katolik, och denne, som lämnade gossens uppfostran åt böhmiska jesuiter, trodde sig därigenom fullständigt kunna döda hans magyariska känslor.

Den unge fursten dolde emellertid skickligt sina verkliga känslor, ehuru han, som härstammade från en reformert familj, måste känna sig djupt kränkt. När han vid 17 års ålder förklarades myndig, återfick han de flesta av sina konfiskerade besittningar, och då han 1694 förmäldes med dottern till lantgreve Karl av Hessen-Rheinfels-Wahnfried, Karolina Amalia, tilldelade honom kejsar Leopold titeln ”hertig av det heliga romerska riket”. Han synes även ha förhållit sig fullkomligt passiv, tills han vid spanska tronföljdskrigets utbrott år 1701 trodde tiden vara kommen för Ungerns befriande från habsburgska våldet. Han skrev ett brev därom till Ludvig XIV – Frankrike var Österrikes motpart i den spanska tronföljdsfrågan – men saken blev bekant för den österrikiska regeringen, och följden blev, att Rákóczy natten till 18 april 1701 greps på sitt slott Sáros i Siebenbürgen och fördes till Wiener-Neustadt, där han sattes i fängsligt förvar. Han lyckades emellertid fly genom bistånd av en dragonryttmästare och begav sig till Polen, där han tillsammans med en landsflyktig landsman, greve Bercsényi, värvade en här och bröt in i övre Ungern den 16 juni 1703. Den ungerska adeln slöt sig med hänförelse till de båda fosterlandsvännerna, och i början av år 1704 stod den ungerska hären hotande i Wiens grannskap. Rákóczy valdes den 6 juli 1704 till Siebenbürgens furste, och följande år bildade den ungerska riksdagen en konfederation samt utnämnde honom till ”kommenderande furste” och Bercsényi till hans närmaste man. Kejsar Josef I, som år 1705 bestigit habsburgarnas tron, förklarades år 1707 avsatt som Ungerns konung på riksdagen i Ónod, och kriget fortgick med växlande lycka till år 1711, då Österrike erbjöd fred. Uttröttad av den ojämna striden och förmodligen under påtryckning av sin familj tvangs Rákóczy att lyssna till fredsanbudet, och den 1 maj 1711 slöts äntligen en fred, som tillförsäkrade Ungern fullkomlig religionsfrihet och dess konstitutionella rättigheter, Rákóczy själv hans besittningar, om han antog freden inom tre veckor, och hans parti full amnesti. Rákóczy föredrog emellertid att gå i frivillig landsflykt och begav sig först till Polen, därefter till Frankrike och slutligen till Turkiet, där han från år 1720 vistades i Rodosto som internerad till sin död år 1735.

Hans stoft begrovs i de franska lasaristernas kyrka i Galata i Konstantinopel, men överfördes med kejsar Frans Josefs tillåtelse år 1906 till hemlandet och bisattes högtidligt i Kassa (Ungern). Än i dag lever hans minne älskat och vördat i hans landsmäns hjärtan.²²

---

22 Det kan ju vara av intresse att här nämna, att den berömda Rákóczymarschen (Ungerns nationalmarsch) ursprungligen komponerades för Frans Rákóczy II av en zigenarhövding, Mihaly Barna. Den har sedermera omskrivits för orkester av Liszt och Berlioz (i ”Fausts fördömmelse”).

Han uppgives i historien ha efterlämnat två söner: Josef, död år 1738, som 1737–1738 företog ett sista, ehuru fåfängt försök att befria sitt land från det habsburgska oket, och Georg, som erhöll en hovpension av Frankrike och avled i Saint Denis år 1756. Den siste av den berömde ätten uppgavs vara nunnan Josefa Charlotta, Josefs enda dotter, som avled i Paris år 1780. Det är ägnat att förvåna, att historien omnämner endast två söner till Frans Rákóczy II och att den tredje sonen, känd såsom greve de Saint Germain, alldeles förtiges. Hur förhåller det sig härmed? Den tyske författaren Georg Ludvig Hesekei (f. 1819, d. 1874), som gjort mycket omsorgsfulla undersökningar i ämnet skriver:²³ ”Vi äro i själva verket böjda att tro, att greve de Saint Germain var den yngre sonen till furst Frans Leopold Rákóczy och furstinnan Charlotta Amalia av Hessen-Wahnfried. Frans Leopold förmälde sig år 1694 och hade i sitt äktenskap två söner, vilka togos tillfånga av österrikarna och uppfostrades i romersk-katolska läran. De nödgades även uppgiva det hatade namnet Rákóczy. Den äldste sonen, som kallade sig markis av San Carlo, undkom från Wien år 1734. Samma år (egentligen år 1735) avled efter fruktlösa strider hans fader i Rodosto i Turkiet samt begrovs i Smyrna.²⁴ Äldste sonen erhöll sin faders turkiska pension och erkändes som furste av Siebenbürgen (Transylvanien). Han upptog sin faders kamp, stred emot och fördrevs av furst Ferdinand av Lobkowitz och dog slutligen bortglömd i Turkiet. Den yngre brodern däremot, som tvungits att antaga namnet och titeln markis av S:ta Elisabeth och tillerkändes en pension av Österrike, tog bevisligen ingen del i sin äldre broders äventyr och synes därför alltid ha stått på god fot med österrikiska regeringen. Det är ett anmärkningsvärt faktum, att ingenting är känt om denne markis’ av S:ta Elisabeth liv och död. Han försvinner fullständigt från världen. Dessa båda söner mottogo från konungarikena Neapel och Sicilien en årlig inkomst av 13 000 floriner.” (En guldflorin = 8 kr. 75 öre.)

Hesekiels antydning, att Rákóczys yngre son Georg (markis av S:ta Elisabeth) skulle vara identisk med greve de Saint Germain, kan dock knappast vara riktig, då det om denne så långt ifrån ”ingenting är känt”, att man känner både hans dödsår och vistelseort (han uppgives ha dött i Saint Denis år 1756) och det dessutom från andra håll påstås, att en tredje son verkligen existerat. Vi citera här, vad Cooper-Oakley skriver i sitt arbete:

”Om vi gå tillbaka till den gamla krönikan,²⁵ finna vi i årgången för år 1736 den avlidne furst Frans Leopold Rákóczys testamente, vari jämte de båda söner, som redan blivit nämnda, även en tredje son omtalas. Den omförmäler även, att Ludvig XIV för denne furst Rákóczys räkning av polska drottningen inköpt lantgods, vilkas avkastning enligt den franske konungens förordnande deponerades i Hôtel de Ville i Paris. Detta skulle, frånsatt allt annat, ha bildat en rätt avsevärd förmögenhet. Vi finna även, att ansenliga legat upprättats, vilka skulle utgå från franska kronan. Exekutorerna av denna bestämmelse voro hertigarna av Bourbon och Maine samt greven av Charleroi och Toulouse. I deras beskydd hade furst Rákóczy anförtrött sin tredje son, åt vilken han lämnat ett stort legat och andra rättigheter i samband med denna värdefulla egendom. På grund härav måste vi helt och hållet kasta åt sidan alla påståenden om att M. de Saint Germain var en hemlös och utfattig äventyrare, som sökte att slå mynt av andra personers välvilja.”

En bekräftelse av ovan anförda uppgifter angående greve de Saint Germain härstamning lämnar bibliotekarien vid Milanos bibliotek Cassare Conti, vilken i sitt historiska arbete ”*Illustri Italiani*” del II, sid. 18 skriver: ”*Markisen av San Germano synes hava varit en son till furst Rákóczy av Siebenbürgen.* Han har även vistats mycket i Italien. Mycket berättas om hans resor i Italien och Spanien. Han var särskilt omhuldad av den avlidne storhertigen av Toscana, som fostrat honom.”

En viss betydelse bör givetvis tillmätas det meddelande, som prins Karl av Hessen, Saint Germain intima vän, gör i sina memoarer:

23 ”*Abenteuerliche Gesellen*”, I s. 45, Berlin 1862.

24 Denna uppgift strider, som man finner, mot den i det föregående åberopade.

25 ”*Genealogischer Archivarius*”, Leipzig.

”Rätt mycken undran torde ha väckts angående hans historia. Jag vill skildra den med största trohet mot sanningen med ledning av hans ord och tillägga några nödvändiga förklaringar. Han sade sig vara 88 år, när han kom hit, och uppgav sig vara son till furst Rákóczy av Siebenbürgen med hans första gemål, en Thökölyi. Han anförtroddes, mycket ung, i hertigens av Medici²⁶ vård och fick som barn sova i dennes eget rum. När M. de Saint Germain erfor, att hans två bröder, söner till prinsessan av Hessen-Wahnfried (Rheinfels), underkastat sig kejsar Karl VI och mottagit titlarna S:t Karl och S:ta Elisabeth, sade han till sig själv: ’Nåväl, jag vill kalla mig Sanctus Germanus, den helige brodern.’ Jag kan icke garantera sanningen om hans börd, men att han i allra högsta grad åtnjöt hertigens av Medici skydd, har jag erfarit av en annan källa.’ (Ur ”Mémoires de mon Temps”, dikterade av S. A. le Landgraf Karl, Prinz de Hessen, s. 133, Köpenhamn 1861.)

Det förekommer i denna framställning ett och annat, som i första ögonblicket är ägnat att väcka undran. Främst då uppgiften, att Saint Germain skulle varit frukten av ett tidigare äktenskap, som furst Rákóczy skulle ha ingått med en grevinna Thökölyi. I och för sig låter detta icke orimligt. Men då hans förmålning med den hessiska furstinnan ägde rum 1694 – han var då endast 18 år – måste han ha ingått det första äktenskapet vid en ännu tidigare ålder. Saint Germain’s uppgift, att han var 88 år, då han besökte lantgreven i Eckernförde, dit han anlände 1779, fixerar vidare tidpunkten för hans födelse till 1691 eller möjligen något år senare, vilket förefaller nästan ännu mindre troligt. Här måste föreligga något misstag eller missförstånd på någon punkt, och vi nödgas lämna dessa frågor obesvarade, varmed dock ingalunda själva huvudfrågan – Saint Germain’s härstamning från furst Rákóczy – behöver sättas i tvivelsmål.

Och likväl finns det en möjlighet till förklaring, om den också måste grundas på endast en djärv gissning. Har Saint Germain verkligen uppgivit för lantgreven, att han var född i ett äktenskap som furst Rákóczy tidigare ingått med grevinnan Thökölyi, är det svårt att utan vidare avvisa det som ett löst hugskott. Tänkbart är, att detta äktenskap ingicks, när fursten vid 17 år blev myndig, men att det av den maktfullkomlige kejsaren annullerades, vilket var så mycket lättare som den unge fursten tillhörde en kalvinistisk familj och äktenskapet sålunda från romersk-katolska synpunkter lätt kunde förklaras ogiltigt. *Det låg givetvis också i kejsarens beräkning att söka bryta den unge Rákóczys förbindelse med en av landets inflytelserikaste familjer, vilken kunde innebära en fara för habsburgarnas intressen.* Sedan det första äktenskapet sålunda upphävts, voro ju hindren undanröjda för den nya äktenskapliga förbindelsen, som skulle ha inletts under habsburgsk förmedling i avsikt att därigenom försvaga de nationella inflytelserna på den unge fursten. Den nya titel, som i samband med det senare äktenskapet gavs honom, ”hertig av det heliga romerska riket”, var ju också i sin ordning avsedd dels att smickra hans fåfänga, dels att vingklippa de ärelystna nationella frihetsdrömmar, som till äventyrs ännu trots de jesuitiska uppfostringsmetoderna kunde slumra i den unge furstens sinne. Alltsammans var ju listigt uttänkt och planerat för att om möjligt stäcka vidare försök till ”upp-rör” från det kuvade Ungerns frihetsälskande magnatsläkter.

Den av oss i inledningen åberopade A.J. Hamerster, vilken, som sagt, gjort värdefulla insatser i utforskandet av det alltjämt dunkla problemet, har emellertid i den engelska tidskriften *The Theosophist* (nov. 1934) i motsats till uttalanden från andra håll antytt, att furst Rákóczys äktenskap med prinsessan av Hessen-Rheinfels var i hög grad misshagligt för habsburgska familjen på grund av huset Hessen-Rheinfels’ nära förbindelser med de franska bourbonerna, Österrikes gamla arvfjender. Furst Rákóczy skulle alltså genom denna förbindelse ha kommit i ett ännu spändare förhållande till den österrikiska kejsarfamiljen, vars förut starka misstänksamhet därigenom ytterligare skärptes. Måhända är denna uppfattning den riktigare. Den bidrager i alla händelser till att förklara den ökade hätskhet, varmed familjen Rákóczy förföljdes av Österrike.

---

26 Giovanni Batista Gastone, f. 1671, d. 1737, storhertig av Toscana 1723–1737.

Vad greve de Saint Germain's åldersuppgift beträffar, kan den tänkas vara lämnad vid något senare tillfälle än år 1779. Han påstås ju ha uppehållit sig ända till sin verkliga eller föregivna död hos sin vän och beundrare Karl av Hessen, och om vi bland de många uppgivna årtalen för hans död välja det av denne uppgivna (1784), så kan nämnda åldersuppgift mycket väl tänkas lämnad till exempel år 1782, i vilket fall hans födelse skulle ha inträffat år 1694, vilket ingalunda förefaller osannolikt och mycket väl skulle kunna passa in i händelseförloppet.

Denna teori är ägnad att förklara den hemlighetsfulla förtegenhet, som vilar över greve de Saint Germain's person och levnadsöden. Det förklarar, varför han för att undandragas det habsburgska inflytandet sannolikt i sin allra spädaste ålder sändes för sin uppfostran till Italien. Det förklarar även det skydd, som han under tidigare år åtnjöt från Frankrikes sida. Frankrikes och Österrikes politiska intressen stodo merendels i rak motsättning till varandra, och det blev då helt naturligt att Frankrike med sympatier skulle omfatta ättlingen av en fursteätt, som varit utsatt för en sådan skoningslös förföljelse från en för Frankrike misshaglig makt.

Nu har dock Hamerster framlagt (i *The Theosophist*, okt.–dec. 1934) några högst betydelsefulla fakta, som belysa hemligheten med greve de Saint Germain's födelse på ett annat sätt. Han förklarar, att uppgiften om ett tidigare äktenskap mellan furst Frans Leopold Rákóczy och grevinnan Thökölyi saknar allt stöd i verkligheten. Furstens alla barn skulle alltså ha varit födda i äktenskapet med prinsessan av Hessen-Wahnfried, i vilket äktenskap år 1696 skulle ha fötts en son, Leopold Georg, som uppgives ha dött år 1700. Denne Leopold Georg, vars namn däri-genom försvinner ur historien, lär dock icke i verkligheten ha dött, utan uppgiften om hans död hade utspritts för att skydda barnet mot österrikiska hovets stämplingar. Kejsaren var nämligen angelägen om att försäkra sig om arvtagaren till furstens namn och dynastiska anspråk. Det är nu denne Leopold Georg, vilken senare framträder som den märklige greve de Saint Germain. Att farhågorna icke voro överdrivna, förstår man därav, att fursteparet Rákóczy år 1701 fängslades av kejsarens utskickade på sitt slott Sárospatak. Dessförinnan, antagligen redan det år, som var grevens föregivna dödsår, hade emellertid fursten anförtrott sin son åt en pålitlig förtrogen, som dolde sig med sin skyddsling i de rutheniska skogarna på furstens vidsträckta besittningar. Till sist lyckades man överföra den unge furstesonen till Italien, där han omhändertogs och uppfostrades i Florens hos den siste ättlingen av huset Medici, Giovanni Gastone (storhertig av Toscana 1723–1737). Flykten till Italien torde ha skett omkring år 1703. Det berättas, att hans moder vid skilsmässan från sonen givit honom sitt porträtt i ett armband, som han sedan alltid bar. Starka skäl tala för, att denna version om greve de Saint Germain's börd och härstamning är den mest sannolika.

Cooper-Oakley skriver i sitt arbete: "I Frankrike synes M. de Saint Germain ha stått under Ludvig XV:s personliga hägn och åtnjutit hans tillgivenhet, och konungen hade upprepade gånger förklarat, att han icke tillät några gycklande omdömen om greven, som var av hög börd. Det var denna tillgivenhet och detta beskydd, som gjorde förste ministern, hertig de Choiseul, till en bitter fiende till mystikern, ehuru han någon tid var vänligt sinnad mot honom, att döma av vad baron de Gleichen yttrar i sina memoarer: 'M. de Saint Germain gästade ofta M. de Choiseuls hus och var gärna sedd där.' (Souvenirs de Charles Henri, baron de Gleichen.²⁷ S. 126, Paris, 1868.)

---

27 Karl Heinrich von Gleichen f. 1733 i Nemmersdorf i Baireuthischen Oberfranken, studerade i Leipzig, där Gellert skattade honom högt, gick därpå i bayreuthisk hovtjänst, åtföljde Cronegk (Johann Friedrich von Cronegk, friherre, skald, f. 1731 i Ansbach, d. 1758) till Paris, där han umgicks i M:me de Graffignys krets (Françoise d'Issembourg d'Hopponcourt de Graffigny, f. 1695, d. 1758, författarinna), ledsagade sitt hov till Italien, reste 1756 åter dit för att köpa konst saker åt markgrevinnan, Fredrik II:s syster, 1758 sändebud i Paris enligt önskan av hertig de Choiseul, som satte stort värde på honom, danskt sändebud i Madrid 1760, i Paris 1763, i Neapel 1770, levde som privatman i Regensburg från 1779 till sin död 1807.

Ludvig XV synes ha varit alldeles särskilt intagen av Saint Germain, vilken under långa tider tillbragte sina aftnar tillsammans med konungen och hans familj i Versailles. Vad som särskilt bidrog till att göra Saint Germain's sällskap så eftertraktat av en monark, som eljest icke tycktes hava några andra intressen än sina nöjen, var det stora ockulta och vetenskapliga vetande, varav den gåtfulle mannen var i besittning och som han delvis utnyttjade för praktiskt industriella ändamål i konungens och landets intresse. För övrigt ställde Saint Germain sina framstående talanger i konungens tjänst för ett visst hemligt diplomatiskt uppdrag, för vilket vi skola redogöra i följande kapitel.

KAPITEL IV

GREVE DE SAINT GERMAINS POLITISKA VERKSAMHET

Det olyckliga Europa var under hela 1700-talet sönderslitet av krig, varunder alla dess stater så gott som undantagslöst voro inblandade. Nästan samtidigt med det stora nordiska kriget, som inledde århundradet (1700) och som Sverige hade att utkämpa med Danmark, Ryssland och Polen med Sachsen, utbröt (1701) det spanska tronföljdskriget mellan å ena sidan Frankrike, kurfurstendömet Bayern och Köln samt hertigdömena Mantua och Savoyen och å den andra Österrike, England, Nederländerna, Preussen, Hannover, Tyska riket och Portugal. Det var faktiskt ett allas krig mot alla. Och även i fortsättningen avlöste det ena kriget det andra nästan utan avbrott, och under hela tiden var alltid Frankrike indraget i fejderna på ett eller annat sätt, varunder landets finanser, som dessutom hårt ansträngdes av hovets hejdlösa slöseri, råkade i den största oordning. Det för landet kanske ödesdigraste kriget blev det, som i samband med andra politiska förvecklingar mellan Frankrike och England fördes angående kolonierna i Nordamerika och som slutligen genom freden i Paris år 1763 ledde till Frankrikes förlust av praktiskt taget alla dess amerikanska besittningar. Konung Ludvig XV själv och hans inflytelserika mätress, markisinnan de Pompadour, vilka visserligen icke gjorde något för att genom inskränkningar i hovets slöseri förbättra finanserna, men dock insågo, att landet ej i längden kunde bära kostnaderna för dessa ändlösa krig, och dessutom starkt oroades av de militära motgångarna i kolonialkriget, önskade uppriktigt fred med England. Men konungens allsmäktige minister Choiseul, som envist fasthöll vid det av M:me de Pompadour själv tidigare föranledda förbundet med Österrike mot Preussen och vars halsstarriga politik gick ut på att betvinga England, ehuru han på ett oförsvarligt sätt försummade försvaret av de franska kolonierna i norra Amerika, hade icke en tanke på en fredlig uppgörelse med England. I stället planerade han landstigningar i England och Skottland och sökte härför intressera bland andra hattpartiet i Sverige, som lyckligtvis för sin del avböjde den äventyrliga planen.

Det var under dessa upprörda förhållanden, som konungen och markisinnan i sin nöd åt greve de Saint Germain lämnade uppdraget att på enskild väg söka vinna försoning med England.

Saint Germain introducerades år 1757 i Paris, som han dock förut (bland annat år 1748) besökt, av marskalken greve de Belle-Isle, vilken då var krigsminister, och röntes av Ludvig XV, för vilken han redan förut var känd, ett synnerligen välvilligt emottagande.²⁸ Konungen upplät, såsom förut i annat sammanhang omtalats, åt honom en våning i det kungliga slottet Chambord – samma våning, som förut innehafvats av marskalken av Sachsen – och där inrättades ett laboratorium för kemiska experiment. Bland de lärjungar, som här samlades kring Saint Germain, finna vi baron von Gleichen, markisinnan d'Urfé och furstinnan av Anhalt-Zerbst, moder till Katarina II av Ryssland.

Uppdraget såsom konungens enskilde underhandlare gavs honom år 1760, *fullmakten under-tecknades egenhändigt av konungen och försågs med hans sigill*, men icke ens detta kunde skydda honom för de obehag, som väntade honom i Haag, där greve d'Affry då var Frankrikes ackrediterade minister.

Vi nödgas här göra ett utdrag ur mrs Cooper-Oakleys framställning, som grundar sig på dokument i British Museum och andra arkiv:

Innan vi närmare inlåta oss på ambassadörsdespeschern, må anföras ett yttrande av

---

28 Om hur Saint Germain sammanfördes med marskalk de Belle-Isle, berättar J.H.E.C.A. von Sypestein i "Historische Herinnerungen" (Gravenhage 1869): "Han (greve de Saint Germain) levde som en furste i Wien från 1745 till 1746, var där mycket uppburen, och kejsarens (Frans I) förste minister, furst Ferdinand von Lobkowitz, var hans intimaste vän. Den senare introducerade honom hos franske marskalken de Belle-Isle, Fouquets rike sonson, som blev så intagen av den lysande och snillrike Saint Germain, att han övertalade honom att följa sig till Paris."

Barthold,²⁹ som ger en intressant framställning av detta diplomatiska uppdrag. Efter att tämligen skarpt och på goda skäl ha kritiserat de otillförlitliga uttalanden angående vår adept (Saint Germain), som fällts av markisinnan de Créqui och markgrevinnan av Ansbach, fortsätter han: ”Men om denna adepts hemlighetsfulla mission såsom kronans finansiär och diplomatiska agent, ett uppdrag, som gavs honom icke vid konseljbordet, utan i laboratoriet i Chambord, nämner hon (Créqui) ingenting. Ej heller har denna punkt, väsentlig för förståndet av det sätt, varpå vid denna period de offentliga angelägenheterna sköttes i Frankrike vare sig i kabinettet eller i staten, blivit utförligare kommenterad. Vid denna tidpunkt finna vi Saint Germain, tydligen i en privat kommission, i Haag, varest greve d’Affry var fransk ambassadör, men de hade inga förbindelser med varandra. Voltaire, som i allmänhet är en god berättare, skildrar grevens närvaro vid den hemliga fredsunderhandlingen.” (”Die geschichtlichen Persönlichkeiten” av Barthold, II. s. 81.) Det datum, som denne författare uppger, är icke fullt korrekt, som vi snart skola finna.

Att hertig de Choiseul blev grundligt förargad, när denna underrättelse nådde honom, kan man förstå. Hans älsklingsplaner stodo på spel, hans intriger mot England voro nära att misslyckas. Det förefaller, som om M. d’Affry ”bittert förebrått M. de Choiseul för att ha offrat en gammal vän till hans fader och den värdighet, som tillkommer en ambassadör, för äregirigheten att genom en obekant främling avsluta en fredstraktat under hans egna ögon och utan att underrätta honom.” M. de Choiseul skickade kuriren omedelbart tillbaka med order till M. d’Affry att hos generalstaterna göra en kategorisk anhållan om M. de Saint Germain utlämnande och att, när detta skett, skicka honom fängslad till händer och fötter för internering på Bastiljen.

Följande dag föredrog M. de Choiseul i konseljen M. d’Affrys depesch. Han uppläste därpå sitt eget svar. Därpå tillade han, i det han lät sin blick högdraget vandra runt bland sina kolleger och ömsevis fästa sig på konungen och M. de Belle-Isle: ”Om jag icke giver mig tid att inhämta konungens order, är det, emedan jag är övertygad om, att ingen här skulle vara nog djärv att önska underhandla om en fredstraktat utan Ers Majestäts utrikesministers vetskap.” Han visste, att denne furste hade uppställt och alltid vidhöll den principen, att ministern för det ena departementet icke skulle blanda sig i den andres affärer. Det gick, som han hade beräknat. Konungen slog skuldmedvetet ned ögonen, marskalken vågade icke säga ett ord och M. de Choiseuls kupp hade lyckats. Men M. de Saint Germain undkom honom. Generalstaterna lämnade sitt samtycke och avsände en talrik vakt för att arrestera M. de Saint Germain, som emellertid fått en privat varning och flytt över till England. Jag har vissa skäl att tro, att han snart lämnade detta land och begav sig till Sankt Petersburg.” (Mémoires de Charles Henri, Baron de Gleichen, XI. sid. 131, 132).³⁰

En bättre framställning än denna av det sätt, varpå Ludvig XV, svag och obeslutsam, utan ett ord lät sina anordningar korsas, kunde ej ha givits ens av någon, som varit närvarande i den franska konseljen. Vi gå emellertid snabbt vidare för att följa händelserna i Haag och referera några intressanta depescher från det sachsiska hovets minister i Haag, M. de Kauderbach, vari denne nämner åtskilligt, som redan blivit sagt till greve de Saint Germain berömmelse beträffande hans talanger och kunskaper, samt fortsätter:

’Jag hade ett långt samtal med honom om orsakerna till Frankrikes svårigheter och angående ministerskiftena i detta rike. Detta, monseigneur, är vad han yttrade till mig om saken: ’Det radikala onda är monarkens brist på fasthet. Hans omgivning, som känner hans utomordentligt goda natur, missbrukar hans godhet, och han är omgiven blott av kreatur, vilka skjutits fram av bröderna Pâris,³¹ som ensamma orsakat Frankrikes bekymmersamma läge. Det är de, som korruperat allting och korsat den bästa medborgarens i Frankrike, marskalk Belle-Isles,

---

29 Friedrich Wilhelm Barthold, tysk historieskrivare, professor i Greifswald, f. i Berlin 1799, d. 1858.

30 Episoden har berättats förut i Bülaus framställning, men återupprepas här för sammanhangets skull.

31 Bröderna Pâris-Duvernois voro inflytelserika finansiärer och penningfurstar under Ludvig XV:s regering.

planer. Från dem härleda sig schismen och avunden hos ministrarna, som alla synas tjäna var sin olika monark. Allt är korrumperat genom bröderna Pâris. Må Frankrike gärna gå under, blott de nå sitt mål att vinna 800 millioner. Olyckligtvis har konungen icke lika mycket vishet som gott hjärta. Han är fördenskull blind för ondskan i sin omgivning, som med kännedom om hans brist på fasthet ingenting annat gör än smickrar hans fel och därigenom förstår att framför alla andra vinna hans öra. Samma brist på fasthet visar mätressen. Hon förstår det onda, men har icke mod att råda bot därpå. Det är därför han, greve de Saint Germain, som nu företagit sig att söka bota det radikalt. Han har nu åtagit sig uppgiften att genom sitt inflytande och sina operationer i Holland oskadliggöra de båda männen, vilka gjort staten så stor skada, men hittills ansetts absolut outhärliga. Då man hör honom tala med så mycken frimodighet, måste man betrakta honom antingen som en man, vilken är säker på sin sak, eller ock som den störste narr i världen. Jag skulle kunna underhålla ers excellens med ännu flera berättelser om denne man och hans vetenskapliga insikter, om jag icke fruktade att falla er svärlig med skildringar, som kunna synas mer romantiska än verkliga. ("Un Prince Allemand du XVIII Siècle", par Saint René Taillandier, Revue des deux Mondes L. XI, sid. 896, 897.)

Den sachsiske diplomaten, från vars depescher detta utdrag hämtats, förändrade emellertid mycket snart sin vänliga ton, då han fann, att hertig de Choiseul icke gynnade Ludvig XV:s planer. Den försiktige ministern började då nedsätta den man, vilken han nyss prisat som ett under. Den nya depeschen är verkligt roande genom sitt omslag i tonen. Den lyder sålunda:

"Den 24 april 1760. Jag har just nu erfarit, att den kurir, som greve d'Affry mottog förliden måndag, medförde en order att av Staterna kräva arrestering och utlämnande av den ryktbare Saint Germain såsom en farlig person, med vilken hans allra kristligaste majestät³² hade skäl att vara missnöjd. M. d'Affry delgav le Pensionnaire³³ denna order, och denne föredrog den i deputerade ombudens för provinsen Holland råd, en församling, i vilken greve de Bentinck³⁴ är president. Denne gav mannen en varning och lät honom avresa till England. Dagen före sin avresa uppehöll sig Saint Germain fyra timmar hos engelske ministern. Han skröt med att äga fullmakt att sluta fred."

Senare, i en följande depesch, går samme försiktige diplomat ännu en gång till anfall: "Äventyraren gav sig här sken av att vara en hemlig underhandlare, utsedd av marskalk de Belleisle, från vilken han uppvisade brev, vilka faktiskt visade några spår av förtroende. Han önskade bekantgöra, att marskalkens önskningar, vilka gingo i en annan riktning än M. de Choiseuls och stodo mera i överensstämmelse med m:me de Pompadours, voro avgjort för freden. Han skapade en mörk tavla, i det han i de starkaste färger målade de kabaler, svårigheter och slitningar, som han förklarade vara rådande i Frankrike, och genom detta inställsamma tal hoppades han vinna det engelska partiets förtroende. Å andra sidan hade han skrivit till marskalk de Belleisle, att M. d'Affry icke förstod att värdera och utföra greve de Bentinck-Rhoons planer; att denne var en man med de bästa avsikter i världen och endast önskade kunna tjäna Frankrike genom att befordra framgången av dess underhandlingar med England. Dessa brev sändes tillbaka till M. d'Affry med befallning att förbjuda Saint Germain att förmedla några underhandlingar vid risk att vid återkomsten till Frankrike få försona sin obetänksamhet i fängelse för livstiden." (Samma arbete sid. 897).

Olikheten i tonen i dessa dokument är onekligen roande. M. de Saint Germain strävade att utföra konungens önskningar och sökte rädda ett utmattat land. Dessa fredssträvanden gäckades av de Choiseul, som hade sina egna planer att fullfölja tillsammans med Österrike. Ingenting

---

32 Titeln "den allra kristligaste konungen" hade av påven Anastasius förlänats frankernas förste konung Klodvig vid dennes omvändelse efter det för frankerna framgångsrika slaget vid Zülpich (Tolliacum) sydväst om Köln.

33 Så benämndes premiärministern i f. d. holländska republiken.

34 Greve Bentinck van Rhoon, f. 1704, d. 1773, var en mycket inflytelserik man i Holland och nära lierad med England.

var naturligare än, att den nye hjälparen skulle angripas av den motsatta parten.

Det framgår tydligt av det återopade dokumentet, att M. de Saint Germain åtnjöt marskalk de Belleisles förtroende – även denne önskade fred – ty den sachsiske ambassadören nyttjar frasen ”några spår av förtroende”, då han talar om den korrespondens han sett, och han var ju tvungen att medgiva, att bevis förelågo för ett sådant. Så här långt efteråt i tiden kunna vi se, att M. de Saint Germain's målning av tillståndet i Frankrike icke var för mörk. Frankrike utarmades och störtade fram mot ett ännu större elände, som till sist utmynnade i ett skådespel av blod och slaktande. Den, som hade förmågan att kunna förutse de onda dagarna, som obevekligt drogo sig närmare och närmare, kunde väl han måla denna bild för mörk, när han sökte hejda det sköna Frankrikes ruin?

Men vi måste återupptaga några trådar i denna tilltrasslade härva. Konungen av Preussen befann sig vid denna tid i Freyberg, och hans eget ombud, M. d'Edelheim, hade just anlänt till London för att konferera med de engelska ministrarna. Följande framställning har senare lämnats av Fredrik II angående förhållandena:

”Vid hans ankomst till denna stad (London) uppträdde ett annat politiskt fenomen där, en man, som ingen varit i stånd att förstå. Han var känd under namn av greve de Saint Germain. Han användes i Frankrikes tjänst och stod så högt i Ludvig XV:s gunst, att denne hade varit betänkt på att giva honom slottet Chambord”, (De l'hiver de 1759 à 1760, Œuvres posthumes de Frédéric II, Roi de Prusse, Berlin 1788, 111:73.)

M. d'Edelheims uppdrag är icke klart angivet, men vi finna icke endast, att M. de Saint Germain nödgades lämna London, sedan han misslyckats i sitt försök att uppnå den så ivrigt eftertraktade freden, utan även att det preussiska ombudet rönt ett ännu hårdare öde. Detaljerna hava av Barthold (föret cit. arb. sid. 93, 94) angivits sålunda: ”Den preussiske underhandlaren . . ., som från London återvänt via Holland för att hämta sitt resgods från Paris, nödgades kvardröja några dagar hos borgmästaren i Frouloy och insattes därpå i Bastiljen, sedan han fått ett lettre de cachet. Choiseul försäkrade fången, att det var blott på detta sätt, som han kunde lugna misstankarna hos kejsarlige ministern Starhemberg, men denna fräcka kupp var blott ett knep för att komma i besittning av baronens papper. Choiseul fann emellertid ingenting och gav honom det rådet att packa sig i väg, tillrådande honom, då han lämnade Turin, att icke återvända till konungariket (Frankrike). Fredrik bemödar sig att icke finna något att anmärka mot sin underhandlare, som genom överdrivet nit ådragit sig misstroende i Paris. Å andra sidan kan man sluta till, att det var han, som genom en artikel i London Chronicle lyckades omintetgöra Saint Germain's plan.”

— — —

Om vi nu lämna Frankrikes affärer och gå över till England, finna vi en mycket intressant korrespondens mellan general Yorke, det engelska sändebudet i Haag, och lord Holdernes³⁵ i London. Tack vare ett särskilt tillmötesgående från utrikesministeriets sida hava vi (Cooper-Oakley) satts i tillfälle att göra utdrag därur. Hela korrespondensen är för vidlyftig för att kunna återges på det begränsade utrymmet av dessa sidor. Den första depeschen är från general Yorke till earlen av Holdernes; den är daterad den 14 mars 1760 och återger ett långt samtal mellan greve de Saint Germain och honom själv. Den förre förklarar sig hava sänts av Frankrike för att underhandla om fred, men tillägger, att M. d'Affry ej är invigd i hemligheten. Svaret på detta dokument kommer från Whitehall 21 mars 1760 och är från lord Holdernes till general Yorke; i detta anmodar han denne ”att meddela M. St. Germain, att han på grund av konungens befallning icke kan avhandla ämnet med honom, med mindre han framlägger något autentiskt bevis på, att han fått sitt uppdrag med den franske konungens samtycke och vetskap.” I nästa depesch, daterad den 28 mars 1760 i Whitehall, befäller konungen, att samma svar, som redan

---

35 Robert Davy Holdernes, 4:de earl av H., f. 1718 d. 1788. Diplomat och politiker.

givits M. de Saint Germain, skall tillställas även M. d’Affry. Konungen anser det sannolikt, att M. de Saint Germain ägde fullmakt att förhandla med general Yorke på det sätt han gjort och att detta hans uppdrag varit obekant för hertig de Choiseul.

Georg III:s gissning i detta fall är egendomlig, försåvitt icke i hans privata korrespondens med Ludvig XV några antydningar gjorts av den ene konungen till den andre angående verkliga sakförhållandet. I varje fall kvarstår det faktum, att tack vare M. de Choiseul fredstraktaten ej kom till stånd. Och som vi ha sett, begav sig M. de Saint Germain till Ryssland. Om vi nu vända oss till andra vittnen, finna vi, att M. Thiébault säger i sina memoarer: ”Under det denne utomordentlige man uppehöll sig i Berlin, råkade jag en dag tala om honom med den franske envoyén, markis de Pons Saint-Maurice. Jag uttalade enskilt för honom min stora förvåning över, att denne man underhållit privata och intima förbindelser med personer av hög rang, såsom t. ex. kardinal de Bernis,³⁶ från vilken han sades äga förtroliga brev, skrivna vid den tidpunkt, då kardinalen innehade portföljen för utrikesärenden.” (Mes souvenirs de vingt ans de séjour à Berlin, par D. Thiébault, 3. uppl., Paris 1813, IV:84.) Detta ställe antyder även andra diplomatiska uppdrag, om vilka inga detaljer finnas.

En annan författare, som även citerats, lämnar en betydelsefull uppgift, då han berättar, att när M. de Saint Germain befann sig i Leipzig, greve Marcolini erbjöd honom en hög officiell befattning i Dresden. Vår filosof uppehöll sig i Leipzig 1776 under namn av chevalier Weldon och gjorde ingen hemlighet av, att han var en furst Rákóczy. Denne sagesman skriver: ”Herr överste kammarherren greve Marcolini kom från Dresden till Leipzig och gjorde greven – i hovets namn – vissa erbjudanden. M. de Saint Germain avböjde dem, men kom 1777 till Dresden, varefter han mycket umgicks med preuss. ambassadören von Alvensleben.” (Abenteuerliche Gesellen, av G. Heseckel, Berlin, 1862, 1:46). Uppgiften kan bekräftas av greve Marcolinis biografi, vartill friherre O’Byrn med särskild tillåtelse hopsamlat material från sachsiska hovets hemliga arkiv.

Greve Marcolini var en man, bekant för sin otadliga och redbara karaktär. Hans biograf säger: I betraktande av den starka opposition, som greve Marcolini³⁷ väckte mot svindleriet i Schopferaffären,³⁸ är den sympati, som han lade i dagen gent emot greve de Saint Germain vid hans ankomst till Sachsen, det mest underbara . . . Greve Marcolini begav sig till Leipzig i avsikt att få ett sammanträffande med Saint Germain, då han erfor hans ankomst under namn av Welldon³⁹ i oktober 1776 . . . Mötet resulterade i att greven erbjöd Saint Germain en viktig post i Dresden, om han ville göra denna stat en stor tjänst. ’Undermannen’ avslög emellertid dessa erbjudanden.” (Camille, Graf Marcolini, Eine Biographische Skizze, av F. A. O’Byrn, Dresden, 1877.)

Ingenstädes ha detaljerna till några av dessa diplomatiska uppdrag kunnat återfinnas. Vi kunna endast samla fragmenten och sammanställa dem. Det faktum kvarstår emellertid klart

---

36 François Joachim de Pierre de Bernis, greve av Lyon, kardinal, fransk statsman och skald, f. 1715, d. 1794 i Rom. Infördes genom M:me de Pompadour hos Ludvig XV. 1751 sändebud i Venedig. Inledde med Österrike det förbund, som indrog Frankrike i sjuåriga kriget. 1757 utrikesminister. 1764 ärkebiskop i Albi. 1769 sändebud i Rom, där han sedan stannade till sin död.

37 Marcolini, Camille, greve, f. i Fano, Italien 1739, d. 1814 i Prag. Ledare av porslinsindustrien i Meissen. Den post, som Marcolini erbjöd Saint Germain, avsåg måhända denna industri, då Saint Germain insikter i den praktiska kemien voro allmänt kända och högt skattade.

38 Syftar på de svindlerier, som sattes i gång av en person vid namn Schopfer, kaféidkare till yrket. Ledare av en frimurareloge, som avskyddes av logerna i Leipzig och Dresden, skröt han med att stå i brevväxling med prins Karl av Sachsen, hertig av Kurland, angående frimurareangelägenheter. Detta skrävel tillskyndade honom ett litet missöde; de verkliga frimurarna anklagade honom hos hertigen, som, okunnig om hans djärvhet, befallde överste Zantier att låta sina soldater giva honom femtio par spö och duktigt genomprygla honom. Denna not fortsattes i slutet av boken.

39 Namnet har stavats på flera olika sätt: än Weldon, än Welldone, än Weldona o. s. v.

ådagalagt, att vid alla hov, bland konungar, furstar och ambassadörer var greve de Saint Germain väl känd och mottagen, av alla betraktad som vän och av ingen som fiende.

Mrs Cooper-Oakley lämnar härefter en serie utdrag ur den diplomatiska korrespondens, som fördes mellan Englands utrikesminister lord Holdernesse i London och det engelska sändebudet i Haag, general Yorke, och finnes samlad i "The Mitchell Papers".

"De detaljer, som här givas," skriver författarinnan, "äro intressanta och betydelsefulla länkar i den kedja av händelser, som förde M. de Saint Germain till England. En lycklig slump eller någon god makt har givit nyckeln till dessa dolda källor. Det finnes ännu flera dokument av samma slag – – ."

Mitchell-papperen, i vilka dessa intressanta brev så länge legat gömda, ha aldrig fullständigt publicerats. Det förefaller, som om Georg III förordnat, att dessa brev ej skulle få publiceras under hans liv, och de överlämnades följaktligen i föreståndarens för British Museum, mr Plantes, personliga vård. Denna korrespondens inköptes av museets styrelse från sir William Forbes, arvinge till sir Andrew Mitchell, som varit envoyé i Berlin under tiden för dessa händelsers passerande. En viss del av berättelsen angående hans diplomatiska karriär publicerades av mr. Bisset 1850; intet nämnes emellertid där om M. de Saint Germain, och de brev, som handlade om honom, uppmärksammades ej.

Det tycks ha ingåtts en sällsam "tystnadens sammansvärjning" bland denna och en senare tids diplomater och författare, ty det är en ständigt återkommande erfarenhet att finna varje hänsyftning på vår filosof fullständigt utesluten till och med i sådana fall, då originalkällorna meddela rätt mycket om honom.

Ett slående exempel på detta ignorerande finner man genom att bläddra i de olika upplagorna av verk, i vilka M. de Saint Germain blivit omnämnd. De senare upplagorna utesluta i regel sådana underrättelser, som funnos i de tidigare. Detta anmärkningsvärda förhållande gäller bland annat om ett redan åberopat verk, "Aus vier Jahrhunderten, Mittheilungen aus Haupt Staats Archive, zu Dresden" (Leipzig 1857), av dr. Karl von Weber,⁴⁰ föreståndare för de sachsiska arkiven i Dresden. I första upplagan av detta verk finnes en lång artikel om M. de Saint Germain, vilken icke återfinnes i de senare upplagorna av detta arbete. Exempelen på detta utelämnande, var helst det varit möjligt, skulle kunna mångfaldigas.

Nu innehålla (brittiska) utrikesministeriets samlingar en omfattande korrespondens, som med vederbörligt tillstånd kunnat samlas. De omfatta breven från furst Galitzin, som vid denna tid var rysk minister i England. All korrespondens är märkt "hemlig" och är tillgänglig endast med särskild tillåtelse.

British Museums samlingar ha inga sådana inskränkande bestämmelser, på grund varav de dokument, som ligga till grund för denna (Mrs Cooper-Oakleys) avhandling kunnat avskrivas utan hinder. Det första brevet tycks giva vid handen, att lord Holdernesse redan tidigare känt M. de Saint Germain, ehuru inga fakta, såvitt de äro bekanta, bekräfta detta. Språket är gammaldags och stilen något tung, men innehållet framställer en sida i historien väl värd vårt studium.

Det måste ihågkommas, att greve de Saint Germain's uppdrag var hemligt och att han måste dölja i vilken utsträckning han ägde Ludvig XV:s förtroende. Med detta förhållande för ögonen skall det bli lättare att förstå de svårigheter, av vilka han var beroende. Om vi nu övergå till dokumenten, finna vi, att det första brevet är från general Yorke.

Mitchell Papers Vol. XV.

L:d Holdernesse's Despatches etc. 1760, 6618, Plut. P. L. CLVIII:I (12).

Avskrift av general Yorkes brev till earlen av Holdernesse, Hagen, Mars 14. 1760. I lord Holdernesses av 21 mars 1760. Hemligt.

---

40 Karl von Weber, f. 1806 i Dresden, d. 1879, chef för sachsiska statsarkivet. Historisk forskare och författare. Utgav "Aus vier Jahrhunderten" (1857–1861) "Neues Archiv für sächsische Geschichte" (1862–1879) m.m.

Haag 14 mars 1760.

My lord, min ställning är för närvarande mycket ömtålig, så att jag är medveten om, att jag behöver det största överseende, vilket jag hoppas fortfarande få åtnjuta tack vare Hans Maj:ts obegränsade godhet, och jag utbeder mig, att ers höghet är övertygad om, att vad helst jag säger eller gör, det icke har något annat motiv än förmånen av att få tjäna konungen. Som det behagat h. maj:t att för Frankrike uttrycka sina känslor i allmänhet inför det läge, vari Europas angelägenheter befinna sig, och att genom mig uttrycka sina önskningar om det allmänna lugnets återställande, föreställer jag mig, att hovet i Versailles anser samma kanal lämplig att rikta sig till Englands hov. Det är åtminstone det naturligaste betraktelsesättet beträffande den möda, Frankrike gjort sig att uppdraga åt någon att underhandla med mig.

Ers höghet känner historien om den utomordentlige man, känd under namn av greve de Saint Germain, vilken under någon tid uppehöll sig i England utan att göra något och har under dessa två eller tre år vistats i Frankrike, varest han stått på den intimaste fot med franske konungen, madame Pompadour, M. de Belle-Isle med flera; vilket förskaffat honom det kungliga slottet i Chambord i förläning och satt honom i tillfälle att spela en viss roll där i landet.

Han uppträdde några dagar i Amsterdam, där han mycket uppmärksammades och omtalades, varpå han reste ned till Haag till prinsessan Carolines förmälning. Samma nyfikenhet gjorde honom lika uppmärksammad här. Hans lediga tunga skaffade honom fullt av åhörare, och ej minst hans frimodiga hållning inför alla spörsmål, alla gissningar, bland annat om hans freds-uppdrag samlade folk omkring honom.

M. d'Affry behandlar honom med aktning och uppmärksamhet, men är mycket avundsjuk på honom, och han gjorde ingenting för att förnya min bekantskap med honom. Han gjorde mig emellertid ett besök, som jag besvarat. Och i går uttryckte han sin önskan att få ett samtal med mig på eftermiddagen, men kom icke på utsatt tid, varför han förnyade sin framställning i morse och fick den beviljad. Han började genast att beröra Frankrikes dåliga tillstånd, dess behov av fred, dess önskan att få en sådan till stånd och hans egen synnerliga, livliga, åstundan att få medverka till en händelse, som vore så eftersträvansvärd för mänskligheten i dess helhet. Han uttalade även sina sympatier för England och Frankrike, vilka, enligt vad han sade, gjorde, honom till en god vän även till Frankrike.

Då jag nu visste så mycket om denne man och icke önskade inlåta mig i samtal med honom utan att vara bättre underrättad, förhöll jag mig till en början mycket allvarlig och ordknapp, sade honom, att dessa affärer vore alltför ömtåliga att avhandlas med personer, som icke hade något uppdrag, och önskade därför få veta, vad han åsyftade. Jag förmodar, att denna ton sårade honom, ty han överlämnade genast för att kreditera sig två brev från marskalk Belle-Isle, det ena daterat den 4, det andra den 26 februari. I det första sände han (Belle-Isle) honom franske konungens pass in blanco att av honom själv ifyllas; i det andra uttrycker han stor otålighet att få höra något ifrån honom och uttrycker i båda sitt lovordande av hans nit och hans skicklighet samt förhoppningar, vilka vore grundade på vad han åtagit sig att utföra. Jag hyser intet tvivel om äktheten av dessa brev.

Efter att hava ögnat igenom dem och yttrat några artiga ord, bad jag honom närmare förklara sig, vilket han gjorde på följande sätt: konungen, dauphin, Madame Pompadour samt hela hovet och nationen, med undantag av hertig Choiseul och M. Berrier, önska fred med England. De kunna icke göra annat, ty deras innersta kräver det. De önska att lära känna Englands verkliga känslor och åstunda en hederlig uppgörelse. M. d'Affry är icke invigd i hemligheten och hertig Choiseul är så österrikiskt sinnad, att han icke yppar allt vad han får veta. Men det betyder ingenting, ty han skall sättas utom spelet. Madame Pompadour är icke österrikiskt sinnad, men är icke fast i sin hållning, ty hon vet icke vad hon skall tro på; men om hon kunde vara säker på fred, så skall hon bliva det (det vill säga fast i sin hållning). Det är hon och marskalk Belle-Isle, som med franske konungens vetskap sänt Saint Germain som en sista förhoppning. Spanien kan man icke lita på, det är en vändning, som hertig Choiseul åstadkommit, och de göra sig inga

förhoppningar från det hållet. Detta och mycket mera framkastades av denne politiske äventyrare. Jag var starkt tveksam, om jag borde inlåta mig i samtal med honom; men som jag är övertygad om, att han, som han påstår, verkligen är utsänd, trodde jag mig icke bli föremål för ogillande, om jag uttalade mig i allmänna talesätt. Jag sade honom därför, att konungens längtan efter fred var uppriktig, och det kunde icke råda något tvivel därom, då vi gjort ett anbud mitt i framgången, som sedan dess ansenligt ökats; att tack vare våra allierade vårt läge var gynnsamt, utan dem omöjligt; och att Frankrike alltför väl kände vår ställning för att behöva en sådan upplysning av mig; att beträffande de enskilda omständigheterna vi måste vara övertygade om Frankrikes verkliga önskan, innan de kunde diskuteras, och att jag för övrigt icke vore närmare underrättad; jag berörde Frankrikes beroende av de två kejsarinnorna och de ogynnsamma utsikter, som förelåge, även om konungen av Preussen skulle misslyckas, men avböjde att gå längre än till de allmännaste, ehuru mest positiva försäkringar om hans maj:ts fredsvilja.

När samtalet blev mera obesvärat, frågade jag honom, vilken förlust som Frankrike hade känt djupast, om det var förlusten av Kanada. Nej, svarade han, ty Frankrike visste, att Kanada kostat det 36 millioner, utan att giva någon avkastning. Guadeloupe? Frankrike skulle aldrig fördröja freden för denna förlust, då man hade nog med socker utan denna ö. Ostindien? Det, sade han, betydde lika litet, då det bara åsamkat Frankrike utgifter. Jag frågade honom, vad man sade om Dunquerque. Han gjorde ingen svårighet beträffande dess rasering och försäkrade, att jag kunde lita på hans ord. Han frågade mig därpå, vad vi tänkte om Minorca.⁴¹ Jag svarade, att vi hade glömt det och att åtminstone ingen längre talade därom. Detta, säger han, har jag sagt dem upprepade gånger, och Frankrike befinner sig i svårigheter för sina utgifter.

Detta är det huvudsakliga innehållet av det tre timmars samtal, som jag lovade meddela; han bad mig att hålla det hemligt; han skulle begiva sig till Amsterdam och Rotterdam, tills han fick veta, huruvida jag fått något svar, vilket jag varken uppmuntrade eller avrådde honom från att vänta.

Jag hoppas ödmjukligen, att hans majestät icke måtte ogilla min åtgärd. Det är icke lätt att veta, hur man skall förhålla sig under sådana omständigheter, ehuru jag lätt kan avbryta hela den förbindelse, som jag låtit inledas.

Konungen synes vara villig att öppna dörren för fred, och Frankrike tycks vara i stort behov därav. Tillfället synes gynnsamt, och jag skall avvakta order, innan jag tager ett steg vidare. Ett allmänt möte tycks inte vara i deras smak, och de synas gå längre, än de våga säga, men de skulle gärna vilja mottaga något erbjudande; och H. M. C. M.⁴² och the Lady⁴³ äro en smula obeslutsamma av sig.

Jag har etc.
J. Yorke.

Det är klart, att det engelska sändebudet kände sig i en svår belägenhet. Greve de Saint Germain's kreditiv voro tillräckligt goda för att låna honom ett öra. Men han var icke ackrediterad minister. Georg II synes i någon mån ha insett det invecklade förhållandet att döma av det svar, som på hans befallning sändes av lord Holdernesse och vilket löd sålunda:

Avskrift av brev från earlen av Holdernesse till generalmajor Yorke. Hemligt.
Whitehall 21 mars 1760.

---

41 Minorca eller rättare Menorca, som tillföll England i Utrechtsfreden (1714), hade erövrats av Frankrike 1756, sedan 12 000 man under hertigen av Richelieu landsatts på ön och fästningen Mahon beskjutits och kapitulerat. Förlusten väckte en oerhörd förbittring i England, och den amiral, Byng, som misslyckats i sitt försök att från Gibraltar undsätta fästningen, arkebuserades i Portsmouth framför stormasten på sitt amiralsfartyg.

42 His most Christian majesty (hans allra kristligaste majestät).

43 Madame de Pompadour.

Sir, jag har nöjet meddela Eder, att hans maj:t fullkomligt gillar Eder hållning i det samtal, som Ni haft med greve de Saint Germain, varom Ni avgivit rapport i Edert hemliga brev av den 14.

Konungen berömmar särskilt Eder försiktighet att icke ingå i något samtal med honom, förrän han framlade de båda breven från marskalk Belleisle, vilka, som Ni riktigt anmärker, voro ett slags kreditiv. Då Ni yttrade Eder till honom blott i allmänna ordalag och på ett sätt, som stod i överensstämmelse med Edra tidigare instruktioner, kunde ingen skada ske i hans maj:ts tjänst, då allt vad Ni sade var offentligt känt.

Hans maj:t håller icke för osannolikt, att greve de Saint Germain verkligen kan hava varit befullmäktigad (kanske även med hans allra kristligaste maj:ts goda minne) av några betydande personer i Frankrikes konselj att tala, som han gjort, och det betyder ju intet, vilken kanalen är, blott ett önskvärt resultat kan vinnas därigenom. Men det är icke värt att äventyra några vidare underhandlingar mellan en av hans maj:ts ackrediterade ministrar och en sådan person som denne Saint Germain i betraktande av sättet för hans nuvarande framträdande. Vad Ni säger kommer att bliva autentiskt, varemot Saint Germain utan vidare krus kan bliva desavouerad, närhelst franska hovet finner det för sig lämpligt. Och av hans egna uppgifter att döma är hans uppdrag obekant ej blott för den franske ambassadören i Haag utan även för ministern för utrikes ärenden i Versailles, som, ehuru hotad med samma öde, som träffade kardinal Bernis,⁴⁴ dock ännu är den verkliga ministern.

Det är därför hans maj:ts vilja, att Ni meddelar greve de Saint Germain till svar på det brev, som Ni skrev till mig med anledning av Edert samtal med honom, att Ni anmodats att säga, att Ni icke kan inlåta er med honom i så viktiga ämnen, med mindre han företer något autentiskt bevis för att han verkligen fått sitt uppdrag med hans allra kristligaste majestäts vetskap och samtycke. Men på samma gång bör Ni tillägga, att konungen, alltid redobogen att visa uppriktigheten och renheten av sina önskningsar att förebygga vidare utgjutande av kristet blod, ställer sig beredvillig till fredsunderhandlingar, om hovet i Frankrike vill uppdraga åt en vederbörligen befullmäktigad person att förhandla i saken; dock alltid under förutsättning, att det på förhand skall vara uttryckligen förklarat och insett, att för den händelse de två makterna skola komma till någon enighet beträffande fredsvillkoren, hovet i Versailles uttryckligen och tillitsfullt samtycker till, att hans maj:ts allierade och *uttryckligen* konungen av Preussen innefattas i den blivande förlikningen.

Jag är etc.

Holdernesse.

På ett ställe i baron de Gleichens memoarer ha vi sett nämnas, med vilken hänsynslöshet M. de Saint Germain vräktes åt sidan i konungens råd, och lord Holdernesse dömde riktigt, då han skrev: 'Vad Ni säger kommer att bliva autentiskt, varemot Saint Germain utan krus kan bliva desavouerad, närhelst franska hovet finner det för sig lämpligt.'

Nästa brev från general Yorke ådagalägger, att hertig de Choiseul arbetade emot den efterlängtnade freden.

Avskrift av brev från generalmajor Yorke till earlen av Holdernesse. Hemligt.

Haag, 4 april 1760.

My lord, min politiske äventyrare M. de Saint Germain's vederhäftighet synes icke ha vunnit fastare grund sedan min senaste skrivelse, och hertig de Choiseul synes vara så fast besluten att sätta honom i misskredit, att han gör sig den största möda att förhindra hans inblandning i vilka som helst förhandlingar. Jag har icke sett honom efter vårt andra samtal, och jag tror att det är

---

44 Se not 36. B. avskedades i onåd år 1758 från posten såsom Frankrikes utrikesminister.

klokast att låta honom vara, till dess han kan förete något mera autentiskt i överensstämmelse med innehållet i de order jag mottagit; han är dock fortfarande kvar här.

Hertig de Choiseul har emellertid ålagt M. d'Affry att förnya förbudet för honom att blanda sig i något, som har med Frankrikes politiska angelägenheter att göra, och har låtit denna order åtföljas av en hotelse angående påföljden av en överträdelse. Madame de Pompadour är ej belåten med honom och gillar ej heller insinuationerna mot M. d'Affry, varom hon, vare sig det skett frivilligt eller under påtryckning, underrättat hertig de Choiseul, så att han har nu en fiende mer än förut. Marskalk Belle-Isle hade skrivit även till honom under M. d'Affrys konvolut, men i artiga ordalag, tackande honom för hans nit och verksamhet, men samtidigt sägande honom, att då franske konungen hade en ambassadör i Haag, åt vilken han givit sitt förtroende, han förtroendefullt kunde meddela, denne, vad han ansåge kunna gagna Frankrike. Tonen i marskalk Belle-Isles brev visar, att han var mera lierad med Saint Germain än med hertig de Choiseul, som är förbittrad på honom och synes vara den, som sitter inne med makten.

I all denna korrespondens finns likväl icke ett ord nämnt om Saint Germain och mig. Det hela rör sig om Hollands affärer, de insinuationer Saint Germain gjort angående den felaktiga politik man fört här och de dåliga händer, vari man lagt sin sak. Jag tager emellertid för avgjort, att då hertig de Choiseul fått övertaget över honom i ett fall, han även skall få det i alla andra, i synnerhet som denne minister i sitt brev till M. d'Affry anbefaller denne att varna alla de främmande ministrarna för att lyssna till honom, då hovet skulle kunna förlora allt inflytande och förtroende i fråga om krig och fred, om en sådan man vunne någon tilltro.

En högststående person, för vilken M. d'Affry visade alla dessa brev, berättade mig detta och nämnde, att han tillagt: Vem vet, vad han kan hava sagt till Mr. Yorke, som jag vet, att han besökt? M. d'Affry hade vidare sagt till denne person, att han ägde fullmakt att mottaga erbjudanden från England, men att Frankrike, då det lidit värst av kriget, icke först kunde göra något anbud; att han meddelat sig med mig så öppet, som det till en början varit möjligt, men att man antog, att England dragit sig tillbaka, då jag sedermera icke tagit notis om honom.

Jag gör icke anspråk på att draga några andra slutsatser av allt detta, än att man fortfarande synes krampaktigt fasthålla vid den onaturliga förbindelsen med Wien, som hertig de Choiseul fortfarande synes ha inflytande nog att understödja, och följaktligen kunna vi icke, så länge det varar, vänta annat än undanflykter och uppskov i underhandlingarna; det har upprepade gånger meddelats, att hans maj:t icke kan och icke vill underhandla annat än i samband med sin allierade; konungen av Preussen vill man utesluta, varav man har skäl att förmoda, att de vilja försöka sin krigslycka ännu en gång, ehuru de synas vara böjda för att hålla dörren öppen för att kunna återvända, om det skulle visa sig nödvändigt.

Jag har äran vara etc.

Joseph Yorke.

I en del av denna korrespondens finnas långa stycken skrivna i chiffer (siffror), vartill nyckeln ej finnes. Det är därför omöjligt att veta, huruvida de skrivna orden innehålla den verkliga meningen eller ej.. Utrymmet medger ej att återgiva hela korrespondensen, varför vi måste övergå till ett brev från lord Holdernesse till Mr Mitchell, den engelske envoyén i Preussen.

Earlen av Holdernesse. Mottaget 17 maj i Meissen (genom en preussisk kurir).

Whitehall, 6 maj 1760.

Sir, Ni torde genom flera av mina senaste brev ha inhämtat vad som passerat mellan general Yorke och greve de Saint Germain i Haag, och jag är övertygad, att general Yorke icke underrättat er såväl om det uttryckliga desavouerande han rönt från M. de Choiseul som om hans beslut att uppsöka England för att undvika vidare obehag av den franske ministern.

Följaktligen anlände han hit för några dagar sedan. Men då det var uppenbart, att han ej var

befullmäktigad, ej ens av den del av franska kabinettet, i vars namn han föregav sig tala; då hans vistelse här icke kunde vara till någon nytta och kunde föranleda oangenäma följder, ansåg man lämpligt att anhålla honom vid ankomsten hit. Undersökningen lämnade dock ej mycket material. Hans uppförande och språk vittna om mycken klokhet med ett egendomligt inslag, som är svårt att definiera.

På det hela har man ansett det rådligast att icke låta honom stanna i England, och han begav sig följaktligen i väg sistlidna söndagsmorgon i avsikt att söka skydd i någon del av hans preussiska maj:ts besittningar, då han icke trodde sig säker i Holland. På sin egen allvarliga och enträgna begäran fick han under sin inspärning mottaga baron Knyphausen, men ingen av konungens tjänare såg honom.

Konungen ansåg, att ni borde underrättas om denna sak; det är konungens önskan, att ni meddelar innehållet av detta brev till hans preussiska majestät.

Jag förblir med stort förtroende och aktning, Sir, er hörsammaste och ödmjukaste tjänare.

Holdernesse.

Det ligger något hemlighetsfullt över detta M. de Saint Germain's besök i England, som icke klargöres av lord Holdernesses brev. Även om han genast lämnade landet, måste hans återvändande ha skett nästan omedelbart, ty den tidens (engelska) tidningar och tidskrifter kommentera hans ankomst i maj och juni 1760.

I London Chronicle av den 3 juni 1760 läses en lång artikel om hans ankomst till England, vari han omnämnes i de mest smickrande ordalag. Det finns flera antydningar om, att han i verkligheten aldrig ens lämnat England. Men vad som tilldragit sig är icke fullt utrett. Det finnes mer än en sak att lära av denna besynnerliga avväg i den europeiska politiken.

Det synes vara svårare att åvägabringa fred än krig, och den franske ministerns personliga önsknings reste oöverstigliga hinder i vägen för denna fredsmision. Greve de Saint Germain's uppdrag måste i sanning ha varit svårt, och tacken var ringa. På varje punkt mötte han motstånd och kunde icke räkna på något understöd. Allt detta erbjuder ett högst intressant studium.

— — —

Mrs Cooper-Oakleys framställning av greve de Saint Germain's å Frankrikes vägnar bedrivna fredsunderhandlingar med England är, såvitt vi hava oss bekant, den första och enda i sitt slag. Ehuru fragmentarisk – och den har ju ej kunnat bliva annat på grund av den hemlighetsfullhet, som omgiver ämnet – kastar den ett intressant ljus ej blott över de Saint Germain's diplomatiska verksamhet, utan även över det politiska intrigspel, som insnärjde den dåtida europeiska politiken. Med det svaga understöd, som lämnades de Saint Germain från det franska hovpartiet, på vars uppdrag han dock handlade, kunde utgången knappast bli en annan än den blev. Men ansvaret härför faller allra minst på den fredsvänlige och av de bästa avsikter besjälade underhandlaren själv. Att Choiseul kunde ha anledning till föregelse, är en sak för sig, men det minskar ej ansvaret för den kortsynthet, som han visade.

— — —

Från England begav sig greve de Saint Germain över Holland och Tyskland, där han lär ha gästade konung Fredrik II, till Ryssland och säges ha där spelat en roll i den revolution, som förde kejsarinnan Katarina II upp på tronen. Att han skulle ha haft någon som helst del i tsar Peter III:s tragiska slut, måste dock anses alldeles uteslutet; någonting sådant skulle nämligen stå i den skarpaste strid med hela hans karaktär och utpräglat humana läggning, som voro fjärran från allt vad blodshandlingar heter. Man har i stället all anledning att antaga, att mordet på tsaren måste ha väckt hans skarpaste ogillande, men att, sedan det utan hans medverkan och vetskap blivit ett fullbordat faktum, han ställde sin stora erfarenhet i den unga kejsarinnans tjänst för att leda Rysslands utveckling in i lugnare banor. Man vet emellertid mycket litet

härom och kan endast förlora sig i gissningar.⁴⁵ Men att de ledande personligheterna i Ryssland ansågo sig stå till honom i en stor tacksamhetsskuld, framgår dels av den vänskap, varmed han omfattades av Katarina II, vilken han säges ha besökt vid flera tillfällen även efter sin föregivna död, dels av den aktning och rent av vördnad, varmed han bemöttes av bland andra bröderna Orlov, vilka på sin tid voro Rysslands mäktigaste och inflytelserikaste män.

En episod,⁴⁶ som bestyrker den vänskap och djupa respekt, varmed han omfattades av greve Aleksej Orlov, må här anföras. Den inträffade under en period då greve de Saint Germain under namnet Tzarogy (anagram av Rákóczy) gästade markgreven av Baireuth-Ansbach, hertig Alexander.⁴⁷ En dag (1772) visade Tzarogy för markgreven en inbjudning, som han mottagit genom en kurir från greve Aleksej Orlov, vilken just befann sig på återväg från Italien. Brevet innehöll en enträgen begäran, att greve Tzarogy skulle göra greve Orlov ett besök, då denne passerade Nürnberg. Markgreven följde greve Tzarogy till Nürnberg, dit greve Aleksej Orlov redan anlant. Vid deras ankomst skyndade Orlov med öppna armar mot greve Tzarogy och omfamnade honom. Tzarogy uppträdde för första gången i rysk generalsuniform och Orlov kallade honom upprepade gånger "caro padre" och "caro amico". Greve Aleksej mottog markgreven av Ansbach-Baireuth med den utsöktaste artighet och tackade honom mer än en gång för det beskydd, som markgreven berett hans högt värderade vän. De dinerade tillsammans och konversationen var den mest intressanta. De talade åtskilligt om flottkampanjen i Arkipelagen (1768–1770) och ännu mera om vetenskapliga och nyttiga upptäckter. Orlov visade markgreven ett stycke oantändligt trä, som vid försök frambragte varken flammor eller rök, utan helt enkelt föll sönder i aska, sedan det svällt upp likt en svamp. Efter middagen förde greve Orlov greve Tzarogy in i ett angränsande rum, där de förblevo en god stund tillsammans. Författaren (av denna skildring), som stod vid ett fönster, under vilket greve Orlovs vagnar kört fram, lade märke till, att en av grevens lakejer kom ut, öppnade vagnsdörrarna och tog fram ur lådan under sätet en stor, röd läderväska och bar upp den i det inre rummet. Vid återkomsten till Ansbach visade greve Tzarogy för första gången sin med det kejsarliga sigillet försedda fullmakt som rysk general.

Han underrättade markgreven efteråt, att namnet Tzarogy var antaget, att hans verkliga namn var Rákóczy och att han var den ende kvarlevande representanten för sin familj och son till den i landsflykt avlidne furst Rákóczy av Siebenbürgen från kejsar Leopolds tid. (Curiositäten der Literarisch-historischen Vor- und Mitwelt, sid. 285, 286, Weimar 1818.)

De här behandlade detaljerna angående greve de Saint Germain's deltagande i den dåvarande europeiska storpolitiken äro ytterst sparsamma och torftiga. Att man överhuvudtaget vet något alls med bestämdhet, har man mrs Cooper-Oakleys arkivforskning att tacka för. Allt det övriga vilar huvudsakligen på mer eller mindre opålitliga traditioner och memoarer.

Men den mystik, varmed greve de Saint Germain's liv och personlighet omspunnits, kanske icke minst genom hans eget hemlighetsfulla sätt att framträda, gör detta helt naturligt. Man har klandrat honom för hans ständiga ombyte av namn och däri velat se en bekräftelse på anklagelsen mot honom, att han blott var en charlatan och äventyrare, som behövde denna skyd-

---

45 En uppgift, att han skulle i Moskva ha sysslat med fabriksverksamhet för färgning av tyger och gruvspekulationer – han påstods ha funnit ett gruvfält med halvåkta ädelstenar – förefaller att sväva i luften.

46 Episoden är förut, ehuru mindre utförligt berättad av Bülow. Där nämnes emellertid Grigorij i stället för Aleksej Orlov. Bülow's misstag härrör från en felaktig uppgift hos Gleichen, som han begagnat som källa.

47 Markgreven Karl Alexander (f. 1736, d. 1806) övertog år 1757 regeringen i Ansbach, med vilket furstendöme han år 1761 förenade Baireuth. Han avträdde år 1791 båda furstendömena till Fredrik Wilhelm. II av Preussen mot en livränta, varefter han bosatte sig med sin engelskfödda gemål, lady Gower i England. Markgreven, som var en synnerligen human och välvillig man, hade erbjudit greven en fristad i sitt slott i Triesdorf.

dande förklädnad för att desto ostördare kunna operera.

Cooper-Oakley söker att på goda grunder förklara och försvara dessa ständiga namn- och titelförändringar. Hon skriver:

”En av de största svårigheter vi hava vid nedskrivandet av hans historia är hans ständiga förändringar av namn och titlar, en omständighet, som synes hava framkallat mycken antagonism och åtskilliga tvivel. Detta faktum borde dock icke hava gjort den tidens människor avogt sinnade mot honom, ty det synes ha varit en vanlig kutym hos personer i framskjuten ställning, vilka önskade undvika att draga till sig hopens nyfikenhet. Så till exempel finna vi, att hertigen av Medici åren 1690 och 1700 reste under namn av greve di Siena. Greve Marcolini antog ett annat namn, när han reste från Dresden till Leipzig för att träffa M. de Saint Germain. Kurfursten Fredrik Kristian av Sachsen reste i Italien 1738–1740 under namn av greve Lausitz. Nästan alla medlemmar av kungliga familjer⁴⁸ inom olika länder antogo samma bruk såväl i det förra som i detta (19:de) århundrade. Men när greve de Saint Germain gjorde det, finna vi, att alla mindre betydande författare i denna och senare tid kallat honom en äventyrare och en charlatan på grund av något, som var den tidens vedertagna bruk.”

”Låt oss nu”, fortsätter mrs Cooper-Oakley, ”göra en förteckning över dessa namn och titlar, sträckande sig från 1710 till 1822.⁴⁹ Den första uppgiften omnämnes av baron de Gleichen, som säger: Jag har hört Rameau⁵⁰ och en gammal anhörig till en fransk ambassadör i Venedig intyga, att de hade känt M. de Saint Germain 1710, då han såg ut att vara en man i fyrtioårsåldern. Den andra uppgiften lämnas av madame d’Adhémar i hennes ”Souvenirs sur Marie-Antoinette.” (Vi skola på annat ställe återkomma till den senare uppgiften). Vi återfinna där M. de Saint Germain som markis de Montferrat, vidare som greve Bellamarre eller Aymar i Venedig, chevalier Schoening i Pisa, chevalier Weldon i Milano och Leipzig, greve Soltikoff i Genua och Livorno, greve Tzarogy i Schwalbach och Triesdorf, furst Rákóczy i Dresden och greve de Saint Germain i Paris, Haag, London och Sankt Petersburg. Tvivelsutan gävo alla dessa varianter ett gott spelrum och mycket material för varjehanda underliga spekulationer.”

I detta de politiska intrigernas och kabalernas tidevarv låg ju för övrigt denna maskering genom ändrade namn och titlar närmare till hands än under någon annan tid. Men greve de Saint Germain hade en alldeles särskild anledning att oftare än andra tillgripa denna maskering därför, att han tillhörde en landsflyktig och av ett mäktigt kejsarhov förföljd furstlig familj. Visserligen visade han aldrig någon tendens att fullfölja sin faders och sin yngre broders frihetskamp mot Österrike – hans mission låg på ett helt annat plan – och han torde i det stora hela ha stått på vänskaplig fot med hovet i Wien, i vilken stad han stundom uppehöll sig och även ägde inflytelserika vänner. Men detta förhållande torde väl ha varit gällande egentligen under senare hälften av århundradet, och det är sannolikt att han under de första årtiondena av seklet måste framträda med mycken försiktighet. Ännu så sent som år 1738 gjordes ju det sista försöket av hans broder att frånrycka Österrike det ungerska riket tillika med Siebenbürgen, vilket ju icke var ägnat att öka de habsburgska sympatierna för namnet Rákóczy. På ett senare stadium tillkom dessutom förföljelsen från den med Österrike lierade Choiseul.

Men ännu ett skäl för Saint Germainns önskan att så litet som möjligt framträda fanns måhända. Han kallades ju allmänt på grund av sitt stora vetande och sina utomordentliga egenskaper ”undermannen” och väckte vart han kom ett mindre vanligt uppseende, som helt säkert stundom för honom själv var rätt besvärande. Hans politiska mission var vida mera betydande än vad den syntes vara och innebar en strävan att så mycket som möjligt förebygga de katastrofala verkningarna av de samtida suveränernas och statsmännens själviska och kortsynta

48 Vi kunna ju från vårt eget land åberopa Gustav III, som reste under namn av ”greven av Haga.”

49 Denna tidsperiod kan för vanliga läsare förefalla fantastisk, men skall i ett annat sammanhang finna sin förklaring.

50 Möjligen Jean Philippe Rameau, fransk tonsättare (1683–1764).

politik; den krävde därför att hans inkognito – åtminstone vid vissa tillfällen – skyddades. Dessutom var han under långa tider upptagen av sina vetenskapliga försök och ockulta forskning, varför han kände ett naturligt behov av att då föra ett tillbakadraget och obemärkt liv.

Att han i enskilda fall rent av var nödsakad att uppträda under ett sträng inkognito framgår för övrigt av ett brev från sachsiske ministern von Wurmb till "Prior E", vari det heter: "M. de Saint Germain har huvudsakligen för min skull kommit till Dresden. *Om han icke anlägger en utomordentlig förklädnad, skall han vara oss till föga gagn, ehuru han är en mycket vis man.*" Brevet är daterat Gimmern 23 juni 1777. (Der Signatstern, III, del I, Berlin 1804.)

KAPITEL V

VETENSKAPSMANNEN, LÄKAREN, ALKEMISTEN OCH OCKULTISTEN

En fråga, som mycket sysselsatte greve de Saint Germain samtids var hans ålder. Vi ha redan efter Bülow och andra författare återgivit de otroliga historier härom, som voro i omlopp, och behöva därför ej upprepa dem.⁵¹ En historia, som dock kan göra anspråk på en viss autenticitet, förtjänar kanske att här återgivas. Den är nämligen hämtad ur madame d'Adhémar's "Souvenirs sur Marie Antoinette", och *hon var själv vittne till det samtal*, som där refereras. Berättelsen lyder sålunda:

"Den så långt man kan minnas åldriga grevinnan de Gergy,⁵² som döden sannerligen tycks ha glömt att avhämta från denna jord, yttrade i min närvaro till greve de Saint Germain:

– För femtio år sedan befann jag mig i Venedig som ambassadörsfru, och jag minns, att jag såg er där med samma ansikte. Kanske litet äldre, ty ni har blivit yngre sedan dess.

– Jag har alltid skattat mig lycklig att få visa damerna min uppmärksamhet.

– Vid den tiden kallade ni er markis Balletti.

– Fru markisinnan de Gergy är alltjämt lika minnesgod som för femtio år sedan.

– Jag tillskriver denna fördel ett elixir, som ni gav mig vid vårt första sammanträffande. Ni är i sanning en utomordentlig man.

– Denne markis Balletti – hade han ett dåligt rykte?

– Ånej.

– Som intet tadel riktats emot honom, adopterar jag honom gärna som min farfar.

Jag vet, att dessa svar till grevinnan de Gergy sedermera misstolkats. Jag återger dem, som jag hörde dem komma från hans läppar."

Det första sammanträffandet mellan Saint Germain och grevinnan de Gergy har av en del författare förlagts till år 1710, vilket är orimligt. Sannolikare är då den tidpunkt (1723), som madame d'Adhémar själv uppgivit. Saint Germain skulle då ha varit närmare 30-talet. Och det ovan anförda samtalet skulle alltså ha ägt rum omkring år 1773, det vill säga femtio år senare, ett årtal, som också torde komma sanningen närmast i betraktande av att madame d'Adhémar var Marie Antoinettes hovdam och förtrogna och troligen av ungefär samma ålder som hon. Den raljanta tonen i Saint Germain's slutreplik liksom i hela samtalet för övrigt är påfallande.

Som ett faktum torde det på grund av samstämmiga vittnesbörd från olika håll anses, att greve de Saint Germain på ett beundransvärt sätt bibehöll ett ungdomligt utseende även vid en ålder, då han enligt vanliga åldersbegrepp borde ha tillhört gubbåldern. Den förnämsta orsaken härtill var hans utomordentligt sobra och måttliga levnadssätt och en diet, om vilken man icke visste

---

51 Av ett visst intresse är dock följande, som berättas av Cooper-Oakley med åberopande av samstämmiga utsagor av baron de Gleichen, madame du Hausset och von Barthold och här återgives som en parallell till vad Bülow berättat om samma sak. Vid denna tidpunkt (omkring år 1760) vistades en ung engelsman i Paris, lord Gower, som roade sig och en del sysslolöst folk genom att utgiva sig för M. de Saint Germain, så att det mesta av de dumma och narraktiga historierna om honom i den tidens skvallrande "salonger", hade sitt ursprung i denne unge gynnares berättelser. Åtskilliga detaljer i fråga om hans upptåg skulle lätt kunna framläggas, men de förtjäna ingen annan uppmärksamhet utöver det faktum, att M. de Saint Germain fick bära skulden för yttranden, som han aldrig hade fällt. von Sypestein yttrar i sitt förut citerade arbete: "Många av de vilda historierna hade sannolikt icke alls något med M. de Saint Germain att göra och uppfunnos för att skada och förlöjliga honom. En viss parisisk spefågel, känd såsom "milord Gower" var en överdådig mimiker och brukade i Paris' salonger spela rollen av Saint Germain – naturligtvis med åtskilliga överdrifter, men åtskilligt folk drogs vid näsan av denne föregivne Saint Germain." Det har om denne "lord Gower" lämnats stridiga uppgifter, än att han var engelsman och än parisare. Vilketdera han var, är emellertid tämligen likgiltigt. Möjligen stod han att döma av namnet i släktskap med markgrevens av Ansbach engelska gemål, lady Gower.

52 Anne Henry, grevinna de Gergy, änka efter chevalier Jacques Vincent Languet, greve de Gergy, franskt sändebud i Venedig från år 1723 till sin död år 1734.

stort mera, än att han aldrig åt i andras sällskap. Han var på grund av sin bländande och underhållande konversation en mycket eftersökt bordsgäst inom den förnäma världen, men man såg honom aldrig röra en rätt vid bordet, och denna hans egendomlighet var så allmänt känd, att den gärna tolererades och knappast väckte uppseende. Själv tillredde han sina måltider och åt alltid ensam. Hans föda påstods bestå av litet vetemjöl tillrett på ett särskilt sätt. Det sades även, att han var uppfinnare av ett livselixir, som var i stånd att förhindra åldrandet, men icke kunde föryngra, och han lät gärna sina vänner, framför allt damerna, som gärna önskade bevara sin fräschör, bli delaktiga av detta arkanum vars sammansättning ingen kände. Det är känt, att han även drog sig tillbaka från allt umgänge under vissa perioder, och det är möjligt, att han begagnade dessa icke endast för forskning och studier utan även för att enligt ockulta (yoga-?) metoder föryngra sin organism.

Greve de Saint Germain kunde glädja sig åt en förträfflig hälsa. Det enda obehag han brukade undvika var kyla, mot vilken han iakttog nödig försiktighet. Han ägde stora insikter på läkekunstens område och ställde sin förmåga till kostnadsfritt förfogande, när helst hans hjälp påkallades. Casanova omtalar ju i sina memoarer, hur Saint Germain på kort tid botade honom för en elakartad körtelsjukdom, och ett vittnesbörd från det hållet borde vara bevisande nog.

Han var djupt invigd i den kemiska vetenskapens mysterier. Helt säkert stod han där långt framom sin tid.

Madame de Genlis skriver härom i sina memoarer: "Han var högligen förtrogen med de fysiska vetenskaperna och var en mycket stor kemist. Min fader, som var väl kvalificerad att döma, var en stor beundrare av hans skicklighet på dessa områden . . . Han hade upptäckt en hemlighet beträffande färger, som verkligen var underbar och som gav en utomordentlig verkan åt hans målningar. M. de Saint Germain kunde aldrig förmås yppa sin hemlighet." ("Mémoires inédites de Madame la Comtesse de Genlis"⁵³ pour servir à l'Histoire des XVIII et XIX Siècles." Paris, sid. 88.)

Österrikiska sändebudet i Bryssel greve Karl Cobenzl skriver den 8 april 1763 till furst Kaunitz i Wien angående greve de Saint Germain:

"I besittning av stor rikedom lever han dock i största enkelhet. Han vet allting och lägger i dagen en uppriktighet och en hjärtegodhet, som äro värda all beundran. Bland de många prov på sina vetenskapliga färdigheter, som han företog inför mina ögon, voro de märkligaste förvandlingar av järn till en metall lika vacker som guld och lika så gott lämpad för guldsmedsarbeten; färgning och beredning av skinn, utförda med en fulländning, som överträffade alla saffianstillverkningar i världen; färgning av silke, utförd med en hittills okänd fulländning; en liknande färgning av yllevaror; färgning av trä i de mest lysande kulörer, fullständigt genomträngande träet; och allt detta utfördes med de vanligaste ingredienser och följaktligen till ett mycket måttligt pris; sammansättning av färger för målning, ultramarin lika bra som den, vilken framställes av lapis lazuli (lasursten); och slutligen avlägsnandet av all lukt från målarfärger samt framställning av den bästa provenceolja, av oljor från Novette, Colsot och av andra ännu sämre. Jag är i besittning av alla dessa produkter, tillverkade under mina egna ögon; jag har låtit dem undersökas på det noggrannaste, och då jag i dessa artiklar ser ett värde, som bör skattas i millioner, har jag sökt draga fördel av den vänskap, som denne man visat mig, och lärt av honom alla dessa hemligheter. Han har yppat dem för mig och begär ingenting annat för egen räkning än en avgift, som står i en viss proportion till den förtjänst, som kan uppstå av dem, detta förstått så, att denna avgift utbetalas först, sedan vinst uppstått. Då allt, som är underbart, måste förefalla mer eller mindre osäkert, har jag väpnat mig mot de två av mig befarade

---

53 Stéphanie Félicité, född du Crest de Saint-Aubin, fransk författarinna f. 1746, d. 1830 i Paris. Gift år 1763 med greve de Genlis, sedermera markis de Silléry (giljotinerad år 1793); Nära lierad med orléanska familjen och Philippe Egalité (hertig av Chartres). Gick i landsflykt år 1793. Återvände år 1802 och fick av Bonaparte fri bostad och en pension av 6000 francs. Höll salong i Paris. Virtuos på alla instrument, särskilt harpa.

möjligheterna, för det första att låta lura mig och för det andra att ådraga mig en alltför stor kostnad. För att undvika det förra vände jag mig till en fullt pålitlig person, i vars närvaro jag lät experimenten utföras, och jag blev fullständigt övertygad om dessa produktioners äkthet och billighet. Och vad det andra beträffar hänvisade jag M. de Zurmont (vilket är det namn, som greve de Saint Germain antagit) till en god och hederlig köpman i Tournay, tillsammans med vilken han arbetar, och jag har hittills utbetalt förskott till mycket ringa belopp genom Nettine, vars son och måg, Walckiers, äro de, som skola sälja dessa varor, när de första experimenten fört oss så långt, att vi kunna producera utan att själva riskera något.” (”Graf Philipp Coblenz und seine Memoiren”, von Alfred, Ritter von Arneth, Wien 1885, s. 9 not.)

En uppgift härom finnes omnämnd även i Casanovas förut citerade memoarer, till vilka vi hänvisa.

Greve Max von Lamberg, kammarherre hos kejsar Joseph II, lämnar också i ”Le Mémorial d’un Mondain” (sid. 80) några intressanta detaljer, som i detta sammanhang förtjäna att återgivas. Greven sammanträffade med Saint Germain år 1770 i Italien och synes hava rest tillsammans med den ryktbare adepten, som då bar namnet markis d’Aymar eller Belmare. En notis i ”Le Notizie del Mondo”, en i Florens utkommande tidning, lämnar följande meddelande:

”Tunis, juli 1770.

Greve Maximilian de Lamberg, kammarherre hos M.M.L.L. II och R.R. har, efter ett besök på ön Korsika, uppehållit sig här sedan slutet av juni för anställande av en del forskningar i sällskap med signor de Saint Germain, ryktbar i Europa för sin stora politiska och filosofiska lärdom.”

Greve von Lamberg omtalar i sitt här ovan återopade arbete, att Saint Germain experimenterade med blekandet av lin, varigenom det fick utseende av italienskt silke och att han upprättat en betydande fabrik, som sysselsatte omkring hundra arbetare.⁵⁴

Ett annat vittnesbörd om greve de Saint Germain djupa vetenskapliga insikter lämnar prins Karl av Hessen, som bättre än någon annan kände honom. Erinrande om hans uppfostran hos hertigen av Medici skriver prins Karl:

”Detta hus (Medici) var som bekant i besittning av den högsta bildning, och det väcker ingen överraskning, att han (Saint Germain) därifrån inhämtat sin tidigare kunskap. *Men han gjorde anspråk på att hava vunnit sin kunskap om naturen genom egna rön och iakttagelser. Han ägde ett djupt vetande om örter och växter och hade uppfunnit läkemedel, av vilka han ständigt gjorde bruk och som förlängde hans liv och hälsa.* Jag har ännu i behåll alla hans recept, men efter hans död⁵⁵ löpte läkarna våldsamt till storms mot hans läkekonst. Det fanns en läkare, Lossau, som hade varit apotekare och åt vilken jag gav 1200 thaler årligen för att han skulle tillverka de läkemedel, som greve de Saint Germain lärt honom, bland annat och i synnerhet hans te, som ingen fick betala för och de fattiga erhöilo kostnadsfritt. Efter denne läkares död lät jag, förargad av det prat, som jag hörde från alla håll, indraga alla recepten, och jag satte ingen i Lossaus ställe.”

Vi måste av dessa samstämmade lovordande uttalanden draga den bestämda slutsatsen, att greve de Saint Germain var utomordentligt förfaren i ej minst de tekniska vetenskaperna och att han även förstod att framgångsrikt utnyttja dessa för praktiska och allmännyttiga ändamål. Han var även efter våra moderna begrepp en verkligt stor uppfinnare, och han skulle i vår praktiskt lagda tid ha kommit att spela en synnerligen framstående roll. Det adertonde århundradet

---

54 Saint Germain hade verkligen tillsammans med greve Cobentzl år 1763 grundat en teknisk fabrik i Tournai, där hans kemiska upptäckter skulle utnyttjas. Men företaget synes ha strandat på motstånd och intriger från Österrike. Det namn, Zurmont eller Surmont, som han då använde, hade han lånat av ett gods, som han inköpt i Holland.

55 Vi erinra ännu en gång om den mysteriösa beskaffenheten av denna förgivna tilldragelse, till vilken slöjan ännu icke blivit lyftad.

hade icke denna praktiska läggning och därpå torde det åtminstone delvis ha berott, att Saint Germain's många vetenskapliga uppslag icke blevo bättre tillvaratagna och utnyttjade.

Bekant är emellertid, att han ställde sina stora kunskaper och praktiska erfarenheter i Ludvig XV:s tjänst för att upphjälpa Frankrikes genom krig och hovets misshushållning förstörda finanser. Under hans ledning anlades textilfabriker, vid vilka hans upptäckter på färgteknikens område kommo till heders. Men den olyckliga utvecklingen av förhållandet mellan honom och det dåtida Frankrikes mäktigaste man, Choiseul, omöjliggjorde snart greve de Saint Germain's industriella planer, och han själv måste lämna Frankrike för att ej återkomma förrän efter den allsmäktige ministerns fall. Men greve de Saint Germain behärskade ej blott de vetenskaper, som enligt det allmänna språkbruket benämnas med detta namn. Han hade under upprepade resor i orienten, vilka utsträcktes ända till Kina, erhållit tillfällen att förvärva djupgående insikter i de så kallade ockulta vetenskaperna. Han var sålunda ej blott kemist, utan även alkemist, det vill säga, han kände hemligheten av metallers förvandling, och hade dessutom inhämtat konsten att framställa diamanter och återgiva skadade ädelstenar deras förlorade värde. Han säges ha förvärvat dessa färdigheter dels i Persien, där han vistades vid shahens hov åren 1737–1742, dels i Indien, där han för övrigt studerade yoga och invigdes i de indiska mysterierna. Vinkar härom ha givits bland annat i F.W. Bartholds på annat ställe återopade arbete "Die geschichtlichen Persönlichkeiten in Jacob Casanovas Memoiren", del II, Berlin 1846.

Själv skriver greve de Saint Germain i ett brev till greve von Lamberg: "För min kunskap i konsten att smälta juveler har jag att tacka min andra resa till Indien år 1755 med general Clive,⁵⁶ som stod under befäl av vice amiral Watson. På min första resa fick jag blott en svag idé om den underbara hemligheten, om vilken vi tala, alla försök, som jag gjorde i Wien, Paris och London, äro värdelösa som experiment. Det stora verket avbröts vid den tidpunkt, jag nämnde."

Cooper-Oakley erinrar om, att varje författare, gynnsamt eller ogynnsamt stämd, omnämner och framhåller den underbara förmåga att förbättra ädelstenar, varav M. de Saint Germain var i besittning.

Madame du Hausset⁵⁷ anför i sina memoarer ett intressant fall, som belyser hans utomordentliga skicklighet att återställa skadade diamanter i deras ursprungliga skick. Hon berättar:

"Konungen (Ludvig XV) befallde, att en medelstor diamant, vilken hade en spricka, skulle föras till honom. Efter att ha vägt den sade hans majestät till greven: 'Värdet av denna diamant, sådan den befinner sig och med denna spricka, utgör 6000 livres. Utan sprickan skulle den vara värd åtminstone 10 000. Vill ni åtaga er att bereda mig en vinst på 4000 livres?' Saint Germain undersökte den mycket noga och svarade: 'Det är möjligt. Jag skall göra det. Om en månad skall jag återställa den.'

På den utsatta tiden infann sig greve de Saint Germain med diamanten, som nu var felfri, och gav den åt konungen. Den var invecklad i en asbestduk, som han avhöljde. Konungen vägde den genast och fann att den minskats blott helt obetydligt. Hans majestät sände den därpå med M. de Gontaut till sin juvelerare utan att meddela denne något om vad som passerat. Juveleraren gav honom 9600 livres för den. Konungen lät emellertid återhämta diamanten och förklarade,

---

56 Robert Clive, baron Clive av Plassey, grundläggaren av det brittiska väldet i Ostindien, född i Shropshire i England 1725, död genom självmord 22 november 1774 i England, orättvist anklagad för utpressningar och maktmissbruk. Ursprungligen civil tjänsteman i Ostindiska kompaniets tjänst kom han år 1744 till Madras, ingick där i brittiska armén och utförde en rad lysande vapenbragder, återvände år 1753 av hälsoskäl till England, men begav sig åter år 1756 till Indien för andra gången som guvernör över Fort St. David. Skillnaden mellan Saint Germain's tidsuppgift och den här anförda kan ju möjligen bero på, att avfärden ägde rum år 1733 och ankomsten till Indien först följande år. Lämnade Indien på nytt år 1760, men återkom 1765 och stannade till 1767, då han för alltid lämnade detta land. Clive ansågs vara en duglig och rätträdig man.

57 Kammarfru hos markisinnan de Pompadour.

att han ville behålla den som en kuriositet. Han kunde icke återhämta sig från sin överraskning och yttrade, att M. de Saint Germain måste vara värd millioner, i synnerhet om han besatt hemligheten att göra stora diamanter av små. Greven svarade varken att han kunde eller icke kunde det, men förklarade bestämt, att han kände konsten att få pärlor att växa och förläna dem den vackraste glans.

Konungen visade honom stor uppmärksamhet, och det gjorde även madame de Pompadour. M. du Quesnoy yttrade en gång, att Saint Germain var en charlatan, men konungen gav honom en tillrättavisning. I själva verket synes konungen fullständigt intagen av honom och säger ofta, att han är av lysande härkomst.” (Mémoires de Madame du Hausset, Paris 1824, s. 148 o. f.)

Berättelser sådana som denna, nedskrivna av åsyna vittnen, kunna naturligtvis ej avfärdas blott som fria fantasier och tomma hugskott utan måste anses vila på en reell grund, hur man nu än vill förklara dem. Man skulle visserligen mot denna diamanthistoria kunna insinuera, att den diamant som Saint Germain lämnade till konungen icke var den ursprungliga, utan att det var en helt ny med liknande utseende och slipning, och att grevens rikedom tillät honom detta lilla bedrägeri. Men ett dylikt bedrägeri till ett sådant pris hade ju i det hela varit tämligen meningslöst, och det finns ingen direkt anledning att sätta berättelsens sanningsenlighet i tvivelsmål.

KAPITEL VI

FRIMURAREN, ROSENKREUTZAREN OCH MYSTIKERN

I tider, då tanke- och yttrandefriheten betraktades såsom farliga ting och då det faktiskt var farligt att tänka och tala fritt, var det nödvändigt, att de, som icke tänkte lika med kyrkan och de härskande auktoriteterna, kringgårdade sitt tänkande med skyddande pansar och murar. I vår tid, då man dock i stort sett får tänka och tala fritt, om det även ännu finns på sina håll regeringar och statssystem, som av skuggrädsla eller begär att förtrycka ej tillåta det, har man svårt att föreställa sig, hur åsiktstvång och munkorgslagar måste verka, och hur ett fritt uttalat ord kunde leda till fängelsestraff, ja, i många fall till livets förlust. Kättarebålen och schavotterna i dessa dess bättre för alltid, som man får hoppas, gångna tider, tala sitt lika tydliga som förhatliga språk. I sådana vargatider var det nödvändigt att vara försiktig, och de människor, som önskade giva utlopp åt sina tankar och känslor, måste sammansluta sig till hemliga sällskap och föreningar, som höllo sina möten och sammankomster inför tillbommade dörrar eller på avskilda platser. Så gjorde valdenser och albigenser, hugenotter och andra sekter. Men det var ej blott det religiösa tänkandet, som utsattes för förföljelser. Det var även farligt att komma fram med nya filosofiska och vetenskapliga sanningar, som stötte de kyrkliga och lärda påvarna för huvudet. Det fingo både Bruno och Servet, vilka brändes som kättare, Kepler, Galilei och Böhme erfaras.

Medeltiden var åtminstone i detta hänseende en verklig mörkrets tidsålder och de andliga förföljelserna kasta sina skrämmande slagskuggor långt in i det tidsskede, som blivit kallat ”den nyare tiden”. Ja, icke ens det så kallade upplysningstidevarvet var fritt från dem – upplysningstiden var ju endast morgongryningen till den tankefrihet, som numera råder.

Ända sedan medeltiden och för övrigt långt dessförinnan ha vi haft hemliga sammanslutningar, inom vilka tänkandets frihet kunde finna en tillflykt. Den mest kända av dessa var rosenkreuzarorden, om vars uppkomst uppgifterna äro mycket svävande. Den lärde kulturhistorikern Otto Henne-am-Rhyn (f. 1828, d. 1914) uppger i *Mysteriernas bok*, att den lutherske teologen Johan Valentin Andreæ i Thüringen (f. 1586, d. 1654) i sin skrift ”*Fama fraternitatis Roseæ-Crucis*”, som utgör en satir mot ordensvurmeriet, gisslar detta genom att skildra överdrifterna hos ett fingerat ordenssällskap, benämnt rosenkreuzare. Andreæ uppger – förmodligen följer han här en gammal tradition, som han dock ej tager på allvar, utan blott avser att förlöjliga – att sällskapet stiftades av en dansk munk, Christian Rosencreutz, som levde i 14:de och 15:de århundradet och under ett besök i det heliga landet (1378) inhämtade kunskaper i hemliga vetenskaper. (*Mysteriernas Bok*, sv. uppl. sid. 260). Henne-am-Rhyn uppger, att namnet Rosenkreuzare skulle ha hämtats från Andreæ:s familjevapen, som utgjordes av ett andreakors med fyra rosor på stolparnas ändar.

Om även Andreæ anser sig ha haft rätt att angripa de ofta löjliga och sjukliga överdrifterna hos hemliga sällskap på hans tid, kan det dock hända, att både han och efter honom Henne-am-Rhyn begått ett misstag, då de så lättvindigt avfärdat rosenkreutzertraditionerna. Dessa traditioner gå icke så lätt att avfärda, och det skulle ju verkligen kunna hända, att en adept vid namn Christian Rosencreutz, vilken, såsom traditionen vill påstå, föddes 1328, stiftat ett slutet sällskap, som under namn av rosenkreuzare fortleva i spridda organisationer här och där ända in i våra dagar. Det är emellertid icke organisationerna, som äro de väsentliga, utan de andliga läror de representera.

Ett annat sådant hemligt sällskap, som man kunnat spåra i medeltiden, var ”Gudsvännerna”, ett brödraskap av mystiker, som levde ett avskilt, heligt liv och stod under ledning av den mystiske ”Gudsvännen i Oberland”.⁵⁸

---

58 Enligt österrikiske teologen Denifle och andra skulle uppgiften om ”Gudsvännerna” blott vara en myt. Så torde dock ej vara förhållandet. ”Gudsvännen i Oberland” har med orätt uppgivits vara en pseudonym för Rulman Merswin (Delphinus, f. 1307, d. 1382).

Även den ännu bestående frimurareorden var en hemlig sammanslutning med djupa rötter i det förflutna. Om den även som yttre organisation möjligen kan härledas från medeltidens Bauhütten och först genom den engelske prästmannen James Anderson fick sin konstitution (1723), har man icke utan berättigade skäl i tempelherreorden velat se dess verkliga ursprung, och måhända har den därifrån fått sitt ceremoniell. Men anorna kunna spåras mycket längre bort i tiden. I sitt märkliga, ännu ej på långt när tillfullo uppskattade arbete "Hemliga läran" säger H.P. Blavatsky (del II, sid. 929, sv. uppl. 1898):

"I sin *Franc-Maçonnerie Occulte* förebrår Ragon, en ryktbar och lärd belgisk frimurare med rätt eller orätt de engelska frimurarna att hava materialiserat och dragit ned frimureriet, som hade sitt ursprung i forntidens mysterier, i det de på grund av en oriktig föreställning om denna ordens upphov antagit benämningen 'fritt mureri' och 'fria murare.' Misstaget, säger han, är att hänföra till dem, vilka förbinda frimureriet med *uppbyggandet* av Salomos tempel. Han förlöjligar denna föreställning och säger: 'Frimuraren (franc-maçon, ej maçon libre) visste väl, då han antog denna titel, att det icke var fråga om att bygga ens den minsta lilla mur, utan att han, invigd i de mysterier, som voro dolda under namnet frimureri och som icke kunde vara annat än en fortsättning eller förnyelse av de gamla mysterierna, skulle bliva en murare i samma mening som Apollo och Amphion voro det. Och vi veta ju, att forntidens invigda skalder, när de talade om *grundläggningen av en stad*, därmed menade stiftandet av en lära, ett lärosystem. Sålunda uppträdde Neptunus, det logiska tänkandets Gud, och Apollo, 'de döda tingens' Gud, såsom murare inför Laomedon, Priami fader, för att hjälpa honom att bygga staden Troja – det vill säga att grunda den trojanska religionen'."

Denna rörelse, som under adertonde seklets skuggrädsla och förtryck kanske hade ännu större betydelse än i våra dagar, hade i greve de Saint Germain ej blott en anhängare utan än mera: en inspiratör och ledare. Men även på detta område är det svårt att spåra honom. "Isis-slöjan", skriver Cooper-Oakley, "avstänger alltid den, som allvarligt studerar den stora vetenskapen från den nyfikna hopen. Då vi nalkas den filosofiska och mystiska sidan av detta hemlighetsfulla liv, bli fördenskull undersökningens svårigheter mera komplicerade på grund av den slöja, som döljer denne Invigde för den yttre världen. Glimtar av en kunskap, sällsynt hos människor; antydningar om krafter, okända för mängden; ett fåtal allvarliga sanningssökare, hans lärjungar, vilka sträva till det yttersta att mäta den materiella världen med sin kunskap om det osynliga, andliga livet; sådana äro de omständigheter, vilka omgiva greve de Saint Germain, tecknen på hans förbindelse med detta stora Centrum, varifrån han kom. Ingen uppseendeväckande allmän rörelse uppstår, ingenting, vari han samlar den allmänna uppmärksamheten på sig såsom ledare, ehuru hans ledande hand spåras i många sällskap."

Till och med frimurarna själva förneka honom. Härom skriver den nyss citerade författarinnan:

'I den moderna frimurerelitteraturen bemödar man sig om att utplåna hans namn, ja, i några fall att försäkra, att han icke hade någon verklig del i det adertonde århundradets frimurare-rörelse och av ledande frimurare blott betraktades som en charlatan. En omsorgsfull forskning i frimurarearkiven ådagalägger emellertid, att detta icke är sant. Tvärtom kan raka motsatsen visas, ty M. de Saint Germain var en av de franska frimurarnas utsedda representanter vid den stora frimurarekongressen i Paris 1785. Sålunda lyder en berättelse: De tyska, som vid detta tillfälle gjorde sig bemärkta, voro Bader, von Dahlberg, Forster, hertig Ferdinand av Braunschweig, baron de Gleichen, Russworm, von Wöllner, Lavater, prins Ludvig av Hessen, Rosskampff, Stock, Thaden von Wächter . . . De franska voro ärofullt representerade av *Saint Germain*, Saint Martin, Touzat-Duchateau, Etteiln, Mesmer, Dutrousert, d'Hérécourt och Cagliostro".⁵⁹

---

59 Magazin der Beweisführer für Verurtheilung des Freimaurer-Ordens (I, sid. 137) av dr E. E. Eckert, Leipzig 1857.

”Samma namn uppgivas, mera detaljerat”, heter det vidare hos Cooper-Oakley, ”av N. Deschamps.⁶⁰ Vi finna Deschamps nämna M. de Saint Germain som en bland templarna. En framställning lämnas även om Cagliostros invigning genom greve de Saint Germain, och den ritual, som tillämpades vid detta tillfälle, säges ha varit tempelriddarnas. Det var just det året, då en grupp jesuiter riktade de vildaste och mest vanhedrande anklagelser mot M. de Saint Germain, M. de Saint Martin och åtskilliga andra för osedlighet, trolöshet, anarki och så vidare. Beskyllningarna syftade på ’Filaleterna’ (Sanningssökarna) eller ’Rite des Philalètes ou Chercheurs de la Vérité’ (Filaleternas eller Sanningssökarnas ritual), som grundades år 1773 i frimurarelogen ’Les Amis-Réunis’ (De återförenade vännerna). Prins Karl av Hessen, Savelette de Longe (kunglig skattmästare), vicomte de Tavanne, Court de Gebelin och alla den tidens verkliga lärjungar av den mystiska vetenskapen voro medlemmar av denna orden. Abbé Barruel⁶¹ anklagade såväl hela (frimurare-) samfundet som enskilda medlemmar därav i ordalag så obehärskade och så löst grundade, att till och med motståndare till frimurarna och mystikerna protesterade. Han anklagade M. de Saint Germain och hans lärjungar för att vara jakobiner, vilka underblåste och drevo fram revolutionen, och beskyllde dem för ateism och omoral.

Dessa anklagelser undersöktes noga och tillbakavisades av J.J. Mounier,⁶² en författare, som varken var frimurare eller mystiker, men en vän av rättvisa. Mounier säger:⁶³ ’Dessa anklagelser äro så skändliga, att en hederlig man måste söka de kraftigaste bevis för dem, innan han antager dem. Den, som offentliggör dem utan att vara i stånd att lämna påtagliga bevis, borde straffas strängt av lagen och, där lagen icke räcker till, av alla rättänkande människor. Sådant är M. Barruels förfaringsätt mot ett samfund, som efter Jean Jacques Rousseaus död brukade hålla sina möten i Ermenonville⁶⁴ under ledning av charlatanen Saint Germain.’” Orden ”charlatanen Saint Germain” visa, hur oförstådd och djupt misskänd den store adepten var även hos rättänkande män bland sina samtida. (Det ligger ju för övrigt en inre motsägelse mellan uttrycket ”charlatan” och syftningen i Mouniers protest.) Eljest kunna vi ju instämma med den citerade författarinnan, då hon anmärker, att Mouniers ”syn på saken tyckes vara väl grundad”. Det förefaller för övrigt självklart, att Saint Germain, vilkens strävan gick ut på att söka bevara Frankrike från de värsta följderna av de styrandes missbruk och försyndelser och att avleda dem i en lugnare strömfåra, icke kunde ha något med jakobinerna att skaffa lika litet som Rousseau, vilken även utsatts för en liknande beskyllning.

Men vi citera åter Cooper-Oakley:

”En annan författare säger: ’Vid denna tid bildades katolska loger i Paris. Deras beskyddare voro markiserna de Girardin och de Bouille.⁶⁵ Åtskilliga loger höllo sina möten på Ermenonville, den förstnämndes egendom. Deras huvudsyfte var ’d’*établir une communication entre Dieu et l’homme par le moyen des êtres intermédiaires*’ (att upprätta en förbindelse mellan Gud och människan genom förmedlande väsenden).”⁶⁶

60 *Les Sociétés Secrètes et la Société ou Philosophie de l’Histoire Contemporaine*, II:121 (Paris, 1881).

61 *Mémoires sur l’Histoire du Jacobinisme*, II:5S4 (Paris 1797).

62 Mounier, Jean Joseph, f. 1758, d. 1806 i Paris, advokat, domare i Grenoble 1783, föreslog ”eden i Bollhuset” (1789), lämnade Paris 1790, upprättade 1795 en uppfostringsanstalt i Weimar, återvände 1801 till Frankrike, blev prefekt och 1805 statsråd.

63 *De l’Influence attribuée aux Philosophes, aux Franc-maçons et aux Illuminés sur la Révolution de France*, s. 104 (Tübingen 1881).

64 Ermenonville, slott och by (500 inv.) i dep. Oise i närheten av Paris; Rousseau avled där 1778 hos sin vän markis René Louis de Girardin, slottets ägare, och begrovs på Poppelön i slottsparken. Hans stoft flyttades 1794 till Panthéon i Paris. Girardin, f. 1735, d. 1808, har gjort sig känd som författare av ett par arbeten.

65 Bouille, François Claude Amour f. 1739, d. 1800 i London, fransk general. Ingick i Gustaf III:s tjänst och slöt sig efter hans död till prinsen av Condé.

66 *Der Signatstern* V, art. 19 (Berlin 1809). Syftet antyder, att dessa loger voro ett slags föregångare till den moderna spiritualismen.

Nu voro både markis de Girardin och markis de Bouille trogna katoliker och rojalister; det var för övrigt den senare, som bistod den olycklige Ludvig XVI och hans familj i deras försök till flykt. Dessutom voro båda dessa katolska ädlingar personliga vänner till M. de Saint Germain. På grund härav synes det knappast antagligt, att abbéerna Barruels och Mignes påstående kunde ha någon verklig grund, enär upprättandet av katolska loger näppeligen kan synas innefatta ateistiska tendenser, ej heller torde den förtroliga vänskapen med uppriktiga rojalister förefalla oroväckande revolutionär. Enligt den välkände författaren Éliphas Lévi⁶⁷ (Histoire de la Haute Magie, sid. 410–420, Paris, 1860.) var M. de Saint Germain katolik till sin yttre religiösa bekänneelse. Ehuru grundare av S:t Joakims av Böhmen orden, skilde han sig från denna, så snart som de revolutionära idéerna började utbredas bland dess medlemmar.

En del av de möten, vid vilka greve de Saint Germain förkunnade sin filosofi, höllos vid Rue Platière. Andra filaletiska sammankomster ägde rum hos 'De förenade vännernas' loge vid Rue de la Sourdière.

Enligt några författare fanns det en stark rosenkreuzare-sammanslutning (enligt den sanna rosenkreuziska traditionen) inom denna loge. Dess medlemmar studerade livet på de högre planen, ungefär som teosoferna i våra dagar göra. Praktisk ockultism och andlig mystik voro filaleternas syfte och mål. Men tyvärr krossades de av Frankrikes karma; blodiga och våld-samma händelser sopade bort dem själva och deras fredliga studier. Ett förhållande, som förbryllade greve de Saint Germain's fiender, var den personliga hängivenhet, som hans vänner ägnade honom, och den vördnad, varmed de betraktade till och med hans porträtt. I den d'Urfféska samlingen (1783) fanns en avbildning av mystikern i kopparstick med följande underskrift:

'Greve de Saint Germain, den frejdade alkemisten.'
Och därunder lästes följande vers:

'Ainsi que Prométhé, il déroba le feu,
Par qui le monde existe et par qui tout respire;
La nature à sa voix obéit et se meurt.
S'il n'est pas Dieu lui-même, un Dieu puissant l'inspire.'
(Liksom Prometeus han från himlen elden tog,
förutan vilken ej tillvaro världen haft.
På hans befallning visst naturen lydigt dog. –
Om ej Gud själv han är, en Gud ger honom kraft.

Detta kopparstick var tillägnat greve de Milly, en intim vän till M. de Saint Germain och en högt ansedd man under denna tid."

Cooper-Oakley fortsätter:

"Det olycksaliga porträttet gav emellertid anledning till ett häftigt angrepp av dr Biester, utgivare av Berlinische Monatschrift (juni 1785). Bland andra löjligen smädelse förtjänar följande att räddas från glömskan, om ej för annat så för att visa, hur ovederhäftig en hetsig tidningsman kan vara. Som vi redan sett, var M. de Saint Germain ombud vid 1785 års frimurarekongress i Paris. Icke desto mindre börjar dr Biester (samma år) sitt angrepp med följande förvånande anmärkning: Denne äventyrare, som *dog för två*⁶⁸ år sedan i danska Holstein.'

Vår utgivare fortsätter därefter på krigsstigen och tillägger: 'Jag vet även, att mången, fast

---

67 Éliphas Lévis verkliga namn var Alphonse Louis Constant och själv var han abbe i katolska kyrkan. Abbe Constant var kabbalist och författare till flera arbeten i magi. Avsattes av kyrkan för sitt sysslande med dithörande ämnen. Medlem av Fratres Lucis (Ljusets bröder). Död mellan åren 1860–1870. Födelseåret okänt.

68 Ett nytt exempel på ovederhäftigheterna i fråga om Saint Germain's dödsår.

han (Saint Germain) är död, tror, att han ännu är i livet och snart åter skall framträda livslevande. Nu är det emellertid så, att han är stendöd, sannolikt i ett förmultnande och ruttnande tillstånd som en vanlig människa, som ej längre kan göra under och som ingen furste mera begråter'.”

Att två så märkliga personligheter som greve de Saint Germain och den sedermera så berömda läkaren Mesmer icke kunde undgå att finna varandra, är ju ej att undra över. En österrikisk frimurare, Franz Gräffer,⁶⁹ har på följande sätt skildrat deras första möte. Skildringen har hämtats ur ”Kleine Wiener Memoiren” 1:81 (Wien 1846):

”En okänd man hade kommit till Wien på ett kort besök.

Men hans vistelse där förlängdes.

Hans affärer avsågo nämligen en långt avlägsen tid, det tjugonde århundradet.

Han hade kommit till Wien i själva verket blott för att träffa en enda människa.

Denne ende var Mesmer, då ännu en mycket ung man.

Mesmer blev slagen av främlingens utseende. ’Ni måste vara den man’, sade han, ’från vilken jag i går fick ett anonymt brev.’

’Jag är det’.

’Ni önskar tala med mig i dag, vid denna timme, om mina idéer om magnetism?’

’Jag önskar det.’

’Det var den man, som nyss lämnade mig, vilken på ett faderligt sätt lett in mina idéer i denna kanal. Det är den ryktbare astronomen Hell’.⁷⁰

’Jag vet det’.

’Mina fundamentala idéer äro likväl ännu kaotiska. Vem kan giva mig ljus?’

’Jag kan det’.

’Ni skulle göra mig lycklig, min herre’.

’Jag vill det’.

Främlingen uppmanade Mesmer att regla dörren.

De satte sig ned.

Kärnan av deras samtal rörde sig om teorien att erhålla livselixirets element genom utveckling av magnetism i en serie av förvandlingar.

Samtalet varade i tre timmar.

De överenskommo om ett nytt sammanträffande i Paris. Därpå åtskildes de.”

Cooper-Oakley anmärker:

”Att Saint Germain och Mesmer voro förenade i det adertonde århundradets ockulta arbete, veta vi från andra källor och att de åter sammanträffade och arbetade tillsammans i Paris, har bestyrkts genom undersökningar av protokollen från de redan förut omnämnda logesammankomsterna. Att döma av förhållandena måste sammanträffandet i Wien ha ägt rum, innan Mesmer började sin verksamhet (1778) i Paris.⁷¹ Wien var medelpunkten för rosenkreuzarna och andra med dem befryndade samfund, vilka uppgingo i alkemistiska samfund, såsom ’Die Asiatische Brüder’, ’Die Ritter des Lichtes’ med flera. De förra utgjorde det största samfundet, som fördjupade sig i alkemistiska forskningar (och hade sitt laboratorium vid Landstrasse

---

69 Vi ha förgäves sökt finna biografiska uppgifter om denne man. Gräffer var emellertid, ehuru betydligt yngre, Saint Germain's intima vän.

70 Maximilian Hell, österrikisk astronom, f. 1720 Schemnitz, Ungern, d. 1792 i Wien. Jesuit. Författare till några uppmärksammade astronomiska arbeten.

71 Mesmer, Friedrich Anton, berömd läkare, f. i byn Iznang vid Bodensjön 1734, d. i Meersburg 1815. Disputerade för medicine doktorsgraden i Wien 1766 över ämnet ”Planeternas inflytande på människokroppen”. Han var den animala magnetismens upptäckare. Sedan han påstått sig hava återgivit synen åt en blind flicka (Maria Paradise) och en kommitté av läkare uttalat sig mot honom, befallde kejsarinnan Maria Teresia honom att lämna Wien inom 24 timmar (1777). Han ankom till Paris år 1778, som han lämnade vid revolutionens utbrott.

bakom Hospitalet. Bland dem finna vi en grupp av Saint Germain lärjungar.”

Det kan ju vara av intresse att här för jämförelsens skull citera, vad H.P. Blavatsky i ”Theosophical Glossary” har att säga om Mesmer och hans förhållande till Saint Germain. Hon skriver: ”Den ryktbare läkare, som återupptäckte och praktiskt brukade det magnetiska fluidum hos människan, som kallades animal magnetism och senare mesmerism, Friedrich Anton Mesmer, föddes i Schwaben 1734 och dog 1815. Han var en invigd medlem av brödraskapen ’Fratres Lucis’ och ’Luckshoor’ (Luxor) eller den egyptiska grenen av det senare. Det var Luxors råd, som utvalde honom på befallning av det Stora Brödraskapet att i adertonde århundradet verka som dess vanlige pionjär, vilken i sista fjärdedelen av varje århundrade utsändes för att inviga en liten del av västerns folk i den ockulta vetenskapen. Det var Saint Germain, som övervakade händelsernas utveckling i detta fall; och senare fick Cagliostro i uppdrag att medverka, men han återkallades, sedan han gjort sig skyldig till en serie mer eller mindre ödesdigra misstag. Av dessa tre män, vilka betraktades som charlataner, har Mesmer redan fått upprättelse. De båda andras upprättelse skall följa i nästa århundrade (det 20:de). Mesmer grundade 1783 den Universella Harmoniens Orden, vari undervisning endast i animal magnetism antogs förekomma, men där i själva verket Hippokrates’ läror, metoderna för antikens Asklepeia, helandets tempel, och många andra ockulta vetenskaper utvecklades.”

Det är sant, att Mesmer, såsom H.P. Blavatsky förutsagt, fått upprättelse, dock icke så mycket han personligen som hans läkarvetenskapliga lära, och även den för övrigt med en kylig reservation. ”Den animala magnetismen har numera övergått i moderna former, en mystik, till en del ingående i spiritismen”, säger en medicinsk svensk författare. Men något oförbehållsamt erkännande liknande det, som kommit till exempel vaccinationens omstridde uppfinnare till del, har icke givits Mesmer, som dock var en man minst ett sekel före sin tid. Och det är nästan farligt att nämna greve de Saint Germain vid sidan av den föraktade Cagliostro, som var hans lärjunge. Om man skulle tro de lögnaktiga historier om denne, som innehållas i den berättelse, vilken hopskrevs av jesuiterna och lades till grund för hans dom, så måste han ha varit en fullfjädrad bov. Men jesuiterna ha som bekant aldrig varit några sanningsvittnen. Deras grundlösa beskyllningar mot greve de Saint Germain tala sitt eget tydliga språk, och deras orättfärdiga framfart – för att nämna ett exempel – mot Jean Calas och hans familj, vilken senare först efter makens och faderns rådräkning och ohyggliga avrättning fick upprättelse tack vare Voltaires behjärtade ingripande – hans livs största bragd – har kastat en outplånlig skamfläck över hela jesuitismen. Cagliostro må ha begått svåra och djupa misstag, men det finns tvivelsutan försonande drag i både hans personlighet och historia, som en gång skola ställa honom i en annan och bättre dager. Han blev ett inkquisitionens hjälplösa offer och har gått till eftervärlden med ett fläckat minne, ett öde, som säkerligen mångfaldigt försonat hans skuld, vilken denna än må ha varit.

Men vi återkomma till vårt ämne och citera ännu en gång Frans Gräffer, som berättar följande högst märkliga historia, om ett besök, som greve de Saint Germain vid ett annat tillfälle (omkring år 1788) avlade i Wien:

”En dag spred sig ryktet, att greve de Saint Germain, den gåtfullaste av alla gåtfulla, befann sig i Wien. En elektrisk stöt genomlopp alla, som kände hans namn. Vår adeptcirkel ryste av hänryckning. Saint Germain var i Wien . . .

Knappt hade Gräffer (författarens broder Rudolph) återhämtat sig efter den överraskande nyheten, förrän han skyndar till Hiniberg, sitt lantställe, där han har sina papper. Bland dessa fanns ett rekommendationsbrev från Casanova, den genialiske äventyraren, som han lärt känna i Amsterdam, adresserat till Saint Germain.

Han skyndar tillbaka till sitt kontor, där han av sin bokhållare får följande underrättelse. För en timme sedan hade en herre infunnit sig, vars utseende hade förvånat dem alla. Han var varken lång eller kort, hans kroppsbyggnad var påfallande proportionerlig, allting hos honom bar prägel av förnämhet. Han yttrade på franska liksom för sig själv och utan att bekymra sig om

sin omgivnings närvaro: 'Jag bor på Feodalhofe i samma rum, där Leibniz bodde 1713.' 'Vi ämnade just tilltala honom, då han redan var försvunnen. Vi ha, som ni ser, min herre, den sista timmen varit som förstenade.'

Inom fem minuter hade Feodalhofe uppnåtts. Leibniz' rum är tomt. Ingen vet, när 'den amerikanske herrn' kommer tillbaka. Vad beträffar resgodset finns det ingenting annat än en liten låda av järnplåt. Det är snart middagstid. Men vem tänker väl på middagen? Gräffer drives mekaniskt att söka upp baron Linden; han finner honom på (Die) 'Ente'.⁷² De skynda till Landstrasse, dit någonting visst, en dunkel aning driver dem att ila med vindens hastighet.

Laboratoriet är öppet. Ett rop av överraskning undfaller båda samtidigt. Vid ett bord sitter Saint Germain, lugnt läsande en foliant, ett verk av Paracelsus. De stå stumma på tröskeln. Den hemlighetsfulle gästen tillsluter boken och reser sig långsamt. Väl veta de båda bestörta männen, att denna uppenbarelse icke kan vara någon annan i världen än 'undermannen'. Bokhållarens beskrivning var som en skugga av verkligheten. Det var som om ett strålande ljus omslutit hela gestalten. Värdighet och överlägsenhet talade för sig själva. Männerna stodo mållösa. Greven går dem till mötes; de inträda. I avmätta tonfall, utan högtidlighet, men med en obeskrivligt välljudande röst, som tjusade själen i dess innersta, yttrar han på franska till Gräffer: 'Ni har ett introduktionsbrev från herr von Seingalt; men det behövs ej. Denne herre är baron Linden. Jag visste, att ni skulle vara här båda i detta ögonblick. Ni har ett annat brev till mig från Brühl. Men målaren kan icke räddas, hans lungor äro slut, han skall dö den 8 juli 1805. En man, som ännu är ett barn, kallad Buonaparte, skall indirekt ådraga sig klander.'⁷³ Och nu, mina herrar, jag känner edra ärenden. Kan jag vara eder till tjänst? Tala.' – Men att tala var ej möjligt.

Linden satte fram ett litet bord, tog fram konfekt från ett skåp på väggen, satte fram den framför honom och gick ned i källaren.

Greven gav Gräffer ett tecken att sitta ned. Han sätter sig själv och säger: 'Jag visste, att er vän Linden skulle draga sig tillbaka. Han tvangs därtill. Jag vill stå er ensam till tjänst. Jag känner er genom Angelo Soliman, vilken jag var i tillfälle att hjälpa i Afrika. Om Linden kommer, skall jag skicka bort honom igen.' Gräffer återhämtade sig. Han var likväl alltför överväldigad för att kunna svara mer än dessa ord: 'Jag förstår er; jag anar vad ni menar.'

Under tiden återvänder Linden och sätter två flaskor på bordet. Saint Germain ler därvid med obeskrivlig värdighet. Linden erbjuder honom förfriskningar. Grevens leende övergår till ett skratt. 'Jag frågar er', sade han, 'finns det någon på denna jord, som någonsin sett mig äta och dricka?'⁷⁴ Han pekar på flaskorna och anmärker. Denna Tokayer kommer icke direkt från Ungern. Den kommer från min vän Katarina av Ryssland. Hon var så belåten med den sjuke mannens målningar av slaktningen vid Mödling,⁷⁵ att hon sände ett fat av detta vin.' Gräffer och Linden voro förvånade; vinet hade köpts genom Casanova.

Greven begärde att få skrivmaterial. Linden tog fram sådana. 'Undermannen' skär ett ark i två kvartsdelar, lägger dem nära intill varandra och fattar med vardera handen samtidigt en penna. Han skriver med båda händerna en halv sida, undertecknar de båda papperen på samma sätt och säger: 'Ni samlar autografer, min herre. Välj ett av dessa papper, det gör detsamma

---

72 Ente (anka), sannolikt ett värdshus i det dåvarande Wien.

73 Dessa uttalanden förefalla mycket egendomliga. Den händelse, som här skildras, antages av vissa skäl ha ägt rum något av åren 1788, 1789 eller 1790 Om vi antaga det första året (1788) som det riktiga, skulle Buonaparte (Napoleon), som var född den 15 aug. 1769, ha varit 19 år, enligt vanliga åldersbegrepp alltså knappast ett barn. Att målaren, som hade sina båda lungor förtärda, skulle kunna leva ända till 1805, förefaller ju också en smula underligt.

74 På andra ställen i detta arbete har greve de Saint Germain's strängt asketiska levnadssätt blivit omnämnt.

75 Mödling, en liten stad i norra Österrike, 15 km söder om Wien. Stormades av turkarna 1683. Det var förmodligen denna stormning, som målningarna avsågo.

vilket. Innehållet är detsamma.' – 'Nej, detta är trolleri', utropa båda vännerna, 'de två handskrifterna äro streck för streck lika, inte ett spår av skillnad – det är oerhört'.⁷⁶

Skriftens upphovsman småler. Han lägger det ena papperet över det andra och håller upp dem framför fönsterrutan. Det ser ut, som om det vore blott en enda skrift, så fullkomligt passa de in på varandra, det ser ut, som om de varit avtryck av samma kopparplåt. Vittnena stå mållösa av häpnad.

Greven sade därpå: 'Den ena av dessa skrivelser önskar jag få befordrad till Angelo så fort som möjligt. Inom en kvarts timme går han ut med furst Lichtenstein. Budet skall mottaga en liten ask.'

Saint Germain övergick gradvis till en högtidlig stämning. Under några sekunder förblev han orörlig som en staty, hans ögon, som alltid voro utomordentligt uttrycksfulla, blevo matta och färglösa. På en gång blev hans varelse besjälad liksom av nytt liv. Han gjorde en handrörelse liksom till avsked och sade. Jag lämnar er. Uppsöken mig ej. Än en gång skolen I se mig. I morgon afton är jag på väg. Man behöver mig i Konstantinopel, därpå i England, där man förbereder två uppfinningar, som I skolen få i nästa århundrade järnvägståg och ångbåtar. Dessa skola behövas i Tyskland. Årstiderna skola så småningom undergå förändringar – först våren, sedan sommaren. Tiden själv skall gradvis komma att stå stilla såsom en förkunnelse om tidsålderns slut. Jag ser allt detta. Astrologer och meteorologer veta intet, tro mig. Man måste hava studerat i Pyramiderna, såsom jag gjort. Mot slutet av detta århundrade skall jag försvinna från Europa och bege mig till Himalayas trakter. Jag vill vila, jag måste vila. Precis om tjugofem år skola människorna åter få se mig. Farväl, jag älskar er.'

Efter dessa högtidligt uttalade ord upprepade greven sin handrörelse. De båda adepterna,⁷⁷ överväldigade av kraften i dessa oerhörda intryck, lämnade rummet i ett tillstånd av fullständig häpnad. I samma ögonblick föll en häftig regnskur, åtföljd av en åskskräll. Instinktmässigt drogo de sig tillbaka till laboratoriet för att söka skydd. De öppnade dörren. Saint Germain var icke mera där . . .

Här – säger Gräffer – slutar min historia. Den är helt och hållet berättad ur minnet. En oemotståndlig känsla har drivit mig att än en gång efter en så lång tidrymd – den 15 juni 1843 nedskriva dessa tilldragelser.

Jag anmärker vidare, att dessa händelser hittills icke blivit berättade. Och härmed nedlägger jag pennan."⁷⁸

Cooper-Oakley, som beklagar Gräffers något bombastiska och konstlade framställningssätt, vilket är ägnat att hos den moderne lärjungen i ockultism väcka en lätt misstanke om charlataneri, yttrar vidare:

"Den egendomliga karaktären av Franz Gräffers skildringar är slående. Från andra källor kan det inhämtas, att bröderna Gräffer voro personliga vänner till Saint Germain; båda voro även rosenkruzare. Och ehuru ingen tidpunkt är angiven för det här relaterade samtalet, kunna vi på ett ungefär gissa oss till densamma med ledning av en annan artikel i samma volym vari det heter: 'Saint Germain besökte Wien något av åren 88, 89 eller 90, då vi hade den oförgätliga äran att där sammanträffa med honom."⁷⁹

Beträffande rosenkruzarordens utbredning lämnar samma författarinna följande upplysningar, sedan hon trott sig kunna konstatera, att Saint Germain, såsom vi finna helt naturligt, tillhörde denna:

"Vi återfinna oupphörligt i adertonde århundradets frimurare- och mystiska litteratur bevis på hans intima förbindelser med framstående rosenkruzare i Ungern och Österrike. Detta

---

76 Denna sällsamma förmåga har vitsordats av greve von Lamberg, som med egna ögon bevittnade ett prov på densamma.

77 Här i betydelse av lärjungar.

78 Ur "Kleine Wiener Memoiren" II, s. 136–162.

79 Ur "Kleine Wiener Memoiren", III:89.

hemlighetsfulla sällskap hade sin ursprungliga upprinnelse i de centraleuropeiska staterna; det har vid olika tidpunkter och genom olika organisationer spritt den Heliga Vetenskapen och Kunskapen, som anförtrots åt några av dess ledare – samma budskap från den Enda Stora Logen, som leder det mänskliga släktets utveckling.”

Greve de Saint Germain stod för övrigt i förbindelse med så gott som alla hemliga ordnar vid denna tid. Enligt Cade de Gassicourt var han 'resande medlem' av tempelriddarna, vilken färdades mellan de olika logerna för att upprätthålla ett ständigt samband mellan dem. Han påstås ha utfört detta uppdrag för tempelriddarnes kapitel i Paris. Han var dessutom lierad med de 'asiatiska bröderna' eller 'evangelisten S:t Johannes' riddare från Östern i Europa', ävensom med 'Ijusets riddare' samt med 'martinisterna' i Paris, ävensom med andra sällskap, som voro mer eller mindre förbundna med frimureriet såsom 'den heliga gravens domherrar', 'den heliga stadens välgörande riddare',⁸⁰ 'Nicosias på ön Cypern prästerskap', 'Auvergnens prästerskap', 'försynens riddare' med flera.

Den förut åberopade Jean Léclaireur nämner en hel mängd andra hemliga sammanslutningar, "De små grupperna av arbetare" (les petits groupes de travailleurs), vilka antagligen voro utgrenade från frimurarna och rosenkreuzarna. De funnos i Paris ännu under Ludvig Philips regering, utan att man riktigt visste, vilka de voro och varifrån de härstammade. De kallades omväxlande "de ädla främlingarna" (les Nobles Étrangers), "bojarerna" (les Boyards), "de valakiska gaspodarerna" (les Gaspodars Valaques), "de indiska naboberna" (les Nabobs Indiens), "de ungerska markgrevarna" (les Margraves Hongrois). De ursprungliga tempelriddarna, säger Jean Léclaireur, räknade bland sig ett stort antal av dessa arbetare. De hade till uppgift att söka upprätta den kristna hemliga läran och stodo under lydnad av ledarna för ett mäktigt österländskt brödraskap. Dessa sällskap ha ägt bestånd ända in i våra dagar, och det är från dem, som frimurarna sägas ha fått sina symboler och sina läror, de förra till väsentlig del oförstådda och de senare delvis förlorade. Uppgiften får stå för Léclaireurs räkning.

Om rosenkreuzarna säger samme författare, att de bildade och kanske än i dag bilda det mest hemlighetsfulla brödraskap, som någonsin upprättats på västerländsk mark. Ingen människa i den yttre världen torde någonsin ha fått kännedom om en verklig rosenkreutzares hemliga kunskap, och den tortyr, som kyrkan (den katolska) stundom låtit någon av ordens medlemmar undergå, har endast lett till vilseledande bekännelser.

De invigda druserna bilda ett ännu bestående underordnat brödraskap, som bland sig räknat även en del västerlänningar, men deras huvudsakliga verksamhetsområde är begränsat till Mindre Asien, Arabien och Abessinien.

I sin encyklopedi yttrar Mackenzie om Egyptens hermetiska brödraskap följande: "Det är ett brödraskap, som har vunnit utbredning ända in i våra dagar och vars ursprung går tillbaka till en mycket avlägsen forntid. Det har sina tjänstemän, sina hemliga tecken, sina lösenord, sin alldeles särskilda undervisningsmetod i fråga om vetenskap, filosofi och religion. Om man får tro, vad deras egna medlemmar påstå, skulle de vises sten, livselixiret, konsten att göra sig osynlig, förmågan att direkt meddela sig med världen på andra sidan utgöra en del av deras samfunds nedärvda läror. Jag har träffat blott tre personer, som försäkrat mig den verkliga existensen av detta religiösa och filosofiska sällskap och som låtit mig förstå, att de varit medlemmar därav. Jag har icke haft skäl att betvivla uppriktigheten av dessa försäkringar . . . De förefalla att leva i oberoende, utmärka sig för ett exemplariskt levnadssätt, stort allvar och nästan asketiska levnadsvanor. De tycktes mig vara omkring 40 à 50 år, äga en omfattande lärdom och stor språkkännedom . . . De uppehöll sig aldrig länge på samma plats och drogo

---

80 Såsom ett exempel på den förföljelse, som under 1700-talet riktades mot hemliga sammanslutningar och framför allt mot frimureriet, må anföras, att "den heliga stadens välgörande riddare" ursprungligen var en frimurareloge, som på inrådan av greve de Saint Martin och M. Willermoz antog detta namn, då logen utsattes för polismaktens misstankar. Sällskapets förste stormästare var baron von Hund, som vid sin död efterträddes av storhertigen av Braunschweig, en nära vän till greve de Saint Germain.

sina färde utan att väcka uppmärksamhet.”

Léclairneur återoppar även Paul Ducas, som i sitt arbete ”Voyage du sieur Paul Ducas, par ordre du Roi, dans la Grèce, l’Asie mineure, la Macédone et l’Afrique” (kap. XII) berättar, att han i Bournous Bachy träffade ett sällskap av fyra dervischer, vilka utgjorde en del av ett österländskt brödraskap och väckte hans synnerliga förvåning. De hade sin boning i moskén och väntade vid detta tillfälle tre andra personer, som kompletterade gruppen. De talade med lätthet alla de civiliserade nationernas språk. De tycktes vara i trettioårsåldern, men deras vetande, som omfattade allt, skulle hava tytt på en ålder av flera århundraden. De voro hemma i kemi, alkemi, kabbalistik, medicin, filosofi och alla världens religioner. En av dem, med vilken Ducas blev mera förtrolig, försäkrade honom, att de vises sten kunde förläna ett liv av tusen år. Han berättade om Nicolaus Flamel,⁸¹ vilken man trodde vara död, men som levde i Indien med sin hustru. Man kan i alla dessa sällsamma uppgifter avläsa, att Lucas verkligen kommit i beröring med invigda, anmärker den återopade författaren.

Han skriver ytterligare: ”Än i dag existerar i Amerikas Förenta Stater ett hemligt brödraskap, som säger sig stå i nära beröring med en av Österns mäktigaste sammanslutningar av äldre bröder. Det kallar sig Luxors brödraskap, och dess medlemmar hava i sin besittning de värdefullaste vetenskapliga skatter. Ehuru det funnits till sedan långliga tider och arbetar aktivt, har det bevarat sin tillvaro strängt hemlig. Mackenzie vill härleda det från rosenkreuzarna, vilket dock enligt utsago av välunderrättade torde vara ett misstag. Det är av österländskt ursprung. Det har spelat en viktig del vid tillkomsten och utbredningen av den spiritistiska rörelsen, vilken med alla sina misstag och förlöpningar dock satt en damm mot materialismens våldsamma våg, som under det senaste halvseket (senare delen av adertonhundratalet) hotade att fullständigt fördränka hela Västerlandet.”

Tillvaron av dylika hemliga sällskap och brödraskap som de här ovan nämnda, vilka äro i besittning av ett hemligt vetande, som är fördolt för den yttre världen, kan icke betvivlas, och detta faktum tyder på, att under det världsliga livets för oss förnimbara ström, vari vi leva vårt dagliga liv, det löper underströmmar av ockult liv och kunskap, som bevattna och befrukta mänskighetens andliga medvetande och utan vilka inga verkliga framsteg i utveckling och kultur vore möjliga. Naturligtvis skall detta faktum förnekas såväl av den yttre vetenskapen som av profanum vulgus, liksom det för övrigt alltid förnekats av dem, vilka äro blinda för allt, som icke kan uppfattas med de yttre sinnena.

Greve de Saint Germain var en av dem, som för oss uppenbarat kunskapen om detta inre liv, dessa strömningar, som från högre livsplan söka kontakt med vårt medvetande, och han samverkade med sin samtids hemliga ockulta samfund, vilka stodo under hans ledning och för vilka han var den samlande och enande centralgestalten. Vi skola i slutkapitlet av detta arbete söka närmare utveckla denna idé.

Men dessförinnan vilja vi efter madame d’Adhémar återgiva ett par märkliga episoder, som kasta ett intressant ljus över Saint Germain såsom människa, ockultist och siare.

---

81 Nicolaus Flamel, berömd alkemist, edsvuren notarie vid Paris universitet. F. i förra hälften av 1300-talet, d. 1418. Hans hustru Pirmelle d. 1413. Uppgiften, att han och hans hustru fortfarande skulle leva i Indien vid tiden för Lucas’ möte med dervischerna förefaller fantastisk och kan knappast tagas på allvar.

KAPITEL VII

FRANSKA REVOLUTIONEN: FÖRSTA VARNINGEN

Greve de Saint Germain var på ett intimt sätt förbunden med det franska konungahuset. Redan den omständigheten, att hans egen familj var grymt och obarmhärtigt förföljd av den habsburgska dynastien, vilken med obeveklig uthållighet fullföljde en brutal erövringspolitik mot länder, för vilkas självständighet huset Rákóczy av patriotiska skäl ansåg det vara sin plikt att kämpa, var så mycket mera ägnad att väcka Frankrikes medkänsla för den ungerska magnatfamiljen, som Frankrikes och Österrikes ömsesidiga politiska förhållande var allt annat än vänskapligt. De båda rikena hade varit politiska motståndare såväl i spanska tronföljdskriget som tidigare under det trettioåriga kriget och kunde betrakta varandra som arvfjender trots den för Frankrike olyckliga kortvariga allians, som Ludvig XV:s allsmäktige minister Choiseul under sjuåriga kriget sökte upprätthålla och som kostade Frankrike ej blott oerhörda summor utan också till slut så gott som hela dess kolonialvälde i Norra Amerika. Vi ha förut omtalat, hur Ludvig XIV räddade undan en del av de stora rikedomar, som rätteligen bort ha tillkommit greve de Saint Germain såsom furst Rákóczys äldste son. Det är ju alldeles naturligt, att detta hos greve de Saint Germain alstrat en stark känsla av sympati och tacksamhet gent emot den franska konungafamiljen, ett band, som sedermera knöts ännu starkare genom Ludvig XV:s vänskap och beundran för den märklige mannen.

Dessa känslor torde greve de Saint Germain ha överflyttat även på Ludvig XV:s efterträdare och dennes gemål, men frånsatt detta hade han säkerligen en klar blick för det annalkande vulkanutbrottet i det franska samhället, och hans försök att åstadkomma fred med England var tvivelsutan en avsiktlig strävan att om icke förebygga, ty det var omöjligt, så dock att fördröja och mildra katastrofen. Men Ludvigs odugliga ministrar och drottningens tanklösa lättsinne gjorde i stället allt för att påskynda den.

Den första allvarliga varningen gav greve de Saint Germain antagligen någon gång mot slutet av 1700-talet.⁸² Tidpunkten är ej närmare angiven. Markisinnan d'Adhémar har i sina memoarer skildrat händelsen på följande livfulla sätt:

”Vid samma tidpunkt hände mig ett sällsamt äventyr. Jag befann mig ensam i Paris, då M. d'Adhémar rest på besök till några släktingar med samma namn, som han hade i Languedoc. Det var en söndagsmorgon kl. 8. Jag brukade åhöra mässan kl. 12, så att jag hade blott helt kort tid på mig för min toalett och övriga förberedelser. Jag skyndade mig att stiga upp och hade nätt och jämnt hunnit kasta på mig min morgonrock, då mademoiselle Rostande, min kammarjungfru, för vilken jag hade ett oinskränkt förtroende, kom in och sade mig, att en herre önskade tala med mig.

Att göra en dam en visit kl. 8 på morgonen var stridande mot alla umgängeslivets lagar.

– Är det min förvaltare eller min lagkarl? frågade jag. Ty man har alltid dessa herrar i hämlarna på sig, hur litet man än äger. Är det min arkitekt, min sadelmakare eller någon av mina arrendatorer?

På varje fråga följde ett nekande svar.

– Men vem är det då, kära ni?

Jag behandlade min kammarjungfru nästan som en familjemedlem. Hon var född samma dag som jag själv och under samma tak, nämligen min fars, blott med den lilla skillnaden, att jag föddes i ett gemak och hon i vår portvaktskammare. Hennes far, en präktig karl från Languedoc, var en överårig pensionär i vår tjänst.

– Jag trodde med tillbörlig respekt för fru grevinnan, svarade min kammarjungfru, att den lede för längesedan gjort sig en kappa av den mannens skinn.

---

⁸² Händelsen måste ha passerat senast år 1779, vilket år Saint Germain såsom lantgrevens av Hessen gäst varaktigt slog ned sina bopålar i Eckernförde, och kunde ej ha inträffat efter år 1781, enär den ägde rum, såsom vi strax skola finna, under minister Maurepas' levnad, och sistnämnda år var dennes dödsår.

Jag lät alla mina bekantskaper, som kunde ha förtjänat någon särskild behandling av mörkrets furste, passera revy, men jag fann dem vara så många, att jag ej visste på vem jag skulle rikta mina gissningar.

– Då madame inte tycks kunna gissa, återtog mademoiselle Rostande, tar jag mig friheten säga henne, att det är greve de Saint Germain.

– Greve de Saint Germain, utropade jag. Undermannen?

– Just han.

Jag var på det högsta överraskad att höra, att han var i Paris och i mitt hem. Det var nu åtta år sedan han lämnade Frankrike, och ingen hade en aning om, vad det blivit av honom. Utan att dölja min nyfikenhet tillsade jag henne att föra honom in.

– Bad han er anmäla sig under sitt eget namn?

– Nej, han kallar sig nu M. de Saint Noël. Men det är sak samma, jag skulle ha känt igen honom ändå bland tusen.

Hon gick ut och ögonblicket därefter inträdde greven. Han såg frisk och spänstig ut och tycktes nästan ha blivit yngre. Han gjorde mig samma komplimang, men det kan betvivlas, om den var lika uppriktig som min.

– Ni har, sade jag, förlorat en vän, en beskyddare i den avlidne konungen.

– Jag beklagar dubbelt denna förlust, både för min egen och för Frankrikes skull.

– Nationen är icke av er mening. Den blickar mot den nya regeringen med förhoppningar om lycka.

– Man misstager sig. Denna regering skall bliva olycksdiger för nationen.

– Vad säger ni? frågade jag, i det jag sänkte rösten och såg mig omkring.

– Sanningen . . . En ofantlig sammansvärjning är under bildande. Ännu har den ingen synlig ledare, men han skall snart träda fram. Målet är ingenting mindre än att kasta över ända hela den bestående ordningen för att ombilda den efter ny plan. Det råder en stark ovilja mot den kungliga familjen, prästerskapet, adeln, överheten. Ännu är det tid att omintetgöra komplotten, senare skall det bli omöjligt.

– Hur har ni fått veta detta? I drömmen eller i vaket tillstånd?

– Dels med hjälp av mina båda öron, dels genom uppenbarelser. Konungen av Frankrike har – jag upprepar det – ingen tid att förlora.

– Ni måste söka audiens hos greve de Maurepas⁸³ och ge honom del av edra farhågor, ty han kan göra allt, då han åtnjuter konungens hela förtroende.

– Han kan göra allt, jag vet det, utom att rädda Frankrike. Eller snarare, det är han, som skall påskynda dess undergång. Denne man skall göra eder alla olyckliga, madame.

– Vad ni säger mig är tillräckligt för att sända er till Bastiljen för edra återstående dagar.

– Jag säger sådant endast till vänner, på vilka jag kan lita.

– Nå, men tänk då på M. de Maurepas. Han har goda avsikter, om det också brister honom i förmågan.

– Han skulle avvisa min varning. För övrigt – han avskyr mig. Känner ni inte till den enfaldiga quatrain, som blev orsaken till hans landsflykt:

Man prisar edra behag, sköna markisinna,
älskvärd ni är och även mycket käck,
men om ni också vore aldrig så täck,
edra rosor dock skola vissna och försvinna.⁸⁴

– Rytmen är felaktig, greve.

---

83 Maurepas, Jean Frédéric Phelypeaux de, greve, f. 1701, d. 1781, förste minister i Frankrike 1774–1781.

84 Maurepas, som beklädde det inom hans familj ärftliga statssekreterareämbetet för sjöväsendet samt för hovets och staden Paris' angelägenheter, störtades år 1749 med anledning av detta "bitande" epigram över markisinnan de Pompadour och återkom till makten först efter Ludvig XVI:s tronbestigning.

– Å, markisinnan brydde sig sannerligen inte mycket om den saken. Men hon visste, att M. de Maurepas var dess författare, och han påstod, att det var jag som snappat upp originalmanuskriptet och sänt det till den stolta sultaninnan. Hans landsförvisning blev den omedelbara följd av denna erbarmliga vers, och i den stunden skrev han upp mig på listan av sina tilltänkta hämndoffer. Han skall aldrig förlåta mig. Se här emellertid, fru markisinna, vad jag vill föreslå er. Tala om för drottningen de tjänster jag gjort regeringen vid de beskickningar man anförtrott mig till Europas olika hov.⁸⁵ Om hennes majestät vill lyssna till mig, skall jag yppa för henne vad jag vet. Hon kan sedan själv döma, huruvida hos anser lämpligt att låta mig få företräde hos konungen. Dock på ett villkor: utan M. de Maurepas' förmedling. Det är mitt *sine qua non*.

Jag lyssnade uppmärksamt till M. de Saint Germain, och jag insåg alla de faror, som kunde hopa sig över mitt huvud, om jag blandade mig i denna sak. Å andra sidan visste jag, att greven var fullt inne i den europeiska politiken, och jag fruktade att försumma ett tillfälle att tjäna staten och konungen. Greve de Saint Germain, som förstod min tvekan, yttrade:

– Tänk på mitt förslag. Jag vistas inkognito i Paris. Nämn inte för någon min härvaro. Om ni i morgon vill möta mig vid dominikanerkyrkan vid Rue Saint Honoré, skall jag på slaget elva vänta ert svar där.

– Jag skulle föredraga att få se er i mitt hem.

– Gärna. I morgon alltså, madame.

Han avlägsnade sig. Jag funderade hela dagen över denna uppenbarelse så att säga och greve de Saint Germain's olycksbådande ord. Vad? Skulle vi redan stå vid bråddjupet av en social omstörtning? Skulle denna regering, som inletts under så lyckliga auspicer, förbereda stormen? Efter långt övervägande beslöt jag att föreställa M. de Saint Germain för drottningen, om hon gav sitt bifall. Han var punktlig på klockslaget och förtjust över det beslut jag fattat. Jag frågade honom, om han ämnade slå sig ned i Paris. Han svarade nekande. Hans planer tilläto honom ej längre att bo i Frankrike.

– Ett århundrade skall förgå, innan jag åter skall uppträda där.

Jag skrattade och han följde mitt exempel. Samma dag begav jag mig till Versailles. Jag passerade genom "lilla våningen", och då jag fann Madame de Misery där, bad jag henne underätta drottningen om, att jag önskade träffa henne, så snart hon kunde mottaga mig. Överkammarfrun återvände med befallning att föra in mig. Jag inträdde. Drottningen satt framför ett förtjusande skrivbord av porlän, som konungen givit henne. Hon var sysselsatt med skrivning och vändande sitt huvud yttrade hon till mig med ett av sina intagande småleenden:

– Vad önskar ni?

– En småsak, madame. Jag önskar blott att rädda monarkien.

Hennes majestät såg förvånad på mig.

– Förklara er närmare. På denna uppmaning nämnde jag greve de Saint Germain. Jag berättade om de betydande tjänster han gjort staten genom sin diplomatiska skicklighet. Jag tillade, att han efter markisinnans död⁸⁶ försvunnit från hovet och att ingen visste, vart han tagit vägen. Sedan jag tillräckligt kittlat drottningens nyfikenhet, slutade jag med att upprepa, vad greven sagt mig föregående dag och denna morgon bekräftat.

Drottningen tycktes överlägga. Därpå svarade hon:

– Det var högst märkvärdigt. Jag fick i går mottaga ett brev från min mystiske korrespondent. Han förebådade, att ett viktigt meddelande inom kort skulle göras mig och att jag måste taga det under allvarligt övervägande, om jag ej ville utsätta mig för de största olyckor. Sammanträffandet av dessa båda händelser är mycket egendomligt, för så vitt de icke hänföra sig till samma källa. Vad tror ni om saken?

– Jag vet knappast, vad jag skall säga. Här har drottningen under åtskilliga år fått mottaga

---

85 Av detta yttrande framgår, att fredsunderhandlingen med England icke var det enda politiska uppdrag, som Saint Germain utförde för franska hovets räkning.

86 År 1764.

dessa hemlighetsfulla meddelanden, och greve de Saint Germain uppenbarade sig först i går.

– Kanske han handlar på detta sätt för att så mycket bättre kunna dölja sig.

– Det är möjligt. Icke desto mindre säger mig en röst, att man bör sätta tro till hans ord.

– I själva verket skulle det icke vara ledsamt att få se honom, om det också blott vore helt flyktigt. Jag uppdrager alltså åt er att föra honom hit till Versailles i morgon, förklädd i ert livré. Han skall stanna i edra rum, och så snart det blir mig möjligt att taga emot honom, skall jag låta kalla er båda. Jag vill icke lyssna till honom, utan att ni är närvarande. Detta är mitt uttryckliga villkor.

Jag bugade mig djupt, och drottningen avskedade mig med det vanliga tecknet. Jag medger emellertid, att mitt förtroende för greve de Saint Germain minskades något genom sammanträffandet av hans besök i Paris och den av Marie Antoinette föregående dag mottagna varningen. Jag trodde mig däri se ett bedrägeri satt i system, och jag frågade mig själv, om jag borde tala med honom om det. Men efter moget övervägande beslöt jag att tåga, då jag antog, att han helt säkert på förhand var beredd att besvara denna fråga.

M. de Saint Germain väntade mig utanför. Så snart jag fick se honom, lät jag min vagn stanna och bjöd honom taga plats, varpå vi åkte till mitt hem. Han var närvarande vid mitt middagsbord, men åt efter sin vana ingenting. Efter middagen föreslog han, att vi skulle återvända till Versailles. Han skulle taga in på värdshuset, tillade han, och uppsöka mig dagen därpå. Jag samtyckte, ivrig som jag var att icke försumma något för framgången av denna angelägenhet.

Vi befunno oss i mitt rum, i den avdelning, som i Versailles kallades ”lilla våningen”, en svit av rum, då en av drottningens pager kom för att för hennes räkning begära andra volymen av en bok, som hon uppdragit åt mig att hämta ut från Paris. Detta var den överenskomna signalen. Jag räckte åt pagen en del av någon ny roman, jag vet ej vilken, och så snart han avlägsnat sig, gick även jag, åtföljd av min lakej.

Vi passerade genom sviten av rum. Madame de Misery förde oss till det privata rum, där drottningen väntade oss. Hon reste sig med artig värdighet.

– Herr greve, sade hon till honom, Versailles är en plats, som är er väl bekant.

– Madame, för nära tjugo år sedan stod jag på intim fot med den avlidne konungen. Han värdigades lyssna till mig med välvilja. Han betjänade sig av mina små talanger vid åtskilliga tillfällen, och jag tror icke, att han någonsin behövde ångra, att han gav mig sitt förtroende.

– Ni har önskat, att madame d’Adhémar skulle föra er till mig. Jag sätter stort värde på henne, och jag betvivlar ej, att vad ni har att säga mig förtjänar att höras.

– Drottningen, svarade greven med högtidlig stämma, skall med vishet överväga, vad jag går att anförtro henne. Det encyklopediska partiet önskar makten. Det skall erhålla den endast genom kyrkans fall, och för att försäkra sig om detta mål skall det störta monarkien. Detta parti, som söker en ledare inom den kungliga familjen, har kastat sina blickar på hertigen av Chartres.⁸⁷ Denne furste skall bli verktyget för de män, som skola offra honom, när han upphört att vara nyttig för dem. Frankrikes krona skall erbjudas honom, men han skall bestiga schavotten i stället för tronen. Men före denna vedergällningens dag – vilka grymheter, vilka brott! Lagarna skola icke längre vara ett skydd för de goda och en skräck för de dåliga. Det är dessa senare, som skola gripa makten med sina blodbesudlade händer. De skola avskaffa katolska religionen, adelskapet, regeringen.

– Så att ingenting utom kungligheten skall komma att lämnas kvar, avbröt drottningen otåligt.

– Icke ens kungligheten . . . Blott en glupsk republik, vars spira skall vara bödelsyxan.

Vid dessa ord kunde jag icke längre behärska mig utan tillät mig avbryta greven i drottningens närvaro.

– Min herre, utropade jag, vet ni vad ni säger och till vem ni talar?

---

87 Ludvig Filip, f. 1747, vid faderns död år 1785 hertig av Orléans. Intrigerade mot hovet, smickrade folket, bortlade sin furstetitel och kallade sig Philippe Egalité efter revolutionen, invaldes i nationalkonventet år 1792 och röstade för Ludvig XVI:s avrättning. Giljotinerad den 6 november 1793.

– Ja, i sanning, tillade Marie Antoinette, en smula upphetsad, detta är saker, som mina öron icke äro vana att höra.

– Och det är just omständigheternas allvar, som ger mig mod att tala, svarade M. de Saint Germain kallt. Jag har icke kommit för att giva drottningen min tribut av hyllning, en sak, varpå hon borde ha kunnat ledsna, utan för att visa de faror, som hota hennes krona, om icke snabba mått och steg tagas för att avvända dem.

– Ni är mycket självsäker, min herre, sade Marie Antoinette snävt.

– Jag beklagar djupt, om jag misshagar ers majestät, men jag kan endast säga sanningen.

– Min herre, svarade drottningen i en ton av låtsad munterhet, det sanna kan måhända inte alltid synas vara det sannolika.

– Jag medger, madame, att det kan tyckas vara fallet här. Men ers majestät skall tillåta mig att i min ordning erinra, att Kassandra förutsade Trojas förstöring och att trojanerna vägrade att tro henne. Jag är Kassandra. Frankrike är Priamus' konungarike. Ett par år skola förflyta i ett bedrägligt lugn. Därpå skola från alla delar av konungariket män växa fram, törstiga efter hämnd, makt och pengar. De skola kullkasta allt i sin väg. Den upproriska massan och några betydande män inom staten skola ge dem sitt understöd. En vansinnets anda skall gripa medborgarnas sinnen. Det borgerliga kriget skall utbryta med alla sina faser. Det skall föra med sig i släptåg mord, plundring, landsflykt. Då skall man ångra, att man icke lyssnade till mig. Kanske man då skall spörja mig på nytt. Men då är det försent . . . stormen skall hava hunnit sopa bort allt dessförinnan.

– Jag bekänner, min herre, att detta samtal förvånar mig mer och mer, och visste jag icke, att den avlidne konungen hyste tillgivenhet för er och att ni tjänat honom troget . . . Ni önskar tala med konungen?

– Ja, madame.

– Men utan M. de Maurepas' bemedling?

– Han är min fiende. Dessutom – jag räknar honom till dem, som skola påskynda konungadömets fall, icke av illvilja utan av oduglighet.

– Ni är en sträng domare över den man, som åtnjuter flertalets gillande.

– Han är mer än premiärminister, madame, och på grund därav är han viss om att äga smickrare.

– Om ni utestänger honom från er förbindelse med konungen, fruktar jag, att ni svårligen får företräde för hans majestät, som icke kan handla utan sin främste rådgivare.

– Jag ställer mig till deras majestäters förfogande, så länge de ha bruk för mig. Men jag är icke deras undersåte, och lojalitet är från min sida en frivillig handling.

– Min herre, sade drottningen, som vid denna tidpunkt icke kunde sammanhålla ett allvarligt ämne en längre stund, var är ni född?

– I Jerusalem, madame.⁸⁸ – Och det skedde . . . när?

– Drottningen täcktes förlåta mig, att jag har en svaghet gemensam med många andra. Jag tycker icke om att säga min ålder. Det bringar olycka.

– Vad min egen beträffar, tillåter mig icke den kungliga almanackan att bevara några illusioner. Farväl, min herre. Konungens önskan skall delgivas er.

Detta var en vink för oss att avträda. Vi drogo oss tillbaka, och på vägen till min våning yttrade M. de Saint Germain:

– Jag står i beredskap att lämna även er, madame, och för en lång tid. Jag stannar icke längre än fyra dagar i Frankrike.

– Vad är det, som föranleder er att så snart avresa?

– Drottningen skall upprepa för konungen vad jag sagt henne, Ludvig XVI i sin ordning skall säga det till M. de Maurepas, denne minister skall utfärda en häktningsorder (lettre de cachet)

---

88 Huruvida detta svar, om det är autentiskt, var ett skämt eller en mystifikation, må lämnas därhän.

på mig och polischefen skall beordras sätta den i verkställighet. Jag vet, hur det går till, och jag har ingen lust att låta mig föras till Bastiljen.

- Vad gör det er? Ni skulle kunna gå ut genom nyckelhålet.
- Jag föredrar att inte behöva taga min tillflykt till mirakel. Farväl, madame.
- Men om konungen skulle inbjuda er?
- Då återvänder jag.
- Hur skall ni få veta det?
- Jag har mina utvägar – gör er ingen oro för den saken.
- Emellertid kan jag riskera att bli komprometterad.
- Ni har ingenting att befara. Farväl.

Han avlägsnade sig, så snart han tagit av sig mitt livré. Jag befann mig i den högsta spänning. Jag hade underrättat drottningen, att jag icke skulle lämna slottet för att bättre vara i tillfälle att utföra hennes önskningsar. . . Två timmar senare kom madame de Misery för att söka mig för hennes majestäts räkning. Jag anade intet gott av denna brådska. Jag fann konungen hos Marie Antoinette. Hon föreföll mig upprörd. Ludvig XVI däremot kom emot mig otvunget och fattade min hand, som han nådigt kysste, ty han hade ett intagande sätt, när han ville.

- Madame d'Adhémar, sade han till mig, var har ni gjort av er trollkarl?
- Greve de Saint Germain, sire? Han har rest till Paris.
- Han har allvarligt oroat drottningen. Har han talat med er förut om samma saker?
- Icke så utförligt. Jag är inte ond på er för det, inte heller drottningen, ty edra avsikter ha varit goda. Men jag tadlar främlingen för det han vågat förespå oss olyckor, som världens, alla fyra väderstreck icke skulle kunna skänka under loppet av ett helt århundrade. Framför allt gör han orätt i att undvika greve de Maurepas, som väl vet att låta sina personliga antipatier vika, om det är nödvändigt att offra dem för monarkiens intressen. Jag skall tala med honom, och om han råder mig att taga emot greve de Saint Germain, skall jag icke vägra att göra det. Han anses äga intelligens och duglighet. Min farfader satte stort värde på honom. Men innan jag beviljar honom en audiens, önskar jag ånyo lugna er med avseende på de möjliga följderna av denna hemlighetsfulla persons förnyade framträdande. Vad som än händer, skall ni vara fredad.

Mina ögon fylldes av tårar vid detta utomordentliga prov på deras majestäters vänlighet, ty drottningen talade till mig med samma hjärtlighet som konungen. Jag blev lugnare men var dock fortfarande orolig över den vändning saken tagit, och jag lyckönskade mig inom mig själv, att M. de Saint Germain hade förutsett allt.

Två timmar senare befann jag mig ännu i mitt rum, fördjupad i tankar, då det knackade på dörren till min blygsamma bostad. Jag hörde en ovanlig rörelse utanför. På en gång öppnades dubbeldörrarna och monseigneur greve de Maurepas anmälde. Jag steg upp för att mottaga honom med nästan större uppståndelse, än om det varit konungen av Frankrike. Han inträdde med leende min.

- Förlåt mig, madame, sade han, för den bristande etikett, med vilken mitt besök sker. Men jag har några frågor att göra er, och artigheten kräver, att jag kommer för att besöka er.

Hovets kavaljerer vid denna tid visade damerna en utsökt artighet, som icke längre fanns kvar i sin ursprungliga äkthet efter stormen, som kastade allt över ända. Jag svarade M. de Maurepas så, som den goda tonen fordrade och sedan dessa formaliteter voro överstökade, återtog han:

- Nå, och vår gamle vän greve de Saint Germain, som kommit tillbaka . . . Han tycks redan vara färdig med sina gamla knep och har återtagit sitt taskspeleri.

Jag var nära att höja en protest, men han hejdade mig med en gest.

- Tro mig, jag känner den skälmen bättre än ni, madame, sade han. Blott en sak förvånar mig. Åren hava icke sparat mig, men drottningen förklarar, att greve de Saint Germain föredde bilden av en man omkring fyrtioalet. Det må nu vara med den saken huru som helst, vi måste få veta, varifrån han fått sina så utförliga och oroväckande underrättelser . . . Han gav er inte sin adress? Jag måste försäkra mig om hans person.

– Nej, herr greve.

– Nåväl, det måste vi ta reda på. Våra polishundar ha ett fint väderkorn . . . För övrigt . . . konungen tackar er för ert nit. Ingenting ont skall hända Saint Germain, utom det att han blir skickad till Bastiljen, där han får god förplägnad och värme, tills han bekvämar sig att tala om, varifrån han fått veta så sällsamma ting.

Just i detta ögonblick riktades vår uppmärksamhet på ett buller, som åstadkoms genom öppnandet av dörren till mitt rum . . . Det var greve de Saint Germain, som inträdde. Ett rop undslapp mig, under det att M. de Maurepas hastigt sprang upp, och jag måste säga, att han skiftade ansiktsuttryck. Undergöraren nalkades honom och sade:

– Herr greve de Maurepas, konungen bad er giva honom ett gott råd, och ni tänker icke på annat än att befästa er auktoritet. Genom att motsätta er mitt besök hos monarken giver ni monarkien till spillo, ty jag har blott en begränsad tid att skänka Frankrike, och när denna tid förgått, skall jag icke visa mig här, förrän tre generationer nedstigit i graven. Jag sade drottningen allt, vad jag hade tillåtelse att säga henne. Mina meddelanden till konungen skulle ha blivit fullständigare. Det är en olycka, att ni hindrande trätt emellan konungen och mig. Jag skall ingenting ha att förebrå mig, när denna ohyggliga anarki kommer att ödelägga Frankrike. Vad dessa olyckor beträffar, skall ni icke uppleva dem, men ni skall tillräckligt befästa ert minne genom att hava förberett dem . . . Vänta intet erkännande av eftervärlden, ni obetydliga och odugliga minister. Ni skall komma att räknas bland dem, som levat för att befordra rikens undergång.

Sedan M. de Saint Germain utan att låta sig avbrytas yttrat dessa ord, gick han bort till dörren, öppnade den och försvann.

Alla försök att finna honom voro fruktlösa.

KAPITEL VIII

FRANSKA REVOLUTIONEN: SISTA VARNINGEN

Ännu en gång skulle den varnande rösten ljuda, innan revolutionens blodsvåg bröt fram över Frankrike, fördränkande det olyckliga konungahuset och dess anhängare, drabbande de skyldiga med de oskyldiga och dragande hämndens askmoln över de härskande klasserna, som sedan århundraden förtrampat och utsugit det svältande och förtryckta folket. Det blev en fruktansvärd vidräkning för gångna generationers försyndelser, i vilka även deras senfödda ättlingar voro delaktiga och för vilka de fingo uppbära hela ansvaret.

Vi citera ånyo markisinnan d'Adhémar:

'Framtiden började alltmer mörkna, vi nalkades den i förskräckliga katastrof, som stod i beredskap att uppsluka Frankrike. Med avgrunden framför våra fötter, men med bortvända ansikten, slagna av en ödesdiger blindhet, skyndade vi från fest till fest, från nöje till nöje. Det var ett slags galenskap, som drev oss under skämtets och leendets grinande mask mot undergången. Ack, hur skall en storm kunna avvärjas, när man icke ser den.

Emellertid hände det då och då, att en del bekymrade och mera klarseende sökte rycka oss ur denna ödesdigra säkerhet. Jag har redan sagt, att greve de Saint Germain hade sökt öppna ögonen på deras majestäter genom att göra dem uppmärksamma på farans annalkande. Men M. de Maurepas, som icke önskade, att landets räddning skulle komma från någon annan än honom själv, hade drivit bort undergöraren, och han framträdde icke mera."

Markisinnan berör därefter i korthet händelserna närmast före revolutionens utbrott och skriver ytterligare:

"Jag kan icke avhålla mig från att här omnämna, för att ge en föreställning om dessa sorgliga debatter (i Nationalförsamlingen⁸⁹), ett brev från parlamentsrådet M. de Sallier vid Chambre de Requête till en av hans vänner, medlem av rådsförsamlingen i Toulouse . . . Denna berättelse spreds vida omkring och lästes med begärlighet – många avskrifter därav cirkulerade i Paris. Innan originalet hann Toulouse, var det föremål för ett samtal i hertiginnan de Polignacs salong.

Vändande sig till mig, frågade drottningen mig, om jag hade läst det och bad mig skaffa henne ett exemplar. Denna begäran orsakade mig verklig förlägenhet. Jag önskade lyda hennes majestät och samtidigt fruktade jag att misshaga den härskande ministern. Min tillgivenhet för drottningen segrade dock.

Marie Antoinette läste aktstycket i min närvaro och sade därpå suckande:

'Ack, Madame d'Adhémar, hur pinsamma äro icke för mig alla dessa angrepp på konungens auktoritet. Vi vandra på en farlig grund. Jag börjar tro, att eder greve de Saint Germain hade rätt. Vi gjorde orätt, då vi icke lyssnade till honom, men M. de Maurepas har påtvingat oss ett förslaget och despotiskt förmynderskap. Vart skall det bära hän?'

— — —

Drottningen skickade bud på mig och jag skyndade att efterkomma hennes för mig så dyrbara befallning. Hon höll ett brev i sin hand. 'Madame d'Adhémar', sade hon, 'här är ett nytt budskap från min okände. Har ni inte hört folk ånyo tala om greve de Saint Germain?'

– Nej, svarade jag, jag har varken sett honom eller hört någonting från honom.

– Denna gång, tillade drottningen, har oraklet brukat ett språk, som passar honom, brevet är nämligen på vers. Det är kanske styggt sagt, men det är just inte mycket glädjande. Ni skall läsa det, så snart ni får tid. Jag har lovat att mottaga abbé Ballivières i audiens. Jag skulle önska att mina vänner kunde leva i gott samförstånd med varandra.

– I synnerhet, vågade jag tillägga, som deras fiender glädjas över deras tvister.

– Den okände säger detsamma som ni. Men vem har rätt eller orätt?

– Drottningen kan tillfredsställa båda parterna genom de två första lediga biskopsstiften.

– Ni misstar er. Konungen kommer ej att ge vare sig abbé d'Erse eller abbé de Ballivières

---

89 Denna sammanträdde den 5 maj 1789.

den biskopliga mitran. Dessa herrars beskyddare och vår abbé skola tro, att det beror på ovilja från min sida. Ni skulle, då ni blivit jämförd med Ariostos hjältar (baronessan de Staëls uttalanden hade nått drottningens öra), kunna spela fredsmäklare hos den gode kung Sobria. Ni ser här grevinnan Diana. Låt henne lyssna till edra skäl.

– Jag vill söka tala förnuft med henne, sade jag med ett försök till skämt, för att skingra drottningens svårmod.

– Diana är ett bortskämt barn, svarade hennes majestät, men hon älskar dock sina vänner.

– Ja, madame, ända därefter, att hon visar sig oförsonlig mot deras fiender. Jag vill lyda drottningen. Marie Antoinette blev nu underrättad om, att abbé de Ballivière hade anlant på hennes befallning. Jag gick in i det lilla kabinettet, och sedan jag bett madame Cuman taga fram bläck, penna och papper, avskrev jag följande rader, som då ännu föreföllo dunkla, men sedan skulle bli så mycket klarare:

Den tid sig närmar snabbt, då Frankrike sitt fall,
av dårskap slaget blint, med skräck bevittna skall,
då det Inferno, som en Dante en gång skildrat,
o, drottning, du skall se i hemskhet ej förmildrat.
En hydra, feg och grym, med blodtörst, aldrig spord,
skall störta rätt och tron och kyrkans altarbord.
Där förr förnuftet satt, skall lössläppt vanvett styra
och folkets lag och rätt förgäta i sin yra.
Ja, allt skall störtas ned i detta avgrundsgap,
ej kungligheten blott, men kyrka, adelskap,
och sveket skall stå upp och ondskan ut sig tömma
och uti varje stad i forsar blodet strömma.
Gråt hör jag överallt och flyktingar jag ser,
när våldet makten fått, det ej försköning ger.
På alla sidor snart skall borgarkriget rasa,
med mord och stöld och brand det sprida skall sin fasa.
Från maktens tribunal dödsdomar slungas ut,
och kungligheten själv man skonar ej till slut,
och oskuld, mannadygd man till schavotten visar,
men vidunder av last som hjältars likar prisar.
Den storm, som sveper fram, i tur och ordning skall
dock bringa slutligen ock bödlarna på fall.
Allt elände, allt ont, som sålunda man hopar
ut över land och folk högt på försköning ropar
och trampas rätten än av usurpatorns häls,
skall ångern mjuka upp dock mången missledd själ.
När avgrunden till sist sig slutit, skall mer fager
en lilja⁹⁰ spira upp i ljus och solvarm dager.

Dessa profetiska verser, skrivna av en penna, som vi redan känna, slogo mig med bestörtning. Jag bråkade min hjärna med att finna deras mening, ty hur kunde jag föreställa mig, att jag borde giva dem den enklaste tydningen? Hur skulle jag kunna tro, att det var konungen och drottningen, som skulle dö en våldsamt död som ett resultat av orättfärdiga domar? Vi kunde icke 1788⁹¹ förutse någonting dylikt – det var en omöjlighet.

När jag återvände till drottningen och ingen indiskret person kunde höra oss, frågade hon:

– Nå, vad säger ni om de hotfulla verserna?

---

90 Frankrike.

91 Antagligen en misskrivning. Åtskilligt talar för, att året bör vara 1789.

De äro hemska. Men de kunna ej beröra oss, ers majestät. Folk kan ju prata de otroligaste saker, rena galenskaper. Om likväl de profetiska orden verkligen skulle råka att vara sanna, kunna de endast ha sin tillämpning på dem, som komma efter oss.

– Give himlen, att ni talade sant, madame d'Adhémar, svarade drottningen. Det är dock något besynnerligt med allt detta. Vem är väl denne man, som i så många år följt mig med intresse utan att ge sig tillkänna, utan att söka någon belöning och som likväl alltid sagt mig sanningen? Han varnar mig för en omstörtning av allt det bestående, och om han ger mig en glimt av hopp, är det så avlägset, att jag ej kan nå det.

Jag sökte trösta drottningen. Jag sade henne, att hon framför allt skulle söka förmå sina vänner att leva på god fot med varandra och icke låta sina personliga tvister bli kända för yttervärlden. Marie Antoinette svarade mig med dessa minnesvärda ord:

– Ni tror, att jag äger någon makt eller inflytande i våra salonger. Ni misstär er. Jag var olycklig nog att tro, att en drottning ägde tillåtelse att ha vänner. Följden är, att alla söka behärska mig och utnyttja mig för sina personliga fördelar. Jag är medelpunkten i en massa intriger, som jag har svårt att undvika. Var och en beklagar sig över min otacksamhet. Detta är icke den roll, som anstår en drottning av Frankrike. Det finns en mycket vacker sentens, som jag med en liten förändring i ordalydelsen tillämpar på mig: Konungar äro dömda att leva i ensamhet. Så skulle jag leva, om jag finge börja mitt liv på nytt igen.”

Madame d'Adhémar berör härefter den allmänna flykt ur landet, som rojalisterna företogo efter Bastiljens fall den 14 juli för att sätta sig själva i säkerhet och varigenom 1789 konungaparet lämnades i ännu djupare isolering. Bland de mest hatade av hovpartiet var familjen Polignac⁹² för sitt högmod och översitteri, och då folket intog en hotande hållning mot denna familj och drottningen, som i hertiginnan de Polignac räknade sin mest förtrogna väninna, erfor detta, var hon den, som genom markisinnan d'Adhémar gav hertiginnan den första vinken.

Madame d'Adhémar berättar själv om sitt besök hos familjen Polignac:

”Jag träffade där, förutom hertigen och hans gemål, hennes syster, greve de Vaudreuil och M. l'abbé de Ballivières. Då de vid mitt inträde märkte min allvarliga uppsyn och mina svullna ögon, ännu fuktiga efter de tårar, som jag blandat med drottningens, förstodo de, att jag kom av en ledsam anledning. Hertiginnan räckte mig sin hand.

– Vad har ni att säga mig? utbrast hon. Jag är beredd på varje olycka.

– Ej på den, som just nu hotar att brista lös över er, svarade jag. Ack, min kära vän, bär det med mod och undergivenhet.

Dessa ord dogo på mina läppar, och grevinnan de Vaudreuil tog nu ordet sägande:

– Ni vållar min syster tusen lidanden med er tystnad. Nåväl, madame, vad är det fråga om?

– Drottningen, sade jag, önskar, att ni på några månader skall resa till Wien, för att undgå den preskription, som hotar er . . . er och er familj . . . .

– Drottningen bortvisar mig alltså, och detta kommer ni för att säga mig, utropade hertiginnan och steg upp.

– Ni är orättvis, min vän, svarade jag, låt mig säga er, vad som återstår mig att säga.

Därpå fortsatte jag och upprepade ord för ord, vad Marie Antoinette befallt mig säga henne.

Det blev mera jämmer, mera tårar, mera förtvivlan. Jag visste ej, till vilken jag skulle lyssna. M. de Vaudreuil visade icke större mod än familjen Polignac.

– Ack, utropade hertiginnan, det är min plikt att lyda, jag skall naturligtvis resa, då drottningen önskar det. Men vill hon icke tillåta mig att personligen få tacka henne för hennes outtömliga godhet?

– Ej ett ögonblick, sade jag, har hon tänkt att låta er resa, innan hon tröstat er. Sök upp hennes rum, genom att mottaga er skall hon ge er upprättelse för denna skenbara onåd. Hertiginnan bad

---

92 Hertig Jules de Polignac, f. 1743, d. 1817, vann inflytande genom sin vackra och intriganta gemål Gabrielle Yolande Martine de Polastron, f. 1749, d. i Wien 1793. Mannen upphöjdes till hertig 1780.

mig göra henne sällskap, och jag samtyckte. Mitt hjärta sargades av det sorgliga mötet mellan dessa båda vänner, som älskade varandra så varmt. Det var en oavbruten ström av klagolåtar, tårar och suckar. De omfamnade varandra så innerligt, att det såg ut, som om de aldrig skulle kunna skiljas åt. Det var verkligen smärtsamt att se.

I detta ögonblick framlämnades till drottningen ett brev, försett med ett besynnerligt sigill. Hon kastade en blick på det, ryste med en blick på mig och sade:

– Det är från vår okände.

– I själva verket, sade jag, skulle det ha förefallit mig besynnerligt, om han iakttagit tystnad under sådana förhållanden som dessa. För övrigt – han har blott förekommit mig.

Madame de Polignac tycktes att döma av ansiktsuttrycket nyfiken att få veta, vad som redan var en bekant sak för mig. Jag lät drottningen med ett tecken förstå detta. Hennes majestät yttrade då.

– Alltifrån min ankomst till Frankrike har vid varje viktigare tilldragelse, som berört mina intressen, en hemlighetsfull beskyddare avslöjat, vad jag hade att frukta. Jag har förut berättat er något om det, och nu i dag tvivlar jag ej på, att han ger mig ett råd, hur jag skall handla. Se här, madame d'Adhémar, fortsatte hon, vändande sig till mig, läs detta brev. Edra ögon äro mindre uttröttade än madame de Polignacs och mina.

Ack, drottningen häntydde på de tårar, som hon aldrig skulle upphöra att gjuta. Jag tog brevet, och sedan jag öppnat det, läste jag följande:

”Madame – jag har varit en Kassandra. Mina ord ha förgäves träffat edra öron, och ni har nu nått det tidsskede, som jag förutsagt er. Det är icke längre fråga om ett försök till en vändning, utan att möta stormen med överväldigande energi. För att kunna göra detta och vinna ökad styrka måste ni skilja er från de personer, vilka ni mest älskar för att avvända varje förevändning från rebellerna. Dessa personer löpa för övrigt fara för sina liv. Alla av familjen Polignac och deras vänner äro dömda till döden och utpekade för de lönnmördare, som nyligen mördade Bastiljens officerare och köpmanskræets föreståndare.⁹³ Greve d'Artois⁹⁴ är i fara; de törsta efter hans blod; må han taga sig i akt. Jag skyndar att säga er detta. Jag skall senare meddela ytterligare därom.”

Vi befunno oss i det tillstånd av bedövning, som en sådan hotelse ovillkorligen medför, då greven av Artois anmäldes. Vi störtade alla upp och han själv var förvånad. Vi frågade honom, och ur stånd att tåga meddelade han oss, att hertig de Liancourt⁹⁵ alldeles nyss meddelat såväl honom som konungen, att upprorsmännen planlagt mord på såväl honom (greven av Artois) som hertiginnan de Polignac, hertigen samt herrarna Vaudreuil, de Vermont, de Guiche, hertigarna de Broglie, de la Vauguyon, de Castries, baron de Breteuil, herrarna de Villedeuil, d'Amecourt, de Polastron – med ett ord en verklig aktsförklaring . . .

Då jag kom hem, räcktes mig ett brev av följande innehåll:

’Allt är förlorat, grevinna. Denna dag är den sista, som skall lysa över konungadömet. I morgon skall det ej längre finnas till, endast kaos, fullständig anarki skall råda. Ni vet att jag gjort allt för att giva sakerna en annan vändning. Man har föraktfullt avvisat mig. Nu är det för sent. . . . Håll er själv i skymundan, jag skall vaka över er. Var försiktig, och ni skall överleva stormen, som skall ödelägga allt. Jag motstår mitt begär att träffa er – vad skulle väl vi ha att säga varandra? Ni skulle av mig begära det omöjliga. Jag kan ingenting göra för konungen, ingenting för drottningen, ingenting för den kungliga familjen, ingenting ens för hertigen av Orléans, som skall triumfera i morgon, men i sinom tid måste passera Kapitolium för att störtas

---

93 Flesselles, Jacques de, f. 1721 i Piccardie. Framstående affärs- och industriman. Denne, som beskyldes för att gå reaktionens ärenden, nedsköts på en av Paris' gator den 14 juli 1789 på aftonen efter Bastiljens stormning.

94 Karl, konungens broder, f. 1757, sedermera Karl X (1824), landsflyktig 1830, d. 1836.

95 Louis Alexandre Frédéric de Larocheffoucauld-Liancourt, f. 1747, d. 1827. Flydde till England 1792, återvände till Frankrike 1799, pär 1814, filantropiskt och vetenskapligt intresserad.

ned för den Tarpejiska klippan.⁹⁶ Emellertid – om ni mycket gärna skulle vilja träffa en gammal vän, in finn er då vid mässan kl. 8 i les Récollets⁹⁷ och gå in i andra kapellet på höger hand.

Jag har äran etc.
Greve de Saint Germain.’

Vid detta namn, som jag redan gissat, undslapp mig ett rop av överraskning. Han levde således ännu, han, som sades hava dött år 1784 och som jag icke hade hört omtalas sedan många och långa år tillbaka – han hade plötsligen åter framträtt, men i vilket ögonblick, vilket tids-skede. Varför hade han kommit tillbaka till Frankrike? Skulle han då aldrig upphöra att leva? Gamla människor hade ju berättat mig, att de hade sett honom bärande prägeln av att vara fyrtio eller femtio år redan i början av adertonde århundradet.

Klockan var 1 på natten, då jag läste detta brev. Timman för mötet var tidig, och jag gick därför genast till sängs. Jag sov föga, skräckfyllda drömmar plågade mig och jag såg framtiden i deras groteska ohygglighet, utan att dock förstå den. Då dagen grydde, steg jag upp olustig. Jag tillsade min hovmästare att ge mig mycket starkt kaffe, och jag drack två koppar, vilket livade upp mig. Klockan halv 8 lät jag anskaffa en bärstol och åtföljd av min trogne gamle tjänare begav jag mig till les Récollets.

Kyrkan var tom – jag utställde min Laroche som utpost och inträdde i det angivna kapellet. Det dröjde ej länge och jag hade ej ens hunnit samla mina tankar på Gud, förrän en manlig gestalt nalkades . . . Det var han själv i egen person. . . . Ja, med samma anlete som 1760, under det att mitt redan var fårat av ålderns rynkor. Jag stod slagen av förundran; han log mot mig, kom fram, fattade min hand och kysste den ridderligt. Jag var så upprörd, att jag lät honom göra det trots ställets helgd.

– Det är således verkligen ni, utropade jag. Varifrån kommer ni?

– Jag kommer från Kina och Japan.

– Eller snarare från en annan värld.

– Ja, i sanning nära nog. Ah, madame, *därnere* (jag understryker uttrycket) är ingenting så besynnerligt som det, som passerar här. Vad har det blivit av Ludvig XIV:s konungarrike? Ni, som ej sett det, kan ju ej göra några jämförelser, men jag . . .

– Jag har hunnit om er, man av i går!

– Vem känner inte denna stora regerings historia? Och kardinal Richelieu – om han skulle återkomma, bleve han väl galen. Vad – icke regera? Vad var det jag sade er och även drottningen? Att M. de Maurepas skulle låta allt gå förlorat, emedan han släppte efter i allt. Jag var *Kassandra*, en olycksprofet – och nu, hur ha ni det?

– Ack, greve, er visdom kan intet uträtta . . .

– Madame, den, som sår vind, skördar storm. Jesus sade så i evangeliet, kanske icke före mig. Men i alla fall blevo hans ord nedskrivna, och människorna kunde ha dragit nytta av mina.

– Återigen, utropade jag med ett försök att le, men utan att besvara mitt utrop återtog han:

– Jag har skrivit till er: *Jag kan intet uträtta, mina händer äro bundna av en, som är starkare än jag*. Det gives tider, då ingen återvändo är möjlig, andra när Han uttalar sin dom och lagen skall hava sin gång. *Det är nu i en sådan tid vi inträda.*

– Önskar ni träffa drottningen?

– Nej, hon är dömd.

– Dömd! Till vad?

– Till döden.

Denna gång kunde jag ej hålla tillbaka ett utrop. . . . Jag steg upp, slog ut mina händer mot

---

96 Från den Tarpejiska klippan i det gamla Rom nedstörtades förbrytare mot folkets frihet. Klippan blev uppkallad efter Lucius Tarpejus, som var Romulus' motståndare och nedstörtades från västra sluttningen av Kapitolium.

97 Franciskankyrkan.

greven och sade med bävande röst:

– Även ni, ni. Vad även ni?

– Ja, jag – jag liksom Cazotte.⁹⁸ – Ni vet . . .

– Vad ni icke ens har en aning om. Återvänd till palatset, gå och bed drottningen vara på sin vakt, säg henne, att denna dag skall bli ödesdiger för henne. En komplott är uppgjord, hennes död är redan beslutad.⁹⁹

– Ni fyller mig med förskräckelse. Men greve d’Esteing har lovat. . .¹⁰⁰

– Han skall gripas av fruktan och gömma sig.

– Men M. de Lafayette . . .

– En ballong uppblåst av väder. Redan nu överlägger man om, vad man skall göra med honom, huruvida han skall bli ett redskap eller ett offer. Vid middagstiden skall allt vara avgjort.

– Monsieur, sade jag, ni skulle kunna vara deras majestäter till stort gagn, om ni ville.

– Och om jag inte kan?

– Hur menar ni?

– Jo, om jag inte kan? Jag hade hoppats, att man skulle ha lyssnat till mig. Nådens tid är förbi och Försynens beslut måste gå i uppfyllelse.

– Rent ut sagt – vad åsyftar man?

– Bourbonernas fullständiga undergång. Man skall fördriva dem från de troner de intaga och inom mindre än ett sekel skola de alla i sina olika ättelinjer ha nedsjunkit till vanliga enkla privatpersoner.

– Och Frankrike?

– Konungarrike, republik, kejsardöme, blandade styrelsesätt, torterat, uppviglat, sönderslitet. Från förslagna tyranner skall det övergå till andra, som äro ärelystna men utan verklig förtjänst. Det skall delas och sönderstyckas. Och det är ej några överdrivna uttryck jag använder. De kommande tiderna skola kasta riket fullständigt över ända. Högmodet skall bortsopa eller utplåna alla värdigheter, icke grundade på dygd, utan på fåfänga, och fåfängan skall bringa dem åter. Liksom barnen leka med handklovar och slungor, så skola fransmännen leka med titlar, värdigheter och ordensband. De skola betrakta allt som leksaker, till och med nationalgardets axelgehäng. De rovlystna skola förstöra finanserna. Några femtio millioner bilda nu ett deficit, i vars namn revolutionen företagits. Gott. Men under filantropernas, retorernas, vältalarnas diktatur skall statsskulden växa till åtskilliga miljarder.

– Ni är en sannskyldig olycksprofet. När skall jag åter möta er?

– Fem gånger till. Önska icke den sjätte.

Jag bekänner, att ett samtal av ett så gripande, allvarligt, dystert och rent av skrämmande slag gjorde mig föga benägen att fortsätta det. M. de Saint Germain pressade mitt hjärta som en nattmara. Det är besynnerligt, hur vi förändras med åren, hur vi med likgiltighet, ja, rent av med motvilja betrakta dem, vilkas personligheter tidigare tjusade oss. Jag fann mig själv i detta läge under de förhandenvarande omständigheterna. Dessutom påverkades jag av den fara, vari drottningen svävade. Jag var icke nog energisk, men om jag varit det, hade han kanske samtyckt att söka upp henne. Det uppstod en paus, varefter han återupptog samtalet.

– Låt mig icke kvarhålla er längre, sade han. Det är redan oroligt i staden. Jag liknar Athalie¹⁰¹ – jag önskade se och jag har sett. Nu vill jag återgå till mina värv och lämna er. Jag har en resa att göra till Sverige. Ett stort brott är i görningen där, och jag far dit för att förekomma det. Hans

---

98 Cazotte, Jacques, fransk författare f. 1719, giljotinerad i Paris 1792. Uttrycket syftar på dikten ”La prophétie de Cazotte”, vilken tillskrives Laharpe, vilket dock ej utesluter, att själva profetian är Cazottes.
99 I själva verket var hon natten mellan den 5 och 6 oktober 1789 nära att mördas av parisöbeln, som uttåg till Versailles. Hon räddade sig blott genom att halvklädd fly till konungens rum.

100 d’Esteing, Jean Baptiste Charles Henri Hector, greve, amiral, general, f. 1729, blev för sin tillgivenhet för konungahuset giljotinerad 1794.

101 Dotter till konung Ahab och Isebel. Huvudperson i Racines tragedi med samma namn.

majestät Gustav III intresserar mig. Han är mera värd än sitt rykte.

– Hotas han av en fara?

– Ja. Man skall ej längre säga: Lycklig som en kung, och än mindre: lycklig som en drottning.

– Farväl då, monsieur. Jag skulle i sanning ha önskat, att jag ej lyssnat till er.

– Så är det alltid med oss, som säga sanningen. Bedragare äro välkomna, men skam över den, som vågar säga, vad som skall ske. Farväl, madame. Och au revoir.

Han avlägsnade sig. Jag dröjde kvar, försjunken i djupa tankar, icke vetande, huruvida jag borde underrätta drottningen om detta. Jag reste mig slutligen, och när jag funnit Laroche, frågade jag honom, om han sett greve de Saint Germain, när han gick ut.

– Ministern, madame?¹⁰²

– Nej, han är längesedan död. Den andre.

– Ah, den skicklige häxmästaren. Nej, madame. Har fru grevinnan träffat honom?

– Han gick ut alldeles nyss. Han måste ha passerat alldeles förbi er.

– Jag måste ha varit distraherad, ty jag har ej sett honom.

– Det är ej möjligt, Laroche. Ni skämtar.

– Ju värre tiderna äro, desto vördnadsfullare är jag mot madame.

– Vad? Har han icke passerat genom denna dörr . . . tätt förbi er?

– Jag vill ej förneka det, men jag har inte sett honom.

– Då måste han ha gjort sig osynlig. Jag är slagen av förvåning. – ”

Dessa ord, anmärker Mrs Cooper-Oakley, äro de sista, som grevinnan d'Adhémar skrivit om greve de Saint Germain. En märklig anteckning, nedskriven av markisinnans egen hand, förtjänar dock att nämnas. Den är daterad den 12 maj 1821 och var fastsatt med en nål vid originalmanuskriptet. Anteckningen har följande lydelse:

”Jag träffade M. de Saint Germain på nytt och alltid till min obeskrivliga överraskning: vid drottningens avrättning,¹⁰³ vid inträffandet av den 18 brumaire,¹⁰⁴ dagen efter hertigens av Enghien död,¹⁰⁵ i januari år 1813 och på aftonen av dagen för mordet på hertigen av Berri.¹⁰⁶ Jag väntar det sjätte besöket, när det behagar Gud.”

Markisinnan d'Adhémar dog år 1822.

Greve de Saint Germain's profetia beträffande Bourbonerna har till punkt och pricka slagit in, ej blott beträffande Frankrike utan även beträffande Spanien, sedan med Alfons XIII:s fördrivande även denne rätt och slätt blivit en privatperson.

---

102 Ministern greve Robert de Saint Germain, f. 1707, d. 1778, var ej på minsta sätt besläktad med ockultisten Saint Germain. Robert de Saint Germain var först jesuit och trädde därefter i fransk, pfalzgrevlig och rysk krigstjänst. Krigsminister i Danmark under Fredrik V och i Frankrike 1775–1777.
103 Den 16 oktober 1793.

104 18 och 19 brumaire = 9 och 10 november 1799, då Napoleon störtade direktoriet och blev förste konsul.

105 Hertigen av Enghien, Louis Antoine Henri de Bourbon, den siste Condé, f. 1772, arkebuserades i Vincennes' slottsgrav den 21 mars 1804 kl. 3 f. m.

106 Hertigen av Berri, Charles Ferdinand de Bourbon, son till greven av Artois (Karl X), f. 1778, mördades den 13 februari 1820 av den politiske fanatikern Louvel.

KAPITEL IX GREVE DE SAINT GERMAINS DÖD.

VAR DEN EN VERKLIGHET ELLER EN MYSTIFIKATION?

Greve de Saint Germain var omtalad för sina oerhörda rikedomar. Hur förhöll det sig egentligen med dessa? Man vet, att Ludvig XIV av Frankrike tillvaratog den landsflyktige furstesonens ekonomiska intressen i de rika ungerska släktarven och att ansenliga legat upprättades för hans räkning, vilkas avkastning skulle utbetalas av franska staten. Men sannolikt är, att denna inkomstkälla så småningom utsinade under Saint Germain's långa och växlingsrika liv. När han i mitten av 1770-talet fick en tillflykt hos markgreven av Ansbach, var han sannolikt redan en fattig man. Och när han några år senare uppehöll sig i Sachsen, skrev preussiska sändebudet i Dresden von Alvensleben i ett brev (av den 24 mars 1777) till Fredrik II: "Ehuru det egentligen icke går någon nöd på honom (Saint Germain), tycks han dock ha knappt om pengar." Det berättas i samma brev, att då greve Marcolini erbjöd honom rika belöningar, om han ville ställa sina kunskaper i sachsiska statens tjänst, svarade honom greve de Saint Germain, att han mycket misstog sig, om man fördenskull sökte honom. "Hans enda mål vore att lyckliggöra mänskligheten, och om det lyckades honom, skulle han känna sig tillräckligt belönad." v. Alvensleben tillägger: "Såsom man medgiver, har han icke gjort något i Leipzig, som emot-säger dessa grundsatser."

Grevinnan de Genlis, som väl kände greve de Saint Germain, vitsordar dock, att han "icke kom som en fattig man" till Eckernförde. Han kom visserligen "utan följe och ett glänsande uppträdande", men "i besittning av många vackra diamanter".

Det vilade emellertid alltid en viss hemlighetsfullhet över alla hans yttre förhållanden.

Det icke minst gåtfulla i denne utomordentlige och sällsamme mans liv är dock den slöja, som vilar över hans verkliga eller föregivna död. Som vi förut framhållit, har det beträffande till och med året för hans förmodade bortgång rått olika och motsägande uppgifter. Nu har emellertid nyligen en författare i den engelska tidskriften *The Theosophist*, A. J. Hamerster, efter officiella källor fixerat ej blott året utan även dagen för denna händelse. Vi skola strax komma till de källor, varpå denna uppgift grundar sig.

Det förefaller, som om greve de Saint Germain trots sitt ytterst sobra liv och sitt berömda livselixir ej skulle helt och hållet ha kunnat undgå ålderdomens inflytelser. Han synes mer och mer ha dragit sig undan det bullrande världslivet, och hans omkring tvååriga vistelse (1774–1776) i markgrevens av Ansbach och Baireuth lilla slott i Triesdorf var säkerligen dikterad av hans egen önskan att finna en fristad undan världen. Samma motiv låg säkerligen bakom hans antagande av prins Karls av Hessen inbjudning att slå sig ned i den lilla sleswigska staden Eckernförde, ej långt från Gottorps slott, prinsens residens. Prins Karl var hans trogne och hängivne lärjunge, och det var även från den synpunkten lätt förklarligt, att den numera åldrige mannen hellre valde denna lugna tillflyktsort än någon annan, landsflyktig, som han ju på sätt och vis var, och utan egentligt rotfäste i den yttre världen. Ankomsten till Eckernförde inträffade år 1779. Saint Germain skulle då ha varit omkring 84 år gammal, om vi nu på förut angivna grunder få taga 1695 som hans födelseår. Som vi finna, stämmer dock denna åldersuppgift ej med den av prins Karl uppgivna (88 år).

Som förut nämnts, var Saint Germain trots sin goda hälsa mycket ömtålig för kyla. Sachsiske ambassadören Kauderbach berättar, att "han vidtog starka försiktighetsmått mot förkylning". Han torde ha ådragit sig ett reumatiskt lidande redan under sin vistelse på slottet i Triesdorf, i vars fuktiga undervåning han hade sin bostad. En författare, vilken kallar sig "ett ögonvittne", skriver bland annat: "Mycket sällan fick någon komma in till honom, och då fann man honom mestadels med ett svart kläde kring huvudet . . . han hade ofta anfall av reumatism".¹⁰⁷

---

107 Följande skildring från hans vistelse på Triesdorf har lämnats av samma person (Gemmingen), och återges här, då den kastar ett intressant ljus över hans levnadssätt:

Ej heller i Eckernförde synes han ha erhållit en lämplig bostad. Greven inflyttade här i ett hus, som ägts av en fajanstillverkare, Friedrich Wilhelm Otte, och vilket inköpts av prins Karl av Hessen. Saint Germain sysslade här med färgframställning och färgning av sidentyger. Prinsen följde dessa experiment med stort intresse och uttalade sig mycket fördelaktigt om resultaten. Huset står ännu kvar och användes nu som sjukhus under namn av Christianspflegehaus. ”Olyckligtvis”, heter det i prins Karls memoarer, ”blev greve de Saint Germain, när han kom till Eckernförde inlogerad i bottenvåningen i en fuktig bostad, där han ådrog sig en mycket svår reumatism, från vilken han trots alla sina mediciner aldrig fullt tillfrisknade”.

Prins Karl berättar om ”grevens sista dagar”:

”Under hans sista levnadsdagar fann jag honom en dag mycket sjuk. Han trodde sig själv nära döden. Han tacklade av synbarligen. Sedan han intagit sin middag i sin sängkammare, bad han mig sitta vid sin säng, varvid han talade öppet i många ämnen, förutsade mig många saker och bad mig komma igen, så snart jag kunde, vilket jag också gjorde; jag fann honom då mindre sjuk, ehuru han var mycket tyst. När jag reste till Kassel 1783, sade han mig, att jag i händelse av hans död skulle finna ett brev av hans hand, som skulle skänka mig stor glädje. Men detta brev fanns aldrig. Det hade troligen anförtrotts åt någon svekfull mellanhand. Ofta sökte jag övertala honom att, medan han ännu levde, antyda vad han önskade säga mig i brevet. Han blev då sorgsen och utropade: ’O, hur olycklig jag skulle bli, min prins, om jag vågade tala.’

Långt efter dessa händelser skrev prins Karl i ett brev den 17 april 1825 till prins Kristian av Hessen-Darmstadt: ”Vad Saint Germain beträffar var jag den ende, som han skänkte sitt förtroende. Han var den störste ande jag har känt. Han dog vid fullt medvetande i Eckernförde. Jag befann mig då i Kassel.”¹⁰⁸

Egendomligt nog har prinsen omnämnt varken dagen för Saint Germain's bortgång eller några detaljer angående begravningen. Dessa uppgifter återfinnas i all sin torftighet i S:t Nikolai kyrkas i Eckernförde församlingsböcker. Sålunda läses följande i kyrkans dödsregister för

---

”Då markgreven av Ansbach-Baireuth (hertig Alexander) fick höra, att en både märklig och intressant främling befann sig i Schwalbach, inbjöd denne honom att på våren komma till Triesdorf, och greve Tzarogy (under vilket namn han uppträdde) mottog hans inbjudning på villkor, att man skulle låta honom leva på sitt eget sätt, fullkomligt obemärkt och i fred. Man upplät bostad åt honom i slottets bottenvåning under de rum, som beboddes av mademoiselle Clairon. Markgreven och hans gemål bodde i Falkenhaus. Greve Tzarogy hade inga egna tjänare. Han dinerade så enkelt som möjligt på sitt eget rum, som han sällan lämnade. Hans behov voro utomordentligt få, och han undvek allt större umgänge, tillbringande sina aftnar i sällskap endast med markgreven, mademoiselle Clairon och de personer, som den förre önskade ha omkring sig. Det var omöjligt att övertala greve Tzarogy att dinera vid furstens bord och han sammanträffade med markgrevinnan blott några gånger, trots att hon var mycket nyfiken att få göra denna märkliga personlighets bekantskap. Greven var i sin konversation den mest underhållande och lade i dagen mycken världs- och människokännedom. Han talade med förkärlek om sin barndom och sin moder, om vilken han aldrig yttrade sig utan rörelse och med tårar i ögonen. (Ur ”Curiositäten der Literarisch-Historischen Vor- und Mitwelt”, pp. 285–286, Weimar 1818).

Den ovannämnda M:lle Clairon, fransk skådespelerska, hette egentligen Claire Joséphe Hippolyte Legris de Latude, f. 1723, d. 1803. Hon debuterade på Théâtre Italien 1733 och på Théâtre Français 1743, men kastades 1763 i fängelse, enär hon vägrade spela tillsammans med en illa beryktad kamrat, varefter hon ej mera beträdde scenen. Skrev Mémoires d’Hippolyte et réflexions sur la déclamation théâtrale (1709).

Gemmingens fullständiga namn var friherre Reinhard von Gemmingen-Guttenberg auf Bonfeld, minister i Ansbach (f. 1739, d. 1822).

108 Uppriktigheten av prins Karls vänskap för greve de Saint Germain kan ej betvivlas. Att han dock icke förstod Saint Germain, och att denne andligen stod så högt över sin furstlige vän, att en verklig förtrohet dem emellan aldrig kunde uppstå, därpå tyda många tecken, ej minst Saint Germain's ovan citerade yttrande till prinsen. Den store adepten stod genom sin andliga överlägsenhet fullständigt isolerad.

1784, fol. 380: "N:o 12; (Febr.) 27; (Mars) 2. Den s. k. greve de Saint Germain och Welldona, närmare underrättelser saknas, begravd i denna kyrka i tysthet." Det förra datumet anger dödsdagen, det senare dagen för begravningen. Hamerster, som vi närmast återropa för dessa upplysningar, tyder uttrycket "begravd ... i tysthet" så, att något tal ej hölls vid tillfället. I kyrkans begravningsregister uppgives, att en grav upplåtits för greve de Saint Germain "Sub N:o 1, för 30 års förmultning: 10 Reichsthaler, och för öppnandet av densamma 2 Reichsthaler, summa 12 Reichsthaler." I en tredje kyrkbok finns slutligen upptagen för klockringning följande post: "Herr Greve de Saint Germain begravd den 2 mars på morgonen . . . 12 mark."

Av intresse är ock en av Eckernfördes borgmästare och råd med anledning av dödsfallet utfärdad kungörelse, vars ingress lyder sålunda:

"Vi borgmästare och råd i staden Eckernförde kungöra härmed för alla det vederbör, att vi, sedan herr greve de Saint Germain och Welldone som vistats i detta land under de senaste 4 åren och nyligen dött härstädes i Eckernförde, lagt hans kvarlåtenskap under lagligt sigill och funnit nödigt att utsända detta offentliga meddelande till hans eventuella arvingar, då ingenting är känt om, att han efterlämnat något testamente, ävensom till hans eventuella fordringsägare etc."

I samband med greve de Saint Germain's förmodade död må också nämnas följande omständighet. Utgivaren av en tidning i Braunschweig, professor Remer skrev i sin tidning för den 6 april 1784: "Den store kemisten Macquer avled senaste månaden i Paris och i samma månad dog ävenledes den kände charlatanen och vagabonden greve de Saint Germain." Detta för den "avlidnes" minne nedsättande omnämnande blev mycket kraftigt bemött av hertig Ferdinand av Braunschweig,¹⁰⁹ som 1779 gjort grevens bekantskap och blivit i hög grad imponerad av hans person. Hertigen skrev härom i ett brev den 11 november 1779 till prins Fredrik August av Braunschweig: "Jag har gjort greve de Saint Germain's bekantskap och är i hög grad tillfredsställd. Tre gånger har jag varit tillsammans med honom. Han har förvärvat stor kunskap i naturens utforskande . . . Hans lärdom är mycket omfattande och hans samtal i hög grad lärorika." Det är att märka, att hertigen var en högt bildad och omdömesgill man. Hertigen, vilken kände grevens bortgång som "en djupt smärtsam tilldragelse, som en förlust av en person, som i hans ögon var en framstående, stor och utomordentlig man", anmodade Remer att korrigera sitt omdöme, och den 12 april lästes ock i hans tidning följande förklaring:

"Greve de Saint Germain, vars död vi omnämnt i dessa spalter, förtjänar alldeles icke de nedsättande beteckningar, som då gävos honom. Han var i besittning av de egenskaper, som man är van att finna hos en snillrik man. Personer, som väl känna honom, försäkra, att han ägde en djup insikt i naturens hemligheter och att han använde sin kunskap till mänsklighetens gagn ända intill slutet av sitt liv. Stora och berömda furstliga personer hedrade honom med sin vänskap och sitt beskydd. Ehuru han redan haft ett slaganfall, behöll han sitt medvetande och underkastade sig den Högstes vilja med stor och efterföljansvärd undergivenhet. Han avled den 24 (officiellt 27) febr."

Det slaganfall, varom Remer talar, är en nyhet, som ej omtalas av någon annan och får stå för hans räkning.

Dessa uppgifter synas ju i all sin knapphet vid första påseendet ägnade att bekräfta, att greve de Germain verkligen skulle ha avlidit i Eckernförde. Om de äro riktiga, och skenbarligen finnes det ingenting att invända emot dem såsom fakta, skulle alltså ryktena om Saint Germain's framträdande vid åtskilliga tillfällen efter året för hans uppgivna död och inför olika personer vara gripna ur luften och sakna grund i verkligheten. Det finns dock några omständigheter förknippade med denna händelse, som förtjäna ett visst uppmärksammande.

Om prins Karl av Hessen verkligen var en så varm och hängiven lärjunge till greve de Saint

---

109 Ferdinand, hertig av Braunschweig och Lüneburg, f. 1721, d. 1792, preussisk generalfältmarskalk, hög frimurare, frikostig gynnare av vetenskap och konst.

Germain, som han själv sade sig vara – och det finns ju ingen anledning att betvivla den saken –, kan det ju förefalla minst sagt underligt, att han, när grevens slut syntes nalkas, lämnade honom att dö i ensamhet. Vem var för övrigt närvarande vid hans dödsbädd? Där om vet man intet. Kanske dr Lossau, som även var en frimurarebroder och som helt säkert stod Saint Germain nära, eftersom han fick del av hans recept, vilka han framgångsrikt utnyttjade till sjukas botande, tills prinsen efter Lossaus död indrog dem. Därpå skulle möjligen den hälsning, som Lossau framförde till prinsen, tyda.

Saint Germain's jordande ”i tysthet”, vilket ansetts böra tolkas så, att den tjänstgörande prästen icke beledsagade akten med några personalia, är även anmärkningsvärt, då ju greven ej blott ansågs vara utan även var en högst märklig person och som prins Karls vän bort förtjäna en dylik uppmärksamhet.

Men ännu märkligare måste det synas, att Saint Germain anvisades en gravplats med endast 30 års skydd. Man tycker väl, att prins Karl borde ha sört för, att stoftet efter en så märklig man fått åtnjuta en aktningfullare behandling. Borde icke prinsen rent av hava hedrat sin intima vän med en minnesvård för att utmärka hans sista viloplats?

Allt detta, om det också icke vederlägger uppgiften om greve de Saint Germain's död, är dock ägnat att väcka mycken undran.

Det har rent av antytts, att greve de Saint Germain icke i verkligheten skulle ha dött, utan att han av skäl, som endast han själv kände, obemärkt ville glida undan från världen, utplåna sig själv i viss mening, och att jordfästningen endast skulle ha varit en skenakt, avsedd att bibringa hans omgivning den föreställningen, att han verkligen avgått med döden. Härtill behövde han emellertid någon yttre hjälpare, möjligen Lossau. Men denne har tagit med sig hemligheten i graven.

Men vad skulle då ett sådant försvinnande ha inneburit? Och hur gick det till? Vi erinra oss Léclair's uppgift, att Saint Germain ofta försänkte sig i ett letargiskt tillstånd, som kunde vara ända till två dygn (30 till 50 timmar) och varunder hans kropp föreföll känslolös, samt att han vid uppvaknandet var fullt återställd, förnyad och stärkt med nya krafter. Kan man över huvud tro, att något sådant är möjligt? Ja, varför icke? Vi veta ju vilket stärkande och förnyande inflytande den naturliga sömnen kan hava. Här skulle det blott vara en fråga om en stegring av detta inflytande, som icke är otänkbart vid en väsentlig förlängning av sömntillståndet, varvid kroppen kan fullständigt vila ut och ernå en fullständigare rekreation. Det är ju icke heller alldeles otänkbart, att den letargiska sömnen under gynnsamma omständigheter kan tillföra kroppen vissa magiska inflytelser, andliga krafter, som kunna på ett djupare ingripande sätt än vid den vanliga sömnen förnya och omdana den kroppsliga organismen. Om man erinrar sig, att den fasta, fysiska materien liksom all materia ingenting annat är än vibrationer och att vibrationerna äro i hög grad transmudabla, är väl ett dylikt antagande icke orimligt, så mycket mera som naturen äger krafter och möjligheter, som ännu i stort sett äro oanade. Och skulle det vara alltför fantastiskt att antaga möjligheten av en magisk process, varigenom à la Faust en gammal och utsliten kropp skulle kunna fullständigt förnyas? Kanske myten om Altotas äger någon grund i verkligheten. Vi göra inga påståenden – det vore alltför djärvt – vi blott antyda möjligheten av något, som icke ingår i de vanliga begreppen.

Den av oss åberopade Hamerster är mycket kritisk och gör icke något bestämt uttalande på denna punkt. Men även han ställer frågan öppen, huruvida Saint Germain's försvinnande från den yttre världen berodde på en verklig död i vanlig mening eller om det stod i samband med en återuppståndelse (resurrection), det vill säga en kroppsförnyelse, varigenom han kunde utträda i livet i förnyad gestalt och fortsätta sitt verk för mänskligheten, obemärkt och utan att träda i förbindelse med andra än dem, vilka kunde bistå honom i hans arbete.

Det uppgives ju, att han efter tiden för sin verkliga eller föregivna död skulle hava vid flera tillfällen framträtt och stått i förbindelse med sina vänner. Sålunda skulle han, såsom det förut i detta arbete uppgivits, ha besökt kejsarinnan Katarina av Ryssland något av åren 1785 eller

1786, som ombud bevisat en frimurarekongress i Paris år 1785,¹¹⁰ besökt Wien, enligt Gräffers berättelse, något av åren 1788, 1789 eller 1790, sammanträffat med markisinnan d'Adhémar antagligen år 1789 och därefter vid upprepade tillfällen, sista gången år 1822 strax före hennes död.

Hamerster betvivlar visserligen såväl äktheten av d'Adhémars memoarer som ock trovärdigheten av Gräffers uppgifter. Markisinnan d'Adhémars memoarer skulle vara skrivna av en fransk författare, de Lamothe Langon, och utgivna år 1836. Det är dock ej därför nödvändigt att betrakta dem som en förfalskning. De kunna ju mycket väl vara grundade på markisinnans egna dagbokanteckningar, ehuru de genom en annan person fått sin litterära utformning och bearbetning.

Vad Gräffers tvenne berättelser beträffar, så blevo de nedskrivna ur minnet år 1843 av Franz Gräffer (de voro två bröder, Franz den äldre och Rudolf den yngre). Denna omständighet tillika med deras förut anmärkta bombastiska avfattning förringar kanske i någon mån deras värde. Men man har svårt att tro, att hela innehållet fördenskull skulle vara helt gripet ur luften.

Det är ej så lätt att fälla ett rättvist omdöme om de här åberopade källornas sanningskriterier. Skildringarna äro i alla händelser av så stort intresse för själva ämnet, att de ej kunnat förbigås, och vi överlåta åt läsaren att själv taga ställning till saken.

En synnerligen intressant och märklig episod kunna vi ej underlåta att här återgiva i samband med greve de Saint Germain's död, ehuru den inträffade omkring ett halvsekel senare. Händelsen omtalas av en fransk författare Edouard Maynial i en bok om "Casanova och hans tid", som han utgav år 1910:

"Av dokument och muntliga traditioner, för vilka vi ha att tacka Mr T.E. Bull och Mr L. Bobé, veta vi, att Saint Germain's minne länge levde i Slesvig och Eckernförde. Folket där var absolut övertygat om hans odödlighet, och man trodde sig ha igenkännt honom i Slesvig, klädd i den dräkt, som han brukat bära, i begravningsprocessionen, då den gamle lantgreven av Hessen, hans vän och beskyddare, som dog år 1836, fördes till graven. Mr E. Bobé har denna uppgift från ett ögonvittne, som ännu lever, hans höghet prins Hans av Slesvig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg, sonson till lantgreven och broder till framlidne konung Kristian IX av Danmark. Prins Hans, född år 1825 och vid tillfället elva år gammal, var närvarande vid sin farfars begravning; han såg då personen ifråga och tror, att det kunnat vara någon förblandning med greve de Rochambeau, en fransk emigrant, vars härkomst är lika litet känd som greve de Saint Germain's."

Mr A. J. Hamerster kommenterar denna märkliga händelse på följande sätt:

"Denna historia, tror jag, blev för många ett pålitligt bevis om grevens långa levnad, om också icke om hans odödlighet, och i hans framträdande så många år efter sin död fingo de ock ett stöd för sin tro, att denna endast varit låtsad. Personligen delar jag icke denna tro på grevens återuppträdande i sin fysiska kropp, ehuru jag ej betvivlar berättelsens trovärdighet. Det finns en punkt däri, som övertygar mig om det faktum, att det icke var greve de Saint Germain i egen person, som gick med i processionen. Det förhållandet, att han beskrives ha varit iklädd samma dräkt, som han brukade bära, skulle tyda på, att han var klädd efter det mod, som brukades ett halvt sekel tidigare. Detta är föga sannolikt, om han var en vanlig levande människa, även med bibehållande av sina vanor. Han skulle då säkerligen ha följt med sin tid ifråga om sin yttre klädsel. Den numera avlidne C.W. Leadbeater berättar oss, hur han en gång i Rom mötte greve de Saint Germain, klädd som en vanlig italiensk herreman på den tiden, vilket naturligtvis var nödvändigt, om han, levande med i världen, önskade att förbli obemärkt och bevara hemligheten med sitt ständiga fortlevande okränkta.

Den av prins Hans antydda möjligheten, att det icke varit greve de Saint Germain, som åt-

---

110 Han säges samma år (1785) ha övervarit även en stor kongress i Wilhelmsbad (hälsobrunn i Kassel, Tyskland) för åvägabringande av samförstånd mellan olika grupper av ockultister.

följde hans farfaders begravningsprocession, utan en fransk emigrant, greve de Rochambeau, tror jag vara en senare uppkommen föreställning antingen för att avlägsna en oangenäm känsla av något övernaturligt eller för att urskulda tvivlet på grevens verkliga närvaro. Gamla människor, som trodde sig igenkänna greven och som kanske hade någon orsak att känna tacksamhet mot honom för någon hälsokur eller av annan anledning, kunde icke så lätt förleda sig till misstaget att förblanda honom med en fullständigt främmande person. Och för övrigt, av vilken anledning skulle denne främling ha uppträtt vid ett dylikt tillfälle och i ett så högtstående sällskap i en klädsel, som brukades för femtio år sedan?”

Hur vill då mr Hamerster förklara saken? Han anser, att det verkligen var greve de Saint Gennain, men att han framträdde i en skenkropp i den mening, ”vari teosoferna bruka ordet, när de förklara, att Adepterna¹¹¹ äro i stånd att visa sig och även göra det för människor i den fysiska världen, i något, som med en sanskritterm kallas *māyāvi rūpa*, bokstavligen översatt ’illusorisk kropp’ eller ’illusionskropp’, skapad enkom för tillfället genom överfysiska krafter och efteråt ånyo upplöst, sedan den tjänat sin uppgift.”¹¹²

Mr. Hamerster gör gällande, att greven framträdde vid detta tillfälle i den dräkt, vari man mindes honom, för att folket skulle känna igen honom och förstå, att han ännu levde. Han ville även på detta sätt låta förstå, att hans närvaro var en gård av minnesgodhet mot prinsen, hans förre vän och gynnare. Men Hamerster tillägger, att Saint Germain framträdande vid tillfället ifråga ej för honom utgör något bevis för grevens fortsatta tillvaro i den kropp, vari han föddes i slutet av 17:de århundradet, men väl för hans fortsatta existens som samma individ i något annat tillstånd än det fysiska.

På samma sätt skulle man ju kunna förklara även de flesta andra av hans framträdanden efter år 1784, till och med hans sammanträffande med markisinnan d’Adhémar i jakobinerkyrkan i Paris år 1789, enär det samtal, som då ägde rum och föreföll markisinnan fullt verkligt, mycket väl skulle kunna tänkas ha blivit fört på det andliga planet med illusion av yttre verklighet. Sådana exempel äro ju icke så alldeles sällsynta.

Saint Germain besök vid kongresserna i Paris och Wilhelmsbad år 1785 samt i Wien omkring år 1788 äro kanske icke lika lätta att förklara på detta sätt, om nu dessa besök verkligen ägt rum, enär de förutsätta hans objektiva framträdande på det fysiska planet. Leadbeaters sammanträffande med greve de Saint Germain i Italien i fysisk gestalt är också en märklig tilldragelse, som icke är ägnad att skingra det hemlighetsfulla mysterium, som vilar över adeptens verkliga eller föregivna död i Eckernförde år 1784. Denna tilldragelse torde alltjämt förbliva en olöst gåta.

Slutligen må erinras om, ehuru detta icke står i direkt samband med frågan om greve de Saint Germain fysiska fortlevande, att Teosofiska Samfundets framlidne president, överste H.S. Olcott, vid olika tillfällen trädde i beröring med den ”ungerske adepten”.

---

111 Övermänniskor, Mästare.

112 H.P. Blavatsky klagör begreppet *māyāvi rūpa* på följande sätt i Den Hemliga Lärans, volym III: ”När en människa besöker en annan i sin astralkropp, kan detta icke ske på större avstånd. När en människa tänker avsiktligt på en annan på ett stort avstånd, framträder hon stundom synligt för denna person. I detta fall är det *māyāvi rūpan*, som omedvetet skapas, och människan själv är icke medveten om dess framträdande. Om hon vore det och medvetet utsände sin *māyāvi rūpa*, skulle hon vara en adept.” Greve de Saint Germain var detta och kunde därför, när han så önskade, medvetet visa sig för den, han ville besöka.

KAPITEL X

MÄNNISKAN OCH ÖVERMÄNNISKAN SAINT GERMAIN

Enligt de vittnesbörd, som avgivits så gott som enstämmigt av greve de Saint Germain samtida, ej ens Casanova undantagen, skall han ha varit en sällsynt älskvärd och angenäm man, som förstod att fullständigt intaga de människor, med vilka han kom i beröring. Utrustad med ett ädelt och vackert utseende, som aldrig tycktes kunna åldras, var han dessutom imponerande i sitt uppträdande, när han så önskade, men därjämte till ytterlighet välvillig, hjälpsam och människovänlig och ömsint även mot djurvärlden, för vilken hans samtid i stort sett saknade en djupare förståelse. Aldrig gick någon behövande ohulpen ifrån honom och han utövade bland de fattiga, vilka på den tiden voro talrikare än i våra dagar, en utomordentlig välgörenhet, vartill även hans från början furstliga förmögenhet satte honom i tillfälle. Han var i ordets rikaste och fullaste mening en filantrop. Hans intime vän, lantgreven Karl av Hessen, har ju även om honom yttrat, att han var "en vän av mänskligheten, vilken önskade pengar endast för att giva de fattiga", att han var "en vän även av djuren", och att "hans hjärta var riktat endast på att göra andra lyckliga". Om han icke hade slagit världen med häpnad genom sin överlägsna begåvning på alla fält för mänsklig verksamhet, genom sina underbara färdigheter och sina djupa insikter ej blott på de rent vetenskapliga, utan även på de ockult vetenskapliga områdena, genom sina tekniska och alkemistiska upptäckter, skulle han måhända ha gått fri från beskyllningen för charlataneri. Men vad skulle väl hans okunniga samtida tänka om en man, som kunde förvandla oädla metaller till guld, framställa diamanter och återställa ädelstenar, som voro skadade, i sitt ursprungliga skick; som samtidigt kunde skriva med båda händerna, ena gången två fullständigt lika handskrifter, den andra två till sitt innehåll helt olika dokument; vars utomordentliga minne satte honom i stånd att ord för ord återgiva innehållet i en tidning, som blott en gång förelästs för honom; som spelade alla instrument och särskilt fiol som en Paganini¹¹³; som kunde på pricken förutsäga kommande händelser eller läsa oöppnade brev och på oförklarligt sätt komma i besittning av diplomatiska hemligheter (utan att likväl bruka dem i annat än goda syften); som kunde helt oväntat uppträda på en plats och försvinna utan att lämna några spår efter sig – ja, vad skulle man väl tro om en sådan man, om ej att han var i bästa fall en hexmästare och i sämsta en charlatan och skojare. Casanova sade ju honom det också uppriktigt mitt i ansiktet, då Saint Germain förvandlade hans sousstycke till rent guld, såsom det senare visade sig vid en noggrann undersökning.¹¹⁴

Man kan fråga sig, hur en så utomordentlig man kunde misslyckas med sin fredsmission i England. Borde han icke tillräckligt ha känt Ludvig XV:s och markisinnan de Pompadours svaghet och hållningslöshet eller Choiseuls skicklighet som intrigör, hans maktlystnad och omedgörlighet? Det var ju fönämligast på hovpartiets feghet och bristande moraliska mod som fredsplanerna strandade. Det är icke möjligt annat, än att greve de Saint Germain måste ha räknat med och även insett de utomordentliga svårigheter, som voro förbundna med det uppdrag, som han i Frankrikes och hela Europas intresse frivilligt åtog sig. Men han ville göra sitt

---

113 Greve de Saint Germain var även kompositör. Mrs Cooper-Oakley uppgiver, att åtskilliga musikstycken, komponerade av honom, förvaras i British Museum. De äro daterade under hans båda besök i England 1745 och 1760. Hon har även i biblioteket på det gamla slottet Raudnitz i Böhmen (numera Tjeckoslovakien) funnit ett häfte musik, komponerad av de Saint Germain och försedd med följande dedikation: "Pour le Prince de Lobkowitz, Musique Raisonnée selon le bon sens, aux Dames Anglaises, qui aiment le vrai goût en cet art. Par . . . de Saint Germain". De med punkter ersatta bokstäverna äro oläsliga.

Grevinnan de Genlis säger om honom i sina memoarer: "Han var en framstående musiker, ackompanjerade från bladet allt vad man sjöng med sådan fulländning, att Philidor (fransk kompositör, f. 1726, d. 1795) förvånade sig såväl däröver som över hans preludierande.

114 Den kemiska vetenskapen har nu äntligen kommit därhän, att den medgiver möjligheten att förvandla ett grundämne till ett annat, vilket utgör en fullständig upprättelse åt de gamla alkemisterna.

yttersta även med den säkra risken att misslyckas. Allra minst bör han klandras för detta. Om man av fruktan för ett misslyckande skulle avhålla sig från att verka i det godas tjänst – om alla tänkte och handlade så, skulle världen helt enkelt gå under. Måhända hade Choiseul greve de Saint Germain's fredsaktion att tacka för, att Parisfreden 1763 icke medförde större förluster för Frankrike än vad den gjorde. Ingenting sker förgäves här i världen, även där de yttre frukterna ej omedelbart visa sig. Men främst av allt bör härvid tagas i betraktande, att greve de Saint Germain handlade i ett europeiskt intresse och att han ansåg det vara sin plikt som människa att handla, utgången kunde han ej med bestämdhet förutse. ”Verkningarnas fortskridande bölja såväl som den mäktiga tidsvågen” står över mänsklig makt att hejda.

Man kan ju undra över greve de Saint Germain's mission i Ryssland. Tsarrikets läge var ju fruktansvärt. Tsar Peter III var, fränsett några goda egenskaper, fullständigt oduglig som regent. Detta utgör på intet sätt någon ursäkt för det ohyggliga mordet på honom, *men i detta hade givetvis greve de Saint Germain ingen som helst del*. Ett sådant förhållande skulle ha varit psykologiskt otänkbart. Troligt är, att hans vänskapliga förhållande till kejsarinnan Katarinas, sedermera Katarina II:s, moder furstinnan av Anhalt-Zerbst, influerat på hans förhållande även till Katarina, och det är ju sannolikt att han velat stödja den unga kejsarinnan med sin erfarenhet och sin klokhet strax efter den revolution, som förde henne på tronen. Men han kan ej tänkas ha gillat hennes lindrigt sagt fördomsfria enskilda liv eller hennes alltmer till hänsynslös despotism urartande regering och om han även, som det uppgives, 1785 eller 1786 gästade hennes hov, så har det tvivelsutan skett för att söka öva sitt inflytande på henne.

Hans vänskapliga förhållande till den tämligen föraktlige Ludvig XV har sin rent mänskliga förklaringsgrund i den tacksamhetsskuld, vari han stod till hans farfar, Ludvig XIV, för det skydd denne berett honom. Och Ludvig XV hade även sina goda sidor. Han utmärkte sig för stor personlig godhet och välvilja, och hans största fel näst sedeslösheten var, att denna välvilja ofta urartade till slapphet och svaghet. Man kan icke på annat sätt förklara konungens ovärdiga uppförande i konseljen vid det tillfälle, då han i stället för att tillrättavisa Choiseul för hans oförskämndhet och hans taktik mot greve de Saint Germain fegt föll undan och lämnade sin enskilde underhandlare i sticket. Saint Germain's vänskapliga förhållande till madame de Pompadour och bröderna Orlov bestämdes ju av å ena sidan vänskapen till konung Ludvig och å den andra sidan av samma känslor för den ryska kejsarinnan. För övrigt måste ju greve de Saint Germain liksom alla andra taga människorna sådana som de äro. Han kunde ju icke omskapa dem, och om han ville utöva sitt goda inflytande på dem och genom dem, måste han ju, även om han ej kunde gilla deras sämre egenskaper, i viss mån tolerera deras ägare. Hans människovänliga sinnelag, som säkerligen kom honom att se även det goda, som bor till och med i de mest föraktliga och brist fulla mänskliga höljen, förmådde honom att betrakta dem med överseende. Man vet ju ej, vad han innerst tänkte eller kanske sade dem i enrum. Måhända han då lät människan tala till människan. Han förstod tvivelsutan att säga skarpa sanningar på ett sätt, som ej sårade, men därför ej var mindre verkningfullt.

Det är kanske ännu en sak, som behöver närmare belysas: greve de Saint Germain's inställning till den fruktansvärda politiska katastrof, vilken vi känna som den franska revolutionen. Att han med sin divinatoriska förmåga förutsåg denna, hava vi sett i det föregående. Det är ej sannolikt, att han någonsin trodde sig kunna förebygga en händelse, som olyckligtvis var så väl förberedd genom konungamaktens långvariga missbruk och den härskande adelsklassens tanklösa förtrampande av folket under gångna sekler. Men med sina personliga sympatier för den olyckliga franska konungafamiljen och helt visst även för de många beklagansvärda oskyldiga, över vilkas huvud revolutionens blodsvåg skulle gå fram, kände han sig manad av sina mänskliga känslor att varna för och om möjligt söka leda de förutsedda händelserna in i en lugnare strömfåra. Men allt var förgäves. Hovets lättsinne och sorglöshet, odugliga ministrar, Frankrikes ruinerade läge, de förtryckta klassernas fattigdom och nöd – allt drev det stolta franska statsskeppet allt närmare branten av den avgrund, vari det av händelsernas logik måste

störta ned. Ingen såg detta klarare än greve de Saint Germain, ingen heller insåg bättre än han nödvändigheten av ändrade samhällsförhållanden, men icke desto mindre kände han det som sin plikt att framträda som sin tids varnande Cassandra inför det Ilion, vars undergång var oundviklig. Det var ju blott en högre mänsklig plikt han därmed uppfyllde.

Det har ju redan förut antytts i detta arbete, att greve de Saint Germain hade en alldeles särskilt betydelsefull mission att utföra i den tid, då han framträdde och verkade. Ett dylikt förhållande är i stånd att förklara mycket, som eljest ej skulle förstås. Det börjar bliva alltmera klart för mänskligheten, att det bakom allt vad som händer och sker i den yttre världen finnes en högre ledning, som länkar folkens och människornas öden efter en vis och förnuftig plan. Den gamla slump teorien är föråldrad och har lagts på hyllan som en oduglig och otillräcklig världsförklaring.¹¹⁵

Men denna högre ledning, som vi spåra i allt, måste tänkas äga en viss form. Man trodde tidigare, att det Högsta Gudomliga Väsendet direkt ingrep i världens ledning. Detta är kanske i det stora väsentliga icke alldeles oriktigt, men det direkta ingripandet sker alltid genom särskilda agenter och redskap, som inspireras från allra högsta ort. Till och med människorna i allmänhet äro med all sin bristfällighet sådana agenter och redskap. Men vi bilda långt ifrån de högsta trappstegen i den stora gudomliga hierarki, genom vilka världsviljan verkar. Närmast över oss står en stor och mäktig organisation – vi kunna ju kalla den så – vars medlemmar utgått ur mänskligheten, men höjt sig över det mänskliga, sådant som vi känna det.

Denna mäktiga förening av övermänskliga väsen har i den kristna kyrkans lära blivit kallad ”De Heligas Samfund.” Den är även identisk med vad andra kalla ”Det Stora, Vita Brödraskapet” eller ”Den Stora, Vita Logen”. Detta brödraskap eller denna Loge, vilkendera benämning vi än använda, utgöres av människor, som utvecklats till en grad, som höjt dem över det rent mänskliga. Vi skulle kunna kalla dem övermänniskor, en mycket lämplig benämning, som vunnit burskap genom Nietzsche, men som här dock avser en helt annan typ än den nietzscheanske Zarathustra. Övermänniskan har vunnit sin halft gudomliga ståndpunkt genom jordiska inkarnationer, vilka renat den mänskliga naturen från det personliga slagg, som bundit människan vid tvånget att återfödas. Övermänniskan är icke längre underkastad detta tvång, men kan frivilligt inkarnera såsom en lärare eller en styresman för människorna.

Vi ha sökt framhålla de egenskaper, tack vare vilka greve de Saint Germain framstår såsom typen för en dylik övermänniska. Det säges, att i varje sekel, mot slutet av detsamma, en dylik stor adept framträder, för att genom sin övermänskliga visdom och godhet föra mänskligheten ett steg närmare sitt stora slutmål. Vandrigen är långsam och kräver tidsåldrar.

Det uppgives om greve de Saint Germain, att han i föregående inkarnationer skulle ha framträtt som: *S:t Alban*, Englands förste kristne martyr (halshuggen 303 i Verulamium, det nuvarande St. Albans, under kejsar Diocletianus); *Proklos* (f. 410 el. 411, d. 485), nyplatonisk filosof och mystiker; *Roger Bacon* (f. 1211 eller 1214, d. 1292), franciskanmunk, alkemist och astrolog; *Christian Rosencreutz* (f. 1328, d. 1434 vid 106 års ålder), dansk eller tysk munk, stiftare av rosenkreuzarorden; *Robertus* (1500-talet), munk; *Francis Bacon of Verulam* (d. 1626), filosof och lärd; *Georg Rákóczy* (f. 1694 d. ?), greve de Saint Germain.

Dessa uppgifter kunna synas mången fantastiska, men reinkarnationsföljden förefaller ganska logisk. Mellanperioderna mellan de olika inkarnationerna äro korta, såsom fallet alltid är med dem, som avsiktligt påskynda sina återfödelse, för att fortare nå målet och samtidigt kunna tjäna mänskligheten.

Greve de Saint Germain's förmåga att erinra sig tilldragelser långt tillbaka i tiden får sin

---

115 Förf. är livligt medveten om, att den åskådning, som här framlägges, är främmande för det stora flertalet och möjligen av den ärade läsaren skall avfärdas som en tom och obevisad spekulation. Då emellertid, enligt förf:s mening, denna åskådning utgör en förutsättning för en förståelse av greve de Saint Germain's gåtfulla personlighet och levnad, har han ansett dess framläggande fullt motiverat, läsaren naturligtvis obetaget att antaga eller förkasta densamma.

naturliga förklaring dels genom det ockulta minnets uppvaknande hos honom, det vill säga förmågan att blicka tillbaka på gångna inkarnationer, dels i viss mån genom de korta mellanperioderna. Han var i besittning av ett kontinuerligt minne, som följde honom från inkarnation till inkarnation.

Hans mission i den yttre världen, hans diplomatiska uppdrag, hans exploaterande av sina uppfinningar i statsfinansiella intressen, vilket dock i stort sett misslyckades i följd av yttre motstånd och hinder, hans politiska verksamhet i övrigt – hur betydelsefullt allt detta må hava varit, låg det dock vid sidan av hans väsentliga uppdrag såsom sändebud från det Stora, Hvita Brödraskapet. Naturligtvis omfattade hans uppdrag även de nämnda sidorna av hans verksamhet. Men hans förnämsta uppgift var dock att sprida den urgamla Visdomsläran, den Gudomliga Kunskapen bland människorna. Metoden härför måste emellertid alltid avpassas efter den tids förhållanden, då detta uppdrag skall utföras, och då det icke under denna intoleransens och skugggrädlans tidsålder kunde ske öppet, såsom i våra dagar, måste det ske genom hemliga sällskap och sammanslutningar. Vi ha ju i det föregående sett, hur ett sådant ordenssällskap måste byta namn för att avvända myndigheternas misstankar. Och då meddelandet av den hemliga visdomen bäst kunde ske i mindre, slutna sällskap, förklarar detta förekomsten av så många dylika organisationer under ofta de mest besynnerliga namn, som dock i sig innesluta en mystisk hänsyftning på själva uppgiften, och med ceremonier och symboler, som voro avsedda att meddela deltagarna ockulta sanningar i avslöjad gestalt. Om detta ordensväsende i händerna på trånga och fantastiska hjärnor stundom kunde nedsjunka i parodiska och löjliga former, var detta naturligtvis beroende på mänsklig oförmåga och begränsning.

Det ceremoniella arbetet inom dessa och liknande sällskap hade och har alltjämt en särskild betydelse, som här endast antydningvis kan beröras. Det avsåg och avser nämligen att frigöra vissa magiska krafter och att därigenom öppna en förbindelse mellan mänskligheten och den osynliga, andliga världen. Förklaringen skall måhända avfärdas med en axelryckning. Låt den då gälla för vad den kan. För den sökande kan måhända uppenbaras mycket, som för mängden är fördolt.

LIVSGÅTAN.

SONETT.

Av greve de Saint Germain.

Översättning från franskan av G. H. L.

Om varelsernas ursprung, deras död
jag genom trägen forskning vunnit ljus.
Det guld, som vållar människan sinnesrus,
jag såg i dolda schakt med glans så röd.

Jag sett, hur mänskossjälen, fin och spröd,
i moderlivet bygger upp sitt hus;
hur skilda frön, som lagts i jordens grus,
bli druva först och ax, se'n vin och bröd.

Att Gud av intet skapat denna värld –
den läran fann jag föga tilltro värd,
men jag förgäves sökte Alltets grund.

Det eviga jag vägde på den våg,
som mänsklig är, men ingen lösning såg –
då föll jag ned och tillbad samma stund.

(Ur « Poèmes Philosophiques sur l'Homme ».)

Fortsättning av not 38

I stället för att nedbryta Schopfers mod fördubblade denna bestraffning hans djärvhet vid tillståndet av underverk. Han visade sina lärjungar vid deras nattliga sammanträden såväl saligas som osaligas själar; den ene hans döde fader, den andre hans broder o. s. v. Somliga blevo rubbade till sina sinnen av detta, vilket emellertid förskaffade honom anseende för att vara en inspirerad, som härskade över himlens och helvetets invånare. På kort tid förvärvade han ett stort antal anhängare, som förkunnade hans underverk. För att öka sitt anseende antog han titeln överste i fransk tjänst och påstod sig vara en naturlig son till prinsen av Conti. Han tog ned skylten på sitt kafé och förvandlade det till "Schopfers hotell." Lustigt nog sökte även personer av anseende hans bekantskap. Bland de beundrare, som han hade i Leipzig, var en köpman vid namn de Rosa den mest hängivne. Denne understödde honom med så mycket pengar han behövde i den fulla tron, att han ingenting skulle förlora, ty bland de vetenskaper, i vilka Schopfer var mästare, var den minsta den att göra guld. I början av september 1774 anlände dessa personer till Dresden, föregångna av ryktet. Förutom minister Warm, Hohenthals enskilde rådgivare, och grevinnan av Rex hade Schopfer äran att till sitt parti ha dragit hertigen av Kurland, som genom smicker kommit honom att glömma den skymfliga behandling han låtit honom undergå. Schopfer slösade oerhörda summor på Hôtel de la Pologne; champagne och punsch flödade i strömmar. Vid midnatt brukade han placera åskådarna i borte ändan av ett rum och började sina besvärjelser. Plötsligt öppnades dörrarna ljudlöst och gestalter uppenbarade sig i olika former, vilka besvarade frågor, som ställdes till dem. På detta sätt fick hertigen av Kurland återse marskalken av Sachsen (Moritz, marskalk av Frankrike, vanligen kallad marskalken av Sachsen, f. 28/10 1696, d. 30/11 1750 på Chambord, son av konung August II och Aurora Königsmark) samt dennes fader, den avlidne konungen av Polen. Schopfer ansågs vara en undergörare, när M. de Marbois gjorde ett avbräck i hans framfart. I sin egenskap av fransk resident ansåg han sig ha rätt att påkalla sin överstes tjänster. Trots hertigens beskydd förklarade residenten, att Schopfer var en bedragare och att han ämnade beröva honom hans kokard och epåletter. Översten, som icke såg sig i stånd att legitimera sig i Dresden, återvände till Leipzig. Där fortsatte han sina underverk med samma oförskräckthet. Den 7 därpå följande oktober gav han en stor supé för sina mest hängivna lärjungar och bjöd dem deltaga i en promenad till Rosenthal. Den 8 i dagbräckningen lämnade han staden, åtföljd av v. Bischofswerder, hertigens stallmästare, kaptan de Hoffsgarten, advokat Hoffman, köpman Hyssen och några andra. På vägen sade han dem, att han icke var okunnig om de förklenliga rykten, som cirkulerade om honom, och att han nu stod i begrepp att slå sina fiender med häpnad genom ett under, som aldrig förut varit skådat. Vid framkomsten till Rosenthal placerade han de närvarande i form av ett kors och uppmanade dem att noga giva akt på, vad han ämnade göra. Med dessa ord gick han bakom ett träd, och åskådarna öppnade ögon och öron för att icke gå miste om något av det utlovade miraklet. Plötsligt fingo de höra knallen av en pistol. Det var Schopfer, som skjutit sig för pannan. Sådant var denne egendomlige mans slut. Bland åtskilliga brev, som han skrivit dagen förut, fanns ett till de Rosa. Han bad honom icke vara orolig för de pengar han hade lånat honom, då i början av nästa år en okänd man skulle ärligen återbetala såväl honom som övriga fordringsägare. Det mest otroliga i denna historia är, att den 10 januari 1775 en främling med gott utseende infann sig i denne herres och även de övrigas hem och återbetalte dem till sista öret de summor, som de hade lånat undergöraren.

**Till slut önskar red. alla läsare av Den Pytagoreiske Kuriren
en god jul och ett gott nytt år 2022 eller 73 aqu.
och tackar bidragsgivarna hjärtligast för allt stöd de skickat.**

**Pytagoras:
”Den som vandrar vägen, är ej till för sin egen skull utan för andras.”**

Bilaga: Böcker från Foinix

ETERHÖLJET Efter äldre och nyare källor sammanställt av Lars Adelskog.

Denna bok handlar om människans fysiska energikropp, eterhöljet, även kallat eterkroppen, ljuskroppen och bioplasmakroppen. Boken gör en samlad framställning av några av de viktigaste delarna av den kunskap om eterhöljet som finns på skilda håll såväl i den äldre esoteriska kunskapstraditionen som i nyare forskning och erfarenhet. Bokens grundtanke är att eterhöljet är människans väsentliga fysiska kropp, viktigare än organismen i egenskap av formbildande matris, energigivare och förnimmelsecentrum, att organismen för sin existens, sitt liv och sina fysiska funktioner är helt beroende av detta sitt energihölje. Detta är ingen ny idé utan en urgammal esoterisk tanke. I tio avdelningar ges en allmän introduktion till ämnet, avhandlas eterhöljets åtta viktigaste centra för energiutbyte och förnimmelse, eterhöljet i människans liv från avlelsen till döden, eterhöljet vid hälsa och sjukdom, esoterisk läkekonst med utgångspunkt i eterhöljet, eterhöljets roll i människans medvetenhetsutveckling och eterhöljet i planetariska sammanhang, därtill den esoteriska världsåskådningen i allmänhet och den esoteriska energiläran i synnerhet.

Tryckt år 2005. Trådbunden med hårda laminerade pärmar. 352 sidor. Pris: 250 kr. Tre av bokens tio avdelningar kan även laddas ned från www.hylozoik.se

FJÄRDE VÄGEN Föredrag och svar på frågor enligt G. I. Gurdjieffs undervisning av P. D. Ouspensky.

En nutida klassiker och en ypperlig införing i fjärde vägens system för medvetenhetsutveckling och Gurdjieffs idékrets. Gurdjieffs grundtanke var att människan lever långt under sin rättmätiga nivå. Hon har i sitt "normala" tillstånd så ringa medvetenhet att hon egentligen kan betraktas som sovande. I denna hennes sömn förefaller livet kaotiskt och meningslöst. Människans uppgift, ändamålet med hennes liv, är att nå ett högre medvetenhetstillstånd, att vakna. Detta mål kan nås endast med kunskap och ansträngning. Traditionellt har tre vägar erbjudits dem som vill göra sitt yttersta för att utveckla medvetenheten: fakirens, munkens och yogins vägar. Fjärde vägen skiljer sig från de hävdvunna vägarna däri att den inte kräver någon yttre försakelse av världen. På fjärde vägen måste all förändring av människan ske i det inre.

Engelska originalets titel: *The Fourth Way*. Översättning av Lars Adelskog. Tryckt år 2001. Kartonnerad, trådbunden. Xiv + 464 sidor. Pris: 250 kr. Hela boken finns även att ladda ned från www.veidos.se

LITET ESOTERISKT LEXIKON

Sammanställt på grundval av Henry T. Laurencys verk *Kunskapen om verkligheten* och *De vises sten*. Förklaring av esoterikens terminologi i uppslagsbokens form. Såväl längre artiklar som kortfattade definitioner. Drygt 500 uppslagsord täckande den väsentliga terminologin inom hylozoiken (Laurency) och allmänna esoteriken (teosofin och Bailey).

Andra, utökade och förbättrade upplagan av år 1996. Kartonnerad, trådbunden. 80 sidor. Pris: 75 kr.

Från andra förlag

UNDER SKORPIONENS TECKEN – Sovjetmaktens uppkomst och fall. Av Jüri Lina.

I denna bok lämnas häpnadsväckande uppgifter om frimurarnas hemliga roll i den internationella politiken, om de blodiga omvälvningarna i Frankrike år 1789 och i Ryssland år 1917. Som höga frimurare lydde Lenin och Trotskij frimurarnas internationella råd. Författaren följer den kommunistiska tankens historia från 1700-talets illuminater fram till Moses Hess och hans lärjungar Karl Marx och Friedrich Engels. Framställningen koncentreras på de s k ryska revolutionerna i mars och november 1917. Även Sverige utnyttjades som operationscentral för

bolsjevikerna. Boken visar hur händelserna i Ryssland åren 1917–1991 fortfarande påverkar världens öden. Författaren söker finna svar på flera väsentliga frågor: Hur uppstod och utvecklades den kommunistiska idén? Varför finansierades de ”ryska revolutionerna” år 1917 av mäktiga internationella finansskretsar? Vilket var syftet med den samhällsförstörelse som följde, och på vilket sätt gynnade den de bakomliggande krafterna? Efter sovjetmaktens fall den 24 augusti 1991 har de ryska arkiven börjat avslöja sina hemligheter för häpna historiker. Omskakande uppgifter strömmar hela tiden fram, men endast en rännil har nått oss i Västeuropa. Framför allt saknas helhetsbilden. Det är den som Jüri Lina söker ge i denna bok, som till stor del bygger på frisläppt ryskt material. ”Under Skorpionens tecken” torde ändra läsarens uppfattning om vår tids historia. Läsaren torde komma till insikt om en annan verklighet, varifrån man fortfarande styr oss med osynliga trådar. Första upplagan av denna bok utkom 1994. Andra upplagan av år 1999 var väsentligt utökad och förbättrad. Föreliggande tredje upplagan är den till innehållet mest omfattande.

Utgiven av Förlaget Referent 2013. Trådbunden med hårda laminerade pärmar. 560 sidor. Pris: 350 kr. OBS! Denna bok är nu slutsåld hos oss, men författaren tillika förläggaren Jüri Lina har meddelat oss att han alltjämt har några ytterst få exemplar till försäljning.

DEN JESUS SOM ALDRIG FUNNITS. En kritisk granskning av Bibelns Jesus och kristendomens uppkomst. Av Roger Viklund.

Viklund sammanfattar den forskning som pågått de senaste årtiondena och som alltmer lutar åt att Bibelns Jesus inte har funnits. En unik bok, inte bara i Sverige utan kanske i hela världen, tar ett helhetsgrepp som få andra böcker. Trots den stora mängd fakta och information boken innehåller är den skriven även för den intresserade lekmannen. Viklund skärskådar även Gamla Testamentet, dess etik och framför allt Israels äldre historia i ljuset av den moderna arkeologin. Den bild som växer fram är i många stycken helt annan än den Bibeln ger. Viklund debatterade i TV1 den 10 januari 2006 med religionshistorikern professor Britt-Marie Näsström, som i allt väsentligt gav honom rätt.

Utgiven av Bokförlaget Vimi 2005. Trådbunden med hårda laminerade pärmar. 596 sidor. Pris: 300 kr. Obs! Detta är första upplagan. Viklund har senare utgivit en andra, utökad upplaga.

ÄR VÄRLDEN UPP OCH NER? Artiklar i urval om Palestina, de nykoloniala krigen och sionismen. Av Lasse Wilhelmson.

Boken består av ett urval av artiklar av och intervjuer med Lasse Wilhelmson med tonvikt på palestinafrågan och sionismen. Den omfattar den första åttaårsperioden av 2000-talet då stora förändringar skett i världen. Det gäller terrordåden den 11 september 2001..., ockupationen av Irak 2003, massakern på civila i Gaza kring nyåret 2009, ekonomisk kris, Storebrorslagar, terrorism, klimatförändringar och pandemier. Den bild som mainstream media ger härvidlag, styrs av samma maktelit som beslutat om de folkrättsstridiga krigen och förorsakat den ekonomiska krisen. Resultatet blir att ockupation framställs som befrielse som i Irak, att massaker på civila framställs som självförsvar som i Gaza och att Sveriges första krig på över 200 år framställs som U-hjälp som i Afghanistan. Vi får ett språkbruk där det mesta blir upp och ner. ”Är världen upp och ner?” är författarens bidrag till att vända den rätt genom att ge alternativa fakta, perspektiv och idéer som kan befria vårt tänkande från det orwellska sanningsministeriets påbudna uppfattningar.

Författarens förlag 2009. Trådbunden med mjuka pärmar. 175 sidor. Pris: 100 kr.

ETT PORTRÄTT MED MÅNGA HISTORIER Artiklar i urval på tvärs mot en ny världsordning. Av Lasse Wilhelmson.

Omslagets baksida ger följande besked om bokens innehåll: ”Ett porträtt med många historier är ett urval artiklar av och intervjuer med Lasse Wilhelmson, samt analyserande

kommentarer. Den omfattar åttaårsperioden efter 2009 då den så kallade arabiska våren snabbt övergick i Natos och Sveriges folkrättsstridiga krig och förstörelse av Libyen. Därefter lanserade USrael med flera sin terrororganisation ISIS, först i Irak och sedan i Syrien, som kom att bli ett internationellt slagfält. Alla inblandade nationer och grupper, utom de som inbjudits av Assad-regeringen begår, enligt internationell rätt, aggressionshandlingar i strid mot folkrätten. Detta sker enligt den sionistiska planen för Mellanöstern från 1982, vilket innebär att sönderfallet i detta område ensidigt har gynnat Israel.

Några år senare arrangerade samma maktelit som driver dessa folkrättsstridiga krig en våg av migranter från Mellanöstern och Afrika till Väst, främst Europa, i syfte att bryta ner dess nationalstater. Sverige kom att inta en framträdande roll genom att tillåta en extremt omfattande olaglig invandring av välfärds-migranter, som enligt gällande EU-regler skulle ha sökt asyl i första ankomstland. EUs bedömning är att flertalet av dessa inte kan betraktas som flyktingar. Denna massmigration till Sverige har även bestått av ett okänt antal ISIS-terrorister, ökat problemen med de parallella samhällena, gängkriminaliteten, utomhusvåldtäkterna och belastningen på alla bidragssystem samt vården och skolan med mera. Detta och dessas långsiktiga ekonomiska och demografiska effekter har länge förtigits i media och av politiker, som mest sysslat med att angripa och förtala alla som oroats över denna utveckling.

... *många historier* är ett försök att knyta ihop den stora världen med den lilla och samtidigt slå håll på de lögnare som gjort denna utveckling möjlig. Sverige riskerar nu att bli en så kallad "failed state" och de etniska svenskarna en minoritet i sitt eget land.

Författarens förlag 2017. Trådbunden med mjuka pärmar. 271 sidor. Pris: 225 kr.

KVANTITETENS HERRAVÄLDE och tidens tecken. Av René Guénon.

René Guénon (1886–1951), en ledande representant för den s.k. traditionalistiska tankeskolan, utgav år 1945 detta verk, som med rätta betraktas som hans mest betydande. Det är en grundlig och ytterst konsekvent vidräkning med hela den moderna "andan", rättare sagt andefattigheten. Med Guénon's egna ord: "... om de som riktigast har bedömt de fel och brister, som vidlåder vår tidsålders mentalitet, i allmänhet intagit en helt negativ hållning eller framträtt endast för att föreslå motåtgärder, som är nära nog betydelselösa och alldeles oförmögna att hejda den på alla områden tilltagande oordningen, är det därför att de saknat kunskapen om verkliga principer alldeles liksom de som tvärtom envisas med att beundra det föregivna 'framåtskridandet' och att bedraga sig själva om dess ödesdigra resultat." Man behöver inte hålla med Guénon om allt han säger, men tillräckligt mycket därav är väl så giltigt för att göra hans verk värt att inte bara läsa utan även studera.

Franska originalets titel: *Le règne de la quantité et les signes des temps*. Översättning av Lars Adelskog. Logik förlag 2019. 296 sidor. Limhäftad med mjuka pärmar, pris: 250 kr. Det finns att få även ett mindre antal exemplar limhäftade med hårda pärmar, pris: 350 kr.

Restupplagor

NEXUS Nya Tider

Tidskrift som utgavs åren 1998-2000 under Lars Adelskog's chefredaktörskap. Nästan alla nummer finns alltså att få, det vill säga nr 1/1998, nr 2/1998; nr 1/1999, nr 2/1999, nr 3/1999, nr 4/1999, nr 6/1999; nr 1/2000, nr 2/2000. Pris: 30 kr styck. Alternativ hälsa, den dolda makten (frimureri, Bilderberggruppen etc.), andlighet, kontroversiell forskning.

Slutsålda böcker

Förklaringen av Lars Adelskog, **Nattlektioner** av Viola Petitt Neal och Shafica Karagulla, **Robotarnas uppror** av David Icke, ... **och sanningen ska göra er fria** av David Icke, **Judisk historia, judisk religion** av Israel Shahak. Dessa böcker kan numera erhållas endast

antikvariskt. **Förklaringen** kan laddas ned från internet, nätplats: www.hylozoik.se. Även **Nattlektioner** kan laddas ned som pdf-dokument från www.hylozoik.se **Judisk historia, judisk religion** kan laddas ner från nätplatsen www.veidos.se
Alla böcker och skrifter beställes hos Lars Adelskogh under adress:

Lönnvägen 3 A
541 48 Skövde
eller:
adelskogh@yandex.com

För beställningar effektuerade per post uttages portoavgift. Betalning göres till bankkonto (Nordea) 1190 30 21766 inom trettio dagar efter expediering. Vänligen skicka inga pengar i förskott; låt oss debitera.